

Itillersuup Qooruani najugaqarfik, August 2019.

Nalunaq A/S

Kuultisiorfik Nalunaq

Inunnut sunniutissanik nalunaarusiaq 2023

19-06-2024

Imarisai

1.	Imaqarniliaq paasiuminarsagaq inerniliussallu	9
1.1	Inuiaqatigiinnut sunniutissai pillugit nalunaarsuutit	9
1.2	Iluarsartuullugu suliap tamakkerlugu isiginera	10
1.3	SIA peqqissaarullugulu ingerlaneq	14
1.4	Inuiaqatigiinni kingunerisinnaasaannut nalilersuineq	16
1.4.1	Sulisoqarneq	18
1.4.2	Ilinniartitsinerit pikkorissaanerillu	20
1.4.3	Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuineq	21
1.4.4	Innuttaasunik sullissiviit artorsartitaanerat pisortallu isertitaat	21
1.4.5	Innuttaasut peqqissusiat	22
1.4.6	Inuit atugaannut tunngasut	23
1.4.7	Nunamik atuineq kiisalu kulturikkut kingornussarsiat	24
1.4.8	Sunniutit kattuneri	24
1.5	Sunniutinut pissarsiassanullu pilersaarut	24
2.	Aallarniut	35
2.1	Kuultisiorfik Nalunaq	35
2.2	Kuultisiorfiup inissisimanera	36
2.3	Aatsitassarsiorfiup oqaluttuarineqarnera	37
3.	Allaffissornikkut inatsisitigullu toqqammaviit	
	aatsitassarsiorfimmut attuumassuteqartut	39
3.1	Aallarniut	39
3.2	Aatsitassanut Inatsit	39
4.	Kuultisiorfiup Nalunap inunnut sunniutissaanik naliliinerup	
	suliarineqarnera	41
4.1	Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi Siunertaasoq	41
4.2	Aatsitassarsiornerup inunnut sunniutissaanik naliliinerup Kalaallit Nunaanni	
	suliarineqartarnera	41
4.3	Nunami sumiissusia	42
5.	KUULTISIORFIUP OQALUTTUARINEQARNERA	43
5.1	Aallarniut	43
5.2	Aatsitassat	43
5.3	Nalunami nunap sananeqaataa peqarfiullu soqarneranik nassuiaat	44

5.4	Suliariniakkap piffissalersornera immikkoortortalersorneralu	46
5.5	Kuultisiorfimmi atortulersuutit	47
5.6	Sanaartornerup nalaa	48
5.6.1	Aallarniut	48
5.6.2	Najugaqarfinnik atasussanik pilersitsineq	48
5.6.3	Innaallagissiorneq	51
5.6.4	Orsussaassiviit taakkulu ingerlanneqarneri	51
5.6.5	Qulimiguullit mittarfiat talittarfillu	52
5.6.6	Akuiaaviup atortorissaaruteqarfiillu allat sananeqarnerat	52
5.6.7	Panertunik akuiarnerlukuusiviliorneq	54
5.6.8	Sanaartornerup nalaani assartuineq	57
5.6.9	Aqquserngit	57
5.7	Ingerlatsinerup / Tunisassiornerup nalaa	57
5.7.1	Aallarniut ataatsimullu takussutissiaq	57
5.7.2	Aatsitassarsiorneq sioqqullugu misissueqqaarnerit	58
5.7.3	Aatsitassarsiornermi suliat	59
5.7.4	Qaartiterutissanik atuineq toqqortarinninnerlu	61
5.7.5	Akuiaanermi suliat	63
<i>5.7.5.1</i>	<i>Toqunartoqarneranik misissuinerup eqikkarnera</i>	<i>68</i>
5.7.6	Akuutissat tamaani atorneqartut	68
5.7.7	Ingerlatsinermi sulisut	69
5.7.8	Ingerlatsinerup nalaani assartuineq	69
5.7.9	Imerk aqutsineq aammalu imeq isertoq anisorlu	69
5.7.10	Imiisiviit	71
5.7.11	Aatsitassarsiorfimmi erngup aqunneqarnera aniatinneqartarneralu	72
<i>5.7.11.1</i>	<i>Maqitsisarnermut piumasaqaatit</i>	<i>72</i>
<i>5.7.11.2</i>	<i>Avatangiisinut aniatitsisarneq</i>	<i>72</i>
<i>5.7.11.3</i>	<i>Ingerlaarnermik aammalu erngup pitsaassusianik misissuisarneq</i>	<i>73</i>
5.7.12	Aserfallatsaaliinermi isiginiagassat	73
5.7.13	Pisunut sakkortuunut pilersaarusiorneq	73
5.7.14	Aatsitassarsiorfiup imermit isaavigineqarnera	73
5.7.15	Imeq imigassaq	74
5.7.16	Anartarfiit erngannik saliisarneq	75
5.7.17	Pujoralatsaaliuineq	75
5.7.18	Ujarakoorutit passunneqartarnerat	76
5.7.19	Eqqagassalerineq	77

5.8	Matusineq Iluarsaassinerlu	78
5.9	Saniatigut periarfissanik nalilersuineq	81
5.9.1	Aallarniut	81
5.9.2	Akuiarnerlukuusiviit allaasut	81
5.9.3	Nunap iluani marraasamik akuiarnerlukuusivik	81
5.9.3.1	<i>Nunap iluani kinersakkamik nunniorneq</i>	82
5.9.3.2	<i>Nunap qaani marraasannngortitanik akuiarnerlukuusivik</i>	82
5.9.3.3	<i>Nunap qaani imertaakkanik (panertunik) akuiarnerlukuusiviliorneq</i>	83
5.9.3.4	<i>Immamut akuiarnerlukoorneq</i>	83
5.10	Ajutoornernik sunniutaanillu nalilersuinerit	88
5.11	Ujaqqat akuinik misissuinermit eqikkaaneq	90
6.	Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissutsit qanoq issusii eqikkarlugit	93
6.1	Inuttussuseq	93
6.2	Suliffeqarneq	93
6.3	Inuussutissarsiorneq	93
6.4	Ilinniartitsineq	94
6.5	Peqqissusermut inuillu atugaanut tunngasut	95
7.	Sanaartornerup, qalluinerup matusinerullu nalaanni sunniutit sunniutinillu annikinnerpaatitsiniutit	96
7.1	Sunniutininik naliliinerup inernerit	98
7.2	Suliffissaqartitsineq	102
7.2.1	Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq	105
7.2.2	Toqqaannangitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinerup sunniutai	107
7.2.3	Sulinermit atukkat sullivimmilu isumannaallisaaneq	110
7.3	Ilinniartitsinerit pikkorissaanerillu	113
7.4	Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuineq	115
7.5	Innuttaasunik sullissiviit artorsartitaanerit pisortallu aningaasaqarnerat	117
7.5.1	Pisortat, attaveqaatit pilersuiviillu kiisalu sullissiviit artorsartitaanerulernerat	117
7.5.2	Pisortat isertitaat	121
7.6	Innuttaasut peqqissusiat	123
7.7	Inuit atugaannut tunngasut	124
7.7.1	Inuit ataatsimoornerat / aporaaffii	124
7.7.2	Innuttaasut ajornartorsiutinut qanissinnaasut	125
7.8	Nunamik atuineq kiisalu kulturikkut kingornussarsiat	126
7.8.1	Kuultisiorfiup eqqaata nunaqavissunit atorneraqarnera	126

7.8.2	Kulturikkut eriagissat	127
7.9	Sunniutit kattunneri	128
9.	Sunniutitut pissarsiassanullu pilersaarut	130
10.	Innuttaasunik peqataatitsineq	140
10.1	Sanaartorneq tunisassiornerlu sioqqullugit innuttaasunik peqataatitsineq	140
10.2	Sanaartornerup paaanerullu ingerlanerini innuttaasunik peqataatitsineq	140
	Najoqqutat	144
	Ilanngussaq 1 Periaatsit	146
1.	Innut Sunniutissanik Nalunaarusiornermi sammivik periaatsillu	146
1.1	Suut misissuiffiqineqarnissaannik paasiniaaneq	146
1.2	Suut naliliiffiqineqassat	147
1.3	Sammineqartut killilernerat	147
2.	Paasissutissanik katersineq kiisalu pissutsinik atuuttunik misissuinissamik piareersaaneq	148
3.	Sunniutitik nalilersuinermi periaaseq	148
3.1	Pitsaanngitsunik pinaveersaartitsiniutit iluaqtissanillu annerpaatitsiniutit	150
4.	Pissarsiassanut sunniutinullu pilersaarut	150
	Ilanngussaq 2 Inatsisitigut allaffissornikkullu sinaakkutit	151
1.	Oqartussat aatsitassarsiornermut akisussaasut	151
2.	Danskit inatsisaannut attuumassuteqarnera	151
3.	Inatsisit aatsitassarsiornermut attuumassuteqartut.	151
3.1	Sullivimmi isumannaallisaaneq pillugu nalunaarut	154
4.	Nunat tamakkerlugu najoqqutassiat	155
5.	Nunat tamalaat isumaqatigiissutaat pisussaaffillu	156
	Ilanngussaq 3 Paaaneq sioqqullugu pissutsit atuuttut	160
1.	Innuttaasut katitigaanerit	160
1.1	Inuttussuseq	160
1.2	Inuit nagguii, utoqqaassusii suaiaassusiilu	164
1.3	Nuttarnerup qanoq issusia	166

2.	Oqaatsit kulturilu	168
3.	Aningaasaqarneq	168
3.1	Nuna tamakkerlugu aningaasaqarneq	168
3.2	Akileraarutit pisortallu aningaasartuutaat	168
3.3	Niuerneq	169
3.4	Kalaallit Nunaanni aatsitassanik iluaquteqarneq	170
4.	Inuuniarnermi akit illoqarniarnerlu	171
4.1	Inuit isertitaat	171
4.2	Inuuniarnermi akit	174
4.3	Pisanik tapertaqarneq	175
5.	Aningaasarsiorfiit	175
5.1	Sanaartorneq	177
5.2	Inuussutissanik tunisassiorneq	178
5.3	COVID-19-imik nappaalasoqarnerani suliffeqarfinnut ikiorsiissutit	181
6.	Suliffeqarneq	182
6.1	Suliffeqarnerup aaqqissugaanera atuuttoq	182
6.2	Suliffissaaleqineq	183
7.	Ilinniartitaaneq	186
7.1	Inuussutissarsiutinut ilinniarneq	187
7.2	Inersimasunik ilinniartitsineq piginnaanngorsaanerlu	189
7.3	Kalaallit Nunaanni sullivimmi isumannaallisaanermut pinngitsoorani pikkorissartussaaneq	189
8.	Peqqissuseq	189
8.1	Kalaallit Nunaanni COVID-19-imik tunillatsissimasut	192
9.	Inuttut atukkatigut ajornartorsiutit	192
9.1	Pinerluttarneq	192
9.2	Ikiaroorartumik imigassamillu atonerluineq	193
9.3	Inuit ajornartorsiulerataannaasut	194
10.	Pinngortitamik nunamillu atuineq	194
11.	Qanganisaqarfiit kulturikkullu kingornussat	195
12.	Angallanneq	195
12.1	Silaannakkut angallanneq	195

12.2	Imaatigut angallassineq	196
12.3	Kalaallit Nunaata sinnerani assartuussinermi kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit	196
Ilanngussaqaq 4	Pisiniartarnermi periaaseq	197

Naalisakkat (Naalisaatit tuluttuuneersut pineqartullu kalaallisuunngortitaallutik)

BIP	Pissarsiassat sunniutissallu pillugit pilersaarut
DCE	Dan Danmarkimi Avatangiisinik Nukissiutinillu Misissuisoqarfik
EIA	Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliineq
ERP	Upalungaarsimanermut pilersaarut
GE	Sulisitsisut
GOG	Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut
IBA	Sunniutissanik Pissarsiassanillu Isumaqatigiissut
ICC	Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffiat
ILO	Sulineq pillugu Nunarsuarmioqatigiit Suleqatigiiffiat
KNAPK	Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat
KTI	Kalaallit Nunaanni Teknik-kimut Ilinniarfik
MLSA	Aatsitassalerinermut Aqutsisoqarfik
MRA	Aatsitassalerinermut Naalakkersuisoqarfik
NUSUKA	Nunatsinni Sulisitsisut Kattuffiat
OHS	Suliffimmi isumannaallisaaneq
PPE	Inummut illersuutit
SIA	Inunnt Sunniutissanik Naliliineq
SIK	Sulinermik Inuussutissarsiuteqartut Kattuffiat
SOP	Suleriaatsit aalajangersimasut
ToR	Najoqqutassat

1. Imaqarniliaq paasiuminarsagaq inerniliussallu

Teknik-kimut tunngassuteqanngitsuvoq una eqikkaaneq Social Impact Assessment-iminngaaneersoq (SIA) Kalaallit Nunaata kujataani Nalunami Guld-isiornissaq pillugu iluarsartuullugu pilersaarusiarnut tunngassuteqartoq.

Nalunaq A/S (“Suliffeqarfik”) tassaavoq Kujataani Nalunami Kuultisiorfimmik massakkut ineriartortitsisuusooq. Nalunami kuultisiorfik 2004-imi siullermeerluni ammarpoq nunngarummi quartz-iusumi ersiinarunik kuulteqarnerata ukiut 12 tamatuma siornatigut paasisaqarnerup malitsigisaanik. Aatsitassarsiorfik 2013-ip tungaanut ingerlavoq, kingornalu 2014-imi matuneqarluni atorunnaarsinneqarlunilu.

Nalunamut akuersissut Nalunaq A/S-imit pigineqarpoq, 100%-imik kalaallinit piginneqatigiinnit aallarniisumininnik suleqateqartunit Amaroq Minerals-imit, ingerlatsivik pisortanit Toronto Venture Stock Exchange-mit aammalu AIM Stock Exchange-mit Londonimeersumit nalunaarsorneqarsimavoq. Ingerlatsiviup suliarisarpai ilisarinninniarnit, inuussutissarsuitinik misissueqissaarnerit aammalu Kalaallit Nunaanni guldeqarfinnik inerisaaneq.

SIA-p nalunaarusiarni paaaffiup ingerlanerani piffissat killiffii tamarmik ilanngunneqarput (sananeqarnera, ingerlanneqarnera matunissaalu).

Avatangiisinut sunniutigisinnasai kingunerisinnasaa pillugit nalilersuineq (EIA) naammassineqarpoq SIA peqatigalugu.

Teknik-kimut tunngassuteqanngitsoq una eqikkaaneq iluarsartuullugu suliassaq nassuiarppaa, SIA-p periusaa aammalu ingerlatsinissaa kingunerisinnasaaannullu inernerujumaartut pillugit misissueqissaarnermi.

1.1 Inuiaqatigiinnut sunniutissai pillugit nalunaarsuutit

Iluarsartuullugu suliap pingaarnertut sunniutigisinnasai inuiaqatigiinnut kalaallinut ajunngitsuinnaasut sisamaapput:

- Kalaallinut sulisartunut **suliffissanik pilersitsissaaq**, sanaartornera inunnut 100 tungaanut suliffissaqartitsissaaq ingerlanneqarnissaanullu inuit 175 missaaniittut sulisussatut atorfissaqartinneqassaput.
- Kalaallinut sulisartunut **ilinniakkanik aammalu piginnaasanik qaffassaanissanut periarfissiisuusaaq** ilinniartunullu aatsitassarsiorfiup iluani misilittakkanik inerisaasuussalluni.
- Iluarsartuullugu suliaq **suliffeqarfinnut kalaallinit pigineqartunut tunisassianik tunniussaqsinnaanernik kiffartuussinikkullu periarfissiisuusaaq**.
- **Pisortat isertitaqaatigissavaat** kisermaassatut akuerisap atorneqarneranut akiliutit aqutigalugit, ingerlatseqatigiiffinnut akileraarutit aqutigalugit iluanaarutillu akileraarutaat aqutigalugit.

SIA-p ingerlanerani aammattaaq inuiaqatigiinnut akornutaasinnaasunik iluarsartuullugu suliaq kinguneqarsinnaavoq. Tamakkua makkunannga ilaqarput:

- Ilimanaateqarsinnaavoq assingusunik qaleriinnilluunniit suliaqartoqalersinnaasoq Kalaallit Nunaata kujataani aatsitassarsiornikkut ingerlataqartunut pingasuusunut ingerlatsinerannullu sunniuteqarsinnaasunik. Sunniutigisinnasai annertusiartorsinnaasut tunngaviusumik **suliffissaqartitsiniarnermi suliffeqarfii**

sulisussaqaarnikkut imminnut unammilleqatigiilersinnaanerannik kinguneqarsinnaammat.

- Iluarsartuullugu suliap **pisortat sullissinerat ilungersunarsinnaareersoq** ilanngullugittaaq Politiit Peqqinnissaqarfiullu iluani pinartoqartillugu suliaassaasartut **annertusisissavai.**
- Aatsitassarsiorfimmi sulinermi suliaqarnermilu sulisut **ajutoorsinnaanerannut periarfissaqarpoq** aammalu sulisunut akornutaasinnaasunik sunniuteqarsinnaavoq aatsitassarsiorfimmi sulineq.

Iluarsartuullugu suliap inuiaqatigiinnut akornutaasinnaasunik sunniuteqarsinnaanera annikitsuararsuugaluartoq annertusisamillu pakkersimaarneqarsinnaallutik. Aatsitassarsiornermik ingerlatsineq suliaqarnerlu ingerlatassaapput pisariitsut taamaammallu atorfiit amerlanerit inunnut aalajangersimasumik ilinniagaqarsimanngikkaluartunik inuttaqarsinnaallutik. Iluarsartuullugu suliamut illoqarfik qaninnerpaaq tassaavoq Nanortalik, Kommune Kujallermilu taanna inissisimavoq. Innuttaasut akornanni ilinniarsimassutsikkut qaffasissutsip inissisimanera Kommune Kujallermi Kalaallit Nunaat tamaat isigalugu agguaqatigiissitsinermi inissisimanera appasinnerusumiippoq. Taamaalillunilu iluarsaattuullugu suliaq ajunngitsumik sunniuteqarsinnaavoq suliffissaqartitsinnaanikkut najugaqartullu pisinnaasaannik qaffassaasinnaanikkut.

1.2 Iluarsartuullugu suliap tamakkerlugu isiginera

Nalunap oqaluttuarisaanerani guld-isiorniluni aatsitassarsiorneq ingerlanneqarnikuuvoq Crew Gold Corporation ("Crew") nalaani ukioq 2004-miit 2009 ilanngullugu, Run-of-Mine ("ROM") atortussanik paaammata nassiussuillutillu assartorlugit suliareqqitassanngorlugit gulditai paaqqinnissaannut. Kingorna Angel Mining PLC-ip ("Angel Mining") nunap iluani guldisiornermik suliaqarneq Nalunarmi ingerlappaa 2009-imiit 2013-imut guldinillu tunisassiorlutik.

Ilimagineqarpoq, iluarsartuullugu pilersaarusiaq tunisassiulersimassasoq 2024/2025-ip ingerlanerani. Maannakkuugallartoq piffissap ingerlaneranut annertunerusunik paasissutissanik imalimmik Amaroq Minerals-i paasissutissanik suliaqartoqarsinnaanngikkallarpoq paasissutissanik killilersuineq pissutaalluni, Nalunaq A/S tunngaviusumik ingerlatsisuuvoq, nalunaarsorsimammat AIM Market-imi Tuluit Nunaanniittumi.

Table 1-1: *Kuultisiorfiup piffissami ingerlarnga ataatsimut isigalugu.*

Killiffik	Piffissaq	Suliat
Sanaartorneq aallarniummillu inerisaanerit	Ukioq siulleq	Aqqusinernik iluarsaassineq. Atortussat poortorneqarsimasut tikiussuunneqassapput immikkullu ilinniarsimasunit ikkussuunneqassallutik. Illut silamut illersorfissatut sanaartorneqassapput. Akuiaavimmuut aatsitassarsiorfiliariniakkamut sanariikkat katitigassat tikiussorneqartuassapput.
Ingerlatsineq	Ukiut tallimat	Kuultisiorneq aallarieripart Aatsitassarsiorfik Akuiaavillu ingerlajartuartinneqassapput sulinerup aalaakaasumik ingerlalernissaata tungaanut.

Killiffik	Piffissaq	Suliat
		Sumiiffiit kuultissamik paaaviusimasut atorneqareersut assannerlukunik immeqqinneqartassapput. Nunap iluani assaanermit ujaqqat qallukkat sanaartornermi, aqqusinermik aserfallatsaaliinermi imaluunniit panertunik akuiarnerluusivimmi atugassatut piukkunnaateqanngitsut nunap iluaniiginnartinneqassapput taavalu sullunut nunniutigineqassallutik manngersarneqaratik.
Matusineq atorunnaarsitsinerlu	Ukioq ataaseq	Illuliat, sulliviit atortorissaaruteqarfiillu piiarneqassapput. Sumiiffiit kingulliullugit paaaffigineqarsimasut pissusitoqaasut ilerseqqinneqassalluni sullorlu matuneqassalluni. Ujarakoorutit aatsitassarsiorfimmeersut aqquserniornerni, sapusernierni allanilu utaqqiisaasumik atorneqartut paaanerup nalaani aatsitassarsiorfimmu ilioraqqinneqassapput.
Matusinerup kingorna	Ukiut tallimat	Panertunik akuiarnerlukuusiviit qalliutaannik, aalajaassusiinik nerioneqaleratarsinnaanerannilu naliliiartorluni ukiumoortumik misissuisartortarneq.

Aatsitassarsiorfik ingerlalersinnaassappat sullissiviit atortorissaaruteqarfiillu makku ingerlalertariaqarpuit:

- Najugaqarfik
- Innaallagissiorfik
- Orsussaasiviit
- Qaartiterutissaasiviit
- Qulimiguulinnut mittarfeeraq, talittarfik umiarsualivilillu
- Aatsitassarsiorfik ingerlalersinnagu nunap iluani ingerlatiligassat
- Akuiaavik
- Akuiarnerlukunik imertaqanngitsunik toqqorsivik
- Aqqusineq

Ataani takussutissaq aatsitassarsiorfiup eqqaanilu ataatsimut isigalugu takussutissaavoq taassumalu avatagiisai atortussat pingaernerit ilanngullugit.

Takussutissiaq 1-1: Titartagannorglugu takussutissiaq iluarsartuullugu suliap eqqaatalu takussutissartaraa iluarsartuullugu suliap annertunerusumik ikkussugassartaasa ilai, aammattaarlu aqqusernit sissiuqqap aatsitassarsiorfiullu akornanniittoq, qaqqortumik titarnilerlugu takutinneqarpoq. A: Jette, B: Tammaarfik, C Ingerlanissaq atortuulu, D: Tailing-imik Toqqorsivik, E: Aatsitassarsiorfik

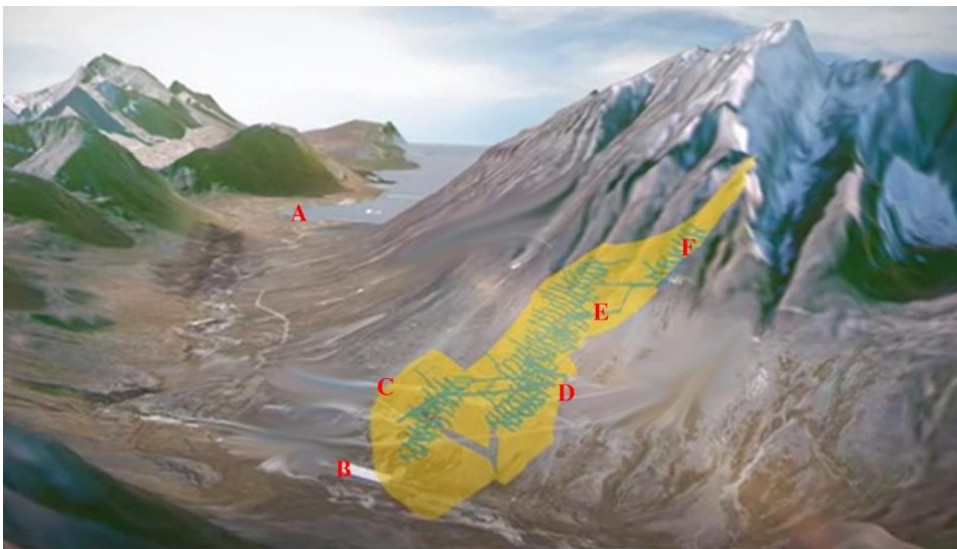

Figure 1-2: Kuultisiorfiup aqqissornera, aatsitassarsiorfiup immikkoortui naqinnilersugaapput. A: Najugaqarfik, B: Akuiaavik, C: Kujalleq, Isertarfik 300 kiisalu Qooroqarfik, D: Isertarfik 350, E: Isertarfik 400, F: Isertarfik 600.

Kuultisiorfiup immikkoortortai siuliani taaneqartut ukiumi ataatsimi sanaartornerup ingerlanerani suliareneqassapput. Sanaartornerup ingerlanerani sulisut 80 aamma 100 akornanniissasut naatsorsuutigineqarpoq.

Sulisunut tamanut pisarialik aatsitassarsiorfimmi atortussiorfinnilu assigiinngitsuni ingerlatsinissami ataani tabelimi nalunaarsorneqarpoq, taakkunannga 89-it naatsorsuutaavoq piffimmiikkumaartut piffissami taaneqartumi.

Tabeli 1-2: Sulisut tamarmik atortuni assigiinngitsuni.

Suliaqarfik suliffilluunniit	Sulisut amerlassusii
Aatsitassarsiorfik	66
Akuiaavik	42
Najugaqarfik	28
Iluarsaassisarfik, maskiinalerivillu peqqumaasivik	18
Allaffissorneq	6
Isumannaallisaaneq, peqqissaaneq, avatangiisit pitsaassuserlu	9
Sullissineq Aqutsinerlu	9
Katillugit	178

Utaqqiisaasumik najugaqarfinnik paaavissami misissuinermi atugassanik nutaanik pilersitsineq Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaqaqfimmitt november 2020 akuerineqartoq Saqqaata Kangerluani pissaaq. Najugaqarfik nutaaq, tassaniittullu sinittarfiit, igaffik ullullu qeqqasiortarfik, errorsisarfik, errortortarfik taarsertarfillu, kiisalu sukisaarsaartarfiit allaffeqarfiillu, inunnik 100-nik tiguisinnaassapput.

Sulinerup nalinginnaasup nalaani, aammali pinartoqalersillugu, aatsitassarsiorfeqaqarfiup tikikkuminarnissaa pillugu pillugu qulimiguulinnut mittarfiit marluk suliarineqassapput: aappaa Najugaqarfimmiissaaq aappaalu aatsitassarsiorfiup akuiaaviullu eqqaanni qanga inigisimasaanut inissinneqassalluni.

Sanaartornerup nalaani assartukkat amerlanerit angallatinik talittarfimmukaassorneqartassapput. Sanaartornerup nalaani assartukkat 19.000 m³ kiisalu usit containeriniittut 8.000 m³ missaat aatsitassarsiorfimmitt tikiunneqassapput. Kalaallit Nunaanni umiarsuit angissusii usinillu isumannaallisaaneq apeqqutaalluni sanaartornerup nalaani containerit 20 fodsit taamaaqataat 250-iniit 300-inut amerlassusillit Nalunamut nassiunneqassapput. Suliani tamakkunani assartuinermi periaaserineqassaaq assartugassat nuna allatigoortussatut isumannaallisarlugit Kalaallit Nunaani angallannissaannut pitsanngorsarlugit, tassa angallatinut minnerusunut apuuffissaannut assartorneqartartussanngorlugit. Sanaartornerup nalaani assartuuttip Nanortalimmiit Qaqortumiilluunniit 50-75-eriarluni angalasarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Aammattaaq usit passuteqqinneqartarnissaat najukkamilu umiarsualivimmi tattorliunneq pinaveersaarniarlugu Suliffeqaqarfiup eqqarsaatigaa angallatinik toqqaannartumik Nalunaliartussanik assartuisitsisassalluni. Sanaartorneq sioqqullugu assartuinermit pilersaarut sukumiisoq suliarineqassaaq. Kalaallit Nunaannut avataaniit isertarnerup Schengenikkut suleqatigiinnermut ilaannginnera pissutigalugu nunamut iserfissat akuerisaasut, tassa politiniit nakkutigisaasut, aqqutigalugit pisarnissaa isiginiarneqarpoq. Aammattaaq nunanut Schengenikkut suleqatigiinnermut ilaanngitsunut Kalaallit Nunaanniit aallarniaraani piumasaqaatit assingusut atuuttarput. Killeqarfiit isaaviusut akuerisaasut sorliunersut www.nyidanmark.dk/en-GB -imi takuneqarsinnaapput, taannalu allakkiami "Angalanermut uppersaatitut, nunamut isersinnaanermut allagartanut kiisalu killeqarfiit iserfissat pillugit allakkianut 1. januar 2024-imeersunut ilaavoq.

Ingerlatsinerup nalaani ikittunnguanik assartuisoqartarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Assartukkat amerlanerit tassaassapput aatsitassarsiorfimmil akuaavimmilu suut pisariaqartinneqartartussat. Naatsorsuutigineqarpoq usit Kujataani usilersuuteqqinneqariarlutik akuttunngitsumik kuultisiorfimmil assartorneqartassasut. Puttallartitsivimmi kuulti kimittorsagartaaq assartuutit atorlugit assartorneqarluni aallarunneqartassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq ukiumut kuulti puttallartitaq 3.000 tons Kujataani eqiterivimmut aallarunneqartassasooq, tassanngalu suliareqqinneqarfissaanul ingerlateqqinneqartassapput.

Naatsorsuutigineqarpoq sapaatit akunnerannul ataatsip missaani aatsitassarsiorfimmil kuultimik akuiakkamik aallersoqartassasooq. Imaatigut angallaneq pillugu paasissutissat naapertorlugu Saqqaata Kangerlua massakkut angallateqajuitsungajaavoq. Aatsitassarsiorfimmil angallattut sullittullu amerliallaatissaat ikittuinnaassasut naatsorsuutigineqarpoq.

1.3 SIA peqqissaarullugulu ingerlaneq

Inunnul Sunniutissanik Naliliinermi (SIA) matumani siunertarineqartoq tassaavoq Kuultisiorfiup Nalunap inuit atugaannul inuuniarnerannullu sunniutit pitsaasut pitsaanngitsullu suussusersissallugit. Sunniutaajunnartunik misissueqqissaarneq inuuniarnikkul atukkanik atuuttunik kuultisiorfiliariinakkallu nassuiarneqarneranik tunngaveqarluni suliaavoq.

Inuiaqatigiinnul Sunniutissanik Nalilersuineq aamma Kuultisiorfik Nalunaq pillugu peqataanermi suliap ingerlanera *'Aatsitassarsiornermi suliniutit ingerlasarnerinul tunngatillugu aamma ISN-imul nalunaarusiamik suliaqartarneq pillugu ilitsersuutit 2016'* Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisunit ineriartortinneqarsimasul naapertorlugit ineriartortinneqarsimappul.

Nalunaarusiaq WSP-imiit suliarineqarpoq aammalu Copenhagen Social-imiit, siunnersortinit Nalunaq A/S sinnerlugu.

SIA-p ingerlanera iliuusissanik assigiinngitsunik imaqarpoq, ineriartorneq periutsillu nassuiarneqarput ima tulleriaarnilersorlugit:

1. Misissugassanik paasiniaaneq misissuinermilu najoqqutassiorneq

Inunnul sunniutissanik naliliiniermermut atatillugu sunniutit suul pingaarnepaajullutillu misissussallugit pisariaqarnerpaajunersul misissuiffigisassanik paasiniernermi misissorneqartarput. Misissuineq taanna Misissuinermi Najoqqutassanik (ToR) tunngavigineqartarpoq. Suliariniagaq pillugu Misissuinermi Najoqqutassat innuttaasunul tusarniaassutigisassanngorlugit december 2020 – januar 2021-imi tunniunneqarput. Nalunaarusiamul innuttaasunul qisuariaatinik suliffeqarfimmiillu akissutinillu allakkiaq qisuariaatit tunngavigalugit suliarineqarpoq kingornalu suul misissuiffigineqarnissaannul najoqqutassaq inaarsarneqarpoq oqartussanil akuerisassanngorlugu.

2. Saniatigut paasissutissanik katersineq inuillu atugaannik atuuttunik misissuinissamik piareersaaneq

Pissutsit atuuttul pillugit paasissutissat Inunnul Sunniutissanik Naliliinermi matumani saqqummiunneqartul amerlanersaat paasissutissanik pissarsivissanil allanil pissarsiarineqarput. Paasissutissanik pissarsivigineqartul tassaappul nalunaarusiat, misissuinerit attuumassuteqartul, pisortat periusissiaat kiisalu ineriartortitsinermul

pilersaarutit, aammalu Naatsorsueqqissaartarfimmiit paasissutissat. Inunnut sunniutissanik nalunaarusiap suliarineqarnerata nalaani paasissutissat nutaanerpaat atorineqarnissaat ilungersuutigineqarsimavoq.

3. Soqutiginnittunut tusarniaaneq aammali paasissutissanik pingaarnernik katersineq

NUALLUUSSUAQ COVID-19 peqqutigalugu periarfissaq soqutiginnittunut sammisaqartitsisinnaaneq killeqarnikuuvoq taamaammallu atortorissaarutit aqqutigalugit telefonikkut naapinnerit allakkatigullu akissuteqaqatigiittarnikkut piffissami december 2020 – marts 2021 akornanni ingerlanneqarnikuuvoq.

4. Inuit atugaannut sunniutinik nalilersuineq sunniutinillu minnerpaatitsiniutit suunissaanik aalajangiineq

Iluarsartuullugu suliap nassuiaataa aallaavigalugu, inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerata ingerlanissaa aammalu soqutigisaqartunut tusarniaaneq misissueqqissaarfigineqarpoq piviusorsioortumik sunniutigisinnaasaasalu ilimanassusai. Pitsaaliuinissamat nalunaarsuineq sillimaniarnerlu, millisitsisnaavoq akornutaasinnaasunik sunniutaasinnaasunik aammalu ajunngitsunik kinguneqarsinnaanerani annertusaasinnaasoq Nalilersuinerup inerneru uani, u SIA-p nalunaarusiani takutinneqarput.

5. Pissarsiassat sunniutissallu pillugit pilersaarusiorneq (Sunniutissanik Ilaaqutissanillu Isumaqaqatigiisummut atugassanik)

Pissarsiassanut Sunniutinillu Pilersaarut inunnut sunniutissanik nalunaarusiami saqqummiunneqarpoq, tassanilu sunniutit assigiinngitsukkuutaat tamarmik qanoq siunertaqarfiunissaat nassuiarneqarluni, kiisalu pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniutissanik iluaqutinillu annerpaatitsiniutissanik siunnersuuteqartoqarluni. Aamma, Pissarsiassanik Sunniutinillu Pilersaarut imaqarpoq uuttuutinik aatsitassarsiorfiup sunniutaanik malinnaaviginninnermi nalilersuisarnermilu atorineqarsinnaasunik.

Inuiaqatigiinnut sunniutaasinnaasut iluarsartuullugu suliap nassuiarpai misissoqqissaarlugillu qaffasissutsiniittut assigiinngitsuni pingasuusuni:

- Piffimmi: Nanortalik, Alluitsup Paa og Tasiusaq
- Nunap ilaani: Kommune Kujalleq
- Inuiaqatigiittut: Kalaallit Nunaat

Qulaani taaneqartut piffiit illoqarfiillu aammalu nunaqarfiit pillugit nalilersorneqarpoq, immikkut ittumik Nalunami Guldiorluni sulianut tunngatillugit sunnerneqarsinnaanersut.

Kingunerisinnaasaanni nalilersuineq tunngavilersorneqarpoq nalilersuinerit iluarsartuullugu suliap ingerlannerani ajunngitsumik kinguneqarsinnaanerannut aammalu akornutigisinnaasaat eqqarsaatigalugit. Kingunerisinnaasaanut tamanut navianassusaa imaluunniit ilimanassusaa imaluunniit pisinnaasoq inissinneqarnikuuvoq ilimanassusaaq qajassuussinissaq pillugu (*ilimanassusaata, pisinnaanera ilimananngissusaaluunniit*) sunnerneqarsinnaanerisa pimoornissaa, takkutissappata (*malunnaatilimmik, annikitsumi, annikitsunnguamik malunnanngitsumilluunniit*).

Nalilersuinerit inerneru tamarmik sunniutaasinnaasunut takussutissiarineqarput qalipaait assigiinngitsut iluaqutigalugit takutinneqarlutillu ataani tabel-imi. Qalipaaitip nalunaarppaa, sunniutaasoq *qaffasinnersoq, nalinginnaasoq imaluunniit annikitsunnguunersoq* (ajunngitsoq

imaluunniit akornutaasinnaasoq) imaluunniit *malugineqarsinnaanngitsuunersoq*. Inerneril nassaarineqassapput sunniutigisinnaasaasa ilimanassusai aammalu annertussusaasa qaffasissusai ataqatigiissinnerisigut.

Tabeli 1-3: Kingunerisinnaasaasa misissoqqissaarneranut kodit

		Sunnitip sakkortussusia							
		Pitsaanngitsut				Pitsaanngitsut			
		Annertuut <i>Annertuumik sunniisut</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsinnaapput attuumassuteq artullu ilaat sunnigaapput</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinnaapput</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqarto qarsimappat malunnangaanngillat</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqarto qarsimappat malunnangaanngillat</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinnaapput</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsinnaapput attuumassuteq artullu ilaat sunnigaapput</i>	Annertuut <i>Sunniutit annertuut</i>
Sunnitip ilimanassusia	Ilimanangitsut <i>Sunniinissaq ilimanangilaq</i>								
	Ilimanaateqarpoq <i>Sunniutqarsinnaavoq</i>	Sunniut annertoq	Sunniut akunnattoq	Sunniut annikitsoq	Sunniut soqutaanngitsut oq	Sunniut soqutaanngitsut oq	Sunniut annikitsoq	Sunniut akunnattoq	Sunniut annertoq
	Taamaarataannaavoq <i>Sunniuteqarnissa naatsorsuutigineqarpoq</i>								

1.4 Inuiaqatigiinni kingunerisinnaasaannut nalilersuineq

SIA-p ingerlanneranut ilaapput ajornartorsiutit paasiniagassat allattorsimaffii missoqqissaarneqarsimasut ukkataralugu, iluarsartuullugu suliap qanoq ajornartorsiutini paasiniagassat qanoq sunniuteqarfigissanerai.

Ajornartorsiutit paasiniaaffigisassat immikkoortunut arfineq pingasunut agguarneqarsimapput:

- Sulisoqarneq
- Ilinniarneq piginnaanngorsarlunilu sungiusarneq
- Kalaallit suliffeqarfutaanniit pisiortorneq
- Pisortanit isumaginittogarfinniit piumaffigineqarneq aammalu isertitat
- Inuiaqatigiit peqqissusaat
- Inuiaqatigiit isiginnittaasiat
- Nunaminertanik atuneq piorsarsimassutsikkullu kingornuttakkat
- Sunniutigisinnaasa annertusiartortut sunniutai

Ajornartorsiutaasinnaasut sanaartornerup ingerlanerani nalilersorneqarput (2024-2025), ingerlatsinerup ingerlanerani (ukiut 5) aammalu matunissaata ingerlanerani (ukiut 5 qaangiuppata). Nalilersuineq tunngaveqarpoq iluarsartuullugu suliap ilusaata SIA-p nassuiaataani nassuiarneqarsimasumi immikkoortoq 5-imi. Kingunerisinnaasannik nalilersuineq ingerlanneqarpoq sunniutigisinnaasai eqqarsaatigalugit siunnersuutigineqarsimasunut pitsaaliugassanut- aammalu pitsaanngorsagassanut piareersaataasunut, saqqummiunneqartunut tamanut sunniutaasinnaasunut isiginninniarnerni.

Ataani tabel-imi kingunerisinnaasaannut misissueqqissaarnerup inernerit takussutissiarineqarput. Immikkoortuni tulliuuttuni sunniutaasinnaasut immikkut tamarmik naatsunnguamik nassuiaatitaqarput. Akornutaasinnaasumik sunniutaasinnaasut ilisarnaasersorneqarput pakkersimaarinninnissamut, sunniutaasinnaasut minnerpaaffissaaniitinnissannut. Assingusumittaaq ajunngitsumik sunniuteqaatigisinnaasaannut ilisarnaasersorneqarsimapput, sunniutigisinnaasai ajunngitsut ilisarnaasersorneqarput annerpaaffissaanniitinnissannut. pakkersimaarinninnissamut sunniutaasinnaasut siunnersuutigineqartut saqqummiunneqarput Ajunngequtai aammalu Sunniutissaasa pilersaarutaanniipput.

Tabeli 1-3: Kingunerisinnaasaasa misissueqqissaarnerani inernerit takussutissartaannut takussutissaq

Sumut tunngasoq	Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
Sulisoqarneq			
Toqqaanaq atorfinitsitsineq	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annertuut	Pitsaasut annikitsut
Suliffeqarnikkut toqqaannangitsumik sunniutit	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annikitsut
Suliffimmi atukkat aammalu isumannaallisaaneq	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut
Ilinniartitsineq pikkorissaanerlu			
Piginnaangorsaaneq	Pitsaasut annikitsut	Pitsaasut akunnattut	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Kalaallit suliffeqarfiutaanniit pisiortorneq			
Niuernissamut periarfissat	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annikitsut
Pisortanit isumaginnittoqarfinnit piuffigineqarneq aammalu isertitat			
Pisortanit isumaginnittoqarfiini, nunap atorulersorneqarnerani kiffartuussinermilu tamaviaarneq	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut
Pisortat isertitaat	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annertuut	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Peqqissuseq			
Inuiaqatigiit peqqissusaat ilanngullugit nappaatinik nakorsaasarnerit aammalu sullisseriaatsit	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Inuiaqatigiit isiginnittaasiat			
Inuiaqatigiit ataqatiginnerat / inuiaqatigiinni aporaattarneq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq

Eqimattat navianartumiittut	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Nunaminertanik atuineq piorsarsimassutsikkullu kingornuttakkat			
Iluarsartuullugu suliap piffimmi atuinera	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Sunnerneqarneq malunnangitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq	Sunniut malunnaateqanngitsaq
Sunniutigisinnaasa annertusiartortut sunniutai			
Suliassaqartitsinikkut unammilleqatigiinneq, pisortat tamaviaarnerat, inuiaqatigiit ataqatigiinnerat il.il.	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut akunnattut	Pitsaanngitsut annikitsut

1.4.1 Sulisoqarneq

Toqqaannaq atorfinitsitsineq

Toqqaannaq atorfinitsitsinerup kingunerisinnaasai sanaartornermi aammalu ingerlatsinerup ingerlannerani nalilersorneqarput sunniutigisinnaasai anunngitsut akunnattumiit annertuumillu sunniuteqarumaartut. Iluarsartuullugu suliami sulisussat 80-100 missaaniissapput sanaartornerup ammerpaaffiani aammalu ingerlanneqarnerani 150-175 missaaniissallutik. Kalaallinik amerlanernik sulisoqaraanni ajunngitsumik sunniuteqarnissaa ilimanaateqarsinnaaneruvoq.

Pingaartumik sanaartornerup nalaani inuit sanaartornermik suliallit ilinniagaqarsimasut ilinniagaqarsimanngitsullu suliffissaqarsinnaagaluartut sulisussanut Kalaallit Nunaanneersunut suliffissat amerlanersaat piiaanerup nalaani periarfissaassapput. Aatsitassarsiornermut ilinniarfimmitt allagartallit inuussutissarsiutinillu ilinniagaqarsimasut piiaanerup ingerlanerani sulisussarsiarineqartassapput kiisalu Kalaallit Nunaanni illoqarfinnit allanit pinissat naatsorsuutigineqarluni. Taamaattorli sulisussat amerlaqisut immikkut ilinniarsimasuusariaqarput aatsitassarsiorfinni assingusuni misilittagaqartariaqarlutik. Suliffiit taakku amerlanersaat nunanit allamiunit tiguneqartassapput, Suliffeqarfilli pikkorissaanernik piginnaanngorsaanernillu sukumiisunik nunaqavissunut ingerlatsissaaq atorfinnik qaffasinnerusunik tiguisinnaaniassammata.

Iluarsartuullugu suliaq piffimmi, nunap ilaani inuiaqatigiillu akornanni suliffissaqartitsinikkut sunniuteqarsinnaavoq. Suliffissaqartitsinnaanerup annertussusaani amerlassutsit killeqaraluartut, naatsorsuutigineqarpoq piffimmi, nunap ilaanilu qaffasissumik suliffissaqartitsinikkut annertuumik sunniuteqarsinnaasoq, sulilersitsisinnaanermi periarfissat ilinniarsimanngitsunut ilinniarsimasunullu annertusissammata. Inuit iluarsartuullugu suliami sulisorineqartut isertitaqarnerulernikkut malugissavaat, ajunngitsumillu sunniuteqarneruvoq tamanna illoqutigiit isertitaqarnerulernermikkut malugisinnaajumaagassaat.

Toqqaannanngitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinerup sunniutai

Kuultisiorfik Kalaallit Nunaanni toqqaannanngitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinikkut sunniuteqarsinnaavoq.

- **Toqqaannangitsumik suliffissaqartitsinikkut sunniutit** pilersinneqassapput pilersuisut aatsitassarsiorfimmut annerusumik pilersuisinnaajumallutik sullissinnaajumallutillu sulisussanik amerlanerusunik atuinerisigut.
- **Saniatigut suliffeqarnikkut sunniutit** pilersarput sutigut tamatigut suliat amerlanerulernerat aqqutigalugu, tassami sulisut isertitaasa amerlanerulerneratigut (toqqaannartut toqqaannangitsullu) suliassaqarfinni allani nioqqutissat sullissinerillu amerlanerusut pisiarinqartalersussaammata.

Sunniutit toqqaanngitsut aammalu suliffissaqartitsilernerit sanaartornermi- ingerlatsinerullu ingerlanerani nalilersorneqarput nalinginnaasumik ajunngitsumik sunniuteqarumaartut. Iluarsartuullugu suliaq toqqaannangitsumik ajunngitsumik sunniuteqarpat piffimmi pisiortornikkut, nunallu ilaanit aningaasarsiornikkut ingerlataqarnermi inuiaqatigiinni annertuumik ataatsimut isigalugu sunniuteqassaaq.

Sanaartornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq, sanaartornermi atortussat annerpaartaat Kalaallit Nunaata avataaniit pissarsiarineqassasut. Taamaakkaluartorli naatsorsuutigineqarpoq, kiffartuussisut ilaat kalaaliujumaartut sanaartugassanik suliassinneqartartuusinnaapput atorineqarumaartussat katersisussat suliareqqaarneqarnerani sanaartortut aammalu kiffartuussinermik tunniussaqaqarumaartussat sanaartornerup nalaani. Iluarsartuullugu suliami tunniussaqaqarsinnaasut ingerlatsinerup nalaani periarfissaqartuupput suliffeqarfiit mikisut akunnattullu kalaallinit ingerlanneqartut. Iluarsartuullugu suliami naatsorsuutigineqarpoq inuttut isertitat qaffatsinneqassasut toqqaannartumik toqqaannangitsumillu suliffeqarnikkut, ilapittuutaassaarlun tunisassiat piumaneqarnerisa sullissinermilu tunniussaqaqarsinnaanerup qaffannissaanut.

Sulinermi atukkat sullivimmilu isumannaallisaaneq

Sulinermi atukkanik naapertuulluarnut, sulisunut kajungernartunik kiisalu oqartussaqaqarfiit kiisalu Kalaallit Nunaanni oqartussaqaqarfiit kiisalu sulisartut kattuffiata SIK-p piimasaanut naapertuuttunik pilersitsisoqarnissaa Suliffeqarfiup akisussaaffigissavaa. Kalaallit Nunaanni oqartussaqaqarfiit sisamat sulinermi atukkanik aqutsisuupput:

- Kalaallit Nunaanni Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik suliffimmi peqqissusermut isumannaallisaanermullu akisussaavoq.
- Kalaallit Nunaanni Aatsitassalerinermut Naalakkersuisoqarfik
- Avataaniit sulisussarsiorarneq akulerutsitsinerlu pillugit Danskít Oqartussaqaqarfiat Kalaallit Nunaanni najugaqarnissamut sulinissamullu qinnuteqaatinik suliaqartarpoq.
- Danskít Imarsiornermut Oqartussaqaqarfiat, Danmarkit Kalaallillu Nunaata imartaani imarsiornikkut isumannaallisaanermut akisussaasoq. Nakkutilliinermut ilanngullugu umiarsuit atorineqartut iluini atugassarititaasut nakkutigineqartarput.

Ataatsimut isumaqatigiissutit naammassineqarnissaat siunertarlugu Nalunaq A/S-ip SIK-mut isumaqatigiinniarnernik aallartitsinissani naatsorsuutigaa.

Kuultisiorfimmi sulisut Najugaqarfimmi inissinneqassapput. Najugaqarfik, inunnt 100-inut najugaqartitsiviusinnaasoq, immap ungasinngisaani pilersinneqassaaq. Najugaqarfik nunani assigiinngitsuni piimasaqaatit naapertorlugit ilusilersugaavoq. Naatsorsuutigineqarpoq najugaqarfimmiissasut ineqarfiit, igaffik nerisarfillu, errorsisarfik, marraajartarfik taarsertarfillu,

kiisalu sukisaarsaartarfik kiisalu allaffeqarfik. Igaffik seqqitaatinik ikuallannissamut illersugaavoq. Najugaqarfimmi immikkoortut allat najukkami seqqittaammik qapuusarterummillu illersugaapput. Najugaqarfik suliariniakkami nassuiarneqarsimasoq nappaalasoqarnerata nalaani, soorlu COVID-19-ip nalaani ingerlanneqarsinnaasunngorlugu peqqissutsimut ilisimasalinnik suleqateqarluni ilusilersorneqarsimavoq.

Atortussiortut tamarmik ataatsimut, maskin-at oqimaatsut, portussutsit aammalu nukissiuutit ilanngussuunneqarput, aatsitassarsiorfimmiissangatinneqarput isumannaatsuusinnaasut, ajutooratarsinnaanerilli pinaveersaartinnissaannut. Aatsitassarsiorfimmi ajutoorsinnaanerit ulorianaataat piffimmiinnermit atassuteqarput ulorianartulimmi suliffiummat. Iluarsartuullugu suliap nalinginnaasunik imaqarnissaa ilimanaateqarpoq pinartunut sillimaniarnernut piareersimanissanut, tamakkununga ilaapput, qaartiterinerit, ujaqqanik nakkaasoqartarnera, nammineerluni suliaqartarnerit, assartuutitnik ingerlattakkanik ajutoorsinnaanerit, kemikaliat ulorianartut, ikuallannerit, quaattoornerit, naannerit aammalu nakkarnerit. Ulorianartut taakkua tamarmi pisinnaanerisa inerneraat sivikinnerusumik sivilisnerusumilluunniit ajutoornerit, aammalu ajornerpaatillugu toqutiginneqarsinnaallutik.

Suliffeqarfiit pilersissavaat peqqinnissamut- sillimaniarnermullu pilersaarutit, aalajangersimasumik ineriartortitaq suliaassat assigiinngitsut aallaavigalugit, sanaartornerup nalaani naammassineqartussat aammalu suliaqarnerit nalaanni matussuserniarlugit tapersersuinissaq aatsitassarsiorfiup ingerlanneqarnerani. Emergency Response Plan (ERP) Ikiugasuarnissami iliuusissaq ineriartortinneqassaaq peqqinnissami- isumannaallisaanermi- aammalu avatangiisinut sillimaniarnerni pisunut suliaqarsinnaanikkut taama ittunik pisoqariasaarsinnaanerani. ERP-ip ineriartortinneqarnerani periusissat attuumassuteqartut ineriartortinneqassapput suliffissuit peqatigalugit atugassaqtitsilluarnikkut aammalu pisariaqartunik atortussaqtitsinikkut pisariaqartunillu sakkussaqaarnikkut tamakkunanga pinartunik pisoqarnerani malinneqartussanik.

Suliffiup iluani atugassarititaasut aammalu suliffimmi avatangiisit nalilersorneqarput annikitsunnguussasut sunniutissaalu aamma annikitsunnguussasut iluarsartuullugu suliap ingerlanerani tamani. Iluarsartuullugu suliaq naammassineqassaaq nuna inuiaqatigiillu sulisinnaaneri peqatigilluinnarligit. Iluarsartuullugu suliap ingerlasup annertussusaa malillugu naatsorsuutigineqanngilaq malunnaatilmik sulisussanik isaasoqarnissaa sulinermi atugassarititaasunut akornutaasinnaasunik sunniuteqartussanik aammalu suliffiup avatangiisaanut ingerlatsinermi sunniuteqartussanik.

1.4.2 Ilinniartitsinerit pikkorissaanerillu

Kuultisiornerup nalaani sulisut ilinniagaqarsimanngitsut 30-35 pisariaqartinneqartussaagaluartut taamaattoq suliat suliarissagaani piginnaaneqarfiusariaqartut tassaapput sulisunut Kalaallit Nunaanneersunut amerlanerpaanik suliffissaqartitsiviusussat. Nunaqavissut amerlanerpaat suliariniakkami sulinissaat angujumallugu piginnaasat pigineqareersut suliffimmilu pisariaqartinneqartussat assigiinnginnerat matussuserniarlugulusooq annertuumik piginnaanngorsaasoqartariaqarpoq.

Sulisussat pisariaqartitat pineqarsinnaasullu assigiinnginnerat qanoq iliuseqarfiginiarlugu Nalunaq A/S ilinniartinnik pioreersunik suleqateqassaaq. Inuussutissarsiutinut ilinniartit soorlu Kalaallit Nunaannit Teknik-kimut Ilinniartik (KTI), kiisalu Aatsitassarsiornermut Ilinniartik piginnaanngorsaaneq pillugu suleqatiginnermi tamatumani suleqatini pingaarnerussapput.

Sulisunik ilinniartitsinerup pikkorissaanerullu sunniutaat pitsaasuussapput, tassaassallutillu suliffimmi sungiusarneq, ilinniarfimmi ilinniarneq kiisalu KTI peqatigalugu ilinniartitsinerit, kiisalu suliffimmi ilinniartuunissamik kuultisiorfiup neqeroorutai. Sanaartornerup paaanerullu nalaanni sunniutit pitsaasutut, annikitsumik akunnattumillu sunniuteqartussatut nalilerneqarput. Najukkami, nunap immikkoortuani nunalu tamakkerlugu sunniutaat sulisut sumiuussusii apequtaallutik annertussuseqartassapput. Aatsitassarsiorfimmi sulisut, aatsitassarsiornermut ilinniarfimmi ilinniarfinnilu attuumassuteqartuni allani ilinniartut.

1.4.3 Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuineq

Aatsitassanut Inatsimmi § 52, imm. 2 naapertorlugu attaveqarnermi atortunik, atortussanik, sakkunik, maskiinanik, nioqqutissanik sullissinernillu pissarsiniarluni isumaqatigiissusiornert Kalaallit Nunaanni suliariumannittussarsiorneqartartussaapput. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut teknikkikkut akitigulluunniit unammillersinnaanngippata suliffeqarfiit nunani allaneersut suliariumannittussarsiornermut siumoortumik peqataasinnaatitaasut neqeroorsinnaatitaapput. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut teknikkikkut akitigullu unammillersinnaasutut isigineqarunik suliariumannittussatut isumaqatigiissuteqarfigineqartassapput.

Isumannaallisaneq atortulersuutillu pillugit Kalaallit Nunaanni teknikkikkut aalajangersakkat qassiit sanaartornerup paaanerullu nalaanni atuupput. Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik Kuultisiorfimmi Nalunami ikiuuteratarsinnaasunik nassaarniarnermi tamakku isiginiarneqassapput.

Sanaartornerup nalaani pilersuinermi attaveqarnermilu illutanik sanaartortoqassaaq, soorlu najugaqarfiit tamarmik, toqqorsiviit, akuiaavik, imermik imigassamik saliivik, anartarfiit imaannik saliivik, kiisalu innaallagissiorfik sananeqassapput.

Pisiortornermi malittarisassanik piareersaasoqarnikuuvoq kalaallinik tuniniaasussanik iluarsartuullugu suliami, tamannalu siammarterneqarnikuuvoq soqutiginnittunut aammalu soqutiginnissinnaasunut naapitsinermi marts-imi 2021-imi. Pisiortornissamut politikki SIA-p nalunaarusiaani ilanngussaq 4-imi ilanngunneqarpoq. Politik-kip nassuiarppaa Nalunaq A/S-i pisussaasoq peqataanissaminut Kalaallit Nunaanni isumaqatigiissutinik suliffeqarfinnut kalaallinik pigineqartunut agguataarinissaminut, teknikkikkut pilersaarinnikkullu unammilleqatigiissinnaaneq aatsitassarsiornermi inatsit malillugu § 52, imm. 2, qulaani eqqaaneqareersutut. Kalaallit suliffeqarfiutaat, soqutiginnittut tunisassianik tunioraanissaminnut kiffartuussinissamullu suliaqarnissaminnut, kajumissaarneqarput allatsissasut Nalunaq A/S-imi pisiortorfiup database-anut.

Piffimmi suliffeqarfiit sunniutigisinnaasai ajunngitsut pisiortorfittut kiffartuussinermi logistisk-imik ikiusinnaanerme nalilerneqarpoq naammaannartumik ajunngitsumik kinguneqarsinnaasoq sanaartornermi ingerlatsinermilu.

1.4.4 Inuttaasunik sullissiviit artorsartitaanerit pisortallu isertitaat

Pisortat, attaveqaaasersuutit sullissinerillu artorsartitaanerit

Iluarsartuullugu suliap sunniuteqaqataaffigissavai nunap atortulersugaanera pisortallu sullissineri soorlu silaannakkut angallassinert, nassiussalerinerit, nalunaarasuartaatikku

atassuteqarnerit, nakkutilliisut suliaat, politiit, Kalaallit Nunaanni akileraaruseriffik aammalu Qallunaat Nunaanni nunamit allamiunut kiffartuussineq, Danmarkimi Imarsiornermut Oqartussaarfik peqqinnissamullu kiffartuussineq.

Taakkua pinngitsoortinniarlugit ajutooratarsinnaanermut sillimaniarnerit suliffeqarfiit qanimut soqutigisaqatigiit oqaloqatigissavai (Kommune Kujalleq, Kalaallit Nunaanni Peqqinnissaqarfik, Kalaallit Nunaanni angallannermi suliallit il.il.) assingusunik tunngassutilinnut ilungersunartunik sulialinnut.

Kingunerisinnaasai pisortat nunap atortulersugaaneranut aammalu kiffartuussinermi, taassumalu aamma ataani pinartoqartillugu peqqinnissaqarfinni kiffartuussinermi nalilersorneqarpoq annikitsumik akornutaasinnaasoq sanaartornermi- ingerlatsinermilu- aammalu aatsitassarsiorfiup matunissaanut ingerlanissami iluarsartuullugu suliap annertussusaa aallaavigalugu. Pisortat suliffeqarfiutaannut iluarsartuullugu suliap sunniutissai naatsorsuutigineqarput killeqassasut iluarsartuullugu suliap annertussusaa aallaavigalugu. Nunani allamiut Kalaallit Nunaata iluani ingerlaarfissani timmisartuunneqassapput. Narsarsuarmiit toqqaannaq piffinnut assartorneqassapput. Kalaallit Nunaannut avataaniit isertarnerup Schengenikkut suleqatigiinnermut ilaannginnera pissutigalugu nunamut iserfissat akuerisaasut, tassa politiinit nakkutigisaasut, aqqutigalugit pisarnissaa isiginiarneqarpoq. Aammattaaq nunanut Schengenikkut suleqatigiinnermut ilaanngitsunut Kalaallit Nunaanniit aallarniaraani piumasaqaatit assingusut atuuttarput. Narsarsuarmi mittarfik umiarsualivillu killeqarfikkut isertarfittut tamarmik akuerisaapput.¹ Piffimmi inuiaqatigiit piffimmut immakkut angallanneqassapput, annerusumik Nanortalimmiit aammalu Qaqortumiit. Suliffeqarfiit piffimmi sunniuteqaqataasinnaapput peqataanikkut sanaartukkap ilaani suliassinneqarnikkut imaluunniit nammineq angallatit atorlugit sulisunik assartuinikkut Nanortalimmi isumannaallisaffimmut.

Pisortat isertitaat

Qallukkanut akiliutit (royalties), ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat isertitatigullu akileraarutit aqqutigalugit kuultisiorfik pisortanut isertitaqaataasussatut naatsorsuutigineqarpoq.

Nalunaq A/S qalluinermut akiliutinut 2,5%-inik akiliisassaaq, 62,15 mio kr-usussatut naatsorsuutigineqartunik. Ingerlatseqatigiiffiit 25%-imik akileraaruteqarput, katillugit 212,95 mio kr-ussagunavissunik, ukiullu tallimat ingerlaneranni katillugit 275,10 mio kr-inik amerlassuseqassallutik. Kalaallit nunanillu allaneersut sulisut amerlassusii apeqqutaallutik ukiumi atatsimi sanaartornerup ingerlanerani aammalu ukiuni tallimani ingerlatsinermi agguaqatigiissillugu 143,13 mio kr-it isertitanit akileraarutigineqassasut.

1.4.5 Innuttaasut peqqissusiat

Ajoqutaasinnaasut soorlu nipiliorneq, pujoralammik silaannarmillu aniatitsineq suliariniakkap avatangiisinut sunniutissanik naliliinermi nalilersorneqarput. Tamakku sunniutaat sanaartornerup paaanerullu nalaanni annikitsuinnaasussatut aammalu Napasorsuup Qooruani kiisalu Amitsup Saqqaata Kangerluata ilorpasinnerusortaannaani atuuttussatut nalilerneqarput. Kuultisiorfik Nanortalimmiit 32 km-inik ungasissuseqarmat nunaqarfillu qaninneq 18 km-inik ungasissuseqarmat tamakku inuit peqqissusiannut sunniuteqassanngillat.

¹ Killeqarfiit isaaviusut akuerisaasut sorliunersut www.nyidanmark.dk/en-GB -imi takuneqarsinnaapput, taannalu allakkiami "Angalanermut uppersaatinut, nunamut isersinnaanermut allagartanut kiisalu killeqarfiit iserfissat pillugit allakkianut 1. januar 2024-imeersunut ilaavoq..

Kuultisiorfimmut avataanit suliyartukaasoqassagaluartoq taakku aatsitassarsiorfimmi najugaqartassapput aammalu nunanit allanit suliyartortut Narsarsuarmi mittarfimmiit angallatit atorlugit kuultisiorfimmut toqqaannartumik angallaneqartartussaammata sulisartut nunat allamiut nunaqavissullu akuleruppallaartarnaviangillat. Kalaallit Nunaanni sumiiffinnit allanit suliyartortut aqutit taakku atortassavaat. Avataaniit suliyartortut najugaqartullu akuleruppallaartassanngimmata nappaatit tuniluuttut soorlu kinguaassiutitigut nappaatit tuberkulosillu qaffariarnissaat ilimagineqanngilaq.

Sulisartut najugaqarfiini kiisalu sulisartunik aatsitassarsiorfimmut tassanngalu angallassinermi nappaatinik siaruatsaaliuisoqartariaqarnera COVID-19-imik nappaalanerup erseqqissarpaalusooq. Nalunaq A/S COVID-19-imut suleriaatsinik aalajangersimasunik 2020-mili misissueqqaarnerni malittarineqalersimasunik (SOP) atuutsitsilerpoq.

Inuit peqqissusiannut sunniutissaa pitsaanngitsutut taamaattorli annerusumik malunnaateqanngitsussatut nalilerneqarpoq. Kuultisiorfik isertitanik amerlanerulersitsineq pissutigalugu sulisartunut nunaqavissunut ilaqaatanullu peqqinnerulersitsisinaavoq. Suliariniakkap angissusia suliyartortullu killeqarnerat pissutigalugu inuit peqqissusiisa pitsaanngitsumik sunnigaanissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

1.4.6 Inuit atugaannut tunngasut

Inuit ataatsimoornerat / aporaaffii

Suliyartortut killilimmik amerlassuseqarnerat, aatsitassarsiorfimmi najugaqarfiup avinngarusimanera kiisalu sulisartut nunaqqatigiillu akuleruppallaartannginnerat pissutigalugu kuultisiorfiup inuit ataatsimoornerannut aporaaffeqarnerannullu sunniutai killeqassanganneqarput

Nunaqqatigiikkuutaani inuit atugaannut sunniutit kuultisiorfiup ingerlanerata immikkoortuini tamani pitsaanngitsutut annikitsumilli sunniuteqartussatut nalilerneqarpoq. Suliyartortut killilimmik amerlassuseqarnerat, aatsitassarsiorfimmi najugaqarfiup avinngarusimanera kiisalu sulisartut nunaqqatigiillu akuleruppallaartannginnerat pissutigalugu kuultisiorfiup inuit ataqqatigiinnerannut aporaaffeqarnerannullu sunniutai killeqassanganneqarput.

Innuttaasut ajornartorsiutinut qanissinnaasut

Suut misissuiffiqineqarnissaannik aalajangiinnermi inuit ajornartorsiutinut qanerartarsinnaasut tassaatinneqarput:

- Tarnikkut innarluutillit imaluunniit ikiarooriutinit imigassamilluunniit sunnigaasimasut.
- Inoqutigiit aalaakaasumik suliffilittaqqanngitsut
- Angutit inuusuttut suliffeqqanngitsut

Inuit ajornartorsiutinut qanittut Kuultisiorfimmit toqqaannartumik sunnerneqassanganneqanngillat. Tamatumalu peqatigisaanik inuit ajornartorsiutinut qanittut kuultisiorfimmittaaq toqqaannartumik iluaqutissarsinaviangillat, soorlu suliffeqarnikkut iluaqutissarsissaraluit eqqarsaatigalugit. Taamaattorli Nanortalimmi pikkorissarnissamut periarfissatigut tapersersuinikkut, kiisalu pikkorissarnerup kingorna sulilernissamut periarfissiinikkut, inuusuttut amerlanerusut suliffissaaleqjunnaarumallutik Majoriami pikkorissarnissamut kajuminnerulersinneqarsinnaapput.

Inunnut ajornartorsiuleratarsinnaasunut sunniutit pitsaasutut sunniuteqangaanngitsutulli nalilerneqarput.

1.4.7 Nunamik atuineq kiisalu kulturikkut kingornussarsiat *Kuultisiorfiup eqqaata nunaqavissunit atorneqarnera*

Isumannaallisaaneq pissutigalugu sanaartornerup nalaani kuultisiorfimmu isertoqaqqusaanaviangilaq. Killilersuinerit tamakku suniutaat annikitsuinnaassapput Itillersuup nunataata piniagassarsiorfiusarnera katersuiffiusarneralu annikimmata. Kuultisiorfiup talittarfia eqqaasanngikkaani Kuultisiorfiup eqqaani ima q piniarfittut asiarfittullu killilersugaanngilaq.

Tasiusap eqqaani savaateqarfiit pingasuupput Nanortallillu eqqaani tallimaallutik. Taakku kuultisiorfimiit sunnigaanaviangillat.

Sanaartornerup nalaani Saqqaatigut angalasut pram-minik 40-50-inik amerlanerulissasut missingerneqarpoq. Piiaanerup nalaani angallat ataasiinnaq sapaatit akunnerannut angalasassaaq. Imaatigut angalaneq kangerlummi aalisarnermut sunniuteqassanganneqanngilaq.

Kuultisiorfeqarfimmi nunaqavissut nunamik atuinerannut sunniut pitsaanngitsuusussatut kuultisiorfiulli ingerlanerani tamarmi annikitsuinnaasussatut nalilerneqarpoq.

Kulturikkut eriagisassat

Inuit illukui ikittunnguit kangerliumarngup avannarpasissuani ipput, ilaat kuup akuanit 500 meterinik ungasissuseqarput (ulinnganerani). Tamakku akuersissuteqarfiup avataaniimmata annerusumik eqqarsaatigeqqinneqanngillat. Aatsitassarsiornermit innarlerneqarnaviangillat.

Kulturikkut kingornussarsianut sunniutaasussat pitsaanngitsutut sunniuteqangaanngitsutulli nalilerneqarput. Ajornartinnagu pisariaqartillugulu qanganisaqarfiit ungaluneqartassapput maskiinarsuarnit innarlerneqaaqqunagit.

1.4.8 Sunniutit kattunneri

Sunniutit kattunneri tassaapput suliariniakkap sunniutai tullerijiat, alliarortut, kattuttulluunniit sulianut ingerlareersunut, pilersaarutigineqartunut aamma / imaluunniit ilimagineqarluartunut kattukkaangata pilersartut. Innuttaasunik sullissiviit atorneqarnerulernerat eqqarsaatigalugu sunniutit kattussinnaanerat Kujataani napparsimaveqarnermut tunngatillugu immikkut aarlerinartoqartinneqarpoq. Aatsitassarsiorfiit pingasut kiisalu mittarfik ataatsikkut ataatsikkuungajallutilluunniit sanaartorneqalissagaluarunik ajutoorfiussagaluarunilluunniit Qaqortumi napparsimavik tamarmik isumalluutigisussaavaat.

Sunniutit kattunneri annermik sulisussat unammilleqatigiissutigineqarnerannut aammalu innuttaasunik sullissiviit soorlu napparsimaveqarfiup ilungersortitaanerulernerinut tunngassuteqarput. Sunniutit pitsaanngitsutut sanaartornerup nalaani annikitsumik imaluunniit piiaanerup nalaani akunnattumik malunniuttussatut nalilerneqarput.

1.5 Sunniutinut pissarsiassanullu pilersaarut

Sunniutissanik naliliinerit tunngavigalugit pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarutissamut missingiut suliarineqarsimavoq. Pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarutikkut

siunertarineqartartoq tassaavoq inunnut sunniutissat pillugit naliliinermi paasisat oqartussanut kikkunnullu attuumassuteqartunut isummerfigitissallugit. Sunniutissat Pissarsiassallu pillugit Isumaqatigiissummut ilaassapput Pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarut ilanngussatut ilanngunneqartussa, tassungattaaq ilaassapput innuttaasunik tusarniaanermi qisuariaatigineqartut. Sunniutinik Pissarsiassanillu Isumaqatigiissusiornermi (IBA) piumasaqaatit suleriaatsillu Aatsitassanut Naalackersuisoqarfiup oqaasertaligai malinneqassapput.

Sunniutai- aammalu ajunngequtaasa pilersaarutaannut suliarinnittoq annertunersumik sunniuteqassaaq ilisarinninnikkut SIA-p nassuiaatigisimasaatut tulliuuttut:

- **Anguniagaq pingarneq:** tassani sunniutit tamani anguniakkat nassuiarneqarput
- **Ajoqutinik minnerpaatitsiniutini iluaqutinillu annerpaatitsiniutini** anguniagaq anguniarlugu iliuusissatut siunnersuutigineqartut nassuiarneqarput. Suliniutit tamakku aatsitassarsioqatigiiffimmit, oqartussanit imaluunniit innuttaasunit aallarnerneqarsinnaapput.
- **Ajutoorfiusinnaasut taamaattussatullu naatsorsuutigineqartut:** tassani nalunaarsorneqarput anguniakkat anguneqassappata pissutsit qanoq ittariaqarnersut imaluunniit anguneqarnissaanut aporfiit suusinnaanersut
- **Takussutissat uppernarsarneqarsinnaasut:** anguniagassiarineqartunik kultisiorfiup angusaqassusianik uuttuinermi takussutissat atorneqarsinnaasut.

Table 1.4: Pissarsiassanut sunniutissanullu pilersaarut

Sunniutip suussusia	Anguniakkat pingaarnerit	Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit annerpaatitsiniutit	iluaqutinillu	Ajutoorfiusinnaanera pisussatullu naatsorsuutigineqartut	Takussutissat uppersarneqarsinnaasut
Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq	Sanaartornerup nalaani Nalunaq A/S-imi sulisut affaasa nunaqavissuunissaat anguniagaavoq. Sulisut nunaqavissut sapinngisamik amerlanerpaatinneqassapput, pissarsiarineqarsinnaassusiat, piginnaassusii, misilittagaat immaqalu nuussinnaassusiat apeqqutaassaaq.	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami sulisussarsiornermi periaasissiorluni nunaqavissut atorfinitsinneqarnissaannik pingaartitsiviusumik, suliffissat nittarsaalluarneqassallutik, kiisalu najukkami suliffissarsiuussisarfiit sulisartullu peqatigiiffii suleqatigineqassallutik. Sulisoqarnermi atorfinitsitsisarnermilu politikkit erseqqissut pilersinneqassapput. Kuultisiorfimmi suliffissat pillugit sulisitsisuujuunartut paasissutississallugit, aamma paasissutissanik aatsitassarsiorfimmi, najugaqarfimmi saqqumisitsisassalluni suliffiit assigiinngitsut pillugit paasissutissanik aalajangersimasunik ilalinnik. Sanaartornerup nalaani suliffissat pillugit nassuiaatit piumasaqaatillu suliaralugillu saqqummiuttassallugit, taakkunanani piginnaasassat oqaatsitigullu piumasaqaatit saqqummiunneqassapput. Paasissutissat tamaat ittut kikkunnut attuumassuteqartunut pissarsiareriaannangortinneqassapput, aamma nunaqqatigiinnut, Kommune Kujallermut, kattuffinnut kiisalu inuussutissarsiutinut ilinniarfinnut, 		<p>Sulisut najukkameersut pissarsiarineqarsinnaapput taavalu sanaartornerup piiaanerullu nalaanni kuultisiorfimmi sulinissamut soqutiginnillutik</p> <ul style="list-style-type: none"> Piginnaasat piumasaqaatigineqartut kiisalu najukkami piginnaasat pissarsiarineqarsinnaasut nikinganerat suli aporfivuq. Najukkami sulisitsisut sulisinnissaat ajornakusoorpoq kuultisiorfimmi paarlakaannerup kingunerisaanik. Aatsitassarsiornerup inuusaatsimut qangatoortumut sanilliullugu allanngorarfiunera pissutigalugu najukkami 	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami, Kommune Kujallermi Kalaallit Nunaanni sulisitsisut amerlassusii Suliffinni assigiinngitsukkuutaani tamani sulisut nunaqavissut amerlassusii. Sulisussarsiortoqartillugu nunaqavissut qinnuteqartut amerlassusii.

		<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni tusagassiorfitsigut, nuna tamakkerlugu nittarsaasarfinni, soorlu www.suli.gl-imi suliffissat nittarsaattassallugit kalaallisut danskisullu oqaasertalerlugit. • Najukkami atorfinnut qinnuteqarsinnaasut pissarsiarisinnaajumallugit Nanortalimi suliffissarsiuussisarfimmik (Majoriaq), inuussutissarsiutinut ilinniartitsinik kiisalu Kommune Kujallermi Kalaallilu Nunaanni suliffeqarnermut attuumassuteqartunik suleqateqassalluni kiisalu sulilernissaq sioqqullugu pikkorissarnikkut piginnaaneqarnissaat qularnaassallugu. • Piiannerup ingerlanerani sulisut nunaqavissut amerlanerulersikkumallugit suliitigaluni pikkorissarnernik ineriartortitsissalluni • Sullivimmi avatangiisit kajungernartut pilersissallugit tamatumani assigiinngisitaarneq sammineqassalluni, suliffissanik arnat ilisimalersinniarnersigut qinnuteqarnissaannullu kajumissaarnerisigut arnat naligiissitaallutik atorfinitsinneqarnissaat tapersersorlugulu anguniassallugu. • Kalaallit kulturiminnut ataannarnissaannik aatsitassarsiorfimmik periarfississallugit, soorlu kalaaliminnissaqartitsinikkut, najugaqarfimmik sunngiffimmik sammisassaqartitsinikkut attaveqaatinullu periarfissiinikkut. 	<p>sulisitsisut samminissaat ajornakusoorpoq.</p>	
--	--	---	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit nunanillu allaneersut kulturikkut paaseqatigiinnissamut sungiusassallugit ataqqeqatigiinneq kulturikkullu mianerinninneq siuarsarumallugit. • Kujataani inoqarfiit soorlu Nanortallup, Qaqortup, Alluitsup Paatalu akornanni angallassinerup annertunerulersinneqarsinnaanera misissussallugu Attaveqarnermut Naalakkersuisoqarfiup ataavartumik oqaloqatigisarneratigut. 		
<p>Sulinermi atugassarititaasut aammalu sullivimmi avatangiisitigut isumannaallisaaneq</p>	<p>Sulinermi atugassarititaasuni kiisalu sullivimmi isumannaallisaanermi nunap inatsisai nunallu tamalaat suleriaasii pitsaasut malinneqassapput. Kuultisiorfimmi ajutoornerit pinaveersarneqassapput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sulinermi atukkat Kalaallit Nunaanni piumasaqaatinut naapertuuttut, suliffeqarnermullu tunngasutigut equngassuteqalersitsinngitsut pilersikkumallugit SIK kattuffiillu allat siusinaartumik ingerlaavartumillu peqataatinneqassapput. • Suliffeqarneq ilaqutariinnut naleqquttoq pilersikkumallugu kiisalu qangatukanneq inuusaaseq attanneqarsinnaanngorlugu angerlartarnerit akulikissusii isiginiarneqartussanngorlugit sulisut paarlakaanneri aaqqissorneqassapput. • Suliffimmi inuit assigiinngisitaarnerat suliffiullu innimiilliorfiunnginnissaat pilersissallugit (takuuk assigiinngisitaarneq kulturilu pillugit immikkoortoq 7.2.1) • Sulisut najugaqarfii nunani tamalaani periaatsinut naapertuuttunngorlugit aaqqissuunneqassapput. 	<p>Qanoq iliuseqarnissamut najukkami oqartussat pisariaqartinneqartunik piginnaasaqarput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarneq pillugu aaqqiagiinngissutit naammagittaalliutillu amerlassusii • Sulisut piginnaanngorsakkat amerlassusii • Akunnernut suliffinnut sanilliullugit ajutoornerit amerlassusii. • Ajutoornerit pissutigalugit piffissat annaasat

		<ul style="list-style-type: none"> • Sulisut tuluttut, danskisut kalaallisullu naammagittaalliornissamut periarfissaqassapput. • Nalunaarut nr. 1168-ikkut piumasaqaatit naapertorlugit sanaartornerup aallartinnissaa sioqqullugu sullivimmi isumannaallisaanermut naliliineq piareersarneqassaaq. • Upalungaarsimaneq aallarussigasuaruarnissarlu pillugit oqartussat qanimut suleqatigisaqassapput. • Suliat pingaarnerit pillugit suleriaatsinut isumannaatsunut periusissiusalluni Aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi atuutsinneqartuassanik. • Akuaaavik atortullu sullivittut isumannaatsuutinneqassapput. • Sulisut tamarmik ajoquseqqunagit peqqiilliuleqqunagillu paasissutissat, allagartat, ilitsersuutit, pikkorissaanerit nakkutillinerillu isumagissapput. Atortunut ilitsersuutit suliffimilu atornissaanut ilitsersuutit tuluttut, danskisut kalaallisullu allassimasunngorlugit piareersimatinneqassapput. • Isumannaallisaanermut kisitsisit katersortarlugillu malinnaavigissapput, aamma ajutooqqajarfiit navianartulillu ilisimaneqartut pillugit kisitsisitigut paasissutissat malinnaavigineqassapput. • Suliffeqarfiup iluani ajutoornissamut isumannaallisaaneq pillugu aqutsisussanik, siunnersuusiortartussanik, 		
--	--	---	--	--

		<p>paasissutissiisartussanik nakkutilliisussanillu ataatsimiititalianik pilersitsissalluni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sullivimmi isumannaallisaanermut qaffasissumik aqutsinermut akisussaaffik Kuultisiorfimmik ingerlatsisoqatigiinnut inississallugu. • Aatsitassarsiorfimmi ajutoornermut akuttunngitsumik sungiusartitsisassalluni. • Suut suliat angallatillu angalaneri oqartussanut attuumassuteqartunut siumoortumik nalunaarutigisassallugit • Kuultisiorfimmi minnerpaamik inuit marluk sullivimmi isumannaallisaanermut qaqugukkulluunniit pikkorissarsimasuusarnissaat qularnaassallugu. • Imigassanik aangajaarniutinillu pigisaqarnek atuinerlu inerteqqutaallunnarput inunnut aatsitassarsiorfimmut pisunut tamanut atuuttumut. Atueqqusaanngillunnarneq pilersuisuusunut sulisunullu isumaqatigiissutini erseqqissarneqassaaq. • Nunanit allanit suliarortut Kalaallit Nunaanni inatsisinik malittarisassanillu ilisimasaqarnissaat qularnaassallugu. 		
Sulisut nunaqavissut ilinniaritaanerak, pikkorissarneqarnerat piginnaangorsarneqarnerallu	Sulisut nunaqavissut aatsitassarsiornermi sulinermik misilittagaqalernerimikkullu piginnaangorsarneqarnerat.	<ul style="list-style-type: none"> • Aatsitassarsiornermut teknik-kimullu ilinniakkanik (soorlu AMU-p ataani pikkorissarnernik) kiisalu suliffimmi sungiusartarnermut atasunik pilersitsinissaq pillugu Aatsitassarsiornermut Ilinniarfik inuussutissarsiutinullu ilinniarfiit allat suleqatigissallugit. 	Najukkami sulisussat aatsitassarsiorfimmut tunngasunik piginnaangorsarnissamullu piginnaasanillu	<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit naleqquttunik piginnaasallit suliffinnut qinnuteqartut procentii • ilinniagaqartut Nalunami suliffimmi misilinermik naammassinnittut amerlassusii

	<p>Kalaallit inuussutissarsiutinut ilinniagaqartut sullivimmik misiliinissamut neqeroorfigineqassapput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Najukkami oqartussat, ilinniarfiit kiisalu sulisartut kattuffii peqatigalugit sulilernissaq sioqqullugu piginnaangorsaanerit kiisalu suliffimmi sungiusarnerit ingerlatissallugit. • Sulisut Kalaallit Nunaanneersut piginnaangorsarneranni periaasissamik ineriartortitsissalluni, aamma sulisut qanoq sulisoriinnarnissaat suliffimmilu qaffakkiartornissaat pillugu. 	<p>ineriartornissamullu kajumissuseqarput.</p>	
<p>Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq</p>	<p>Pissarsiarineqarsinnaassusiat, piginnaasaat, misilittagaat unammillersinnaassusiallu naapertorlugu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut sulisinneqarnissaannik isumaqatigiissusiorfigisassallugit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Niuerniarnermi politikki najukkami pilersuisunut tapersersuiffusoq atuutsilissallugu kiisalu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut akitigut teknikkikkullu unammillersinnaassusiat pillugu naliliinermi tunngavigineqartartussanik saqqummiivigissallugit. • Najukkami suliat imarisaat pillugit periusissiusalluni pingaartumik pilersuisut ineriartornissaat qitiutillugu, tamatumani najukkami suliffeqarfinnik unammillersinnaangorlugit nukittorsarnermi periusissiaq ilaavoq. • Suliariumannittussarsiuutissallugit annikitsukkuutaangorlugit Suliariumannittussarsiuutissallugit najukkami piginnaasanut naapertuuttunngorlugit tamatumuunalu najukkami annerusumik unammilleqatigiinnissaq siuarsarniarlugu. • Suliariumannittussarsiuutissallugit najukkami suliffeqarfiit pisinnaassusiinut naapertuuttut 	<p>Najukkami suliffeqarfiit sullinnissamut naammattunik piginnaasaqarput. Ajoqutaasinnaasut: Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut suliffeqarfinnut nunanit allaneersunut unammillersinnaanginnerat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut isumaqatigiissutit amerlassusii • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit nalingi (DKK-inngorlugit aammalu isumaqatigiissutit tamarmiusunit %-inngorlugit). • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit amerlassusii. • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit • Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut

		<p>nassaarisassallugit najukkamilu Suliariumannittussarsiuutissallugit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni angallassillutillu assartuisartut Air Greenland aamma Royal Arctic Line qanimut attavigissallugit. • Attaveqaatit pisariaqartinneqartut pilersinniarlugit TUSASS qanimut attavigineqassaaq. 		<p>suliariumannittussarsiornermut peqataasut amerlassusii.</p>
<p>Innuttaasunik angallassinerup, pilersuinerullu sullissinerullu atorneqarpallaalerlutik artorsartitaanerart</p>	<p>Innuttaasunik angallassineq, pilersuineq sullissinerlu kultisiorfiup sullissinernik pisariaqartitsinerulernera pissutigalugu artorsartitaanaviangillat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunip sullissinerinut kultisiorfimmi suliat ilungersortitsinerulernissaat pillugu Kommune Kujalleq qanimut oqaloqatigineqassaaq. • Upalungaarsimaneq kiisalu sulisunik nunanit allaneersunik napparsimaveqarfimmit sullissineq pillugu Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut oqartussat qanimut oqaloqatigalugit • Kalaallit Nunaanni angallassisartut kiisalu Royal Arctic Line qanimut oqaloqatigalugit. • Attaveqaatit pisariaqartut pilersinniarlugit TUSASS qanimut oqaloqatilugit. 	<p>Pisortani oqartussat iliuseqarnissamut naammattunik piginnaasaqarput kiisalu naammattunik sulisussa qarlutillu aningaasassa qarlutik.</p>	
<p>Innuttaasut peqqissusiat</p>	<p>Nappaatit tunillaattartut naammattuugassaasarpur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinnit allaneersut Narsarsuarmiit kultisiorfimmut toqqaannartumik angallattarlugit. • COVID-19 pillugu Suleriaasissiami aatsitassarsiorfimmi atortinneqartussami iliuserineqartut ilassuteqartussaapput – soorlu misissuisarneq, mattussigallarneq kiisalu 		

Inuiaqatigiit eqqarsaatigalugit Piujuartitsinissamik Nalunami Guld-isiornissamik Pilersaarusiamut naliliineq

		tigooqqarneqarnissaannik qinnuigineqartassaaq.	katersugaasivik		
--	--	---	-----------------	--	--

2. Aallarniut

Nalunaarusiaq manna Kuultisiorfiup Nalunap Inunnut sunniutissaanik nalunaarusiaavoq. Nalunaarusiaq manna WSP-imit kiisalu Copenhagen Social-imit, Nalunaq A/S sinnerlugu pituttorsimanani nalunaarusiortuusumit suliarineqarpoq. Nalunaarusiaq manna Aatsitassanut Inatsimmi § 76 naammassiniarlugu suliaavoq, Naalakkersuisut akuersissummik tunniussitinnagit inunnut sunniutissanik nalunaarusiaq suliarineqaqqaarsimasariaqarmat Naalakkersuisunillu akuerineqarsimasariaqarlunilu.

Inunnut sunniutissanik nalunaarusiami aatsitassarsiorfiup killiffii tamakkerlugit sammineqarput (sanaartornera, qalluineq kiisalu matusineq). Avatangiisinut Sunniutissanik Nalunaarusiaq Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiaq manna ilutigalugu suliarineqarpoq.

2.1 Kuultisiorfik Nalunaq

Nalunaq A/S “Suliffeqarfik”) maanna Kujataani Kuultisiorfiup Nalunap suliarineqarnissaanik ingerlataqarpoq. Kuultisiorfik Nalunaq kvartsit isissaasunik kuultitallik ukiut 12-it tamatuma nassaarineqarnerisa kingorna 2004-imi ammaqqaarpoq. Aatsitassarsiorfik 2013-ip tungaanut ingerlasimagaluarluni matuneqarpoq 2014-imilu atorunnaarluni.

Kuultisiorfik Nalunaq siulleq Crew Gold Corporation “Crew” nalaani 2004-imiit kuultiagassamik suliareqqitaanngitsumik qalluinerata nalaani ingerlavoq. Tamatuma kingorna Angel Mining PLC “Angel Mining” Nalunami 2009-imiit 2013-ip tungaanut nunap iluani kuultisiorfik annertunngitsumik ingerlataqarpoq kuultimillu akuiaqqitassamik aatsitassarsiorfik tunisassiorluni.

Kuultisiorfik 2023—imi januaarip aallaqqaataani tunisassiorluni aallartissimalissaq soorlu Kuultisiorfik Nalunamut akuersissut 2003-05 marts 2020-imeersumut ilanngussami nr. 5-imi soorlu oqaatigineqarsimasoq. AEX Gold Inc.-ip, Nalunaq A/S-ip piginnittuata, Tuluit Nunaanni aningaasanik niuerfik naluarsugaasup killilersuutigisai pissutigalugit piffissamut pilersaarummik sukumiinerusumik suliaqarnissaq massakut ajornarpoq.

Tabel 2-1: Suliariniakkamut piffissaliussat

Killiffik	Piffissaq	Suliat
Sanaartorneq aallarniummillu inerisaanerit	Ukioq siulleq	Aqqusinernik iluarsaassineq. Atortussat poortorneqarsimasut tikiussuunneqassapput immikkullu ilinniarsimasunit ikkussuunneqassallutik. Illut silamut illersorfissatut sanaartorneqassapput. Akuiaavimmut aatsitassarsiorfiliariniakkamut sanariikkat katitigassat tikiussorneqartuassapput.
Ingerlatsineq	Ukiut tallimat	Kuultisiorneq aallarierip Aatsitassarsiorfik Akuiaavillu ingerlajartuaartinneqassapput sulinerup aalaakaasumik ingerlalnissaata tungaanut. Sumiiffiit kultissamik paaaviusimasut atorneqareersut assannerlukunik immeqqinneqartassapput. Nunap iluani assaannermit ujaqqat qallukkat sanaartornermi, aqqusinermik aserfallatsaaliinermit imaluunniit panertunik akuiarnerluusivimmi atugassatut piukkunnaateqanngitsut nunap

Killiffik	Piffissaq	Suliat
		iluaniiginnartinneqassapput taavalu sullunut nunniutigineqassallutik manngersarneqaratik.
Matusineq atorunnaarsitsinerlu	Ukioq ataaseq	Illuliat, sulliviit atortorissaaruteqarfiillu piiarneqassapput. Sumiiffiit kingulliullugit piiiaaffigineqarsimasut pissusitoqaasut ilerseqqinneqassalluni sullorlu matuneqassalluni. Ujarakoorutit aatsitassarsiorfimmeersut aqquserniornerni, sapusiornermi allanilu utaqqiisaasumik atorneqartut piiaanerup nalaani aatsitassarsiorfimmu ilioraqqinneqassapput.
Matusinerup kingorna	Ukiut tallimat	Panertunik akuiarnerlukuusiviit qalliutaannik, aalajaassusiinik neriorneqaleratarsinnaanerannilu naliliartorluni ukiumoortumik misissuisartortarneq.

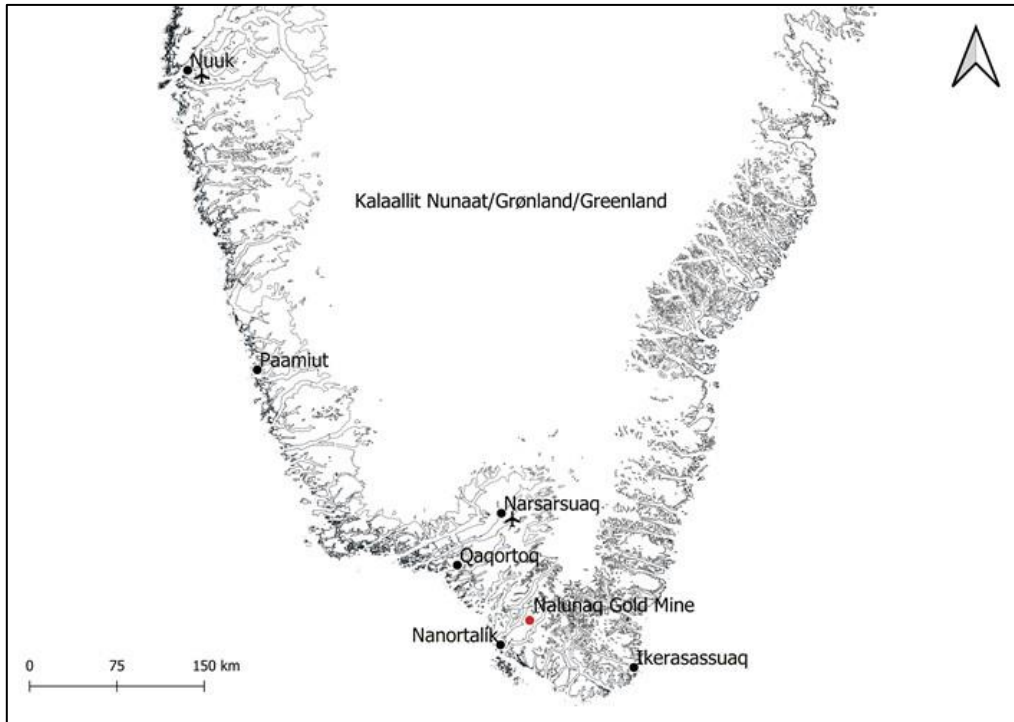
Massakkut qallugassamaatit naatsorsorneqarsimasut tunngavigalugit iluanaarniutigalugu tunisassiornerup aallartinneraniit aatsitassarsiorfik ukiuni tallimani ingerlasinnaassallugu Suliffeqarfiup pilersaarutigaa (tabel 2-1). Nunap iluani inerisaanikkut, qillerisarnikkut aamma qalluiffioreersimasunik nalunaarsuinikkut Suliffeqarfik missingiivoq Nalunami kuultisiornerup ingerlasarsimanerata oqaluttuassartaa naapertorlugu piffissaq qalluiffiusoq sivitsorneqarsinnaassasoq.

Aammattaaq Misissueqqaarfissanik anguniagassaqarpoq, taakkunungalu ilaavoq nunngarut kuultilik pingaarneq, annertunerussatut naatsorsuutigineqartoq, kisiannili Aatsitassat qallugassamaatit eqqarsaatigalugit taanna naammattumik misissuiffigineqarsimanngilaq aammalu atortulersorfioreersimasumut ungasilluni. Missingiineq taanna diamantitalinnik qillerisarnarit sulluliornerillu tunngavigalugit suliaavoq, kiisalu 2015, 2016 aamma 2019-imi nunap qaaniit misissugassanik tigooraasarnernik peqarfiup pingaarnerup ingerlaqqinneranik takutitsisunik aallaaveqarluni. Immikkoortoq VI-mi suliamik ilisimasallit nalunaarusiaanni, SRK Exploration Services Ltd. naapertorlugu misissueqqaarnermi qallugassatut missingiunneqarput kuulti 2,5-iniit 10,0 million tonsit iluanni kuulti 200.000 oz-iniit 2,0 mio oz-inut annertussusillit, tassa tonsimut 2,4-iniit 6,0 oz-iusartussatut annertussuseqartoq.

Taamaattorli inunnut sunniutissanik nalunaarusiami siunertarineqartoq naapertorlugu akilersinnaasumik tunisassiorneq ukiuni tallimani ingerlassangatinneqarpoq, tamatumalu kingorna aatsitassarsiorfiup matuneqarnissaanut pilersaarut Kalaallit Nunaanni inatsisitigut piumasarineqartutut Aatsitassanut Inatsimmi § 43 naapertorlugu isumaqatigiissutigineqartoq naapertorlugu ingerlassalluni.

2.2 Kuultisiorfiup inissisimanera

Kuultisiorfik Nalunaq Kujataani Avannarpassisuseq 60°21' aamma kippassisuseq 44°50'-imi ippoq Nanortalimmiit avannamut kangimut km-inik 32-inik ungasissuseqarluni, Nanortalillu Kalaallit Nunaanni inoqarfiit annerit quligaat 1.350 missaannik inoqarluni (assiliartaliussaq 2-1).

Assiliartaliussaq 2-1: Kuultisiorfiup Nalunaq Kujataani sumiiffia

2.3 Aatsitassarsiorfiup oqaluttuarineqarnera

Nalunamut akuersissut Nalunaq A/S-mit, AEX Gold Inc.-ip Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiutaanit 100%-imik pigineqartumit tigungmiarinqarpoq, taanna Torontomi Aningaasanik niuerfimmi kiisalu Londonimi Aningaasanik Niuerfimmi AIM-mi nalunaarsugaavoq. Suliffeqarfik Kalaallit Nunaanni kuulteqarfinnik nalunaarsuinermik, pissarsiniarnermik, misissueqqaarnermik ineriartortitsinermillu suliaqarpoq.

Kuultisiorfik Nalunaq Kujataani kuultisiorfioreersimasumi ippoq. Kuultisiorfik 2004-imiit 2009-imut Crew Gold-imit ingerlanneqaqqaarpoq, kingornalu 2009-miit 2013-imut Angel Mining-imit 2014-imi matuneqarnissami atorunnaarsinneqarnissamilu tungaanut ingerlalluni.

Siusinnerusukkut kuultisiorfiulluarsimasup, misissueqqissaarfissatut periarfissaqarluartup kiisalu sulii atortulersuuteqarfiulluurtup, soorlu nunap iluani atortulersorluagaasup, nunap iluani suliffilersorluagaasup, aatsitassarsiorfimmut aqqsineqartup tulattarfeqareersullu tigungnissaanut Nalunaq A/S periarfissamik takunnissimavoq.

Aatsitassarsiorfik Akuersissuteqarfimmi 2003/05 ippoq, atortullu ilaat akuersissuteqarfimmi sanianiittumi 2006/10-imi illutik. Tamarmik Nalunaq A/S-mit 100%-mik pigineqarput. SRP-imiit (2021) immikkut ilisimasalittut naliliineq naapertorlugu Nalunami piiagassatut peqqumaatigineqarput 251 koz-it tonsinut 18,5 gram-mimik kuultitallit.

Tamatuma saniatigut piiagassamaatitut nalilikkat qaavisigut akuiarnerlukoqarpoq, iluanaarniarfissamaatitut naatsorsuussatut ilanngunneqartunittaaq, taakkulu

Inuiaqatigiit eqqarsaatigalugit Piujuartitsinissamik Nalunami Guld-isiornissamik Pilersaarusiarnut naliliineq

akuiarnerlukuupput 48,220 tonsiusut tonsimut 4 gram-minik kuultitaqartut, katillugit 6.200 ounce-nik kuultitaqarlutik.

3. Allaffissornikkut inatsisitigullu toqqammaviit aatsitassarsiorfimmum attuumassuteqartut

3.1 Aallarniut

Kalaallit Nunaat Danmarkip Kunngaqarfianut ilaavoq. Najukkami naalakkersuisussat (namminersornerullutik oqartussanik taaneqarlutik) 1979-imi Kalaallit Nunaanni pilersinneqarput, tamannalu 2009-imi Namminersorneq pillugu inatsimmik taarserneqarpoq, inatsillu taanna naapertorlugu aatsitassanut oqartussaaffimmik Kalaallit Nunaat tiguisinnaanngorpoq. 2010-imi Naalakkersuisut aatsitassanik aqutsineq Danmarkimiit tiguaat. Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfik kiisalu Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaqaarfik Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngasutigut oqartussaapput.

Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfik tamatumalu ataani Aatsitassatigut Akuersissuteqartarnermut Isumannaallisaanermullu Oqartussaqaarfik aatsitassatigut akuersissuteqarnermut oqartussaavoq kiisalu isumannaallisaanernut kiisalu nakkutilliinermut misissuinerullu oqartussaalluni. Kiisalu, inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalunaarusiornermut (SIA) aammalu sunniutissanik pissarsiassanillu isumaqatigiissusiornermut (IBA) Naalakkersuisoqarfik akisussaavoq kiisalu aatsitassarsiorfiup suliffeqarfinnik sulisunillu Kalaallit Nunaanneersunik atuineranut akisussaalluni.

Aatsitassalerinermi Avatangiisinik Aqutsisoqarfik aatsitassarsiornermi avatangiisinut tunngasunik akisussaavoq, aamma avatangiisinut sunniutissanik nalunaarusiornermut. Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaqaarfik Pinngortitamut, Avatangiisinut Ilimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfiup ataaniippoq.

3.2 Aatsitassanut Inatsit

Inatsit pingaarneq aatsitassarsiorfiliariniakkami matumani malinneqartussa q tassavoq Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 26, 13. juuni 2023-imeersoq, 1. januar 2024-imi atuutilersoq.

Aatsitassanut Inatsimmi piumasqaatit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorsinnaassagaanni naammassineqartussat allatorneqarsimapput. Siullermik, akuersissummik pissarsiniaq sumiiffimmi misissueqqaarnissamat qinnuteqassaaq akuersissummillu pissarseqqaassalluni, akusissullu taanna pissarsiarineqarsinnaavoq *Aatsitassanut Inatsimmi* Immikkoortoq 29 naapertorlugu uppersaatinik oqartussanut tunniussinikkut, tassa makkuningga:

- Qinnuteqaat aatsitassarsiorfiliariniagaq pillugu paasissutissanik pingaarnernermik imalik
- Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliineq
- Inunnut Sunniutissanik Naliliineq

Aatsitassanut Inatsimmi immikkoortoq 1 (2) naapertorlugu inuiaqatigiinni nammaneqarsinnaasumik aatsitassarsiornerit ingerlanissaat Aatsitassanut Inatsisikkut qularnaarniarneqarpoq. Aatsitassanut Inatsimmi anguniagassiaq taanna pissutigalugu inatsimmi tassanissaaq immikkoortoq 103-imi aalajangersarneqarpoq Aatsitassanut Inatsimmi § 103 immikkoortoq 1 naapertorlugu Naalakkersuisut akuersissuteqarsimatinnagit Inuit

Atugaannut Sunniutissanik Nalunaarusiortoqarsimatinnagu misissueqqissaarluni suliat, inuit atugaannut annertuumik sunniuteqartussat naatsorsuutigineqartut ingerlanneqarsinnaassanngitsut.

§ 104 imm. 2-missaaq aamma aalajangersarneqarpoq suliat inuit atugaannut toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu sunniuteqartut, kiisalu pissutsit imminnut sunneqatigiissinnaanerat kiisalu pissutsit inuit atugaannut kattuttumik sunniuteqarsinnaasut inunnut sunniutissanik nalunaarusiami naleqquttumik ersersinneqarsimassasut, oqaluttuarineqarlutik kiisalu nalilerneqarsimassallutik.

Aatsitassanut Inatsimmi inunnut sunniutissanik naliliinermut attuumassuteqarnerpaat tassaapput:

- § 104 imm. 2 – Suliarniakkap toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu sunniutaanik paasiniaaneq naliliinerlu
- § 110, 111 aamma 112 (a) – Sunniutissanik Iluuqatissanillu Isumaqatigiissusiornermi inatsisitigut tunngaviit
- Immikkoortoq 17 – aallarniutaasumik isumasiuinerit peqataatitsinerillu
- Immikkoortoq 52 (1) – sulisunik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq
- Immikkoortoq 52 (2) – suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq
- Immikkoortoq 53 (3) – Aatsitassat Kalaallit Nunaanni suliareqqinneqartarnerat

Qalluinissamat akuersissut tunniunneqaraangat akuersissummik tunineqarsimasoq qalluinerlut pilersaarummik Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit pissarsiniartariaqarpoq (Inatsimmi § 77, imm. 2), tassunga ilaasarpoq matusinermut pilersaarut (§ 81). § 77 aamma 78 naapertorlugu akuersissutit tunniunneqarsimappata, sanaartorerit, suliat, qamutit atortut allallu tamarmik immikkut Inatsimmi § 120 akuerineqartariaqarput. Oqartussat nalinginnaasumik § 120 naapertorlugu akuersissutissanik qinnuteqaat ataasiinaassasoq piumasarpaat, taannalu ukiumoortumik nutarterneqartassaaq.

Inunnut Sunniutissanik Naliliinerup piareersarneqarnerani piumasaqaataasartunut ilanngullugu aatsitassarsiorfissaq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu inatsisinut attuumassuteqartunut tamanut naapertuuttumik ingerlasariaqarpoq, aamma naalagaaffiit isumaqatigiissutaannut Kalaallit Nunaata atsioqataaffigisimasaanut. Allaffissornikkut inatsisitigullu toqqammavigineqartut Ilanngussaq 2-imi sukumiisumik nassuiarneqarput.

4. **Kuultisiorfip Nalunap inunnut sunniutissaanik naliliinerup suliarineqarnera**

Inatsisartut inatsisaanni nr. 26, 13. juni 2023-imeersumi (Aatsitassanut Inatsimmi) piumasarineqarpoq aatsitassarsiorfissat suulluunniit inunnut sunniutissaanik naliliinerit aatsitassarsioqatigiiffinit suliarineqartassasut. Inatsimmissaaq aalajangersarneqarpoq aatsitassarsiorfiliarilersaakkap piaanissamut akuersissutaa aatsaat tunniunneqarsinnaassasooq suliariniakkap inunnut sunniutissaanik naliliineq Kalaallit Nunaanni Naalackersuisunit akuerineqarsimalerpat. Suliffeqarfik qalluinissamut akuersissummik pissarsereersimalerpoq akuersissummullu ilassut kingulleq Kalaallit Nunaanni Naalackersuisunit tunniunneqartoq naapertorlugu qalluineq 2023-imi januaarip aallaqqaataani aallartissaaq. Qalluinermit akuersissummi 2003/05-imissaaq oqaatigineqarpoq Nalunaq A/S 2022-imi ,inunnut sunniutissanik nalunaarusiamik suliaqareersimasariaqartoq.

4.1 **Inunnut Sunniutissanik Naliliinermit Siunertaasooq**

Inunnut Sunniutissanik Naliliinermit siunertaasooq tassaavoq aatsitassarsiorfiliariniakkap killiffimmini tamarmi – sanaartorneqarnermini, qalluinermini matuneqarnerminilu inunnut sunniutigisinnaasai tamaasa paasiniassallugit, siumut eqqoriassallugit nalunaarutigissallugillu. Naliliinermissaaq inunnut sunniutit pitsaanngitsut unitsinniarlugit minnerpaatinniarlugilluunniit iliuusissatut pilersaarusiorneqartut, sapinngisamik suliariniakkap ilusilersorneqarneranut ilanngunneqareertussat ilaassapput.

4.2 **Aatsitassarsiornerup inunnut sunniutissaanik naliliinerup Kalaallit Nunaanni suliarineqartarnera**

Aatsitassarsiorfiit inunnut sunniutissaanik naliliinermit najoqqutassat Kalaallit Nunaanni Naalackersuisunit suliaasooq kiisalu Aatsitassanut Inatsimmi piumasaqaataasut, soorlu § 52 (1), § 52 imm. 2 kiisalu § 53, kiisalu ilaatigut 53-imi immikkoortoq 7 aamma 17 Inunnut Sunniutissanik Naliliineq suliaavoq.

Najoqqutassani oqaatigineqarpoq aatsitassarsiorfiup Inunnut Sunniutissaanik Naliliinermit anguniagaq pingaarnerpaaq tassaassasooq:

- Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut tamarmiusunut, inoqarfinnut ataasiakkaanut, inunnullu ataasiakkaanut aatsitassarsiorfimmitt pissarsiassat suussanersut naammaginartumik illuinnaasiunngitsumillu oqaluttuarissallugit.
- Ingerlaavartumik oqaloqatigiittarnerit suleriaatsillu aalajangersimasut atorlugit inuit attuumassuteqartut sunnigaasussallu ilisimatittarlugillu peqataatissallugit.
- Suliariniakkap aallartinnissaa sioqqullugu inuit atugaat sukumiisumik qanoq issusii oqaluttuarissallugit, tamatumani lu paasissutissat nutaanerpaat tunngavigalugit pilersaarusiornermut, sunniutinik minnerpaatitsiniarnermut kiisalu siunissami malinnaaviginnittarnissamut tunngavissiuussalluni.
- Najukkami nunamilu tamarmi inunnut sunniutissanik pitsaasunik pitsaanngitsunillu naliliissalluni paasissutissat katersorneqarsimasut tunngavigalugit.

- Aatsitassarsiorfiup ingerlannerani tamarmi sunniutissat pitsaasut annerpaatinniassallugit pitsaanngitsullu minnerpaatinniassallugit.
- Najukkami ilisimasani, misilittakkanik, kulturinik naleqartitanillu atuinikkut ataqinninnikkullu aatsitassarsiorfiup ingerlanerani toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit sunnigaajunnartut illoqarfiit, nunaqarfiit inoqarfiillu (inuit ataasiakkaat) isumalimmik peqataatissallugit.
- Sunniutit pitsaasut pitsaanngitsullu passunnissaat pillugit pilersaarut suliarissallugu.

Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi suliaasaq pinngitsoorneqarsinnaanngivissoq tassaavoq Kalaallit Nunaanni pissutsit makku pingaarutillit eqqarsaatigalugit aatsitassarsiorfiliariniakkap makkununga sunniutigiunnagai ersersissallugit:

- Kalaallit Nunaani sulisussanik atuneq
- Pikkorissaanerit ilinniartitsinerillu atorlugit piginnaanngorsaaneq.
- Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuneq
- Aatsitassanik Kalaallit Nunaanni suliareqqiineq.

4.3 Nunami sumiissusia

Sumiiffiit Inunnut Sunniutissanik Naliliiffiusussatut aalajangerneqartartut tassaasarput sumit Aatsitassarsiorfimmit kiisalu sulianit attuumassuteqartunit allanit inuit sunnigaaffigisaat, tamatumani nunat pineqartut tassaasarput sumiiffiit Aatsitassarsiorfimmit toqqaannartumik sunnigaasut, kiisalu illoqarfiit nunaqarfiillu Aatsitassarsiorfimiit toqqaannartumik toqqaannangitsumillu suliffisaqartitsinikkut, inuussutissarsiutinut periarfissaqarnikkut toqqaannartumik toqqaannangitsumillu sunnigaasut kiisalu malunnaateqarnerusunik sunniuteqarfigineqartussatut naatsorsuutigisaasut.

Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiamissaaq illoqarfiit nunaqarfiillu sulianit immikkut sunnerneqartussatut naliligaasut sorliuneri tikkuarneqartussaapput, tak. Aatsitassanut Inatsimmi § 108.

Sunnigaasussanik peqataatitsineq Inunnut Sunniutissanik Naliliinerup suliarineqarnerani pisoq tunngavigalugu sunniineq pingasutigut pisussatut oqaatigineqarlunilu sukumiisumik nalilerneqarpoq:

- Najukkami: Nanortalik, Qaqortoq, Alluitsup Paa aamma Tasiusaq
- Nunap immikkoortuani: Kommune Kujalleq
- Nuna tamakkerlugu: Kalaallit Nunaat

5. KUULTISIORFIUP OQALUTTUARINEQARNERA

5.1 Aallarniut

Kuultisiorfik Nalunaq kujataani avannarpasissuseq 60°21' aamma kippasissuseq 44°50'-imi ippoq Nanortalimmiit avannamut kangimut km-inik 32-inik ungasissuseqarluni, Nanortalillu Kalaallit Nunaanni inoqarfiit annerit quligaat 1.350 missaannik inoqarluni. Aatsitassarsiorfik Kommune Kujallermi sermersuup kitaani, Itillersuup Qooruani qoororsuarmit sermersuup piliaanit Saqqaata Kangerluani sikuuneq ajortumiit sissamiit 8 km-inik ungasissulimmi ippoq. Kuultisiorfik Nalunaq kvartsit isissaasunik kuultitallik ukiut 12-it matuma siorna nassaarineqarnerisa kingorna 2004-mi ammaqqaarpoq. Aatsitassarsiorfik 2013-ip tungaanut ingerlasimagaluarluni matuneqarpoq 2014-imilu atorunnaarluni.

5.2 Aatsitassat

Kuultisiorfik Nalunaq 2020-mi 250.970 oz-inik (tonsinut 18,5 gramminik kuulteqarluni 422.770 tonsinik qallugassaqarfiusut) naatsorsugaavoq, taakkulu taamaallaat aatsitassarsiorfimmi pioereersumi sukanilu tassaneereersuni nassaassaapput. Aatsitassanik Pissarsiarineqarsinnaasunik Naliliinermut ilaapput aatsitassarsiorfimmi kuulti 233.080 oz (tonsimut 18,3 grammiusartumi qallugassat 396.080 tonsit) kiisalu siusinnerusukkut kuultisioruusimasut sukani qimataat (tonsimut 20,8 grammiusartillugit qallugassat 26.690 tonsit tabelimi tulliuuttumi takutinneqartut (Tabeli 2)).

Tabeli 1: Nalunami aatsitassat peqqumaatigineqartut

Sumiiffik	Qanoq ittuunera	Tonsit (t)	Akuginnera (g/t Au)	Kuultitaa (oz)
Aatsitassarsiorfik	Naatsorsukkat	396,080	18.3	233,080
Sukaasat sinneruttut	Naatsorsukkat	26,690	20.8	17,890
Naatsorsukkat tamarmiusut		422,770	18.5	250,970

Piiagassamaatit naatsorsukkat qanga paaaviit eqqaaniittut peqarfinni pingasuni ipput:

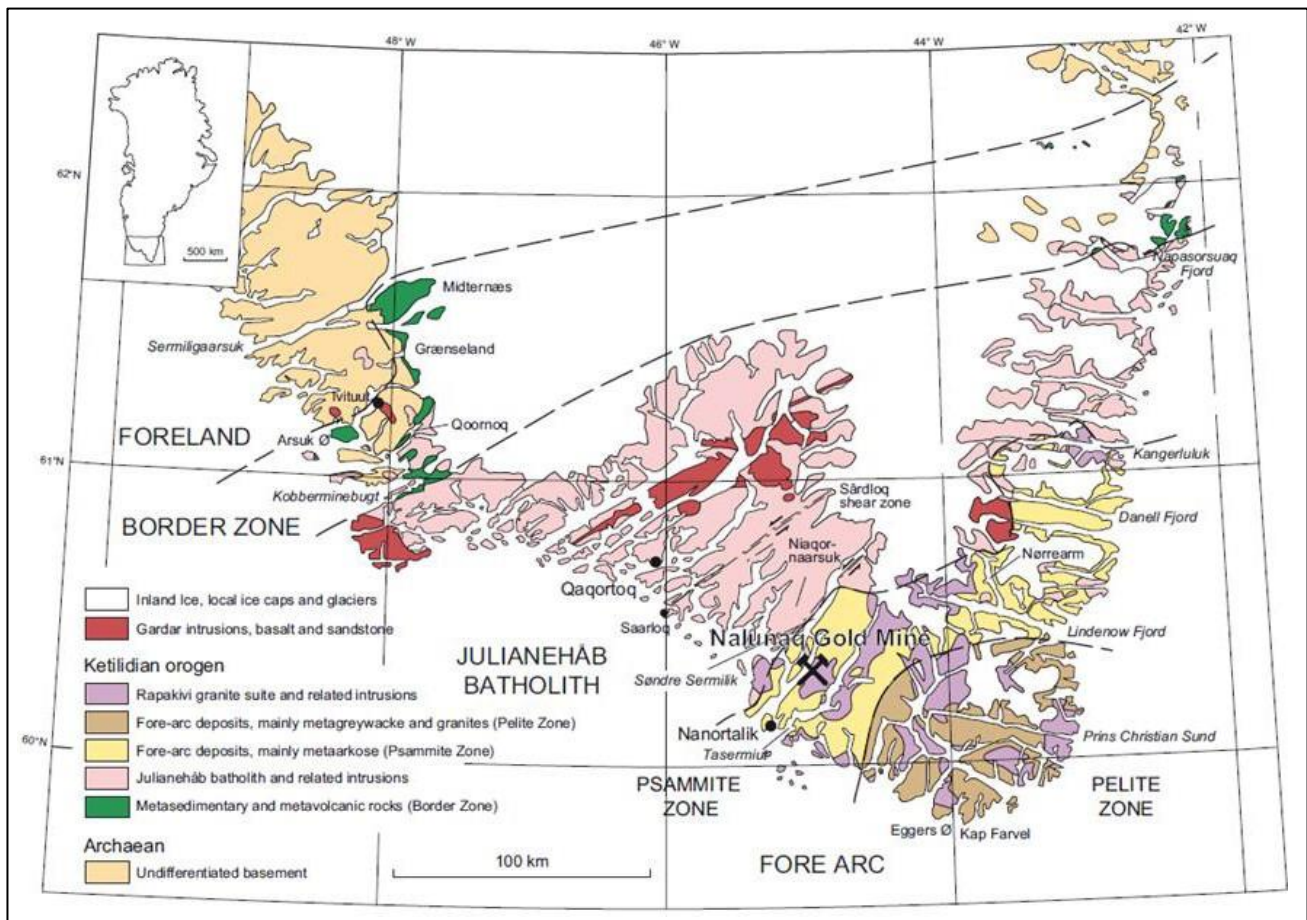
- Qaqqami peqarfik;
- Peqarfik paaaffiginiagaq; kiisalu
- Peqarfik kujalleq.

2020-mi qillerisaqattaarnerup kingorna peqarfiit sisamaat nassaarineqarpoq, taannalu peqarfiup kujalliup sanianiippoq, Qooqqumilu peqarfittut ilisimaneqarluni. 2021-mi qillerisaqattaarnikkut tamatuma peqarfiunera uppersarneqarpoq kiisalu kujammut peqarfiit tallimaqaratarsinnaanerat paasineqarpoq, Peqarfik Tikilluarimik ilisimaneqartumik.

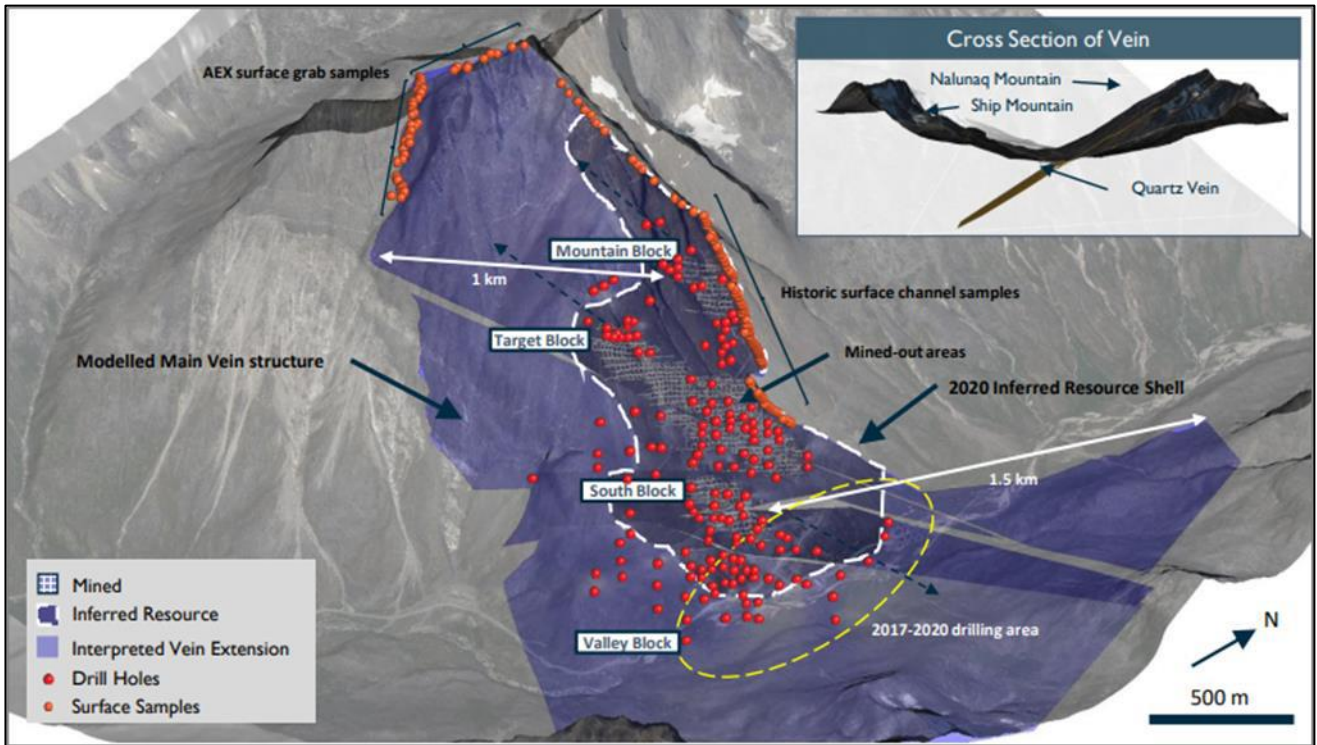
Illassutaasumik avatangiisit pillugit naliliisoqartinnagu kiisalu pisortanut qinnuteqarluni akuerineqarsimatinnani siusinnerusukkut paaanermi akuiarnerlukuusut suliareqqinneqarnavianngillat imaluunniit qalloqqinneqarnaviaralik. Nalunami kuultisiorfik pillugu teknikkikkut nalunaarusiakkut 2016-imeersukkat (SRK, 2016) kiisalu AEX Goldimi Naliliutit pillugit Ilisimasalinnit Kujataanit Nalunaarusiarnut, 2020-meersumi (SRK, 2020) siusinnerusukkut akuiarnerlukuusimasut aatsitassanik pissarsiviusinnaasut naliliivigineqarsimapput. Pissarsiaasunik naatsorsuineri 200,000 oz. aamma 2.0 Moz. akornanniittut (2,5-iniit 10 million tonsinut, tassa tonsimut 2,4-6,0 gramminik kuultitallit) pissarsiasatut naatsorsorneqarsimapput.

5.3 Nalunami nunap sananeqaataa peqarfiullu soqarneranik nassuiaat

Kuultisiorfik Nalunaq kujataata qaarsortaaniippoq. Dominy et al. (2006) naapertorlugu Ketilidian Mobile Bæltimi ippoq, tassa qangarsuaq nunaviusimasup sinaakkutaani qangarsuarnittap qeqqanut atasumi illuni. Dominy et al. (2006) nalunaarpoq peqarfik taanna Psammite Zonemiittoq, tassa innermik anitsisartoqarfiusimasup qalipaanut atalluni. Nalunami kuultip issorsimaffigaa innermik anitsisartoqarfiusimasup allanngorfia basalteqarfiusoq doleritiniq akoorsimasoq. (Dominy et al., 2006) naapertorlugu innermik anitsisartumeersut ujaqqat allanngorsimasuupput amfibolinngorlutik kiisalu tamanna kingusinnerusukkut granitimit qaffakarfiusimavoq. (Dominy et al., 2006) naapertorluguttaaq Nalunami ujaqqat granitiusut innermik anitsisartup qaffakartitaanik kuultimik nunngaruteqartumik avatangiisimapput.

Takussutissiaq 1: Nunatta kujataani nunap assinga ujarassiornikkut takussutissiaq Nalunaq Mine ilanngullugu takussutissaralugu (Secher et al.-mit, 2008)

Takussutissiaq 2: Nalunap qaqqaa kujammut kangianiit (AEX, 2020)

Ujarassiornerup sananeqaataa aamma qaqqarsuup qasertup sananeqataa misiliutillu qaarsuliami ingerlaarnermi ingerlareermilu eqqagassat takutippaat qanga pileqqaarneraniit pinngorfiat. Ujarassiornikkut sananeqaataa amerlasuutigut annikitsuinnamik takussutissartaqarput, misissuereermilu mingutsitsinikkut ajornartorsiutaasinnaasutuaq tassaavoq (PCOC) tassanilu arsenik'i kimittussusisitsinera tassaavoq 149 mg/kg (median 98 mg/kg) misissuinermilu katersat takutippaat imarisaatigut pisinnaassusaa aamma sulfid'imik imarisaa tassaasoq <0.04% sulphide sulphur-miit qaffasinnerpaamik 0.36% sinnikunik igitassatigut (Golder, 2021g; Tailings Waste Characterisation Review, 5 July 2021. Report ref: 21467213.500.A.0). Igitassani sinnikut uninngaannartuupput ulorianassusaallu EU-mi qaarusuliani piiakkat ulorianartut uninngaannartut naligalugit (European Commission 2009). PCOC anertunerpaartaa saviminissamiippoq, taakkutitaallu piaanermi ingerlaarnermi pulassammata eqqagassanut akulerutissapput imaluunniit avammut nassutiinnagassanngorlugit.

Kuultitallip ujarakoorutillu qanoq uranitaqartiginerat misissorneqarpoq (Golder, 2022c; Nalunaq Gold Mine, Greenland - Uranium Concentrations - Technical Memo, 25 March 2022. Report ref: 21467213.C04.4.B.0) Kalaallit Nunaanni inatsisitigut killiliussamut 100 ppm-iusumut sanilliussinissaq siunertaralugu (Uranimik il. il., misissueqqaarnermut, ujaasinermut paaanermullu inerteqquteqarnek pillugu Inatsisartut inatsisaat 1. december 2021-imeersoq). Akuiarnerlukunik misiligutissiat qanittukkut misileraaffigineqarput, tassa Nalunami kuultitallip oqimaassuseq puttallartitsinerlu atorlugit akuiarneqarnerani sinnikunik misissuinikkut. Puttallartitsilluni akuaanermi uranimik akui 0.12 mg/kg-ip aamma 0.65 mg/kg akornanniittarput, tassa agguaqatigiissillugu 0.44 mg/kg. Oqimaassuseq atorlugit akuaanermi akuiarnerlukuni uran 0.15 mg/kg aamma 0.87 mg/kg akornanniittarpoq, tassa agguaqatigiissillugu kimitussusia 0.52 mg/kg. Kimitussutsit taakku inatsisitigut killiliussaniit 100 ppm (100 mg/kg)-iusuniit appasinnerungaatsiarput. Ilangussami XI-imi naliliinerit sukumiinerusut allassimapput.

5.4 Suliariniakkap piffissalersornera immikkoortortalersorneralu

Kuultimik qalluinermit ataatsimut pilersaarusiaq, Nalunaq A/S-imit siunnersuutaasoq immikkoortunut pingaarnernut pingasunut agguataagaavoq Tabeli 3-milu pingaarnersiorneqarluni.

Tabeli 2: Suliariniakkap piffissalersornera immikkoortortalersorneralu

Piffissaq killiliik	Piffissaliussaq	Iliuussat pilersaarutigineqartut
Sanaartorneq aal-larniummillu in-erisaanerit	Ukioq ataaseq	Aqqusinermik iluarsaassineq. Atortussat poortorneqarsimasut tikiussuunneqassapput immikkullu ilinniarsimasunit ikkussuunneqassallutik. Illut silamut illersorfissat sa-naartorneqassapput. Akuaavimmut aatsitassarsiorfiliariniakkamut sanariikkat katitigassat tikiussorneqartuassapput.
Ingerlatsineq	Ukiut tallimat	Kuultisiorneq aallarieripaat aatsitassarsiorfik akuaavillu ingerlajartuaartinneqassapput sulinerup aalaakkaasumik ingerlalernissaata tungaanut. Sumiiffiit kuultissamik paaaviusimasut atorneqareersut assannerlukunik immeqqinneqartassapput. Nunap iluani assaanermit ujaqqat qallukkat sanaartornermi, aqqusinermik aserfallatsaaliinermit imaluunniit panertunik akuiarnerluusivimmi atugassat piukkunnaateqanngitsut nunap iluaniiginnartinneqassapput taavalu sullunut nunniutigineqassallutik manngersarneqaratik.
Matusineq atorunnaarsitsinerlu	Ukioq ataaseq	Illuliat, sulliviit atortorissaaruteqarfiillu piiarneqassapput. Sumiiffiit kingulliullugit paaaffigineqarsimasut pissusitoqaasut ilerseqqinneqassalluni sullorlu matuneqassalluni. Ujarakoorutit aatsitassarsiorfimmeersut aqquserniornerni, sapusiornermi allanilu utaqqiisaasumik atorneqartut paaanerup nalaani aatitsitassarsiorfimmu ilioraqqinneqassapput.
Matusinerup kingorna	Ukiut tallimat	Panertunik akuiarnerlukuusiviit qalliuataannik, aalajaassusiinik neriorneqaleratarsinnaanerannilu naliliartorluni ukiumoortumik misissuisartorneq.

5.5 Kuultisiorfimmi atortulersuutit

Aatsitassarsiorfik ingerlalersinnaassappat sullissiviit atortorissaaruteqarfiillu makku ingerlalerteriaqarput:

- Najugaqarfik
- Innaallagissiorfik
- Orsussaassiviit
- Qaartiterutissaassiviit
- Qulimiguulinnut mittarfeeraq, talittarfik umiarsualivilillu
- Aatsitassarsiorfik ingerlalersinnagu nunap iluani ingerlatiligassat
- Akuiaavik
- Akuiarnerlukunik imertaqanngitsunik toqqorsivik; kiisalu
- Aqqusineq

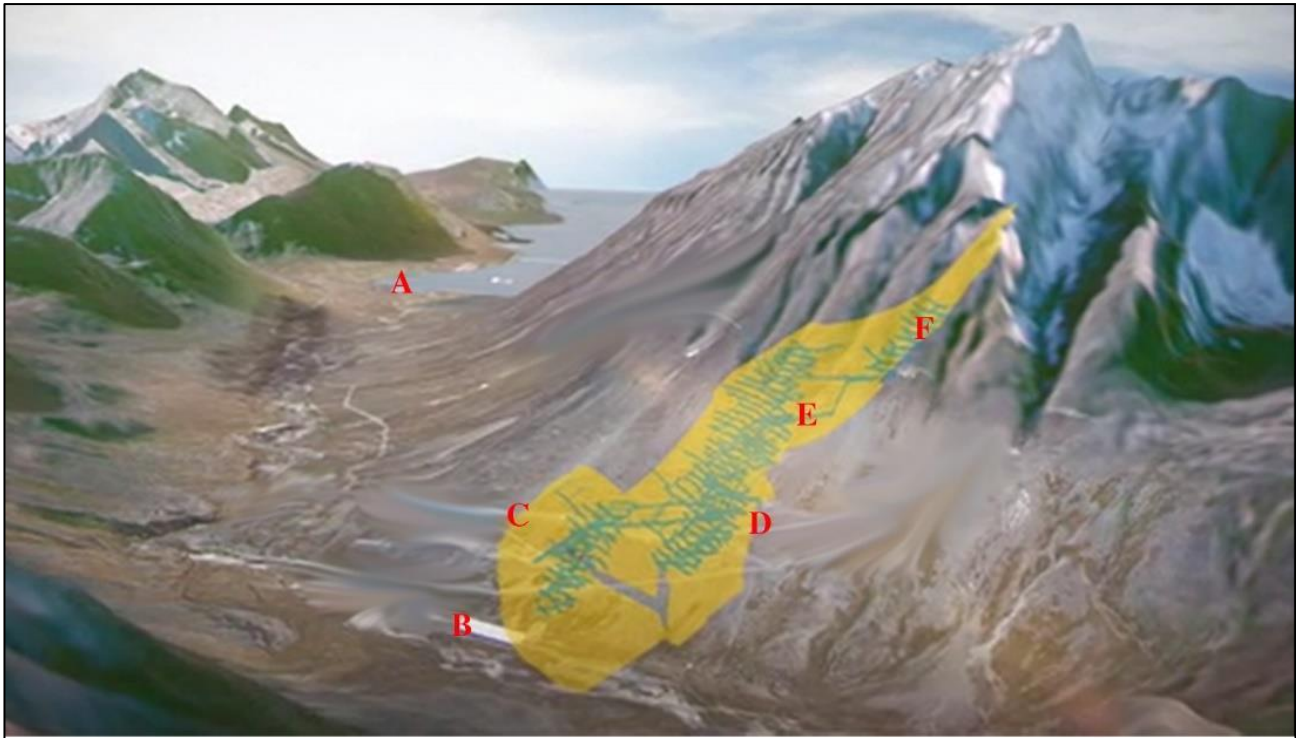
Kuultisiorfiup immikkoortortai siuliani taaneqartut qaammatini 12-imi sanaartorerup ingerlanerani suliarineqassapput. Sanaartorerup ingerlanerani sulisut 80-it aamma 100-t akornanniissasut naatsorsuutigineqarpoq.

Kuultisiorfeqarfiup ataatsiimut isikkua Takussutissiaq 5-imi kiisalu titartarnera Takussutissiaq 6-imi takutinneqarput.

Takussutissiaq 3: Suliaqarfissap takussutissartaa

(A: Talittarfik, B: Najugaqarfik; Akuiaaffik; Akuiarnerlukuusivik, E: Piaaaffik.. Talittarfimmiit piaaaffimmut aqqusineq, titarnermik qaqortumik takutitaq

Takussutissiaq 4: Kuultisiorfiup aaqqissugaanera

(A: Najugaqarfik, B: Akuiaavik, C: Kujalleq, Isertarfik 300m kiisalu Qooroqarfik, D: Isertarfik 350, E: Isertarfik 400m, F: Isertarfik 600m.)

5.6 Sanaartornerup nalaa

5.6.1 Aallarniut

Kuultisiorfik ingerlaqqilissappat atortulersuutit assigiinngitsut pisariaqartut sananeqassappata suliassat immikkoortut qassiit ingerlanneqassapput, taakkulu immikkoortuni tulliuuttuni allaaserineqarput.

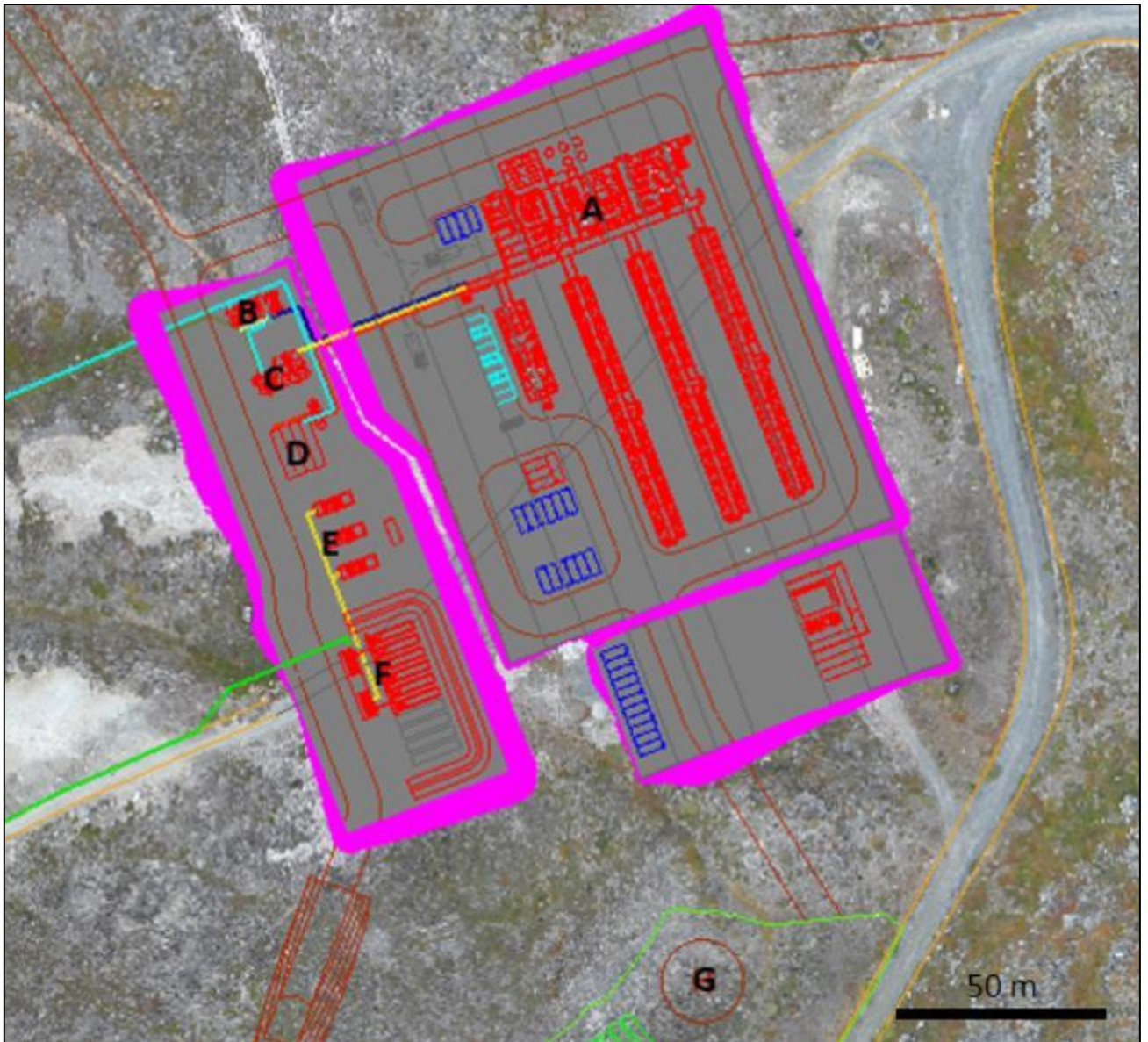
5.6.2 Najugaqarfinnik atasussanik pilersitsineq

Utaqqiisaasumik najugaqarfinnik paaavissami misissuinermi atugassanik nutaanik pilersitsineq Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaqaarfimmit novembari 2020-mi akuerineqartoq Saqqaata Kangerluani pissaaq. Misissueqqaarnermi / Sanaartornermi najugaqarfiugallartussa 2020-p naajartornerani inissaanut inissinneqarpoq taavalu najugaqarfivissap sananeqarnerata nalaani pisariaqartitsineq naammassiniarlugu tiguisinnaassusia allineqassalluni.

Najugaqarfik nutaaq, tassaniittullu sinittarfiit, igaffik ullup qeqqasiortarfik, errorsisarfik, errortortarfik taarsertarfillu, kiisalu sukisaarsaartarfiit allaffeqarfiillu, inunnik 100-nik inissaqartitsisinnaallutik. Najugaqarfik atortulersuunik allanik aamma peqassaaq, soorlu perusuersartarfiit imakuinik saliivimmik, imermik saliivimmik, ikuallannermut illersuutinik, imermik imigassamik pumpimik, ikuallaavimmik kiisalu dieseli atorlugu innaallagissiorfimmik. Igaffik imermik siammaaffiusussaannngitsumik ikuallatsaalisagaavoq. Sullivimmi avatangiisinik isumannaallisaanermillu suliallit peqatigalugit najugaqarfik ilusilersugaavoq nappaalanersuup nalaani, soorlu COVID19-ip nalaani sulinermit ingerlatsiviusinnaangorlugu. Sumiiffiup atortulersuutillu assingi Takussutissiaq 7-imi aamma Takussutissiaq 8-mi takutinneqarput, taavalu najugaqarfiup titartagartaa sukumiinerusoq Takussutissiaq 9-mi takutinneqarluni.

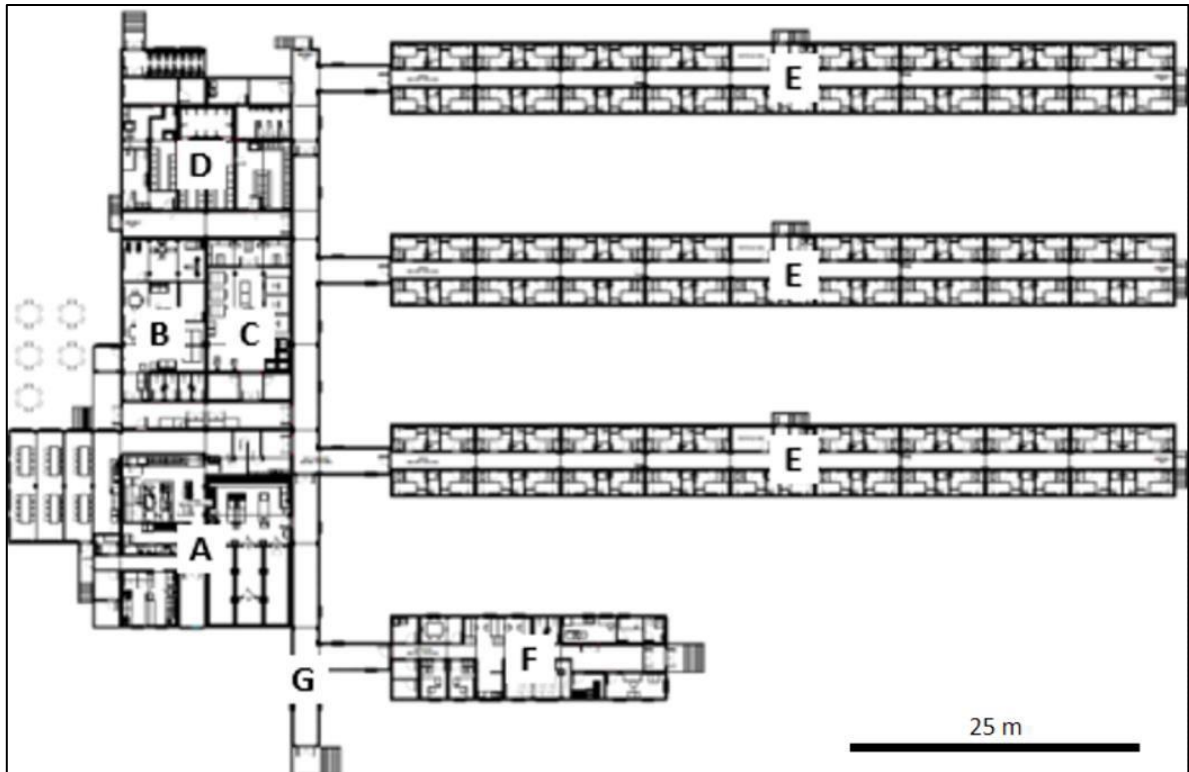

Takussutissiaq 5: Najugaqarfimmi atortulersuutit sumiiffii aaqqissornerilu
(A: Najugaqarfik: B: Kangerlummum maqitsiviit. C: Talittarfiit. D: Orsussaassivik. E: Misissuiffik / Sanaartorfik: F: Talittarfik: G: Innaallagissiorfik: H: Najugaqarfiup mittarfia)

Takussutissiaq 6: Najugaqarfimmi atortulersuutit pingaernerit aaqqissorneri

(A: Najugaqarfimmi atortut. B: Imermik saliivik angallattaqaq. C: Anartarfiit erngannik saliivik. D: Qatserutit erngat. E: Najugaqarfimmi sarfaq. F: Orsussaassivik. G: Tammaarfiup mittarfia.

)

Takussutissiaq 7: Najugaqarfiup titartaqqissaarnera

(A: Igaffik. B: Sukisaarsaartarfik. C: Errorsisarfik. D: Panersiivik / Atisalersortarfik. E: Najugaqarfiit. F: Allaffeqarfik. G: Issittumi ingerlavissiat.)

5.6.3 Innaallagissiorneq

Aallaqqaammut sarfaliutit immikkoortut dieselitortut atorlugit aatsitassarsiorfimmi sarfalersuisoqassaaq, AEX-illi pinngortitap nukingini atuinissi massakut oqaluuseraa, soorlu erngup nukingani sarfaliutit anginngitsut. Sarfaliorfii immikkoortut marluit aatsitassarsiorfimmi pilersinneqassapput: ataaseq najugaqarfiup eqqaaniissaq kiisalu alla aatsitassarsiorfiup akuaaviullu eqqaaniissalluni. Najugaqarfimmi sarfaliorfik pisariaqartitsinerpaaffimmi 500kW-inik tunniussinnaasoq atorneqassaaq, taavali akuaavimmi aatsitassarsiorfimmilu sarfap annerpaaffia 2,000 kW eqqaanniitsinneqartassalluni.

Innaallagissersuutit tamarmik, aamma innaallagissiornermi siammarterinermilu atortut, sarfap aqqutai maskiinallu sarfatortut allallu tamarmik, Kalaallit Nunaanni inatsisit, malittarisassat, aalajangersakkat najoqqutassiallu naapertorlugit ilusilersugaassapput, suliaallutik aserfallatsaalisallutik kiisalu Kalaallit Nunaanni Innaallagisserinermut Oqartussaqaarfiup pumasaqaatai, akuerisai najoqqutassiallu naapertorlugit suliaassallutik.

5.6.4 Orsussaassiviit taakkulu ingerlanneqarneri

Orsussaassiviit annerit 414 m³-inik imartussuseqassapput, najugaqarfiullu eqqaaniissallutik. Taakku tassaassapput orsussaassiviit arfinillit tamarmik 69 m³-inik imartussusillit.

Naatsorsuutigineqarpoq orsussaqaq biilit orsussamik assartuutit 25m m³ atorlugit orsussaasivinniit aatsitassarsiorfimmu siammarterneqartassasoq. Aatsitassarsiorfimmi akuaaviup eqqaani tankit qaleriinnik amillit 30 m³ akuaavimmut aatsitassarsiorfimmullu pilersuisuussapput.

Orsiaatit atorlugit orsussaqa Saqqaata Kangerlua aqutigalugu tikiunneqartassaaq, orsussaasivimmullu pingaarnermut ingerlanneqartassalluni. Orsiaatit tikittarnerisa killeqarnerat pissutigalugu orsussartornerup Nanortalimmiit orsiaatinik sapaatit akunneranut ataasiarluni marloriartarluniluunniit pajuttartumit 60m³ -inik usisinnaasunit matussuserneqarsinnaanngornissaa suliffeqarfiup suliarissavaa.

Orsussat imerpalasut ikuallasat pillugit nalunaarut nr. 9, 6. martsimeersoq naapertorlugu toqqortarineqarlunilu nakkutigineqassaaq. Aatsitassanut Inatsimmi immikkoortoq 120 naapertorlugu iliuusissatut pilersaarutit akuerineqarnissaannut taanna ilaassaaq.

5.6.5 Qulimiguullit mittarfiat talittarfillu

Sulinerup nalinginnaasup nalaani, aammali pinartoqalersillugu, aatsitassarsiorfeqarfiup tikikkuminarnissaa pillugu qulimiguulinnut mittarfiit marluk suliarneqassapput: aappaa najugaqarfimmiissaaq aappaalu aatsitassarsiorfiup akuaaviullu eqqaanni qanga inigisimasaanut inissinneqassalluni.

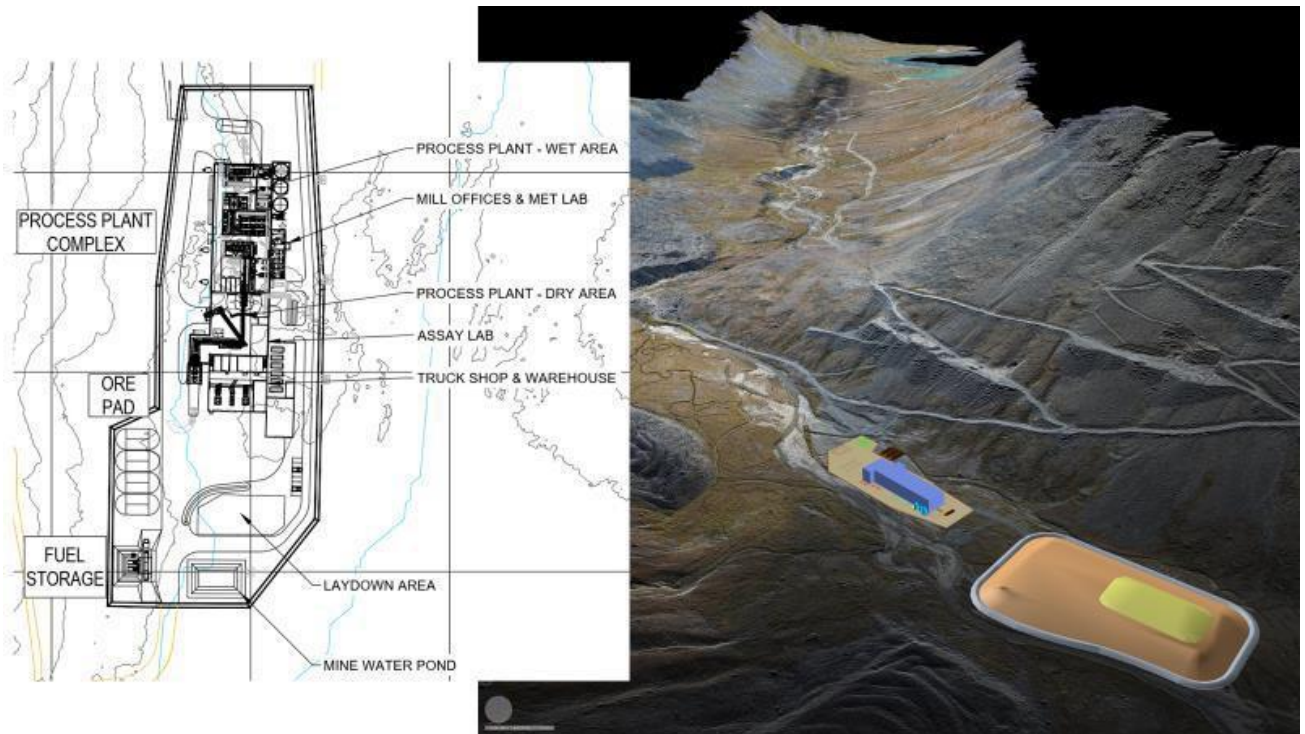
Atortussanik Nalunamut tassanngalu assartuisarneq talittarfioreersoq atorlugu isumagineqassapput. Talittarfik aamma piiaanermut atasumi atorneqassaaq. Nunniugaq 2000-kkut aallartilaarneranni suliaasoq ilaanneeriarluni sulianut allanut atorneqartarsinnaassaaq.

5.6.6 Akuaaviup atortorissaaruteqarfiillu allat sananeqarnerat

Oqaluttuarisaanermi paasissutissat qassiit pingaarutillit aammalu Kuultisiorfik akilersinnaassusianik misissuisarnermi (Kvaerner E&C, 2002) toqqammavigalugit, taakkulu puttallartitsisarnerup pitsanngorsarneratigut 2020-mi nutarterneqarsimasut tunngavigalugit akuaanerup qanoq ingerlanissaa pilersaarusiorneqarsimavoq. Kingulleq tunngavigalugu nalinginnaasumik cyanid atorlugu arrortitsisarnermut sanilliullugu puttallartitsisarnerup atussallugu ajunngivissuunera paasineqarpoq. Akuaavik makkuninnga pingaarnernik immikkoortortaqaassaaq:

- Aserorterivik,
- Pujoralannik katersuivik
- Sequtserivik,
- Oqimaassuseq atorlugu immikkoortitsivik,
- Puttallartitsivik,
- Akuiarnerlukunik kinersaavik,
- Akuiarnerlukunik nakkartitsivik, kiisalu
- Kuultisiorfik, oqimaassuseq atorlugu kimittorsakkamik doréngortitsiviusartoq. Akuaavik pingaarneq pisariaqarfimmigut siammatsaaliuimmik avatangerneqarsimassaaq.

Akuaavik Itillersuarmi siusinnerusukkut ingerlatsisuusimasut sullivimmik inissivigisimasaata nalaani avatangiisit allanngortinneqareerfigisaanni sananeqassaaq. Sullivik ukiut 1000-t ingerlaneranni ataasiarluni qarsutsisarneranit qatsinnerusumiitsinneqassaaq. Akuaavik avannamut panertunik akuiarnerkuluusiviup (Takuuk 5.2.7) aammalu kujammut anillattarfiup 235 nutaap nalaani inissinneqassaaq. Akuiagassanik katersuivik akuaaviup kujammut / kitaanut inissinneqassaaq. Akuaavik illugiinnit tikinneqarsinnaanngorlugu aqqusinilerneqassalluni. Akuaavik akuiagassanik ukiumut 100.000 tonsinik suliaqarsinnaanngorlugu aqqqissugaassaaq. Takuuk kinguliani Takussutissiaq 10 akuaaviup qanoq ittuuneranik ataatsimut ersersitsisoq.

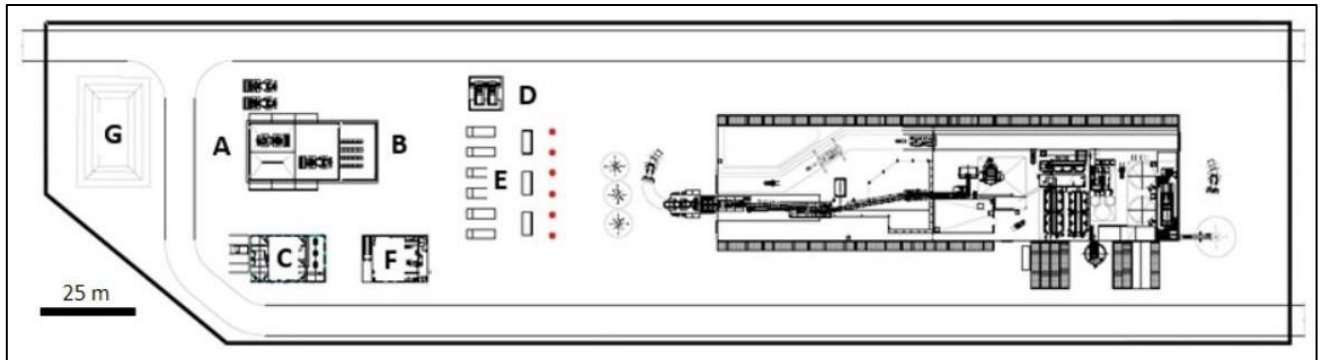

Takussutissiaq 8: Akuiaavik, pingaarnersiorlugit titartagaq

Illu katitiinagassanik oqorsariikkanik iikkerlugu qalialerlugulu suliarineqassaaq, ikuallattussaangitsunillu sannaqassalluni. Illu cementinik kueriikkanik toqqammavilerneqassaaq. Isaaviit matullu atortussanik sulisunillu eqquussuiffiqeqartassapput. Illup qeqqatigut taluneqassaaq akuiaaviup sinnera aserorterivimmit ilioqqaavimillu immikkoortikkumallugu. Akuiaavip avataaniisapput sulisut isertarfiisut, nakkutillivittut, saviminersiuutitut misissuiffittut, misissugassanik toqqorsivittut, sakkusivittut, atortuusivittut, innaallagiaqarfittut, akuiaanermi imermik saligummik toqqorsivittut, imermik eqqiluitsumik toqqorsivittut imermillu qatserutissamaasivittut suliaasut. Illut allat, soorlu allaffiit, toqqorsiviit kiisalu kuultimik misissuisarfiit katitertakkatut suliaassapput. Akuiaavimmi imeq suliarineqanngitsooq atugassaaq akuiaaviup qanitaani nunap ernganik eqiterivinnit marlunniit sisamanut amerlassusilinnit pisassaaq. Agguaqatigiissillugu imermik pisariaqartitsineq akunnermut 3 m³-inik annertussuseqarpoq. Ikuallannermut illersuutit akuiaavimmut ilaassapput, tassaassappullu imermik maqitsisarfiit sisamat.

Akuiagassat illup kujataani aserorterivimmut illup kujataaniittumut pingaarnermut immiunneqartassapput, taavalu akuiarnerlukut nakkarteriikkat avannaata tungaani eqiterneqassallutik akuiarnerlukuusivimmut aallarunneqarnissaat sioqqullugu (takuuk Immikkoortoq 5.6.7) aatsitsivimmi oqimaassuseq atorlugu immikkoortitamik doremik kuultiliorfiusassaaq, taavalu puttallartitaq nakkartitsivikkoortassaaq, poortorneqarluni sulilu kimittorsaaqqitassanngorlugu aallarunneqartassalluni.

Akuiavik aammalu nunap iluani piiiaviit atortulersuuteqarfinnik allanik tapertaqartinneqassapput, soorlu iluarsaassisarfik, allaffiit, peqqumaasivik, kuultimik misiliisarfik, orsussaassivik kiisalu sarfaliarfiit matuma kinguliani Takussutissiaq 11-mi takutinneqartut.

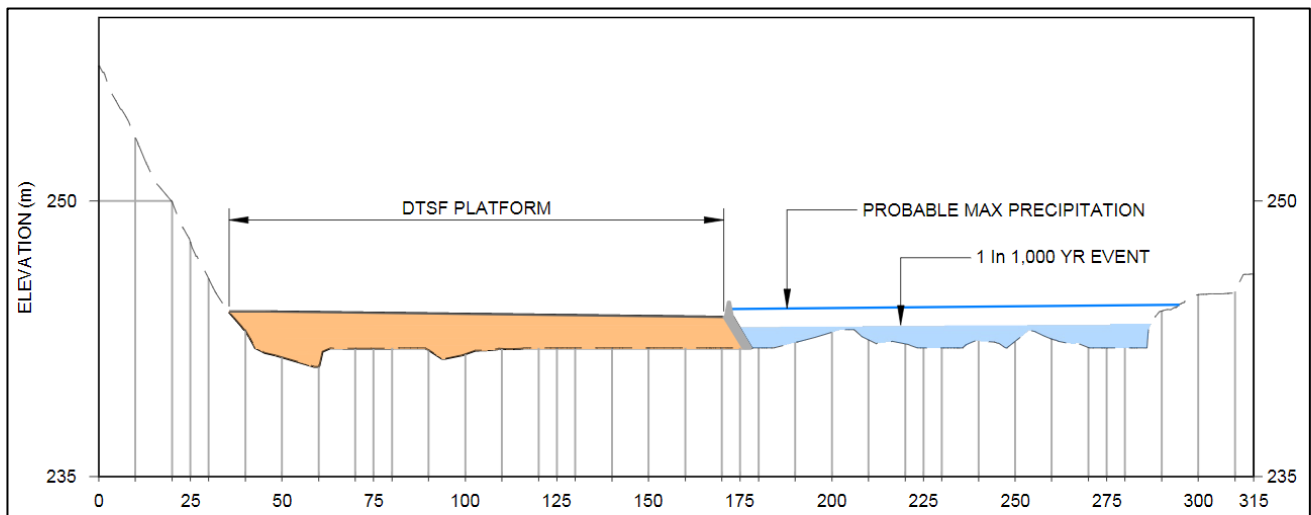
Takussutissiaq 9: Akuaavimmi atortulersuuteqarfiit tapertaasut

(A: Iluarsaassisarfik; B: Peqqumaasivik; C: Allaffiit; D: Orsussaassivik; E: Innaallagissiorfik; F: Misiliisarfik; G: Taseraasaq uninngaartitsivik.)

5.6.7 Panertunik akuiarnerlukuusiviliorneq

Aatsitassarsiorfiup immikkoortua pingaarutilik tassaassaaq akuaanermi imermik atorsimasumik suliaqarfiuliorneq, akuiarnerlukuusivimmik taaneqartartoq. Golder (2020) peqatigalugu akuiarnerlukuusiviit assigiinngitsut misissuataarneqarput suliaannillu nalilersuineri tamarmi toqqarneqarluni panertumik akuiarnerlukuusivik, takuuk Immikkoortoq 5.9). Panertunik akuiarnerlukuusiviup sumiiffissaa periarfissanik piukkunnartunik qassiinik naliliineq tunngavigalugu aalajangiunneqarsimavoq (Golder 2022a; Tailings Storage Facility Options Analysis – Technical Memo, 7 March 2022. Report ref: 21467213.C04.1.B.0). Nalunaarusiaq taanna llanngussaq IX-imi saqqummiunneqarpoq.

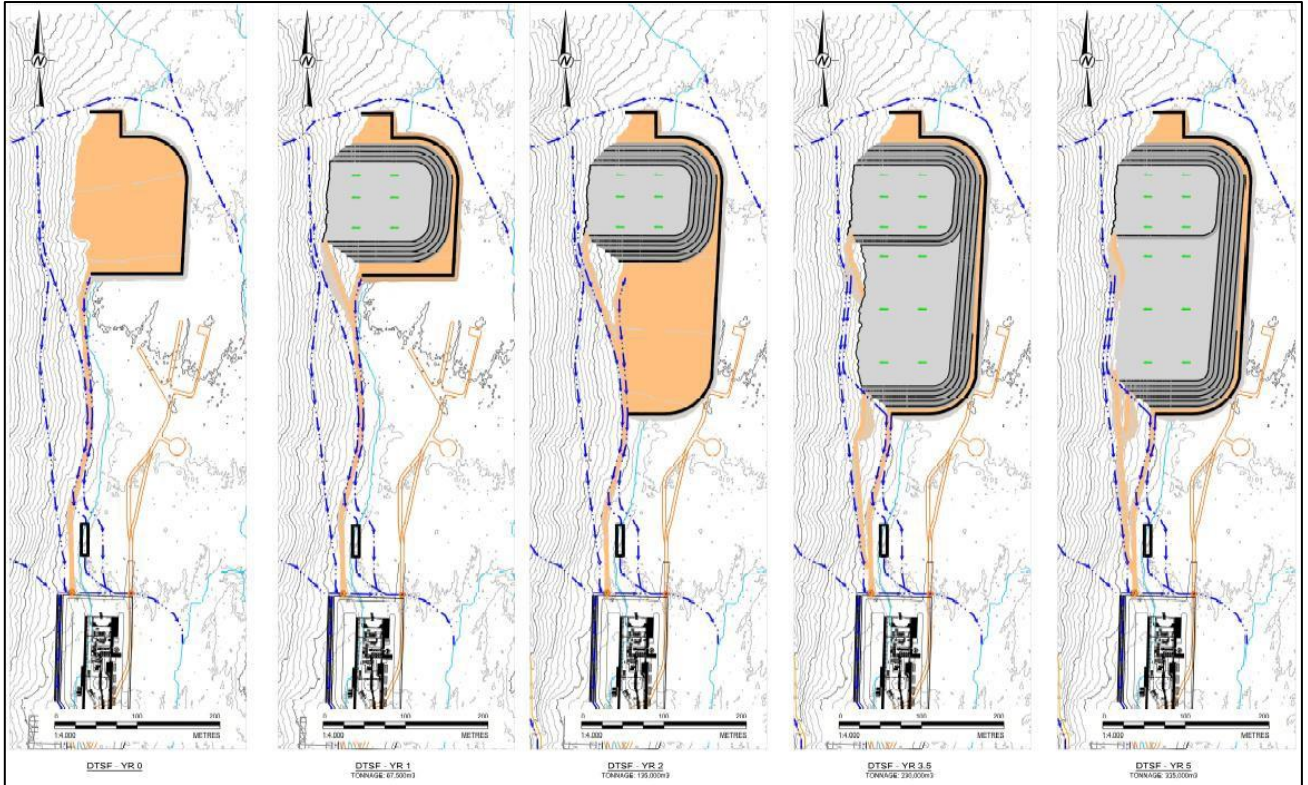
Panertunik akuiarnerlukuusivik sulliviup qaaniittussanngorlugu aaqjissugaavoq, ukiut 1000-t ingerlaneranni qarsutsiviusinnaasup qulaaniilluni kiisalu qarsutsineqalissagaluarpav atavimigut illersuuteqarluni assiliartaliussami tulliuuttumi [Takussutissiaq 12](#)-imi takutinneqartumik.

Takussutissiaq 10: Panertunik akuiarnerlukuusiviit nalinginnaasut titartagartaat, ukiuni 1000-ni ataasiarluni annerpaamik siallerujussuarneranut nittaarujussuarneranullu qarsutsivissanut sanilliullugu.

Qarsutsinermut illersuutit marloqjusaassapput. Siulleq paaanerup ukiuni siullerni marlunni atugassanngorlugu suliarineqassaaq, taavalu ukiut pingasut ingerlaneranni allineqassalluni.

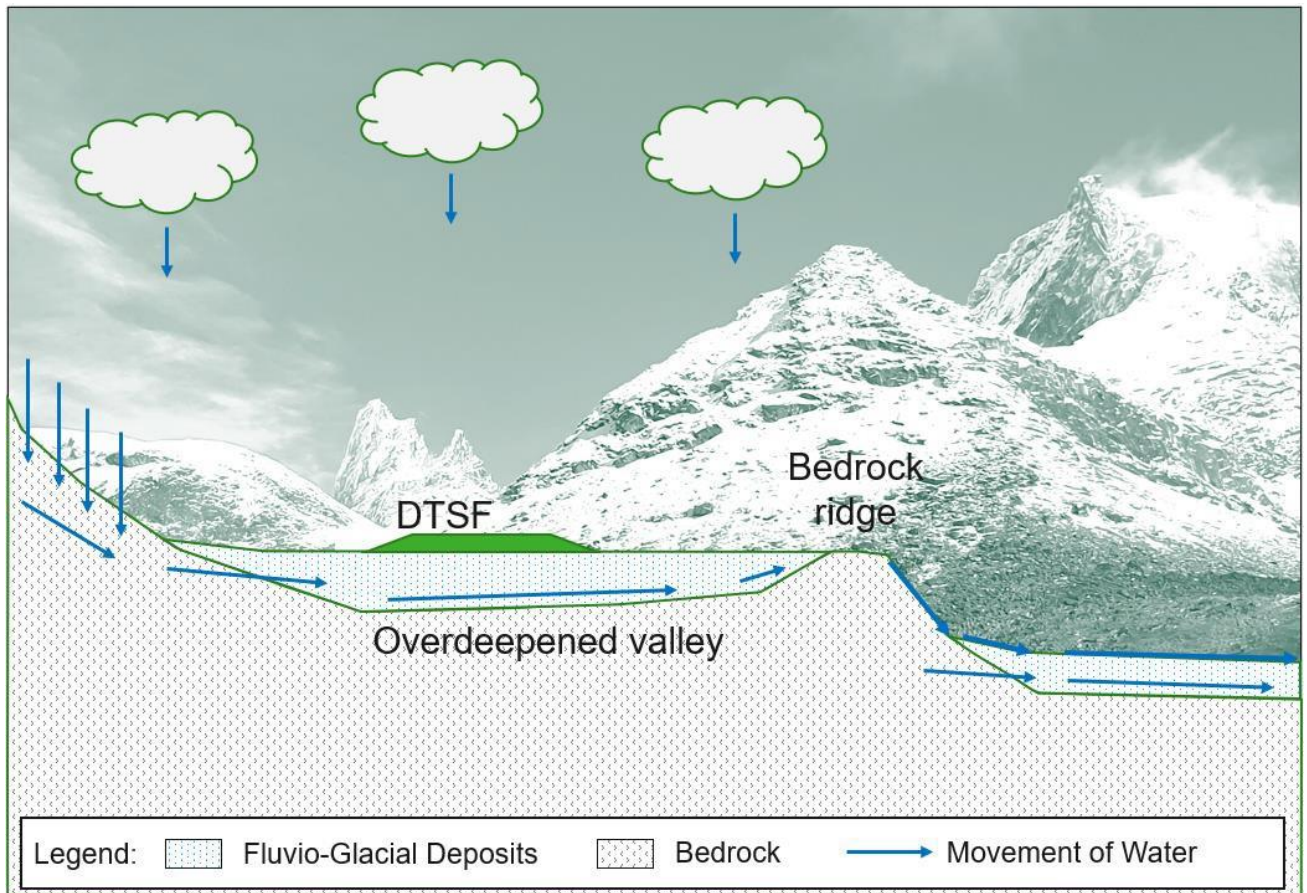
Panertunik akuiarnerlukuusiviup tiguisinnaassusia aatsitassarsiorfiup piunerani tamarmi tunisassiornermut naammassaaq. Immikkoortut killiffii matuma kinguliani ersersinneqarput [Takussutissiaq 13](#)-imi.

Takussutissiaq 11: Kultisiorfiup atuunnerani panertunik akuiarnerlukuusiviit anertusiartorneranut takussutissiaq (Golder, 2020)

Akuiarnerlukut naammattuugassaannerusartussat uuttuusiullugit ujaqqat akuinik misissuisoqarpoq panertunik akuiarnerlukuusiviit ilusilersornerini najoqqutarineqartussanik, soorlu uani ilangunneqartutut: Golder (2021d; Tailings Storage Facility Design Report, 20 January 2021. Report ref: 20136781.619.A.1). Ujaqqat inissitsiteqqissaakkat akornisigut pitarnaveeqqusersukkat atorlugit panertunik akuiarnerlukuusiviit avammut sinaat nunap nungoorneranut illersorneqassapput (Golder, 2021d; Tailings Storage Facility Design Report, 20 January 2021. Report ref: 20136781.619.A.1). Panertunik akuiarnerlukuusiviliornermi nuna ujaraajarlugulu qaaviarneqartassaaq, aqquserniorfigineqarluni taavalu nunap qaava iluarseeqqinnermi atugassatut toqqorneqassalluni. Nuna qaaviarneqareerpat akuiarnerlukuusivissap nalaaneersut atorneqarsinnaangitsut akuiarnerlukuusiviup toqqammavissaanik sanaartorneq sioqqullugu piiarneqassapput.

Panertunik akuiarnerlukuusivik saneqqamigut qaamigulluunniit sitsuitsunik matusaanginnami silaannaarutivissussaassanngilaq, taavalu imeq isaagaluartoq aniasartussaalluni. Sialuk apulluunniit akuiarnerlukunik qallerneqartarsimappata kingusinnerusukkat akuiarnerlukuusiviit sermertaqalertarsinnaanerat oqaatigineqarpoq. Erngup ingerlaarfissaqartinneratigut imaluunniit akuiarnerlukunik siamarterisoqartinnagu aputaajaasarnikkut tamanna pingitsoortinniarneqassaaq. Akuiarnerlukuusiviup nunap ernganut qanoq attuumassuteqarnera [Takussutissiaq 14](#)-imi takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 12: Panertunik akuiarnerlukuusiviup nunallu iluata erngata qanoq imminnut attuumassuteqarnerannut takussutissiaq

Panertunik akuiarnerlukuusivik tikissinnaasarumallugu aammalu inaarutaasumik qatsissusissaa tikissinnaajumallugu akuiarnerlukunik ilioqqaanissaa sioqqullugu aqquserniortoqassaaq. Aqquserngit amerlatigut suliarineqartassapput ujaraaqqqanik aalajangersimasumik angissusilersukkanik qiporaasalersukkanik manngersakkanillu allequtsikkanik, qaavalu taseqqertussaajunnaarlugu kuuttartunngorlugu ilusilerneqassalluni. Panertunik akuiarnerlukuusiviup kitaani sivinganermiit akuiavimmiillu nunap qaata ernga kussinernik kuuffissianillu qassiinik sangutinneqartassaaq. Imerlu aatsitassarsiorfimmu aqqusaarsimangitsoq Itillersuup kuuanut ingerlatinneqassaaq. Panertunik akuiarnerlukuusivimmiit akuiavimmiillu nunap qaata ernga tamarmi tasilianut kitsitsivinnut katersorneqartassaaq (takuuk Immikkoortoq 5.7.8) tassanngalu nakkutigisaasumik Itillersuup kuuanut aniatinneqartassalluni. Imeq pillugu teknikkikkut allaaserisami erngup nunap qaatigoortup naliiivigineqarnera aqunneqarneranilu nassuiarneqarput (Golder, 2023a; Water Management Plan Technical Background Report, 17 March 2023. Report ref: 20136781.611.A.3; and Golder, 2021e; Hydrological and Hydrogeological Study Technical Background Report, 27 January 2021. Report ref: 20136781.613.A.0).

2020-mi aamma 2021-mi akuiarnerlukut misissugassanik tigooraavigineqarput taavalu Canadami SGS Lakefield Ontario-mi misissorneqarlutik. Ujaqqat nalinginnaasumik tamaani naammattugassaannerusut oqimaassuseq puttallartitsisarnerlu atorlugit suliarineqarput. Oqaatigineqassaaq kuultisiorfiliariniakkami pilersaarusiornermi puttallartitsisarnerup atorneqarnissaa pilersaarutigineqarmat, taamaattorli oqimaassuseq atorlugu immikkoortiterinermi kingunikut panertunik akuiarnerlukuusivimmut aniatinneqartarnissaat pisariaqartarsinnaammat ingerlatsinermi aporfinnik pissuteqartumik. Taamaammat

puttallartitsinermit oqimaassuserlu atorlugu immikkoortiterinermit akuiarnerlukut akusiorlugit aserorterlugillu misissorneqartarput.

Akusiunermit sananeqaatitigut katitigaaneri ilanngullugit misissorneqarput, taavalu NP aamma NAG pH-mut sanilliullugit misissorneqartarneranni paasineqarpoq tamarmik syreqalersartoorpasinngitsut. NNP atorlugu malunnarpoq puttallartitsisarnerni oqimaassuserlu atorlugu immikkoortiterisarnermi syremik pinngortoqartarnissaa nalunartoqartuusoq. Akuiarnerlukut seeriffiqineqarnerisigut kuunnerisa akui nalilersorumallugit isugutammit qanoq pineqarnissaat misissorneqassasoq inassutigineqarpoq. Aatsitassarsiorfimmi takusat tunngavigalugit puiaasanik kaavitsilluni misissuisoqarnissaa inassutigineqarpoq, periaasermi taanna naleqquttutut isigineqarpoq akuiarnerlukut imermik aqqusaartorneqartumiilerunik tagiullutik (soorlu kuummiillutik) sananeqaatinik sunik siammarterinissaannik naliliinermit atugassaqqimmat. Sapaatit akunnerini 25-ni isugutasumiititsilluni misiliinermit paasinarpoq seernassuseq pH akunnattumiinngikkunik alkaliniusartut, taavalu misiligutaasut syreliortuunngitsut. HCT-imi aammalu puiaasamik kaavitsineq atorlugu misissuinermit CoPC-it paasineqartut ilaatigut tassaapput aluminium, arsenik, kobolt, kanngussak, magnesium, nickel aammalu fosforillit. Taakku kimitussusii isugutasumiititsilluni misissuinermit annikilliarporput aalaakkaasunngoriartorlutillu, taavalu sapaatit akunnerisa 25-anni saffiugassat ikinnerusut killissanik qaangiisimalerput (taamaallaat aluminium, arsenik, kobolt aamma kviksølvi misiligummi ataatsimi)). Ujaqqat akuiunik misissunerup sukumiinerusortai Immikkoortoq 5.11.3-mi saqqummiunneqarput.

5.6.8 Sanaartornerup nalaani assartuineq

Sanaartornerup nalaani assartukkat amerlanerit angallatinik talittarfimmukaassorneqartassapput. Sanaartornerup nalaani assartukkat 19.000 m³ kiisalu usit containeriniittut 8.000 m³ missaat aatsitassarsiorfimmut tikiunneqassapput. Kalaallit Nunaanni umiarsuit angissusii usinillu isumannaallisaaneq apeqqutaalluni sanaartornerup nalaani containerit 20 fodsit taamaaqataat 250-300-nik amerlassusillit Nalunamut nassiuunneqassapput. Suliani tamakkunani assartuinermit periaaserineqassaaq assartugassat nuna allatigoortussatut isumannaallisarlugit Kalaallit Nunaani angallannissaannut pitsanngorsarlugit, tassa angallatinut minnerusunut apuuffissaannut assartorneqartartussanngorlugit. Sanaartornerup nalaani assartuutit Nanortalimmiit Qaqortumiilluunniit 50-75-eriarluni angalasarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Aammattaaq usit passuteqqinneqartarnissaat najukkamilu umiarsualivimmi tattorliunneq pinaveersaarnerlugu suliffeqarfip eqqarsaatigaa angallatinik toqqaannartumik Nalunaliartussanik assartuisitsisassalluni. Sanaartorneq sioqqullugu assartuinermit pilersaarut sukumiisoq suliarineqassaaq.

5.6.9 Aqquserngit

Talittarfimmiit aatsitassarsiorfimmut aqqusineqarenera aatsitassarsiorfilariniakkami iluaqtissaavoq. Aqqusineq 2019-imi iluarsaaneqarpoq taavalu sanaartornerup piiaanerullu nalaani aserfallatsaaliineq ingerlaavartumik pissalluni. Itillersuup Kuuata ikaartarfia 2021-mi pitsannguallatsinneqarpoq sulianullu pilersaarutigineqartunut naammattussatut naatsorsuutigineqarluni.

5.7 Ingerlatsinerup / Tunisassiornerup nalaa

5.7.1 Aallarniut ataatsimullu takussutissiaq

Nalunaq A/S-ip pilersaarutigaa nunap iluani aallaaveqarluni ukiuni tallimani tunisassiorneq ingerlatissallugu. Aatsitassarsiorneq naatsorsuutigineqarpoq annertusiartortinneqassasoq taamalu aserorterivinni aserortikkat ukiumut 100.000 tonsinik amerlassuseqalissasut.

Tunisassiat marluk avammut nioqqutigineqassapput: kimittorsagaq doré oqimaassuseq atorlugu immikkoortitaq kiisalu kuulti puttallartitsinikkut kimittorsagaq.

- Kuulti akuiaqqitassaq doré, oqimaassuseq atorlugu immikkoortitaq;
- Kuulti puttallartitsinikkut kimittorsagaq.

Tunisassiornerup ilusissaattut pilersaarussiaq naapertorlugu siullermik kuulti oqimaassuseq atorlugu immikkoortinneqartassaaq taavalu puttallartitsineq atorneqassalluni. Nunap iluani akuiaanermut pilersaarut aammalu aatsitassarsiornermut pilersaarut Tabeli 4-mi eqikkarneqarput. Matusinermi matusinerullu kingorna Tabeli 4-imi annertussutsit sananeqaatinut tunngatillugu 0-imiissapput, tassa aatsitassarsiorfiup akuiaanerullu unitsinneqarnerat naapertorlugu.

Tabeli 3: Tunisassiorneranut pilersaarut

Tunisassiornermut pilersaarut	Katillugit	Agguaq.	Ukioq 1	Ukioq 2	Ukioq 3	Ukioq 4	Ukioq 5**
Igitassat (tonsi)	750,000	122,000	50,000	140,000	140,000	140,000	140,000
Qallukkat tunisassiassat (tonsi)	540,000	100,000	30,000*	100,000	100,000	100,000	100,000
Kuultip akuiss usia (g/t)	-	14	14	14	14	14	14
Aserortivimmit tunisassiorneq (tonsi)	500,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
Kuultip akuiss usia (g/t)	-	13	11	14	14	14	14
Kuultitaa (koz)	214.6	43	34.6	45.0	45.0	45.0	45.0
Akuiaqqitassap kuultitaa	-	68%	68%	68%	68%	68%	68%
Kuulti akuiaqqitassaq (koz)	145.9	29	23.5	30.6	30.6	30.6	30.6
Kimittorsaanermit pissarsiat	-	75%	75%	75%	75%	75%	75%
Kuulti kimittorsagaq (koz)	51.5	10	8.3	10.8	10.8	10.8	10.8
Akuiaarnerlukut (tonsi)	485,000	97,000	97,000	97,000	97,000	97,000	97,000

* iluani misissuinerup ingerlanerani qallukkat aserortigassatut piukkunnartut eqiterneqassapput.

** amerlanerusunik nassaartoqarpat tunisassiorneq sivitsorneqassaaq

5.7.2 Aatsitassarsiorneq sioqqullugu misissueqqaarnerit

Kuultisiorfik Nalunaq misissuineq tunngavigalugu aallarteqqinneqassaaq, aatsitassarsiornerullu kingorna annertusiartortinneqassalluni. Misissuinermi siunertaasoq tassaavoq piiarneqarsinnaasut pissamaatillu amerliartortissallugit. Nunap iluani misissuiffiusussat tassaapput Qooqqup tungaa iserfissap nutaap 235 nalaaniittoq, tasanilu ujaqqat eqqarneqarsimasut iluisigut sulluliortoqassaaq kuultip issorussimaffia tikinniarlugu, tasanilu misileraalluni qillerineq aallartinneqassalluni. Misissuiffiup takissusia suliarineqartussallu siunniunneqartut Tabeli 5-imi takutinneqarput.

Ujaqqat kuultip issortiterfigisimasai katersorneqassapput akuiaanermut akuersissuttip pissarsiarineqarnissaata tungaanut, taavalu qartiternerlukut, syreliortussaangitsutut

isigineqartut (Golder, 2021g; Tailings Waste Characterisation Review, 5 July 2021. Report ref: 21467213.500.A.0) aatsitassarsiorfimmum inissinneqassapput, silataani qaartiternerlukuusivimmiissallutik imaluunniit aatsitassarsiorfimmum atortulersuutit sananeqarneranni aserfallatsaalineqarnerannilu atorineqassallutik.

Aallaqqaamut misissueqqaarnerup ingerlanerani akuiaaneq sioqqullugu ujaqqat 40.000 tonsit katersorneqassapput. Taakku kuultit issorsimaffii atuarlugit sulluliornermit pissapput. Katersukkat akuiaaviup sanerpiaaniissapput. Akuiaaneq aallarieripat katersukkat ikiliartulissapput aatsitassarsiorfimiit pilersaarusiugaanngitsumik tunisassiornerup apparnerani taakku piffissaqarfineqaleripata. Taavalu aserorterivik suli ingerlalersinnagu aatsitassarsiorfik ingerlaleripat katersukkat taakku ilaneqarsinnaapput (tassasiissinnaasut 40.000 tonsit tikiterlugit), aserorterivilli atorsinnaanngilaq. Aatitassiorfiup matulinnginnerani annikillisaaneq aallartinneqassaaq.

Tabeli 4: Nunap iluani misissuinerumut atatillugu takissutsit annertussutsillu

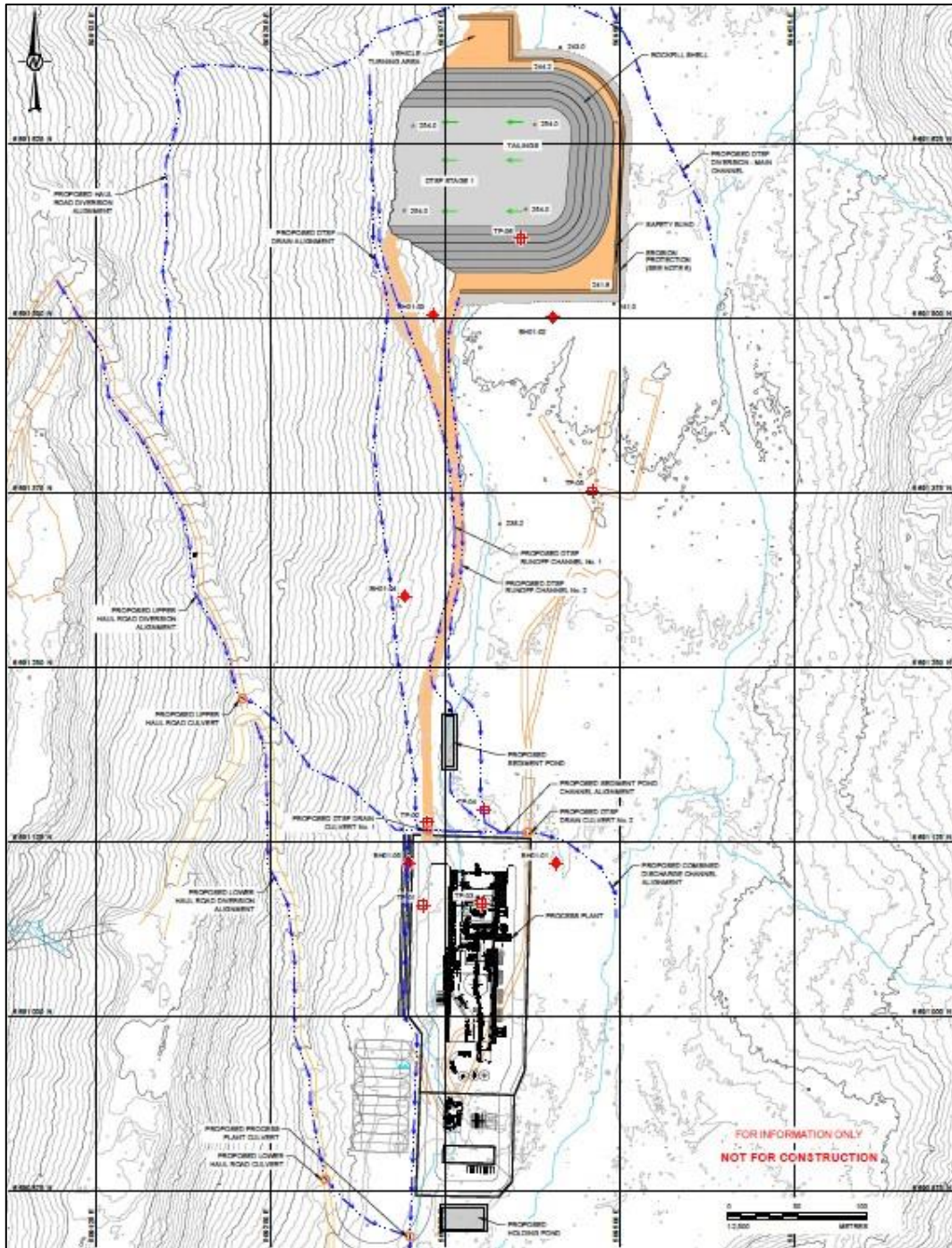
Allaaserinera	Ataatsimut tamaasa
Sullut aqquasiat	500 m
Kuulteqarfikkut sulloq	1,800 m
Sullut katillugit	2,300 m
Qaartiternerlukut amerlassusii	50,000 t
Aserorterivimmukaasukkat tonsit	40,000 t
Tonsit katillugit	90,000 t

* Ujaqqat aserorterivimmukartussatut piukkunnartut nunap iluani misissuinerup nalaani katersorneqassapput

Peqarfimmi piukkussami taavalu nunap iluani qaanilu qillerisarnerni annertuumik peqarfinni misissuinerini suliffeqarfiup ingerlateqqissavai, taamaaliornikkut sumiiffinni taakkunani kuultisiornerup aallarteqqissinnaaneranut paasissutissat pissarsiaasut atorineqassallutik. Misissuinerit tamakku kuulteqarfiit annertussusiinik nalileeqqinnermik kinguneqassappata ilassummik Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliinissamik Nalunaq qinnuteqassaaq.

5.7.3 Aatsitassarsiornermi suliat

Aatsitassarsiorfimi suliat Qooqqup peqarfiani isumalluarnaatilimmi ingerlanneqarnerussapput, taannalu portussutsimi 235-mi aatsitassarsiorfimmum isaariakkut orninneqartassaaq. Aatsitassarsiorfiup akuiaaviullu ilusaat pingaarnert Takussutissiaq 15-imi takutinneqarput.

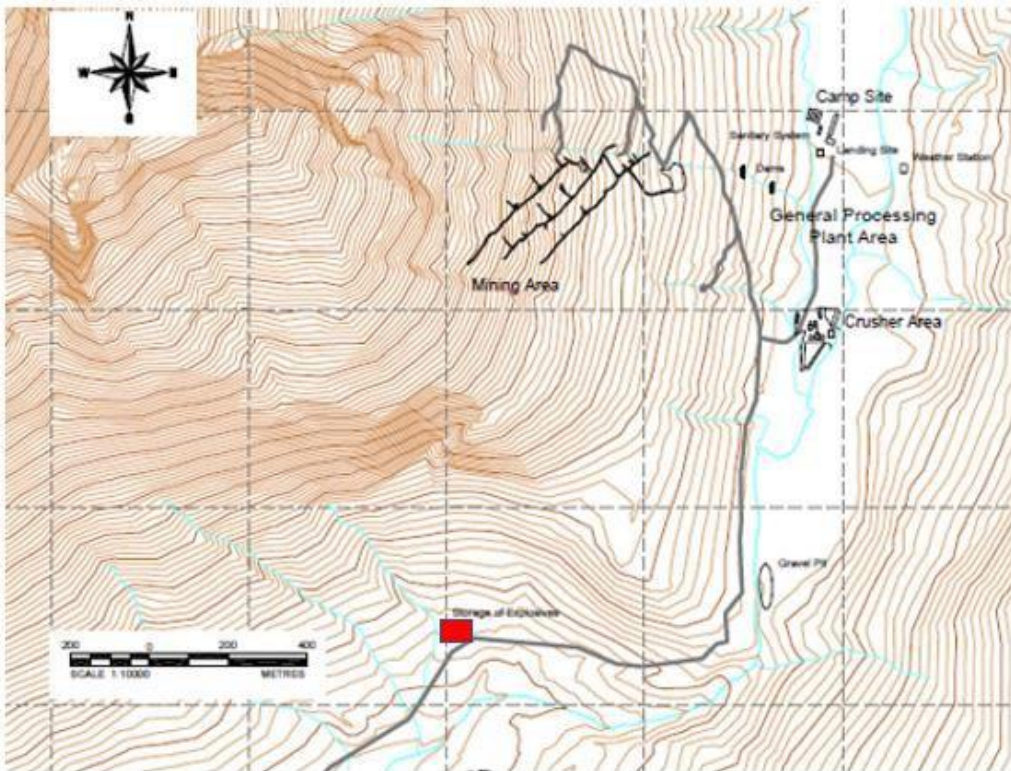
Takussutissiaq 13: Aatsitassarsiorfiup pingaarnersiorlugu titartagataa

Massakkut suliffeqarfiup piunissaanut pilersaarutit naapertorlugit aatsitassarsiorfik ukioq kaajallallugu ulloq unnuarlu ingerlasussat naatsorsuutigineqarpoq. Naatsorsuutigineqarpoq Nalunap qaqqata iluani nunap iluani qalluinnermit ullormut 300 tonsit qaqqineqartassasut. Sulisut paarlaatilerfiini sullut inuerussimanerini qaartiterisoqartassaaq. Qooqqup tungaani qallukkat nunap iluani assartuutit atorlugit inissivissanut aalajangersimasunut

angallanneqartassapput. Piiaviginiakkap pingaarnep aammalu qaqqami piiavissap siunissami qalluiffigineqarneranni piiakkat nunap iluani assartuutit atorlugit 300 nalaatigut anninneqartassapput kiisalu isertarfik 300-ip silataani ilioqqarneqarlutik assartuutit atorlugit akuaaviup eqqaani ilioqqaaffissanut aalajangersimasunut inissinneqarnissamik tungaannut. Naatsorsuutigineqarpoq piiaviginiagaq pingaarnep pilersaarutigineqartutut ukiut pingasuinnaat ingerlaneranni aallartinneqarsinnaassasoq. Nunap iluatigoorutit naatsorsuutigineqarput tassaassasut qillerussuit, assaatit takisuut, nunap iluatigut assartuutit, qalluilluni misissuillunilu qillerutit, sulinermilu qamutit allat. Maannamut pilersaarutigineqarpoq qamutit tamarmik dieselimik ingerlateqassasut, aammalu atortorissaarutit ineriartornerat naapertorlugu siunissami atortut batteriitortut atorneqarsinnaanersut suliffeqarfimmit misissorneqarpoq. Qaartiternerlukut aatsitassarsiornep ingerlanerani sanaartornermut, nunniutitut kiisalu atorneqartassapput.

5.7.4 Qaartiterutissamik atuineq toqqortarinninnerlu

Qaartiterutissat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 16, 16. juli 2007-imeersoq naapertorlugu qaartiterutissat nakkutigineqassapput. Qaartiterutissat nunap qaani titartakkami matuma kingulianiittumi (Takussutissiaq 16) takutinneqartumi inissinneqarnissaat siunnersuutigineqarpoq. Sumiiffik taanna akuerineqarsinnaangippat sumiiffik alla Qartussanut isumaqatigiissutigineqassaaq.

Takussutissiaq 14: Qaartiterutissat sumiissusiat (issoqqaarissoq aappaalartoq)

Qaartiterutissat assigiinngitsut marluk massakut isumaliutigineqarput:

- Naqittagaasiat poortakkuutaat; kiisalu
- Naqittagaasiat attarmoortut

Misissueqqaarnerup ingerlanerani qaartiterutissat pisariaqartinneqartut 150.000 kg-nut missingerneqarput, taavalu ukiumut atorineqartartussat 400.000 kg-inut missingerneqarput, apeqqutaanani qaartiterutissat suussusii.

Naqittagaasiat (poortugakkuutaat imaluunniit attarmoortut) qaartiterinerimi atorineqassapput. Nitrogen naqittagaasamiittoq filmimik qallerneqartassaaq imermut attuumasussaajunnaarlugu. Naqittagaasiat taakku toqqarneqarsimapput imermut nitrogenimik siammarterivallaanngitsuunerat pissutigepiarlugu. Qaartiterutissat nakkutigineqassapput isumannaallisaneq kisiat eqqarsaatiginagu, aammali imermut mingutsitsinnginnissaat pillugu. Naqittagaasianik attarmoortuniit siammartoornerit tamarmik milluaatit soorlu bentonite ikumaneq ajortut atorlugit. Siammartoornermik saliinerimi atorineqartut tamarmik Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut najoqqutassiaat naapertorlugit iginneqartassapput (Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut, 2000).

Qaartiterutissat atugassatut naatsorsuutigineqartut Tabeli 6-imi sukumiinerusumik takutinneqarput.

Tabeli 5: Qaartiterutissat atugassatut ilimanarnerusut

Aqqi	Qanoq ittuuneri	Avatangiisinut sunniutaat
Subtek Velcro	Qaartiterutissat naqittagaasiat attarmoortut; Ammonium nitratimik naqittagaasiaq (>60%) aammattaaq sarajassaasigaq thiourea, imeq (10- 30%), urea (uumasut imerpalasuat), naasut uuliaat kiisalu sananeqaatit ulorianartuunngitsut allat	Ammonium nitrat naggorissaataavoq taavalu nunap qaani imermi naaneqalersitsisarluni. Imermit aqqusaartugaasunit ingalassimatittariaqarpoq. Imermut assut akiuttoq, taamalu nitratimik aniatitserpiarani avatangiisinut sunniuteqangaanngitsoq.
Cordtex N - Pentrit (PETN, pentaerythritol tetranitrate)	Ikittaat qaartiterutissartalik qeratasuunngitsoq. Allunaasaasaq PETN-mik qiteqarpoq, annoraaminusamik qallersimalluni, taannalu PVC-mik qallersimalluni.	Sananeqaat imermi arrosinnaanngilaq taamaammalu avatangiisinut sunniuteqarsinnaassusia annikitsuinnaasutut naatsorsuutigineqarluni.
Eurodyn 2000	Qaartiterutissaq nitroglycerolimik aallaavilik, sakkortoq, seqqortaatinut malussarissoq. Ammonium nitratimik kiisalu ethylene dinitratemik akulik	Taamalu nitratimik aniatitserpiarani avatangiisinut sunniuteqangaanngitsoq. Aromatic nitronik (DNT aamma TNT) akoqanngitsoq, tassa kræfteqalernartutut isigisaasunik.
Poladyn	Qaartiterutissaq Nitroester dynamit	Imermut assut akiuttoq, taamalu nitratimik aniatitserpiarani avatangiisinut sunniuteqangaanngitsoq.
Exel Lead-in Line	Sullullit qitulligartut, qaartitsinerimi atorineqartartut	N/A Paasissutissaqanngilaq
Exel LP	Seqqortaatit innaallagiatuunngitsut sungaartunik ilisarnaqutillit (Exel signal tube), aluminiumimik qallikkamik imminni sarfallit	Immini sarfaqarfia imermik pinaviigaq

Qaartiterutissanik, qaartiterinermi atortunik, qaartitsineq kiisalu ikittaatit suujunnaarsitsisoqartassaaq Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 16, 16. juli 2007-imeersoq naapertorlugu ikualaanikkut imaluunniit qaartitsinikkut.

5.7.5 Akuiaanermi suliat

Akuiaavik makkuninnga immikkoortiterivittaqaassaaq: aserorterineq, sequtserineq, oqimaassuseq atorlugu immikkoortiterivik, puttallartitsivik, kinersaavik, akuiarnerlukunik nakkartitsivik, oqimaassuseq atorlugu kimittorsaavimmi aatsitsivik. Puttallartitsiviup sulfidinik aalaakkaasumik akoqarnissaa qularnaarniarlugu toqqortaateqartarneq atorneqassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq kuultip annersaa oqimaassuseq atorlugu immikkoortiterinermi pissarsiarineqartassasoq, sinneralu oqimaassuseq atorlugu immikkoortitsikkaneersoq puttallartitsineq atorlugu immikkoortinneqartassalluni (Halyard 2021). Naatsorsuutigineqarpoq panertunik akuiarnerlukuusivimmut eqqarneqartut amerlanersaat puttallartitsilluni akuiaanermi pisuusassasut. Taamaattorli ilaannikkooriarluni akuiaanerup qanoq ingerlanera naapertorlugu oqimaassuseq atorlugu immikkoortiterivimmiit eqqaasoqartassaaq, taamaammat akuiarnerlukuusivimmiit seerisut naliliivigisinnaajumallugit oqimaassuseq atorlugu kiisalu puttallartitsineq atorlugu akuiakkat akui misissuiffigineqartassapput.

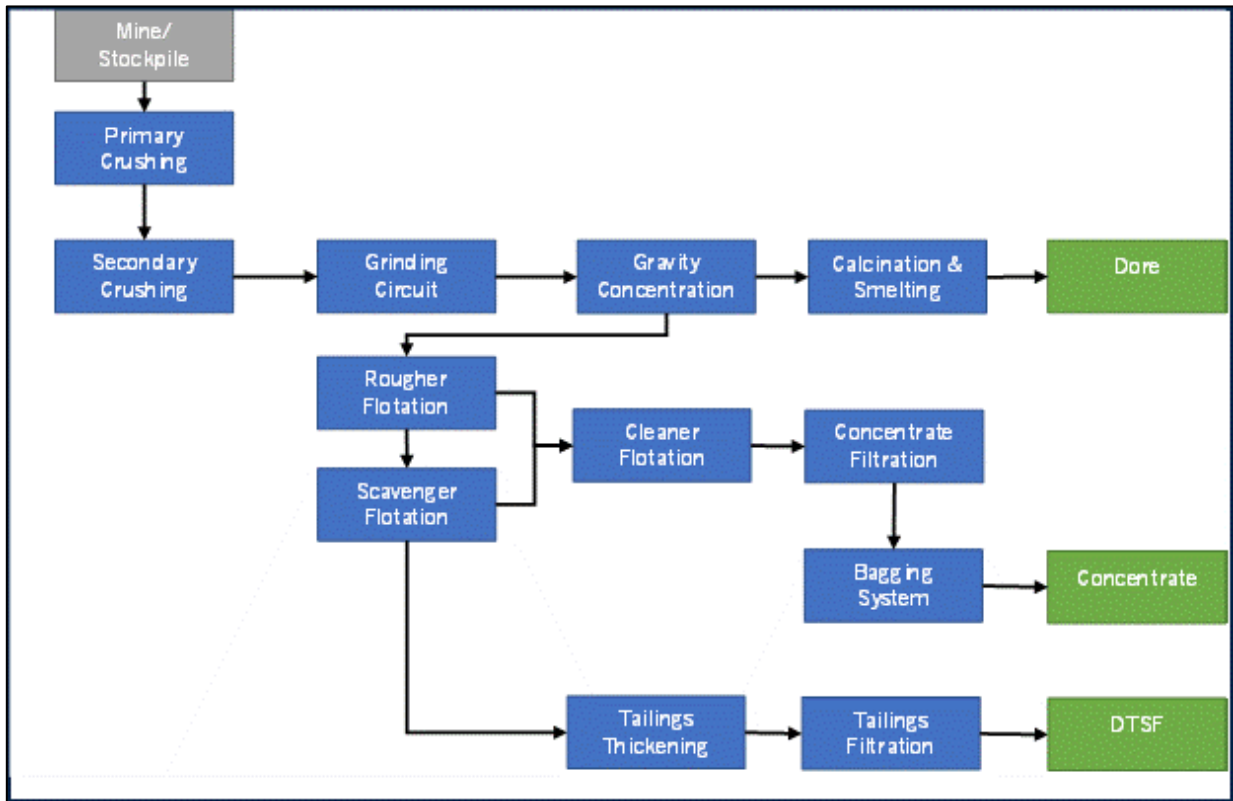
Immikkoortoq tulliuuttoq akuiaanermut tunngasoq Halyardimmit (2022) annermik tigusaavoq, tassanilu akuiaanermi atorneqartut taakkulu avatangiisinut sunniutaat sukumiisumik nassuiarneqarput, tassa teknikkikkut nassuiaammi 2962-NT-004 by Soutex Inc.2021.

Ujaqqat akuiaavimmut ingerlatinneqartassapput ukiumut 100.000 tonsit missaanni amerlassuseqartillugit. Akuiaavik makkuninnga immikkoortortaqaassaaq:

- Aserorterineq;
- Sequtserineq;
- Oqimaassuseq atorlugu puttallartitsineq;
- Kinersaaneq;
- Akuiarnerlukunik nakkartitsineq; kiisalu
- Oqimaassuseq atorlugu kimittorsaanermi aatsitsineq.

Akuiaanermi nipiffigineqartartut nipiffigineqarnissaannut aalaakkaasumik sulfideqarnissaa qularnaarniarlugu katersukkaniit ujaqqanik aserortikkanik sequtsikkanillu assigiinngitsumik akuleriinnilersukkanik atuisoqartassaaq. Suliaq tamanna inersuarmi pujoralatsaaliunermut atortulimmi suliarineqassaaq. Pujoralaat katersukkat akuiaavimmut uterteqqinneqartassapput. Oqimaassuseq atorlugu akuiaavimmi Nalunami kuultip pissarsiarineqartarnissaa suleriaasissiorneqarsimavoq, pissarsiarineqarsinnaassusialu 65-75%-inut naatsorsorneqarsimalluni. Marrarmi sinneruttumi puttallartitseqqittarnikkut kuulti sulii 20-25% pissarsiariniarneqarpoq. Akuiaanermi iluaqutigineqarportaaq aatsitassat pyritsikkuusut arrotinneqarsinnaammata svovlilinniit immikkoortinneqarsinnaanngorlugit. Taamaammat pyritikkut immikkut qapuusaliani qallinngortarput nivaataasamillu katersorneqartarlutik, taamalu sananeqaatit piuaneqanngitsut arrotitamiiginnartarlutik akuiarnerlukunullu ingerlateqqinneqarlutik.

Kuultimik tunisassiornissaq Takussutissiaq 17-imi ersersinneqartoq, aatsitassanillu immikkoortiterinermi akuutissat atorneqartut Tabeli 7-imi allattorneqarlutillu nassuiarneqarput.

Takussutissiaq 15: Akuaanerup ingerlaneranut takussutissiaq

Akuaanerup immikkoortui imaapput:

Aserorterineq – Aserorterivik ullormut 285 tonsit missaannik aserorterisassaaq. Kuultimik akulik immikkoortukkuutaani aserorterneqartassaaq ingerlaartitsivinnullu ingerlatinneqassaaq, taakkulu kajungerisamik saviminermullu malussarniummik atortoqassapput, sajukulaartitsivikkoortassallutik taavalu naggataagut 15 mm putulimmut nakkartitsivimmukartinneqassallutik. Taava kuultinik akullit illup iluani aserortikkanik toqqorsivimmut ilineqartassapput. Pujoralaat katersukkattaaq katersukkanut ingerlaartitsivimmut pisinneqartassapput. Taava kuultitallit aserortikkat arsaaraasat atorlugit sequtserivimmut ingerlaartinneqartassapput.

Sequtsinerineq oqimaassuserlu – Arsaaraasat atorlugit aserorterivik arsaaraalersalerneqassaaq, aserortikkallu 80 %-ii 75 μ m-inik putulikkut nakkartinneqarsinnaanngorlugit sequtserneqassapput. Angivallaat arsaaraasanik sequtserivimmut uterartinneqassapput. Mikisuaqqanik (-2 mm) nakkartitsivimmeersut kaavititsilluni oqimaassuseq atorlugu kimittorsaaviit ilaannut ingerlatinneqartassapput taavalu oqimaassuseq atorlugu kimittorsakkat akuttunngitsumik kimittorsakkanut kueraavimmukartinneqartassapput, tassanilu imermik ingerlaartitsinikkut pitsaassusersiuisarfimmukartassallutik. Imeq atorlugu immikkoortit utersuutaat puttallartitsivimmukartinneqartassapput, taavalu kinnerit arsaaraasanik sequtseriviliartunut nakkaatitsivikkoortassallutik.

Sequtserivik neutral pH-liussaaq, taamaammallu aserorterutit manngertornisartussaassanngillat. Sequtserutissatut siunnersuutigineqarput arsaaraasat kromelerujussuit Magotteauximeersut, imaluunniit manngertorniasuunngitsut MolyCopimeersut.

Immikkoortit utersuutaat aseqqorlunnerusunik issoraavimmut (puttallartitsiviup ilaanut) apuunneqartassapput, tassanilu PAX aamma A208 atorlugu katersuutit akuliunneqartassallutik.

Katersuutit suussusii kinguliani nassuiarneqassapput. Puttallartitsivik pingasunik immikkoortoqarpoq, aseqqorlunnerit, sinnikusiorfik kiisalu saliivik pingasoqiusaq.

Imikkoortitat uttersuutaat aseqqorlunnerusunik issoraavimmut (6.5 m³ imaqarsinnaasoq) apuunneqartassaput, tassanilu PAX aamma A208 atorlugu katersuutit akuliunneqartassallutik. Puttallartitsineq sananeqaatit oqimaassusii akuilu atorlugit akuiaaneruvoq, tassanilu aatsitassat nalillit qaamikkut pissuserisartagaat (Nalunami taakku tassaapput pyrit, arsenopyrite, saaffiugassat erlinnartut) kiisalu aatsitassat piunaneqanngitsut pissusii immikkoortitsinermi atorneqartarput, taavalu puttallartitsivimmi puttallaqqajaassutsimmikkut pissusii assigiinngitsut atorneqartarlutik. Immikkoortissinnaajumallugit akuutissat assigiinngitsut sananeqaatit qaavinut piukkunnarsaatitut atorneqartarput, imaluunniit puttallarsinnaangornissaat anguniarlugu pissusiinik allanngortitsiniutaasarlutik. Akuutissat atorneqartarput assigiinngitsut pingasuujupput: eqiterutit, allannguissutit qapussaaitillu.

Aatsitassanik puttallartitsiniarnermi sananeqaatit manngersut sequtserivimmi aatsitassanik nalilinnik nalilerneranngitsuniit immikkoortitsinerup kingorna imermik aalatsinikkut puttallarsinnaassusii atorneqartarput. Puttallartitsivik (manngersunik imerpalasunillu akulik) akuutissamik katersuutaasumik piukkunnarsarneqartarpoq. Katersuutip suliaassaa tassaavoq aatsitassat nalillit qaavi imermut qisuariaqqajaanerusunngussallugit, puaasanut nipeqqajaanerusunngussallugit imermut nipeqqajaajunnaarlugit. Akuutissat katersuutaasut aatsitassanut nalilinnut annermik nipittarput taavalu kimittorsakkamut malinnaaginnartarlutik. Annikitsuinnaat akuiaerlukuni sinneruttarput.

Akuutissanik akuiaaruminaarsaatinik piukkunnarsarneqareeraangamik seqummakut ilaat imermut nipeqqajaajunnaartarput, allalli imermut nipeqqajaanerusalutik. Imermut nipikkumannngitsut puaasanut nipittarput, taamalu erngup qaanut puttallarlutik qapuasannngortarlutik, taamalu peerneqartarlutik (kimittorsaaneq). Seqummakut imermut nipeqqajaanerit puttallartitsivimmiinnartarput immikkoorsinneqartarlutillu (akuiaerlukut).

MICB qapussaat aamma immikkoortumut siullermut akuliunneqartarpoq, taavalu tassannga akuiaerlukut sinnikusiorfissanut issorarneqartarlutik. Sinnikusiorfimmiiit akuiaerlukut akuiaerlukunik kinersaaviliartinneqartarput. Seqummarluttut sinnikusiorfissallu akulerunneqakkajuttarput taavalu saliinermut tankikkut siullermeerummik saliiviliartinneqartarlutik. PAX aamma A208 katersuutaasut tankimi saliivimmi siullermi akulerunneqartarputtaaq katersuutissatut. Akuiaerlukut saliivinni pingasoqiusani ingerlaarteqattaarneqartarput. Saliiviit pingajuanni kimittorsagaq 3-4%imik arsenikkeqartussatut naatsorsuutigineqartarpoq.

Kinersaat FLOPAM FO4140 akuiaerlukunik kinersaammut akuliunneqartarpoq marraasap 30%-imiit tiggusimasunngorluni 55%-imik manngissuseqalernissaa anguniarlugu, taamaaliornikkut imermi nakkarsimannngitsut tigutsinneqartarput anginerusunngortinneqarlutik, taamalu imerpalasumiit ajornannginnerusumik peerneqarsinnaalersarlutik.

Imertaajaaneq akuiaakkamik puttallartitaq 45% missaannik tiggusimasortaqaaleraangat atorneqartarpoq. Kimittorsagaq kimittorsaalluni nakkartitsivittalimmut immiunneqartarpoq naqillugu nakkartinneqartarluni 9% missaannik imertaqalernissaata tungaanut. Taava nakkartitap sinnera qinniusanik ingerlatitsivikkoorluni assartugassannngorluni poortuunneqartarpoq.

Sinnikusiorluni puttallartitsivimmiit akuiaerlukut kinersarneqartarput 55-60%-inik tiggusimasortaqaartunngorlugit, tassa kinersaavimmi 5,5 m-inik atitussusilimmi. Akuiaerlukut kinersakkat naqillugit nakkartitsivimmukartinneqartarput 15%-inorlugit imeqartalersunngorlugit. Nakkartitaq usisaatit atorlugit panertunik akuiaerlukuuusiviliaanneqartarpoq. Akuiaerlukunik kinersaaviup nakkarnera akuiaerlukunik kinersaavimmut ingerlaarteqqinneqartarpoq, taavalu akuiaerlukunik kinersaaviup uttersuutaakuiaavimmi imerpallassaaititut atorneqartarluni.

Oqimaassuseq atorlugu kimittorsaavimmiit kimittorsariikkat tigusat kuultiliorfimmi suliarineqassapput. Kimittorsagaq kajungerisat atorlugit immikkoortitsivikkoortinneqassaaq

saviminertai peerniarlugit. Sananeqaatit kajungerisartut immikkoortitsivinnut issoraneqassapput taavalu kajungerisartuunngitsut kimittorsakkanut ingerlaartunut ilanngunneqassapput sajukulaartitsiviit atorlugit. Kingunikut puttallartitsivimmu utertinneqassapput taavalu kimittorsagaq nakkartitassanngorlugu kalkiligassanngorlugulu katersorneqassaaq dieseli atorlugu aatitsivikkoortillugu dorénnngortinneqarnissaa sioqqullugu. Doré tamaani sananeqartoq kuultiisivimmi paarnaartartunut toqqorneqartassaaq taavalu 99,99%-imik akugissuseqalernissaanut nunani allani suliassanngorlugu aallarunneqartassalluni. Puttallartitsinikkut kimittorsakkat tamaani toqqorneqartassapput akuttunngitsumillu Nanortalimmut Qaqortumulluunniit ingerlanneqartassallutik, taakkunangalu Kalaallit Nunaata avataani akuiagassanngorlugit aallarunneqartassallutik.

Imeq akuaanermi atorneqartoq, aamma imeq kinersaanermi atorneqartoq, akuaavimmi atoqqeqattaarneqartassaaq, taavalu akuaaviup imiisiviannit 156 m³-iusumit ilaneqartassalluni. Akuaanermi taavalu akuiarnerlukunik kinersagaliornermi atorlugu erngup ilanngartarnera naapertorlugu akuaaviup eqqaani imermik katersuivinnit ilaneqartassaaq. Akuaavik aammattaaq 320 m³-iusumik saliinermut qatserinermullu imiisiveqarpoq. Imeq minguitsoq tassaavoq imeq nakkartitaq kiisalu imeq atorneqanngitsaq, taakkulu akuaavimmi piareersaanermi, oqimaassuseq atorlugu kimittorsaavimmi kiisalu akuiarnerlukunik kimittorsakkanillu saliinermi, kiisalu ikuallattoqassagaluarpat qatserinermi atorneqassallutik.

Tabeli 6: Takutitsivoq assersuutunik misissueqqaarnermik suliaqartunik nalunaarsuutunik

Akuutissaq / akuaat	Qanoq atorneqarnera	Tikiunneqarnera	Avatangiisinut tunngasortai
PAX – Potassium Amyl Xanthate PAX	Sulfidiniq eqiterineq	Ilivitsukaannngorlugit erseqqissumik containerini nalunaaqutserlugit tikiunneqassapput. 10%-imi, kimittussusilerlugit piareersarneqassapput taavalu puttallartitsivimmi tonsimut 70 grammimik akoqartussanngorlugu akuliunneqassallutik. Ukiumut 7,3 tons atorneqassapput ullormullu 20 kg atorneqartassallutik.	Panertumi, silamit pineqarsinnaanngitsumi, qulisamipitajuitsumik natilimmi toqqortarineqassapput. Tankimi tamatumunnga atugassiami suliarineqarlutillu piareersarneqartassapput. Suliarineqarfia tanki siamarnaveersitsivimmi ikkunneqassaaq, tassanilu ajutoornikkut aniasoortoqassappat isumannaatsumik igitsivissaqassaaq. Suliarineqarfia isumannaatsunngorlugu kaavittunik silaannarissarluagaassaaq.
Sodium diethyldithiophosphate (A-208)	Katersuut kuultimniaqqanik puttallartitsinermi atorneqartartoq	Imerpallatanngorlugu tikiunneqassaaq ersarissumik nalunaaqutsikkani containerini. Pumpi akusissut atorneqartassaaq puussaanut nuussinermi.	Taamaallaat passunneqartassaaq toqqorsivimmiit akoorivimmu assartornerani. Akuaassut passunneqartassaaq tankimut tamatumunnga atugassiami.

Akuutissaq / akuaaat	Qanoq atorneqarnera	Tikiunneqarnera	Avatangiisinut tunngasortai
		Imerpallaqqinnagu puttallartitsivimmut tonsimut 35 grammiusussanngorlugu akuliunneqartassaaq. Ukiumut 3,6 tonsit atorneqartassaput ullormullu 10 kg.	Suliarineqarfiat tanki siammarnaveersitsivimmi ikkunneqassaaq, tassanilu ajutoornikkut aniasoortoqassappat isumannaatsumik igitsivissaqassaaq.
Methyl-Isobutyl- Carbinol (MIBC)	Qapussaat	Imerpalasunngorlugu tikiunneqassaaq, containerini ilisarnaaserluakkani. Pumpi akusissut atorneqartassaaq puusnaanut nuussinermi. Imerpallannagu tonsimut 45 grammiusussanngorlugu puttallartitsivimmut akuliunneqartassaaq. Ukiumut 4,5 tonsit atorneqartassaput, ullormullu 12 kg.	Taamaallaat passunneqartassaaq toqqorsivimmiit akoorivimmut assartornerani. Suliarineqarfiat tanki siammarnaveersitsivimmi ikkunneqassaaq, tassanilu ajutoornikkut aniasoortoqassappat isumannaatsumik igitsivissaqassaaq.
FLOPAM FO4140 Polyacrylamide copolymersinik tunngavilik	Kinersaat	Panertut tiggusimasukkuutaavaqqat. Ukiumut 2,6 tonsit atorneqartassaput, ullormullu 7 kg.	FLOPAM kinersaataavoq naasunik aallaavilik toqunartoqanngitsaq, imermik saliivinni atugaalluartoq.

Akuiaavik ima suliaavoq allingikkaluarlugu atortut pinngitsoorneqarsinnaanngitsut annikitsuinnarmik (soorlu arsaaraasanik aserorteriup aapperneratigut) ilallugit ukiumut 150.000 tonsinik annerusumik suliaqarfiusinnaanngortussanngorlugu aatsitassarsiorfik ullormut 300 tonsinik paaaffiusinnaavoq, taamaattorli misissueqqinnikkut paasinarsippat naammattunik annertuunik paaqassaqartoq, taava aserorteriup allinissaa pissutissaqarsinnaavoq. Taamaaliortoqassagaluarpat Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliinertalimmik immikkut qinnuteqaateqarnissaaq pisariaqassaaq.

Akuutissat akuaiaatillu aatsitassanik atuinermi atorneqartut tamakkulerinermi periaatsit pitsaanerpaat naapertorlugit passunneqartassaput taavalu isumannaatsumik toqqortarineqarlutillu sillimaffineqassaput. Akuutissat akuaassutit annikitsuararsuit kisimik akuiarnerlukuni sinneruttassaput, taakkumi nakkartinneqarsimasartussaaput, imerlu atoqqitassanngortassalluni, taavalu avatangiisinut pisut annikitsuaraannaassallutik. Aatsitassarsiorfiit saffiugassanik nalinginnaasunik qalluiffiusut imermik akuaanermi atorsimassaminnik saliisarnerat ileqqunngilaq. Oqaaseqaatit tulliuttut Nalunami akuutissanut akuaanermi atorneqartunut annermik tunngasuunerupput:

- MIBC qapussaat allanngujasuuvoq, kimeerukkiartupallartartoq, imigassamik aallaavilik, annikitsuarakuutaarlugu kimikinaarlugulu puttallartitsivimmi atorneqartartoq.

- Xanthates aamma Dithiophosphates katersuutaasut aalajangersimasumik kimittussuseqartillutik aalisakkanut toqunartuupput. Taamaattorli puttallartitsinerup nalaani taakku annikitsuarakuutaarlugit akuliunneqarput taavalu sulfiditut imermut akulerutsikkuminaatsunut nipiasuararsuullutik, taamalu kimittorsakkamiit peertarput allamilu suliareqqitassanngorlugit nassiunneqartarlutik. Taamaammat akuiarnerlukunik ilioraavimmut imikoorummi annikitsuararsuullutik taamaallaat naammattuugassaasarpur.
- FLOPAM imermik saliivinni atorneqartarpoq, akuliunneqartarnerminilu kimitussutsimini avatangiisinut ajoqutaanngilaq.

Panertunik akuiarnerlukuusiviup qaava manissarneqassaaq kuiangalartunngorneqassallunilu imeq kuuttarsinnaaqullugu. Ukiuunerani akuttunngitsumik aputaarneqartassaaq aput sermerlu alliertutsaaliorniartarlugit. Aasaanerani siallersartillugu imaluunniit akuiarnerlukut "piumasaqaatinit allaasut" akuiaavimmeersut amerliartulissagaluarpata (soorlu annertuallaamik imertallit), taava akuiarnerlukut toqqorneqarallartassapput suliareqqinneqarnissamik tungaanut (Golder, 2021d; Tailings Storage Facility Design Report, 20 January 2021. Report ref: 20136781.619.A.1). Uutsivimmi kalkilersuisarfimmi kissaavimmilu toqunartunik silaannaliortoqalerpat gassinik tigooraassut imertalik atorlugu unerartinneqassapput.

5.7.5.1 Toqunartoqarneranik misissuinerup eqikkarnera

Siusinnerusukkut toqunartoqarneranik misissuinerit 2002-mi akilersinnaassutsimik misissuinermit atatillugu ingerlanneqarsimapput (Kvaerner 2002). Cyanid atorlugu saffiugassanik immikkoortiterisarneq aammalu avatangiisinut aniatitsisarneq toqunartumik imaani eqqorneqarsinnaasunut tunngasoq kuultisiorfiliariniakkami massakut atorneqartumi ingerlanneqannginnamik atorneqarsinnaanngillat, taamaammat taakkunannga paasisat ilanngullugit nalunaarusiarineqanngillat. SGS Canadap (SGS 2021) eqaluit aammalu Daphnia magnat (peqquarannguit) puttallartitsinermit oqimaassuserlu atorlugu immikkoortiterinermit akuiarnerlukut erngannit kimittunerpaamit imerpallatamillu (50%, 25%, 12.5% aamma 6.25%) qanoq toqujatiginerat misissorpaa. Oqimaassuseq atorlugu akuiarnerlukut erngat 100%-imi toqussutaaneq ajorpoq, taavalu uumassusilinnut taakkununnga toqunangitsutut nalilerneqarluni. Puttallartitsilluni akuiaanermi akuiarnerlukut erngat 100%-mik eqalunnut toqunangilaq taavalu peqquakkukkut Daphnikkunnut 100%-ingajammik uumaffiusarluni (puttallartitsilluni akuiaanermi akuiarnerlukut ernganni 12,5%-iusumi toqusoq ataaseq allaassutaagami).

5.7.6 Akuutissat tamaani atorneqartut

Aatsitassarsiornermi akuutissat atorneqartut saniatigut tamaani akuutissat atorneqartut tassaapput:

- Nillusaatit
- Uuliakkut soorlu; maskiinat uuliaat, gearolie, hydalikolie
- Orsussat: jet, benzin, diesel
- Orsussamut akuliuttakkat: Adblue
- Qalipaait
- Nipinnequtit
- Qaqorsaaitit avatangiisinut ajoqusiinnginnerusut

Aatsitassarsiorfiup ingerlanerani avatangiisinik illersuiniarluni iliuuserineqartut matuma kinguliani sukumiinerusumik nassuiarneqarput, Immikkoortut 9.5, 10.5, 12.0).

5.7.7 Ingerlatsinermi sulisut

Sukkulluunniit aatsitassarsiorfimmi ingerlatsinermi sulisut 90 missaannik amerlassuseqartarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Aatsitassarsiorfiup immikkoortuini assigiinngitsuni sulisut pisariaqartinneqartut eqikkarneri Tabeli 8-mi takuneqarsinnaapput.

Tabeli 7: Suliani assigiinngitsuni sulisut pisariaqartinneqartut

Suliaqarfik suliffilluunniit	Sulisut amerlassusii
Aatsitassarsiorfik	66
Akuiaavik	42
Najugaqarfik	28
Iluarsaassisarfik, peqqumaasivik maskiinalerivillu	18
Allaffissorneq	6
Isumannaallisaaneq, peqqissaaneq, avatangiisit pitsaassuserlu	9
Sullissineq Aqutsinerlu	9
Katillugit	178

5.7.8 Ingerlatsinerup nalaani assartuineq

Ingerlatsinerup nalaani ikittunnguanik assartuisoqartarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Assartukkat amerlanerit tassaassapput aatsitassarsiorfimmi akuiaavimmilu suut pisariaqartinneqartartussat. Naatsorsuutigineqarpoq usit kujataani usilersuuteqqinneqariarlutik akuttunngitsumik kuultisiorfimmu assartorneqartassasut. Puttallartitsivimmi kuulti kimittorsagartaaq assartuutit atorlugit assartorneqarluni aallarunneqartassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq ukiumut kuulti puttallartitaq 3.000 tonsi kujataani eqiterivimmu aallarunneqartassasoq, tassanngalu suliareqqinneqarfissaanut ingerlateqqinneqartassapput. Massakut naatsorsuutigineqarpoq sapaatit akunnerannut ataatsip missaani aatsitassarsiorfimmu kuultimik akuiaakkamik aallersoqartassasoq. Imaatigut angallanneq pillugu paasissutissat naapertorlugu Saqqaata Kangerlua massakut angallateqajuitsungajaavoq. Aatsitassarsiorfimmu angallattut sullittullu amerliallaatissaat ikittuinnaassasut naatsorsuutigineqarpoq.

5.7.9 Imerk aqutsineq aammalu imeq isertoq anisorlu

Kuultisiorfeqarfimmi erngup ingerlaarnera uani eqikkarneqarpoq: Takussutissiaq 18 (Golder, 2023a; Water Management Plan Technical Background Report, 17 March 2023. Report ref: 20136781.611.A.3). Takussutissiaq 18-imi ersersinneqarpoq kuultisiorfiup ingerlalernerani erngup ingerlaarneranik pingaarnersiorluni takussutissiaq (ukiut 1-5). Immikkoortuni tullittuni imermik aqutsinermi periutsimi immikkoortut pingaarneri eqikkarneqarput. Ingerlatsinermi erngup atorneqartup aqunneqarnerani suliat pingaarneri imaapput:

- Akuiaavimmi imeq ilassutaasartoq (akunnermut 3.14 m³) imeqarfiliarit maqinneqartassaaq;
- Akuiaavimmi imeq aniasoq akuiaavimmi akunnermut 1.34 m³ ingerlaarteqqinneqartassaaq. Imeq akunnermut atugaq 0,49 m³-iussaaq (tassa kimittorsakkamik suliaqarnermi);

- Ingerlatsinerni allani imeq pisariaqartinneqarpoq aammattaaq imeqarfiliarit maqinneqartassaaq (akunnermut 10 m³);
- Akuiarnerlukut (annikitsumik imertallit) akuaavimmeersut usisaassuit atorlugit panertunik akuiarnerlukuusiviliaanneqartassapput, tassa akunnermut 2.63 m³ imertallit;
- Panertunik akuiarnerlukuusiviup kuunnera kussiatigoorluni kitsitsivimmut ingerlanneqassaaq; kiisalu
- Kitsitsiviup ernga salitaq avatangiisinut aniatinneqartassaaq.

Tamakku saniatigut suliat pingaarnert imertallit nunap iluani aatsitassarsiorfimmeersut tassaapput:

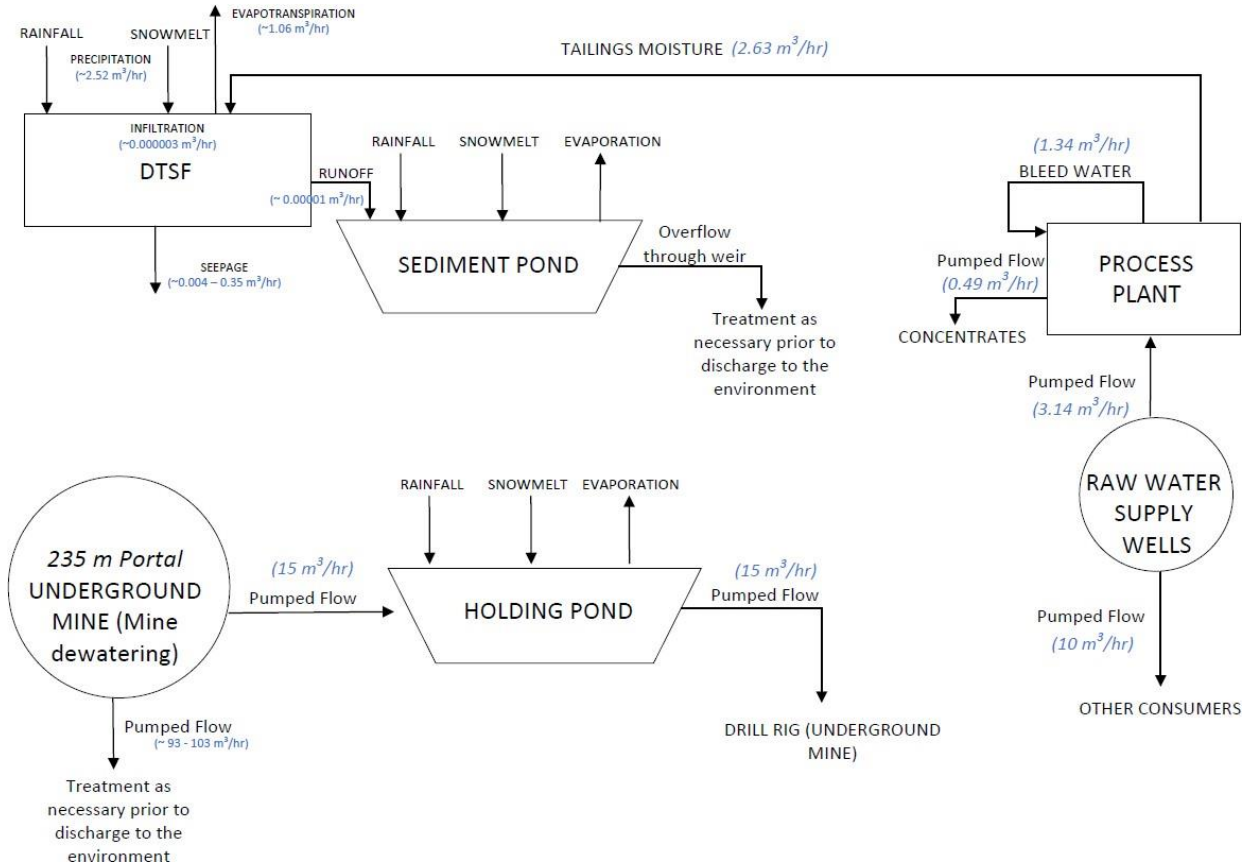
- Nunap ernga aatsitassarsiorfimmuut ingerlaartinneqartoq isaarissami 235-mi tasiliarnut uninngatitsivimmut maqinneqassaaq akunnermut 15 m³-imik sukkassusilerlugu, aatsitassarsiorfiullu iluani toqqortarineqarallassalluni qillerinermi atugassanngorlugu.
- Imeq tasiliarni uninngatitsivimmeersoq nunap iluani qillerinermi atugassanngorlugu maqinneqartassaaq. Malugiuk pilersaarusiornermi naatsorsuutigineqarmat tasiliaq akuaaviup qanitaaniissasoq (avatangiisini ammasuni), nunap iluani pinnani; kiisalu
- Nunap ernga sipporussa q nunap iluanut kuuttoq tasiliakkoortinneqartassanngimmat ammartartulikkullu avatangiisinut aniatinneqassalluni (tassa malinnaavigineqarsinnaanissaa siunertarlugu).

Ergit isaasut nakkutigineqarnerannut ilaasut:

- Sialuup aattornerullu erngi tasiliarnut kitsitsivimmut, akuiarnerlukuusivimmut tasiliarnullu toqqaannartumik isaasut
- Nunap ernga tasiliarnut maqisaq;
- Imerkik eqiterivinniit akuaavimmut imeq maqitaq; amma
- Imerkik eqiterivinniit imeq aatsitassarsiorfimmi pisariaqartitanut allanut atugassaq (soorlu pujoralatsaaliuinermermi), kiisalu atortorissaarutini atugassaq.

Ergit aniatinneqartut ilaatigut tassaassapput:

- Kitsitsivimmi, akuiarnerlukuusivimmi tasiliarnilu imeq tissortoq; kiisalu
- Kitsitsivimmiit nunallu iluaniit avatangiisinut aniatitat.

Takussutissiaq 16: Kuultisioffimmi erngup ingerlaarnerinik takussutissiat (Golder, 2023a-mit)

5.7.10 Imiisiviit

Siusinnerusukkut oqaatigineqartutut kitsitsivik tasiliarlu uninngatitsivik imermik atuinermut ilaapput.

Kitsitsivimmi siunertaasoq tassaavoq akuiarnerlukuusivimmiit kuunnerup sorjuarai piiassallugit, tassa siallerujussuarneratani (sialuk akunnermut 36 m³-iutillugu). Aamma tasiliaq atorineqartassaaq ukiut marluk ingerlaneranni ukiup aappaani sialuttullunilu aput aattorluartillugu aniasumik unerartitsiviugallartutut. Akuiarnerlukuusiviup utersuutai kisimik (akuiarnerlukuusiviup sivinganeraneersuunngitsut) Kitsitsivimmut ingerlatinneqartassapput. Akuiarnerlukuusiviup sivinganerani kuuttut kitseqqaartariaqanngillat, tassami sivinganerup kuunneri pialuaraqassangatinneqanngimmata. Taamaattorli panertunik akuiarnerlukuusiviup assartuutinit ingerlaarfigineqartuarnerata kingunerisaanik akuiarnerlukuusiviit qaavini sukujuaqat ingerlaalersinnaanerat naatsorsuutigineqarpoq. Taamaammata akuiarnerlukuusiviit sivinganerannit imeq kuuttoq suliarineqaaqaarani aniatitsivikkut aniatinneqartassaaq.

Tasiliaq unerartitsivik nunap iluanit imermik akunnermut 15 m³-iusumik maqitsivigineqartassaaq (tassa nunap iluani qjilerinermi atorfissaqartinneqartutut naatsorsuutigineqartutut annertussusilimmik), imerlu akunnerni 24- ni

uninngatikallarneqartassalluni. Imeq tasiliamit tassanga pisoq qillerivimmuq nunap iluaniittunut ingerlatinneqartassaaq. Imeq maqinneqartoq akunnermut 15 m³-iusoq ingerlatsinermi atugassiaavoq, taavalu nunap iluani aatsitassarsiorfimmuq nunamiit isaasup angeqatigissagaa naatsorsuutigineqarpoq, taamalu avatangiisinut aniatinneqartoq oqimaqatigiissalluni. Nunap erngata aatsitassarsiorfiup iluanut isaanera Golderimi saqqummiunneqarpoq (2021a; Mine Inflow Assessment - Groundwater and Surface Water, 12 January 2021. Report ref: 20136781.618.A.0).

Kitsitsiviup tasiliillu sukumiinerusumik nassuiarneqarneri Golderimiipput. (2022f; Nalunaq Gold Mine Surface Water Infrastructure Design, 8 April 2022. Report ref: 21467213.C04.6.B.0).

5.7.11 Aatsitassarsiorfimmi erngup aquanneqarnera aniatinneqartarneralu

5.7.11.1 Maqitsisarnermut piunasaqaatit

Ingerlatsinerup nalaani aatsitassarsiorfiup immikkoortuisa assigiinngitsut akornanni imeq maqinneqartariaqartassaaq. Aatsitassarsiorfiup immikkoortuini tamani maqitsinerup sakkortunerpaaffissaattut piunasaqaatit tulluuttuniipput:

- Nunap iluani aatsitassarsiorfimmiit tasiliamut uninngatitsivimmuq ingerlaartoq agguaqatigiissillugu akunnermut 15 m³-iussaaq (tassa qillerinermi pisariaqartitat naammassiniarlugit), taamaammatt maqitsissut akunnermut 15 m³-imik piginnaasalik pisariaqartinneqarpoq;
- Taamatulli maqitsissut akunnermut 15 m³-iusoq tasiliamiit nunap iluani qillerivinnut imermik maqitsissutaassaaq;
- Akuiaavik imermik eqiterivinniit akunnermut 3,14 m³-iusunik pilersorneqassaaq, kiisalu
- Maqitsissut akunnermut 10 m³-imik pisinnaasalik imermik eqiterivinniit aatsitassarsiorfimmi ingerlatsineranut assigiinngitsunut atugassamik maqitsissutaasussaq pisariaqartinneqarpoq.

5.7.11.2 Avatangiisinut aniatitsisarneq

. Imeq nunap iluaniit kitsitsivimmiilu avatangiisinut aniatinneqartassaaq.

- Nunap iluani aatsitassarsiorfimmiit imeq avatangiisinut aniatinneqartassaaq matusartooq oqimaassutsumik aquataq atorlugu. Taamaattorli imeq aatsaat misissorneqareeraangami, tassa Avatangiisinik Malinnaaviginninnermut Pilersaarut naapertorlugu (Ilanngussaq II), aniatinneqartassaaq aammalu aniatinneqarsinnaasunut piunasaqaatit isumaqatigiissutaasut naammassineqarsimagaangata; kiisalu
- Imeq kitsitsivimmiit avatangiisinut aniatinneqartassaaq noqitsineq atorlugu ingerlaarfikkut, matusartulikkut. Taamaattorli matusartup killinga aatsaat imiisivimmi tikinneqaraangat aniatinneqartassaaq. Taamaalluni imeq isumaminik avatangiisinut aniatinneqalersinnagu kitsitsivimmi erngup siunertarineqartutut sivissusilimmik uninngatinneqaaqqaartarnissaa anguneqassaaq.
- Akuiarnerlukuusivinniit kitsitsivimmuq aniatitaq tassaassaaq qaavata kuunna, aatsaallu minguit kitsitsinikut qanoq iliuseqarfigineqarsinnaasut naatsorsuutigineqaraangata.
- Akuiaavimmiit avatangiisinut aniatitsisoqartassanngilaq, imerpalasullu akuiaavimmi ingerlaarteqqinneqartassapput. Akuiaavimmi akuiarnerlukuini akuutissat sinneruttut *suunaviannngillat*.
- Aatsitassarsiorfimmiit imeq atoqqitaanngitsoq sunaluunniit aniatitaasoq aniatinneqannginnermini misissorneqaaqqaartassaaq taavalu sorujuaqqat kitseqqaarniarlugit pisariaqarpat suliarineqaaqqaassaaq, pisariaqarpallu orsussap kingunikorisinnaasai nakkartitsivikkut unitsinneqartassallutik.

5.7.11.3 Ingerlaarnermik aammalu erngup pitsaassusianik misissuisarneq

Imeq nunallu ernga pillugit eqqoriaanerit qularnaassusii pitsanngorsarniarlugit erngup ingerlaarnera pitsaassusialu sukumiisumik malinnaavigineqassapput, taamalu aatsitassarsiorfiullu ingerlanneqarfiani erngup qanoq issusia taamaalilluni paasilluarneqarnerussalluni. Ingerlaarnermik misissuisarnerit pisassapput:

- Nunap iluata imertaajartarneranut ilanngullugu; aamma
- Akuaavimmi imermik ingerlaartitsinermit ilanngullugu.

Siusinnerusukkut oqaatigineqartut Narsarsuarmi silasiorfimmi paasissutissat sialuttussusianik paasissutissat taarsiullugit atorineqarsimapput. Tamatumalu saniatigut erngup tissortarnera Thornthwaitep periaasia (1984) atorlugu naatsorsorneqarpoq, aasaanerani erngup tissortarnerujussua naatsorsorneqarluni. Tamanna pissutigalugu imermik uuttortaaveqarfik pilersinneqartariaqarpoq (i) siallersarnera (ii) aammalu nittaattarnera kiisalu (iii) tissortarnera uuttortarneqartussanngorlugit.

5.7.12 Aserfallatsaaliinermit isiginiagassat

Aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi (aamma kingorna) imermut atortut atajuaannarsinnaaqullugit imermik nakkutillineq atortunillu aserfallatsaaliineq sukumiisuusariaqarput. Minnerpaamilli:

- Imermik pilersuinermit atortut malinnaavigineqarlutillu aserfallatsaaliineqartariaqarput qereqqunagit sermertaneqqunagillu;
- Kitsitsivik imermillu unerartitsivik kinnermik eqiteruttoorfioqqunagit aammalu aatsitassarsiorfiup ingerlanerani immersinnaassusii annikilliarloqqunagit akuttunngitsumik misissorneqartariaqarput; kiisalu
- Ingerlatsinerup nalaani, aamma matusinermit aqutit akuiarnerlukuusiviup kuunnerata aqputai misissorneqartariaqarput akuttunngitsullu salinneqartariaqarlutik aqputini kinnganerit milikartoorutaaqqunagit.

5.7.13 Pisunut sakkortuunut pilersaarusiciorneq

Pisunut sakkortuunut pilersaarusiciornermit makku isiginiarneqartariaqarput:

- Siallerujussuarnera aamma / imaluunniit aattoorujussuarnera pissutigalugu kitsitsiviup ulikkaartoornera;
- Siallerujussuarnera aamma / imaluunniit aattoorujussuarnera pissutigalugu kitsitsiviup ulikkaartoornerata malitsigisaanik kitsitsiviup kinnganikulimmik uttersulernerata

Siallerujussuarnera aamma/imaluunniit aattoorujussuarnera pissutigalugit aatsitassarsiorfeqarfiup qarsunneqarneratigut kitsitsivik imaluunniit tasiliaq unerartitsivik qarsunneqarsinnaapput.

5.7.14 Aatsitassarsiorfiup imermik isaavigineqarnera

Imermik aqutsinermit piumasaaqaatissat suuneri paasiumallugit Nalunami aatsitassarsiorfimmut erngup isaanera naatsorsorneqarsimavoq. Peqarfinni kujallermit, piukkussami qaqqamilu kiisalu qooqqumi peqarfimmi qaammammoortumik naatsorsorneqarsimapput.

Tabeli 8: Nunap iluata erngata aatsitassarsiorfimmu isaasup naatsorsorneqarnera

Uuttuut	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Peqarfiit kujalleq, piukkussaqa aammalu qaqqaq												
Isaasutut eqqoriagaq 5% (akunnermut m3)	6	14	4	174	176	78	79	88	100	78	65	12
Isaasutut eqqoriagaq 50% (akunnermut m3)	6	14	4	159	161	52	53	59	67	52	43	12
Isaasutut eqqoriagaq 95% (akunnermut m3)	6	14	4	144	145	26	26	29	33	26	22	12
Peqarfik Qooroq												

Uuttuut	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Isaasutut eqqoriagaq 5% (akunnermut m3)	108	109	107	112	112	116	116	117	118	116	114	108
Isaasutut eqqoriagaq 50% (akunnermut m3)	108	109	107	110	111	113	113	114	114	113	112	108
Isaasutut eqqoriagaq 95% (akunnermut m3)	108	109	107	109	109	110	110	110	111	110	109	108

Aatsitassarsiorfiup ingerlaqqilernerani aatsitassarsiorfimmu uuttortaasarfissat arlallit aammalu saputaasat V-tut isikkullit isaasunik uuttortaaviusut atornerqarpata missingikkat taakku suli naatsorsorluarneqarnerussapput ukiup kaajallakkiartornerani imeq isaasoq naatsorsorneqarsinnaanngorlugu aammalu siallerujussuarnerani aatsitassarsiorfiup qisuariartarnera inassuteqaatit tunngavigalugit qanoq pisarnersoq paasiniallugu.

5.7.15 Imeq imigassaq

Imeq imigassaq najugaqarfiup eqqaani imermik saliivimmiit pissarsiarineqartassaaq. Imeq imigassaq kangerlummiit milluaalluni tarajuaanikkut pissarsiarineqartassaaq. Imermik imigassamik tarajuaavik aamma sinnikoqartassaaq kangerlummut aniatinneqartussamik. Tarajuaavimmit aniasup 40%-ia imiussaaq 60%-ilu tarajornitsuussalluni, tassa ullormut 35 m3 missaat kangerlummut aniatinneqartassalluni. Tarajornitsoq 57 ppt- inik qarajoqartassaaq, milluarneqarnermisullu kissassuseqartassalluni. Tarajornitsoq kangerluup itineranut kivilluni imerpallanneqartassaaq. Tarajornitsoq immap naasuinut uumasuinullu sunniuteqarnissaminut annikippallaarpoq.

Imermik saliivik tassaavoq containerivimmi saliiviliq, ullormut imermik 25 m3-mik tunioraasinnaasoq. Imeq salitaq EU-p peqqussutaanut 98/83/EC-mut naapertuuppoq, tassa innunut imigassatut akuerisaalluni.

5.7.16 Anartarfiit erngannik salisarneq

Najugaqarfinni kuuffiit erngat kuuffiit erngannik suliaqarfimmi suliarineqartassaaq kingornalu kangerlummut kuutsinneqartassalluni. Anartarfiit erngat aatsitassarsiorfimmi akuaavimmilu pilersut qamutit matoqqavissunik immiisillit atorlugit najugaqarfimmi anartarfiit ernginik salivimmut assartorneqartassaaq.

Saliivimmi ingerlaartut ullormut 22 m³ salinneqarsinnaapput. Saliiviup atortorai nakkartitsiviusaq uumasuaralik, tassa marraasartalik nakkartitsiviusartallilu. Saliivik imminut isumagisuuvoq, ulluinnarni nakkutigineqartariaqarani. Saliivik containerimiittuuvoq, katiteriigaalluni misileriigaallunilu. Saliiviup siornagut tankilerneqassaaq, anartarfiit imakui salinneqanngitsut avatangiisinut aniatinngikkaluarlugit salivik aserfallartsaalineqarsinnaanngorlugu iluarsarneqarsinnaanngorlugulu.

Imakua anisinneqartussaq imermik igitassamik imaani avatangiisini aniatitsinermut EU-p piumasaqaataanut naapertuuppoq, aniatinneqartorlu kangerlummi immap pitsaassusianut ajoqutaassanganneqanngilaq.

Saliivimmit sinnikut immertakkat matoqqasunut poortorneqassapput najugaqarfiullu ikuaallaavianut iginneqassallutik.

5.7.17 Pujoralatsaaliuineq

Pinngortitaq nammineq pujoralatsaaliuitinnagu imeq pujoralatsaaliuititut annermik atorneqassaaq. Pinngortitap nammineq pujoralatsaaliutaani ukiup qanoq ilinera apeqqutaassaaq. Qaammatini isugutaqarfiunerusuni pinngortitaq nammineq pujoralatsaaliuissaaq. Najooqutassiani USEPA AP42 najooqutassiaq (Compilation of Air Emissions Factors (saqqummiussap tallimaat); 1995) oqaatigineqarpoq pujoralaaranguit (PM10) siammatsaaliorneqarneranni imeq 74%-imik atorluarsinnaassuseqartartoq. Immikkoortoq 5.7.8.-mi sukumiisumik pisariaqartitanik takussutissani oqaatigineqartutut ingerlatsinermi atortunilu imermut pisariaqartinneqartumut ilassutitut pujoralatsaaliut imeq akunnermut 10 m³ ilanngunneqarpoq. Erngup taassuma annersaa akuaaviup eqqaani imermik eqterivinnit imermit suliarineqanngitsumit pissaaq.

Pujoralak assigiinngitsunit pingasunit annermik pinngorassaaq:

- Aqqusineq: Aqqusinermit pujoralak annermik aasaanerani pinngorartassaaq; pisariaqarnera malillugu imermik assartuut aqqusinermi aasaanerani imermik seqqartaasassaaq pujoralak siammatsaaliorniarlugu.
- Akuaavik: Pujoralatsitsisunerussat tassaapput aserorteriivit. Aserorteriivit silleq tulliuortorlu, kiisalu aserorteriikkat qaleriiaarneqartarfiat ingerlaartitsivikkoorteqqinneqartarnerallu. Taakku illorsuit matusat iluiniissapput. Pujoralannik milluaatit aserortervinniissapput taavalu aserortikkanik ingerlaartitsiviit sullulinngorlugit qallersimassallutik taannalu pujoralannik nakkartitsivimmut illumut tamarmut atortuusumut ataneqassalluni. Pujoralannik katersuivimmiit pujoralat peerneqartassapput taavalu aserortervimmut ingerlateqqinneqartassallutik, taamalu akuaanermiit aniatit taamaallutik annikinnerpaatinneqassallutik.
- Akuiarnerlukuusiviit: Ukiukkat pujoralak isumaminik siammatsaaliorneqassaaq akuiarnerlukut qaleriissat nutaallu ilioqqakkat erngerlutik qerisassammata, taamalu pujoralat uningassallutik. Aasaanerani akuiarnerlukuusiviit siallerfigineqartarlutik pujoralatsitsinaveersaartinneqartassapput. Aasaanerani panernartillugu anorimit nungoortinneqarnissaat pinaveertinniarlugu imermik seqqitarneqartassapput, taavalu akuiarnerlukuusiviit sinaasa ujarattaat portulisarneqartassapput pujoralatsitsineq minnerpaatikummallugu.
- Qaleriiaakkat: Akuiagassat ujarattakoorutillu qaleriiaarneqassapput. Sapinngisamik qaleriiaakkat amerlassusii tassaniinnerisalu siviussusii annikillisarneqartassapput, siviuumillu panernartillugu masatserneqartassallutik.

5.7.18 Ujarakoorutit passunneqartarnerat

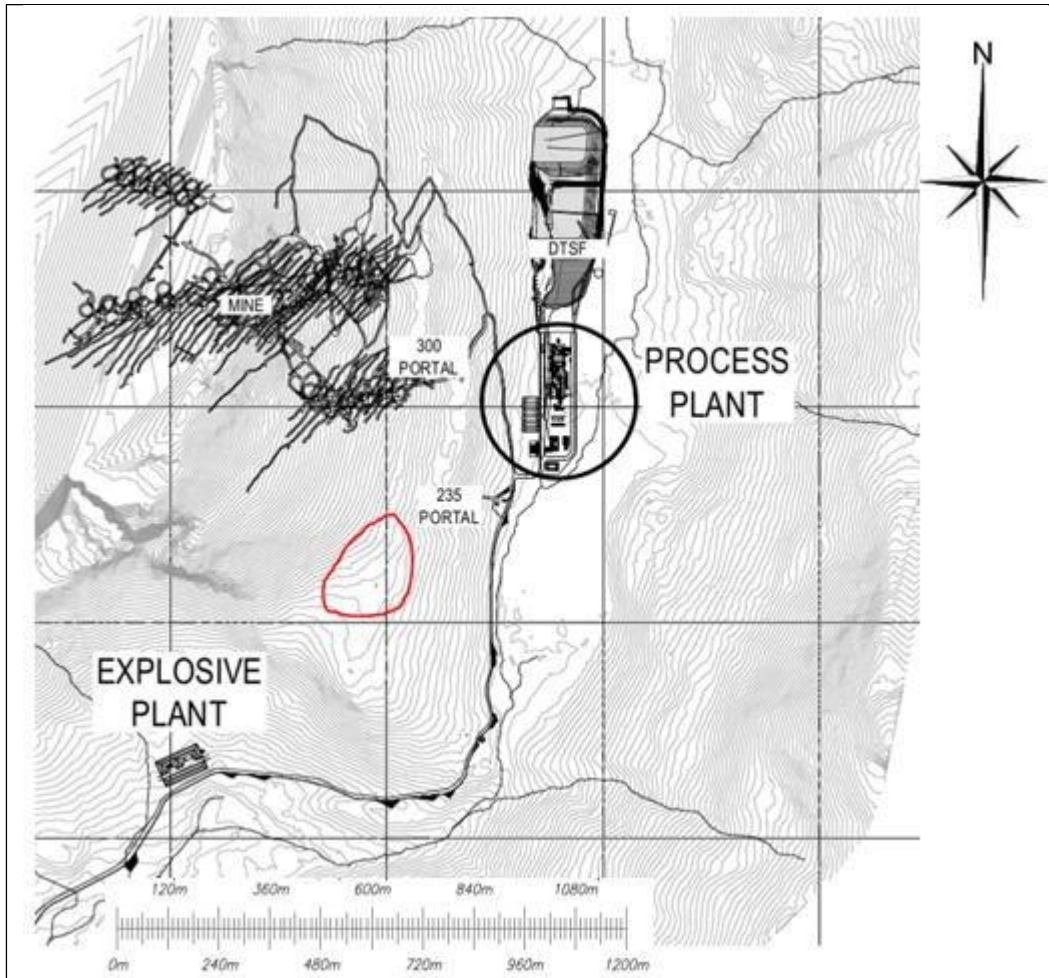
Misissuinerup nalaani aatsitassarsiornerullu kingunerisaanik qaartiternerlukunngortut (Tabeli 10) sanaartornermut atortoqarfiillu assigiinngitsut aserfallatsaalinerinut atornerqartassapput. Qaartiternerlukut tassaatinneqarput akoqanngitsut akukippallaalluunniit naleqartutut isigineqanngitsut. Qaartiternerlukut atugassaangitsut nunap iluiani, aatsitassarsiorfiup iluani, imaluunniit 300-p nalaani anillattarfimmi qaartiternerlukuusivimmi uninngatinneqartassapput (Takussutissiaq 19).

Tabeli 9: Aatsitassarsiorfiup piunerani ujarakoornerup missingerneqarnera

	Ukioq 0	Ukioq 1	Ukioq 2	Ukioq 3	Ukioq 4	Ukioq 5
<u>Tonsit</u>						
Nunap iluanit ujarakoorutit	50.000	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Anillattarfinniit ujarakoorutit	70.000	-	-	-	-	-
Nunap qaaviaaneq assakkallu	239.000	-	-	-	-	-

	Ukioq 0	Ukioq 1	Ukioq 2	Ukioq 3	Ukioq 4	Ukioq 5
Ujarakoorutit tamarmiusut	359.000	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Nunap iluanut ujarakoorutit	-	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Akuiaavimmi nunniutit	99.000	-	-	-	-	-
Akuiarnerlukuusivimmi nunniutit	260.000	-	-	-	-	-
Ujarakoorutit atoqqitat katillugit	359.000	140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Akuiarnerlukut	-	97.000	97.000	97.000	97.000	97.000

Toqunartoqassutisimik misissuisarnerni akuiaanermi imeq atornerqartoq toqunartuunngitsoq paasineqarpoq. Aammattaaq erngup akuiaanermi atornerqartup erngup suut qaaniittup attukkaminut toqunartoqalersitsinnaaneranik aarleqqutaasut ilumuunnginnerarneqartariaqarput. Tamatuma saniatigut akuiarnerlukut seerinerisa toqunartoqassusiat misissorneqarmat toqussutaasinnaanngissusiat uppersarnarpoq. Tamatuma saniatigut oqaatigineqarpoq aatsitassarsiorfiusimasup 2013-imi matunerata kingorna Danmarkimi Avatangiisinik Nukissiuutinillu Misissuisoqarfiup misissuisarnerani paasineqarsimasoq matusinerup kingorna avatangiisit annerusumik innarligaasimangitsut (Bach & Olsen, 2020). Qanga paaaviusimasut aammalu siunissami aatsitassarsiorfiusinnaasut assigiissuteqanerat kiisalu qanga aatsitassarsiorfimit pikoortaausut misissorneqarsimammata aammalu siunissami pikoortussat misissorneqarsimammata akuisa annerusumik allannguuteqarnissaat naatsorsuutigineqanngilaq (SRK, 2021).

Takussutissiaq 19: Ujarakoofiussinnaasumut takussutissiaq (aappalaartumik avatiligaq)

5.7.19 Eqqagassalerineq

Eqqakkat isumagineqartassapput malitassiat attuumassuteqartut tamaasa naapertorlugit, soorlu Eqqakkat pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 3, 7. januar 2021-imeersoq naapertorlugu. Eqqakkat ulorianartut nalinginnaasumik Europamut Amerikamulluunniit Avannarlermut assartorneqartartussaapput tamakkununggalu inatsisit naapertorlugit suliarineqassallutik. Nunat tamalaat malittarisassiaat naapertorlugit eqqakkat ulorianartut nalunaarsorneqartassapput malinnaavigineqassallutillu.

Akkumulatorit, innaallagissamut atortut, igalaamerngit allallu utaqqiisaasumik toqqortarineqartassapput taavalu malittarisassat isumaqatigiissutillu naapertorlugit toqqortarineqartassallutik.

Ikuallaaviit uuliakunik, plastinik qisunnulluunniit ikuallaanermut atorneqartassanngillat. Taarsiullugu orsussakut uuliakullu katersorneqartassapput taavalu toqqortarineqarlutik pajuttunut aallarutsinneqartassallutik allami naleqquttumik suliarineqartassanngorlutik. Kalaallit Nunaanni avataanilu atoqqiineq siuarsarniarlugu plastikki qisuillu atoqqinneqassapput.

Ikuallaavik eqqagassanut aalajangersimasunut atorneqassaaq, ikuallanneqartartussaannngitsut tassaapput eqqagassat ulorianartut, uuliakut aammalu atoqqitassat. Ikuallaavik containerimiissaaq, nammineq dieselimik ingerlasumik sarfalersuuteqarluni ullormullu 250 kiilunik igitassanik nalinginnarnik

ikuallaasinnaassuseqassalluni. Ikuallaavimmiit aniatitat EU-p peqqussutaanut 2010/75/EU-mut suliffissuaqarfinit aniatitanut atuuttumut naapertuutissaapput.

5.8 Matusineq Iluarsaassinerlu

Aatsitassanut inatsisikkut piumasarineqartut matusinerlut pilersaarut suliarineqarsimavoq. Matusinermit piunasaqaatit inatsisikkut erseqqissumik aalajangersugaapput, suliat unitsinneqarnissaannut pilersaarut, taannalu piiaaneq aallartitsinnagu suliarineqarsimassaaq kiisalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit akuerineqarsimassalluni. Matusinissamut pilersaarutaagallartoq Ilangussaq XV-imiippoq.

Matusinermit iluarsaaqqinnermilu pingaernerutillugit anguniakkat tassaapput aatsitassarsiorfiusimasoq uumaarissunngorteqqissallugu uumassusileqarfiillu namminneq ingerlasunngorteqqissallugit, tassa avatangiisit pitsaasunngorlugit inunnillu atorneqarsinnaasunngorlugit.

Tamanna anguniarlugu matusinermit tunngaviit pingaernerit tulliuttut malinneqassapput:

- **Aalaakkaassuseq:** Aatsitassarsiorfiup immikkoortui tamarmik matusinerup kingorna ataannartussat uumasut inuillu eqqarsaatigalugit aalaakkaassapput.
- **Akuutissatigut aalaakkaasoq** (akuiarnerlukuusivik tamatumani annermik isiginiarneqarpoq). Sananeqaatimigut aalaakkaasoq. Aatsitassarsiorfimmis suut assigiinngitsunut inunnut uumasunullu aalaakkaassapput. Akui eqqarsaatigalugit aalaakkaasoq (imertaqanngitsunik akuiarnerlukuusivik sammineqaaq).
- **Sivisuumik isumagisariaqassanngitsut** naatsorsuutigineqarpoq; aatsitassarsiorfiup immikkoortui suulluunniit matusinerup kingorna ataannartussat sivisuumik isumagisariaqartuussanngillat; kiisalu.
- **Matusinerup kingorna nakkutilliineq** malinnaaviginninnermut pilersaarusiakkut kiisalu oqartussanut isumaqatigiissuteqarneq naapertorlugit nakkutigineqarpoq. Aatsitassarsiorfiup matujartungajalernerata nalaani matunerup kingorna anguniagassat sukumiinerusunngortinneqassapput tamatumani nalaani aatsitassarsiorfimmis avatangiisit qanoq ittuussusiinut naleqqussarnissaq siunertaralugu.

Aatsitassarsiorfiup matuneqarnerani tunngaviit malitsigisaannik:

- Aatsitassarsiornermit atortut tamarmik piiarneqassapput, aseroriartortanngitsullu iginneqassallutik.
- Aatsitassarsiorfimmis isaarissat isumannaatsumik matuneqassapput akuerisaanngitsumik isertoqarnaveerlugu.
- Aqquserngit atorneeruttut nunamut ilassuussarneqassapput siaartiterlugit, killiorlugit naaqqinnissaallu pillugu ilusilersorlugit.
- Imermut kussaffiusinnaasut tamarmik peerneqassapput.
- Innaallagissiornermit atortuusimasut tamarmik ingutserneqassapput peerneqarlutillu.
- Orsussamik nuussinermi atortuusimasut tamarmik maqisoornermit atortulersorneqassapput orsussaasiviit tamakkerlutik atorunnaarsinneqarnissaata tungaanut, tamatumani avatangiisit illersorniarlugit periaatsit naleqquttut atorneqassallutik.

5.8.1 Atortulersuutit

Talittarfik aammalu talittarfimmiit akuiarnerlukuusivimmis aqqusineq atatiinneqarsinnaapput siunissami misissuiartortarnerit avatangiisinillu malinnaaviginnittarnerit ingerlanneqarsinnaaqqullugit (Kalaallit Nunaanni oqartussanut isumaqatigiissutigineqarpat). Imeqarnermut tunngatillugu makku minnerpaamik piviusunngortinneqassapput:

- Imermik siammarteriviitnakkutigineqartariaqarput aserfallatsaalineqarlutillu qerisooqqunagit sermertoqqunagillu.
- Kitsitsiviit nakkutigineqartariaqarput milikartooqqunagillu akuttunngitsumik salinneqartassallutik.
- Matusinermi akuiarnerlukuusiviup kuunnerata aqqutai misissorneqartariaqarput akuttunngitsullu salinneqartariaqarlutik aqqutini kinnganerit milikartoorutaaqqunagit.

Imeqarnermut atortut matusinermi nutarterneqassapput matusineq sioqqullugu matusinermut pilersaarutip nutarterneqarnera naapertorlugu.

5.8.2 Toqqorsivik panertoq

Akuiarnerlukuusiviit ilusilersugaanerit Golder, 2021a-mi saqqummiunneqartoq eqqarsaatigalugu atorunnaarsitsinerup matusinerullu nalaani avatangiisitigut ajutoornissaq annikillisarnerlugu sunniutinik annikillisaaniutit makku eqqarsaatigineqartariaqartunut ilaapput:

- Atortulersuuteqarfiit ukiuni 1000-ni ataasiarluni qarsutserujussuarterfianit qatsinnerusumiittunngorlugit suliarineqassapput.
- Saputaasiortoqarlunilu kussiortoqassaaq imeq nunap qaatigoortoq akuiarnerlukuusivimmu ingerlasussaajunnaarlugu.
- Sinaakkutai saputaasat naqqaniit qaavinut sitsiuitsumik iloquserneqassapput qarsutsinermit 300 mm-inik qatsinnerusussanngukkanik.
- Akuiarnerlukut manngersaliineqassapput sarrinissaat pujoralatsitsinissaallu pinngitsoorniarlugu.

Akuiarnerlukut sivinganerisa aalaakkaassusii ilusilersuineri isumaliutigineqarsimapput ingerlatsinerup matusinerullu kingorna neriorneqarnermut illersorneqarnissaat ilanngullugu. Tamatumunnga ilaapput avammut sivinganerisa qallerneqartarneri aammalu nakkartitsiviusanik qaleriinnilerneqartarneri taamalu qaavisa erniinnaq patajaatsunngortinneqartarneri taamalu anorinermit imermillu pineqarnaveersarneqartarneri, taamalu siviisuumik patajaatsuusussanngortinneqartarneri aammalu aserfallatsaalisariaqanngitsumik kingorna naleqquttumik atorneqarsinnaanngortinneqartarneri. Akuiarnerlukuusiviit inaarutaasumik portussusissaat sukumiisumik ilusilersuineri uppersarneqassaaq kiisalu sanaartornermi ingerlatsinermilu pilersaarutit aatsitassarsiorfiup ingerlanerani nutarterneqartarnerat naapertorlugit, kiisalu Kalaallit Nunaanni oqartussat oqaloqatigisarlugit.

Akuiarnerlukuusiviit silammut kuinganeri nunanngorsarneqaaqqittalissapput ingerlatsinerup nalaani, aammalu ajornanginnera naapertorlugu avammut kuingarngi ujaqqanik nunniorneqartassapput nuna aalaakkaasunngortikkumallugu. Akuiarnerlukut qaavi sivinganilerneqartassapput imeq avammut kussiukkamat kuuttartussanngorlugu.

Ingerlatsinerup kingorna annertuumik qallersorneqartariaqassapput kingorna atorneqarnissaannut isumaqatigiissutigineqartumut patajaassuseqalernissaannullu naapertuuttumik iluseqalernissaa anguniarlugu. Tamanna makkuninnga ilaqarsinnaavoq:

- Qaleriaariffiusimasut suulluunniit siaarterlugit, kiliorlugit ilusilersorlugillu, sanaartorneq sioqqullugu pissuserisimasaattut ilerseqqinniarlugit;
- Naleqquttunik qalluserneqassapput. Qalliutit taakku itissusiinut angissusiinullu akuiarnerlukut ilioqqakkat kingulliit sananeqaataat apeqqutaassapput; kiisalu

- Matusinerup kingorna attuumassuteqanngitsumit misissuiartortoqartarnera

Aatsitassarsiornermi suleriaaserineqartoq naapertorlugu akuiarnerlukunik ilioraasarnerup ingerlanerani tamarmi akuiarnerlukuusiviit immerneqarnerat, sananeqaataat akuilu, imeq silalu pillugit paasissutissat katersorneqartassapput matusinermi periaaserineqartussat naleqquttut atorneqalersinnaaqqullugit. Paasissutissat taakku matusinermi pilersaarutip nutarterneqarnerani inaarsarneqarneranilu atorneqassapput, tassanilu matusinermut pilersaarutaagallartoq Ilanngussaq XV-mi saqqummiunneqartoq aallaavigineqassaaq.

5.8.3 Avatangiisit malinnaavigineqarnerat

Nalunaq Kalaallit Nunaanni tamatumunnga najoqqutassiat naapertorlugu Avatangiisit Malinnaavigineqarnerannut Pilersaarummik suliaqarlunilu timitaliissaaq tamatumuunakkut sunniutaajunnaartut malinnaavigineqassapput aammalu sunniutinik minnerpaatitsiniutit atorluarsinnaassusiat malinnaavigineqassalluni. Avatangiisit Malinnaavigineqarnerannut Pilersaarut aatsitassarsiorfiup ingerlaneranut tamarmut tunngassuteqassaaq sanaartorneq, ingerlatsineq, matusineq aammalu matusinerup kingorna, tassuunalu eqqoriakkanit aallaassutaasut suulluunniit paasiniarneqartassaaq, kiisalu allaassutit tamakku iliuuseqarfigineqartariaqarnerisut, sunniutinillu minnerpaatitsiniutinik allanik ilaqartariaqarnerisut naliliiffigineqartassalluni.

Malinnaaviginninnermi timitallit malinnaavigineqartussat tassaapput sila, nunap iluata ernga, nunap qaata ernga kiisalu silaannaq (pujoralaat) kiisalu qangaanerusoq misissuisarnermit Bach 2020-mi eqikkarneqartumi misissuiffigineqartartut assigissallugit. Avatangiisit malinnaavigineqartarneranni paasisat ukiumoortumik malinnaaviginninnerit pillugit aqutsisunut nalunaarusiani naliliivigisassanngorlugit nalunaarutigineqartassapput. Malinnaaviginninnernut tamakkununga ilanngullugit uumassusillit misissuiffigineqartarnissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

Aammattaaq panertunik akuiarnerlukuusiviit qalliutaat, patajaassusii, neriorneqaratarsinnaassusii naliliiviginiarlugit ukiumoortumik sumiiffik tamanna misissuiffigineqartassaaq.

Naatsorsuutigineqarpoq matusinerup kingornagu Nalunaq ukiuni tallimani malinnaavigineqarallassoq.

5.8.4 Piviusunngortitsineq

Matusinermut pilersaarusiaagallartoq massakkut aatsitassarsiorfiup ilusaanik kiisalu tunisassiornerup annertussusianik, kiisalu aatsitassarsiorfiup ukiuni tallimani ingerlareeruni uninnissaanik taavalu matuppat aatsitassarsiorfimmi suliat tamarmik matunissaannik tunngaveqarluni ilusilersugaavoq. Kuultisiorfimmi aningaasaqarneq ajornartorsiutilluunniit allat pissutigalugit ingerlatsineq akilersinnaajunnaarpat unitsitsigallarneq siusinnerusukkulluunniit matusineq pisariaqarsinnaapput.

Matusineq utaqqiisaannaagallarpasut iliuusinerineqartut assigiinngitsut makkuninnga ilaqassapput:

- Erngup aqqaasa malinnaavigineqarnerat aserfallatsaalineqarnerallu, tassa qerisoornissaq sermertoornissarlunniit pinngitsoorniarlugit;
- Taseraasiat kitsitsiviit kinnganeqarpallaaleqqunagit akuttunngitsumik misissorneqartarnerat salinneqartarnerallu;
- Panertunik akuiarnerlukuusivinniit erngup aniaviisa akuttunngitsumik salinneqartarnerat misissorneqartarnerallu, tamatumuunakkut erngup ingerlaarfiisa kinnganikoqalernissaat pinaveersaarniarlugu.

Ujaqqat nakkaanerisa, supinerit sisoornerilluunniit matusigallarnerup nalaani imaluunniit suliat aallarteqqinneqarnerisa nalaanni navianartorsiortitsileqqunagit kuultisiorfik taassumalu eqqaani sivingarnit akuttunngitsumik misissuiffigineqartassapput. Suliat aallarteqqissagaluarpata taavalu aatsitassarsiorfik silarlunnerata nalaani ujaqqanik

nakkartoqarsimaneranik misissuiffigineqassaaq. Aammattaaq matoqqagallernerup nalaani imaluunniit suli at aallartisaqqinnerisa nalaanni panertunik akuiarnerlukuusivittaaq akuttunngitsumik misissuiffigineqartassapput taakku suli aalaakkaanerit ulikkaartoornikkullu aserortoqarsimannginnerisut qularnaarniarlugu.

Malinnaaviginnittarnissamut pilersaarutaagallartoq aammalu matusinissamut pilersaarutaagallartoq ilanngussani II aamma XV-imi ilanngunneqarput.

5.9 Saniatigut periarfissanik nalilersuineq

5.9.1 Aallarniut

Immikkoortuni tulliuuttuni kuultisiorfimmi saniatigut periarfissaasinnaasut pingaernerit allaaserineqarput, kiisalu periarfissat sorliit piumaneqarnerunersut nassuiarneqassalluni.

5.9.2 Akuiarnerlukuusiviit allaasut

Aatsitassarsiorfimmi Nalunami akuiarnerlukuusiviliarineqarsinnaasut assigiinngitsut iluaqutissartaat ajoqutaallu nalilersorneqarput. Periarfissat assigiinngitsut assigiinngitsunik sammivilimmik nalilersorneqarput nalunaatsumillu uuttusersorneqartarlutik periarfissat piumaneqarnerusut isummersorfigisinnaajumallugit.

5.9.3 Nunap iluani marraasamik akuiarnerlukuusivik

Nunap iluani marraasamik akuiarnerlukuusiviup (cementigaangitsup) pitsaaqqutai tassaapput:

- Takussunangitsaq;
- Nunap qaani imermut annikitsumik sunniutilik, naak nunap iluata ernganut sunniutigisinnaasai ajornartorsiutaasinnagaluartut; kiisalu
- Periarfissaq taanna aningaasartuutaannginnerusinnaavoq (aningaasartuutit aalaakkaasut ikinnerusut, uppersarneqarsinnaanngorlugilli naammattumik ineriartortinneqarsinnaasimangillat).

Periarfissap taassuma ajoqutai pingaernerit tassaapput:

- Imertalersuutaat nunap iluanut maqitaq ajornartorsiuteqartitsissaaq, pingaartumik akuaanermi akuutissat atorneqartut akuiarnerlukuniittut imeq pitsaanngitsumik sunnissagaluarpassuk taamassaaq. Kinnerat imeq katersorneqartariaqassaaq aammalu atoqqitassanngorlugu nunap qaanut milluarneqartassalluni.
- Akuiarnerlukuusiviup inissiffissaa ajornartorsiutaassaaq kiisalu nunap iluani imertaliunneqartoq ajornartorsiutaassalluni, pingaartumik siusinnerusukkut sulluliaasimasuni aatsitassarsiornerup ilaanut ilanngullugu sullunit allanit qatsinnerusuniittuni akuiarnerlukuusiviit inissinneqassagaluarpata taamassaaq. Imeq akuiarnerlukullu uninngatissinnaajumallugit imermik pitarneqarsinnaangitsumik pooqartittariaqassapput, taakkulu ilusilersornissaat ikkunnissaallu akisusinnaavoq.
- Aatsitassarsiornerup atuunnerani akuiarnerlukuusiviit nammassinnaaqqullugit qallukkat qanoq annertussuseqarneri siumut naatsorsorneqarsinnaasariaqarput aammalu nunap iluani inissaqartinneqartariaqassallutik.
- Akuiarnerlukut imerlu inissaqartikkumallugit issoraaviit naammattuunissaat aammalu aserfallatsaaleqarnissaat qularnaarniarlugu sulisut atortullu sanaani aserortoorsinnaasuni sulisinneqartariaqassapput. Sanaartukkanik aserfallatsaaliinermi toqqaannartumik sulisinneqartut kiisalu sumiiffinni appasinnerusuni sulisuusut navianartorsiortitaanerit annertusinnaavoq, tamannalu piffissap ingerlanerani annikilliarternaviarani. Sumi arlaani ajutoorneq nunap iluani ajunaartoqarneranik nassataqarsinnaavoq.
- Qaarsut siusinnerusukkut sulluliorfigineqarsimasut quppaqannginnerat qularnaarniarlugu, taamalu massakut suliffiusunut nunalluunniit iluani immikkoortunut allanut akuiarnerlukut ingerlaalersussaannnginnerat qularnaarniarlugu nunap iluani qaarsut qanoq issusii pissusiilu misissuiffigineqartariaqassapput.

5.9.3.1 *Nunap iluani kinersakkamik nunniorneq*

Nunap iluani kinersakkamik (cementikkamik) nunniornerup iluaqutissartai pingaarnerit tassaapput:

- Takussunangilaq.
- Nunap qaani imermut annikitsumik sunniuteqartarpoq, naak nunap iluata ernganut sunniutigisinnaasai ajornartorsiutaasinnaagaluartut (soorlu saffiugassat seerilernerat).
- Akuiarnerlukut kinersakkat nunap iluani nunniutigineqartut, amerlasuutigut cementilertakkat (soorlu oqimaassusiat malillugu 3%-imik) ukiuni qulikkaani qassiini sullulianut qajannaqqutitut atorneqartarput, taamaammallu periaaseq uppersarsilluariigaavoq.
- Taamaammat akuiarnerlukunik kinersakkanik toqqorterisarneq nunap iluani atussallugu isumannaannerujussuavoq, tassami aquneqanngitsumik ingerlaalersinnaanerat annikinneerarsuannqortarmat ilimananunnaavissinneqarsinnaammalluunniit.
- Taama nunniortarneq (cementeqarsimappata) aammattaaq sukaasaliortarluni aatsitassarsiornermi periarfissaalluurtuavoq tassami nunniutit cementikkat naammattumik ninngutsikkunik sukaasanut qajannaqqutaalluarsinnaagamik.

Periarfissap taassuma ajoqutai pingaarnerit tassaapput:

- Akuiarnerlukut kinersarneqarnerat atortut eqqarsaatigalugit akisusarpoq, tassa kinersaatit, nakkartitsiviit, cementit akusat (cementilerlugu nunniutigineqassappat), pumpit naqitsinillit taavalu sullullit ninngusuut atortariaqartarmata. Aamma suliarinerini sarfaq cementilu akusaaq assut aningaasartuutaasarput.
- Kinersakkamut imertaliunneqartoq nunap iluani maqineqartoq ajornartorsiutaasinnaavoq, akuiarnermi akuutissanit akuiarnerlukut imertaat pitsaajunnaarsimappat. Kisiannili kinersakkap imertaa akuiarnerlukunut marraasannqortitanut sanilliullugu annikineroqaaq.
- Kinersakkamik maqitsineq aammalu nunap iluani erngup ilanngussorneranik aqutsiniarneq ilungersunartoqarpoq, pingaartumik aatsitassarsiornermut ilanngullugu atsinnerusunit qaffasinnerusumi sullularineqarsimasuni akuiarnerlukut maqineqassappata taamaassaaq. Tamanna imertalinnik nunniornermit navianartoqannginneruvoq tassami cementip issoqqaalernerata kingorna akunnialuit ingerlaneranni navianartuerutissammat.

5.9.3.2 *Nunap qaani marraasannqortitanik akuiarnerlukuusivik*

Nunap qaani marraasannqortitanik akuiarnerlukuusivik akuiarnerlukuusiviit isummersorfingineqartut pingajoraat. Periarfissap taassuma iluaqutai pingaarnerit tassaapput:

- Aningaasartuutit akunnattut;
- Periaaseq uppersarseriigaq, taama ittut assingusunik silalinni ingerlasareerput (Europap avannaani, Canadami il.il.).
- Kittaarlugu suliarineqarsinnaagami ajornakusoorpallaartuunngilaq, taamalu aningaasartuutit aalaakkaasut ikinnerusarlutik;
- Akuiarnerlukunik ajornaatsumik maqitsivigineqarsinnaapput imerlu akuiavimmut utertinneqarsinnaalluni; kiisalu
- Issoraavik ajornannginnerusumik malinnaavigineqarsinnaavoq nunap iluani issoraavinnut sanilliullugu, taamaattorli ukiuunerani malinnaaviginiarnera aporfeqarsinnaavoq.

Periarfissap ajoqutai pingaarnerit tassaapput:

- Angikuluttuupput (periarfissanut allanut sanilliullugit) aammalu assut saqqumisarlutik;

- Nunap qaani akuiarnerlukuusiveqarnek massakut silamik pissuteqarluni akuiarnerlukuusiviit saputaannik sarrisoortarnerit eqqarsaatigalugit ajornakusoornerusutut naatsorsuutigineqarput;
- Avatangiisinit pineqaqqajaanerpuput taavalu neruisartunut qaninnerupput soorlu aputip sisoornerinut kuunnullu. Tamannattaaq ukiuunerani ingerlatsinermut ajornartorsiortitsisinnaavoq;
- Periarfissanut allanut sanilliullugu aserfallatsaalinissaa pisariuinerusinnaavoq, pingaartumik matusinerup kingorna sivisuumik aserfallakkiartornerat eqqarsaatigalugu; kiisalu
- Periarfissanut allanut (soorlu nunap iluani kinersakkanut cementilikkanut nunniutigineqartunut imaluunniit nunap qaani imertaqanngitsumik qaleriakkanut) sanilliullugu ajutoorfissaqarneruvoq (soorlu avatangiisinik mingutsitsisinnaavoq sullulimmik qaartorneq imaluunniit saputiniq aserortoorneq pissutigalugit).

5.9.3.3 Nunap qaani imertaakkanik (panertunik) akuiarnerlukuusiviliorneq

Periarfissat sisamaat tassaavoq nunap qaani imertaakkanik (panertunik) akuiarnerlukuusiviliorneq. Periarfissap taassuma pitsaaqqutai pingaarnerit tassaapput:

- Nunap qaani akuiarnerlukuusivilianut allanut sanilliullugit saqquminnginnerupput;
- Periaaseq uppernarseriigaq, taama ittut assingusunik silalinni ingerlasareerput (Europap avannaani, Canadami il.il.).
- Nunap qaani akuiarnerlukuusivinnut allanut sanilliullutik minnerupput;
- Marraasangortitanut nunap qaani akuiarnerlukuusiviliornermut sanilliullugu seerinissaat annikinneruvoq;
- Nunap qaani marraasangorlugit akuiarnerlukuusivilianut ajutoorfissat ikinnerupput
- Kittaarlugu suliarineqarsinnaagami ajornakusoorpallaartuunngilaq, taamalu aningaasartuutit aalaakkaasut ikinnerusarlutik;
- Akuiaavimmut imeq utertitassaq annikinneruvoq;
- Akuersissummik pissarsiviginissaat ilimanarneruvoq; kiisalu
- Issoraavik ajornannginnerusumik malinnaavigineqarsinnaavoq nunap iluani issoraavinnut sanilliullugu, taamaattorli ukiuunerani malinnaaviginiarnera aporfeqarsinnaavoq.

Periarfissap taassuma ajoqutai pingaarnerit tassaapput:

- Nakkartitsiveqarnissaq pissutigalugu aningaasartuutit aalaakkaasut annerupput;
- Avatangiisinit pineqaqqajaanerpuput taavalu neruisartunut qaninnerupput soorlu aputip sisoornerinut kuunnullu. Tamannattaaq ukiuunerani ingerlatsinermut ajornartorsiortitsisinnaavoq;
- Periarfissanut allanut sanilliullugu aserfallatsaalinissaa pisariuinerusinnaavoq, pingaartumik matusinerup kingorna sivisuumik aserfallakkiartornerat eqqarsaatigalugu. Aporfiilli taakku nunap qaani marraasamik akuiarnerlukuusiviliornermut sanilliullugit annikinneroqaat;
- Erngup taakkunuunaqqusimasup ukiuunerani akuiaavimmut utertinniarnissaa ajornakusoorinnaavoq, naak imeq nunap qaani marraasanik akuiarnerlukuusiviliornermut sanilliullugu annikinnerusussaagaluartoq; kiisalu
- Ukiuunerani nakkartitap naqittagaasangukkap assartorniarnera inissinniarneralu ajornakusoorinnaavoq.

5.9.3.4 Immamut akuiarnerlukoorneq

Immamut akuiarnerlukoorneq akuiarnerlukoorfissatut nalilersukkat kingullersaraat.

Imaanut akuiarnerlukoormi avatangiisinut sunniutit annersaat tassaavoq kangerluup naqqani akuiarnerlukoormi immap natermiuisa najugaata annaaneqarnera, kiisalu uumasut assigiinngissitaarnermik amerlassutsimikkullu sunnigaanerat nerisareqatigiinni saffiugassat oqimaatsut eqiterinnerannik aallaaveqartumik.

Nunani tamalaani periaatsit pitsaanerpaat misissuataaraani, soorlu EU BREF1-mit allakkiat aatsitassarsiorfinniit eqqaasarnermut tunngasut, taava imaanut eqqaasarneq taamaallaat periarfissaatinneqartarpoq eqqakkat avatangiisinut seerisussaannngitsut nalilernerqaraangata aammalu nunami akuiarnerlukunik igitsivissaqanngikkaangat (soorlu Norgemi aatsitassarsiorfik Hustadmarmor Calcium Carbonatee BREF-imi assersuutitut atornerqarpoq). Silarsuarmioqatigiit Aningaaseriviat Avatangiisitigut, Peqqissutsikkut Isumannaallisaanikkullu najoqqutassianik 2007-imi saqqummiussaqqarpoq, tassanilu oqaatigineqarpoq imaanut akuiarnerlukunik taamaallaat eqqaanissaq isumaliutigineqarsinnaassasoq nunami periarfissat inuit atugaat avatangiisillu eqqarsaatigalugit piunngittaraangata kiisalu aatsitassarsiorneq pillugu illuinnaasiunngitsumik ilisimatuussutsikkut naliliisoqarsimaneranik tunngavissaqarpat. Periarfissaq taanna sukumiinerusumik isumaliutigineqarpoq akilersinnaassutsimik misissuineq sukumiisoq kiisalu Avatangiisinut Inunnullu Sunniutissanik naliliineq suliarineqassapput, tassungalu ilanngullugit akuiarnerlukoormiussinnaasut allat tamarmik misissorneqassapput, periarfissarlu taanna aatsaat ingerlariaqqiffineqarsinnaavoq eqqaaneq imaani sinerissamilu pisuussutinut imaluunniit nunami inoqarfinnut annertuumik ajoqutaasussaannngitsut takutinneqarpat. Aammattaaq aalajangiinerni sukumiinerusuni nunat tamalaat isumaqatigiissutaat malinneqassaput, soorlu Imaani inatsisit pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat (UNCLOS), 1982.

Akuiarnerlukoormi isumaliutigineqartuni imaanut (imermulluunniit kiversarlugit) akuiarnerlukoormeq assortuussutaanerpaagunarpoq, annermik qangaanerusoq pisarsimasut pissutigalugit kiisalu piffissaq ungasinnerusoq isigalugu avatangiisinut sunniutaat ilisimaneqanngitsut eqqarsaatigalugit. Tamatuma saniatigut tamakku sumik siammarnaveeqqusernagit iginneqarnerat pissutigalugu akuiarnerlukut iluarsiniarnissaat pisariaqalissagaluarpata tamanna atornerqarsinnaannngitsut, ajornakusoortut assorsuarlu akisuussatut isumaqarfigineqarpoq.

5.9.4 Akuiarnerlukuusiviup inisigisinnaasai

Sumiifiit inissiiviusinnaasut arfineq-marluk (1-miit 7-imut normulersukkat) nassaarineqarsimapput [Takussutissiaq 20](#)-milu takutinneqarlutik. Sumiifiit 1-miit 7-imut matuma kinguliani eqikkarlugit oqaluttuarineqarput. Sumiiffik 1 ([Takussutissiaq 20](#)) ajoqutitaqarlunnartutut paasineqarpoq qanganisaqarfiunini pillugu (SRK, 2002), taamaammallu sukumiinerusumik isumaliutigeqqinneqanngilaq.

5.9.4.1 Sumiiffik 1

Sumiiffik 1 sissami talittarfiup eqqaani kuup supisarluuni naqinniliaani ippoq. Sumiiffik taanna qanganisaqarfiuvoq assut piukkunnarunnaarsitsisumik, taamaammallu sukumiinerusumik nalilersoqqinneqanngilaq.

5.9.4.2 Sumiiffik 2

Sumiiffik 2 Itillersuup timerpasinnerusortaani Sakkortusaaviup avannamut kangiani ippoq. Sumiiffik taanna Sumiiffiup 3-p sanianiippoq, kisiannili qooqqup naqqani kuuit nalaaniilluni. Sumiiffik taanna kuup supisarfigalugu ujaqqanik sioqqanillu naqqaqarpoq (Golder, 2021f; Nalunaq Gold Mine, Greenland Preliminary Geotechnical Report - Mine Surface Infrastructure, 1 February 2021. Report ref: 20136781.615.A1).

5.9.4.3 Sumiiffik 3

Sumiiffik 3 Itillersuup timerpasinnerusortaani Sakkortusaaviup avannamut kangiani ippoq. Sumiiffik taanna ujaraqqanik aqquserniakkut tikinneqarsinnaavoq taavalu qooqqup kimmut sinaani qerrunik sineqarluni.

Nunap iluatungaata qanoq issusia tallimariarluni qillerisarnikkut misiligutinillu arfinilinnik toqqinnersaliornikkut misissorneqarsimavoq. Qooroq supisarnermit angallasanik, ujaraalunnik qerrunillu sioqqanik tuapanillu akoorsimasunik nateqarpoq, ataaniippullu sermersuup ajattagai qaarsorlu. (Golder, 2021f; Nalunaq Gold Mine, Greenland Preliminary Geotechnical Report - Mine Surface Infrastructure, 1 February 2021. Report ref: 20136781.615.A1).

5.9.4.4 Sumiiffik 4

Sumiiffik 4 qooqqup kujammut kangianiippoq akuaavissatut siunnersuutigineqartumit 1-2 km-inik atsinnerulluni. Nunap ilusaa allanngorartuuvooq qooqqup qeqqata eqqaani qassiinik qerroqarluni. Sinaat sivingasuupput nuisannartunik qaarsorlutik kujammullu kangiani qerroqarlutik. Nunap qaaniipput ujararujussuit meterinik arlalinnik angissusillit, ilaatigut ivikkanik, orpikkanik issuatsiaanillu nagguigisimasut. Sumiiffiup taassuma timaani qerrorsuit angisuut qassii ippat. Qatsinnerusumi qaarsaq silalissimasooq ippoq. Sumiiffik qassiinik annertunngitsunik sisoorfiusimasarpoq, kuup tungaanut imermik ingerlaarfiusunik.

Qillerivinni 01-06, 27,4 meterinik itissuseqartuni takuneqarsinnaavoq nunap ilua qerroqartoq, ataaf supisarnermit qaleriakkat tiggusimangitsuuupput, kiisalu atsinnerusumiittut sermimit ingerlaartitaasut sioraalutik ujaraaraallutillu (Golder, 2021f; Nalunaq Gold Mine, Greenland Preliminary Geotechnical Report - Mine Surface Infrastructure, 1 February 2021. Report ref: 20136781.615.A1). Qillikkani akunnerup affaata ingerlanerani imeq 0.35 mbgl-iulerpoq.

5.9.4.5 Sumiiffik 5

Sumiiffik 5 kuup taavalu qooqqup avannamut kangimut sammerngata akornanniippoq. Tamanna manikuluttuuvooq, qooqqullu qiterpasissua qooqqup sinaanut qaninnerusooq qattunersarasaarnerulerpoq. Aqqusineq massakut plusooq tamaanaqquuuppoq. Qooqqup sinaa avannamut kimmut sammisooq assut sivinngarpoq qerrunillu qallersimalluni. Avannamut kitaa sisoorfissuaqarpoq. Sumiiffiup ilaa qooroq ivikkanik, orpigaaqqanik issuatsiaanillu qallersimavoq, sinaanut qatsinnerusumullu annikilliarortunik.

Qillerivinni pingasuni takuneqarsinnaavoq nunap ilua qerroqartoq imaluunniit ataaf supisarnermit qaleriakkat tiggusimangitsooqartoq sioqqat marrallit qaaniittunik. (Golder, 2021f; Nalunaq Gold Mine, Greenland Preliminary Geotechnical Report - Mine Surface Infrastructure, 1 February 2021. Report ref: 20136781.615.A1). Puilasuliami malinnaaffigisami imeq 2001-imi septembarimi 0.9 mbgl-iuvoq.

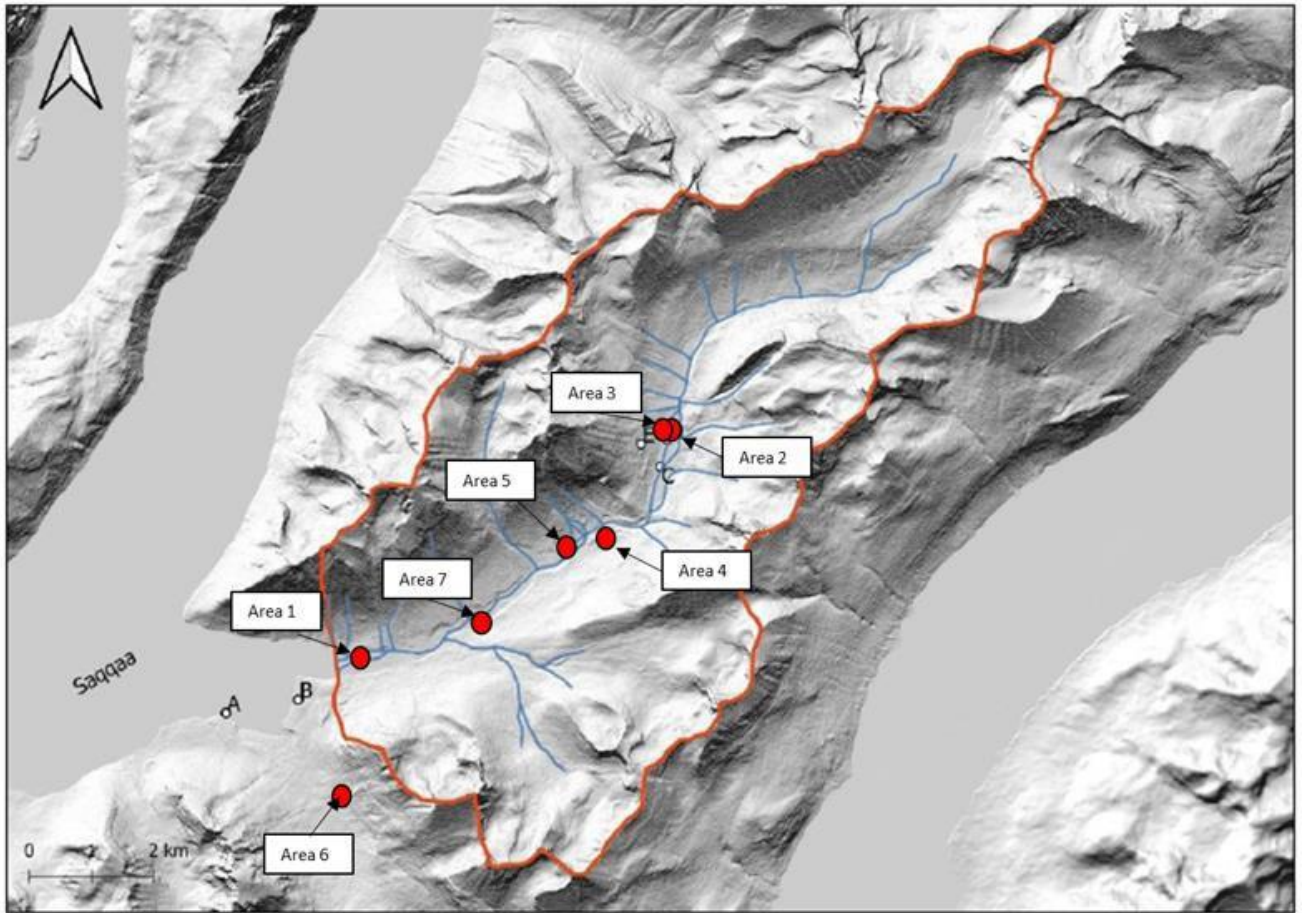
5.9.4.6 Sumiiffik 6

Sumiiffik 6 Arpatsiviip kuuata qooruaniippoq. Sumiiffik tamanna misissuiffigineqarsimangilaq; taamaattorli tamatuma qaava qerruunerussasooq naatsorsuutigineqarpoq. Tamanna naanerissuuvoq siusinnerusukkullu aatsitassarsiornermit innarligaasimanani.

5.9.4.7 Sumiiffik 7

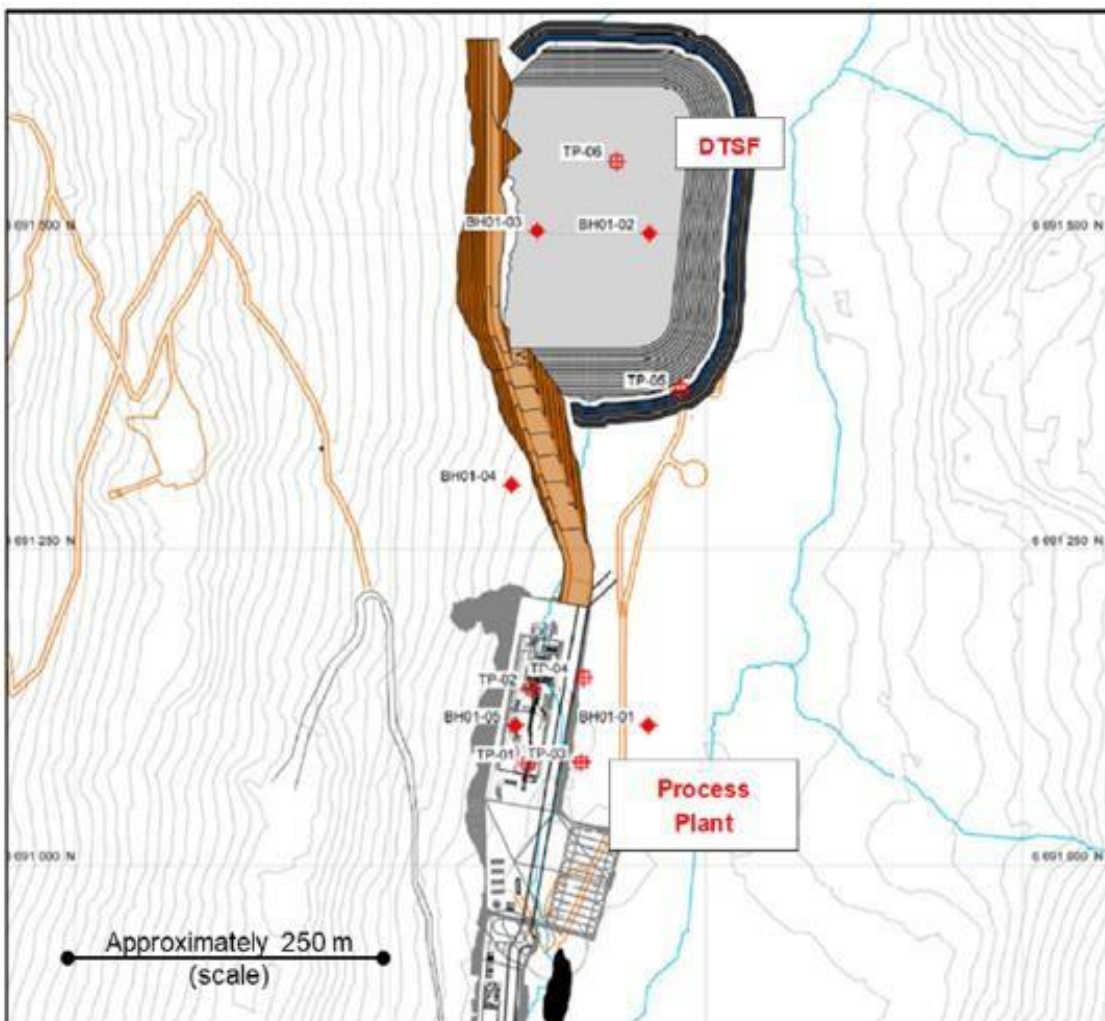
Sumiiffik 7 Itillersuup kuuata kujammut kangiani immami 2,3 km-inik timerpasinnerusumiippoq. Akuaaviliorfissatut siunnersuutigineqartumiit 5 km missaannik kujammut kippasinnerusumiippoq taavalu aqqusiniusup ikaartarfianit 1 km missaanniilluni. Nuna kuup qarsutsisarfigaa, Itillersuup kuuata ukiup ilaani qarsutsisarneranit ilusilersugaalluni. Sumiiffik toqqikuluttuuvooq qattunersaalaarluni, kujammut kangimut qooqqup sinaata tungaanut sivinngariartorluni. Kujammut kimmut qanittumi sisoorneqarpoq, taannalu kippasinnerusumi kuummot ataneqalersitsivoq. Kuuk atuarlugu 2 km-inik appasinnerusumi qanganisaqarfeqarpoq.

Tamatuma nunataata qaava issuuvoq saattoq, sioqqanik tuapanillu, qerrunik, ujaraalunnik sioqqanillu marraqartunik allequtalik (Golder, 2021f; Nalunaq Gold Mine, Greenland Preliminary Geotechnical Report - Mine Surface Infrastructure, 1 February 2021. Report ref: 20136781.615.A1). Qillikkani imeq kuuttulli qaffasissusikannerpoq.

Takussutissiaq 17: Panertunikakuiarnerlukuusiviliarineqarsinnaasut sumiiffi missingi

Sumiiffiit imminnut sanillunniarlugit pisariitsunik uuttusersorneqarput suut assigiingitsut ataatsimut nalilersorsinnaajumallugit (Golder 2022a; Tailings Storage Facility Options Analysis – Technical Memo, 7 March 2022. Report ref: 21467213.C04.1.B.0), tassa sanaartornermut, ingerlatsinerimut kuultisiorfiullu matuneqarneranut tunngasut. Naliliinerit uuttusersukkat tunngavigalugit Sumiiffik 3 ([Takussutissiaq 21](#)-mi takutinneqartoq) panertunik akuiarnerlukuusiviliorfissani piumaneqarneruvoq. Sumiiffik 2 taarsiunneqarsinnaavoq, taannali annikinnerusumik uuttuusigaavoq Itillersuup kuuata qassiinik kuunnillip inissisimanera pissutigalugu, kiisalu qooqqup sinaata tungaanut illersuuteqanginnera pissutigalugu.

Takussutissiaq 18: Sumiiffik 3 Panertunik akuiarnerlukuusiviliorfissatut akuaaviliorfissatullu siunnersuutigineqartut kiisalu sumiiffiit misissuiffiusut (Golder 2022a naapertorlugu nutartigaq)

5.9.5 Kalaallit Nunaanni aatsitassanik akuaasarneq

Kuulti aallaqqaammut immikkoortiterneqassaaq oqimaassuseq atorlugu kimittorsaanikkut, taamalu akuaqqitassiaq doré sananeqassaaq, taannalu akuaqqinniarlugu aallarunneqartassaaq. Kuultimik immikkoorsitereqqinneq pissaaq marraasap sinneruttup puttallartitsivikkoortittarneratigut, kimittorsaganngortorlu akuaqqitassanngorlugu aallarunneqartassaaq.

Puttallartitsilluni kimittorsakkamiit doré sananiarlugu cyanid atorlugu akuaaneq ingerlanneqartariaqarpoq, taannalu eqqussorneqarnermini, toqqortarineqarnermini

atorneqarnerminilu avatangiisitigut ajutooratarsinnaanermik ilimanarnerulersitsissaaq. Tamatuma saniatigut periarfissamik taassuminnga atuinissaq pillugu aalajangiinissamut puttallartitsiviup cyanidimik atuffiunissaa naammattumik misiligarneqarsimangilaq. Puttallartitsinermi kimittorsakkap aallarullugu Kalaallit Nunaata avataani aatsitsivinni angisuuni ingerlanneqarnissaa avatangiisit akilersinnaassuserlu eqqarsaatigalugit piumaneqarneruvoq.

5.9.6 Pinngortitamit nukissiuutinik atuinissamik eqqarsaatit

Sulinummik ingerlatsisuuvoq, Nalunaq A/S aatsitassarsiornermi sapinngisamik pinngortitap nukinganik atuinarluni ineriartortitsinermi siunertaqartoq. Taamaammatt pinngortitap nukingi, soorlu anorrip seqerngullu nukingi, atussanerlugit Nalunaq A/S-ip isumaliutigisimavaa. Taamaammatt suliamik ingerlatsisup anorrip seqerngullu nukiinik atuisinnaanermik naliliilluni misissuineq siunnersorteqarfimmut nalilersortissimavaa (NIRAS 2020). Naliliinermi anorrip seqerngullu Nalunami atorneqarsinnaaneri takorloornermik saqqummersinneqarput.

Aallarniutaasumik naatsorsuinerit takutippaat anori agguaqatigiissillugu naammattumik sakkortussusilik, sekundimut 6,5 aatsitassarsiorfimmi anoraasartoq. Anorimik innaallagissiuut silami pitsaasanngitsumi atugassiaq 100 kW siunnersuutigineqarpoq, ukiumullu taanna innaallagissamik 337 MWh-imik pilersitsisassaaq. Kaavittut taama ittut qassiiit kuultisiorfimmi ikkussorneqarsinnaalluarput, pisariaqartitsineq naapertorlugu anorisaatit piukkunnarsarneqarsinnaassusiat apeqqutaalluni.

Seqinerimik innaallagissiorfinnik inissiiviusinnaasut sisamat misissorneqarsimapput, taavalu qilaap saqqummissusia uuttortarneqarmat paasineqarpoq qaqqat assorsuaq taallisimatitsisassasut. Paasissutissat taakku kiisalu silap qanoq ittarnernik paasissutissat pitsaanerpaat tunngavigalugit 100 kW-inik innaallagissiorsinnaasunik ikkussuilluni ukiumut seqinermit innaallagissiornermi 84MWh (najugaqarfimmi) kiisalu 91 MWh (aatsitassarsiorfimmi) pissarsiarineqarsinnaasutut naatsorsorneqarpoq. Seqinermit tigooraassut 2 km-inik najugaqarfimmiit ungasissusilerlugit inissineqarpat 87 MWh pissarsiarineqartassaaq saqqaaneruneranik pissuteqartumik, kisiannili sarfaq aqqusiorneqartariaqassalluni.

Misissuinerup inernera naapertorlugu nukik pinngortitameersoq tapertaasinnaavoq kiisalu sarfaliutit dieselitornerannut annikillsaataasinnaalluni. Innaallagissersuutit tamakkiisut, anorimik, seqinermit imermilluunniit ingerlatillit dieselimik innaallagissiuutinut tamakkiisumik pilersuisunut tapertaasinnaapput, kiisalu pisariaqarnerpaanik ingerlatsinissamut sillimmataasinnaallutik.

Massakkut aatsitassarsiorfiup ukiuni tallimani piunissaa eqqarsaatigalugu pinngortitap nukingini nukissiorneq teknikkikkut aningaasatigulluunniit periarfissatut isigineqanngilaq, taavalu Aatsitassanut Inatsimmi § 88-imut nassuiaatini atortorissaarutit *pissarsiarineqarsinnaasut* ilaattut isigineqaranissaaq. Siunissami aatsitassarsiorfiup piusinnaassusia sivitsussagaluarpas ingerlatsisussap pinngortitap nukiinik nukissiornermi periarfissat nalilersoqqissavai.

5.10 Ajutoornernik sunniutaanillu nalilersuinerit

Ajutoornernik sunniutaanillu nalilersuinerit kuultisiorfiup sukutsitaanut killiffiinullu tamanut tunngatillugit ingerlanneqarsimapput (Golder, 2022b; Failure Mode and Effects Analysis for Nalunaq Mine, 15 March 2022. Report ref: 21467213.C04.2.A.1). Ajutoortoqarsinnaaneranut uuttuut qaffasinnerpaaq naatsorsugaq tassaavoq

45. Ajutoortoqarsinnaaneranut uuttuut saniatigut iliuusissamik pingaarnersiunerimi imaluunniit massakkut sulianik nakkutilleeriaatsinik ingerlatsinermut nutarterinermulluunniit (tassa ingerlaavartumik malinnaaviginninnermi) atorneqartarpoq. Ajuutoorfusinnaasunut uuttuut ajutoorfusinnaasunik taakkulu qanoq iliuuseqarfigineqarnissaanik pingaarnersiunerimi atorneqartariaqarpoq ajutoorfusinnaasut 'annertuutut', 'akunnattutut', il.il. nalilersuinnarnagit. Periaaseq taanna atorlugu suut avatangiisinut annerusumik navianartorsiorfitsisusinnaasut imaattutut paasineqarput:

- Apuutip sisooratarsinnaanera, aatsitassarsiorfiup sananeqarnerani ingerlanneqarneranilu sumiiffinnut tamanut sunniteqartoq. Ajutoortoqarsinnaaneranut uuttuut qaffasinnerpaaq (45) Nalunap qaqqata sisuulerneratigut aatsitassarsiorfimmit anillattarfimmut tunngasuuvoq, taavalu sulisunut atorlugu navianartorsiorfitsisusulluni.

Aamma panertunik akuiarnerlukuusivimmi aatsitassarsiorfiullu najugaqarfittaani aputip sisoorsinnaassusia annertuvoq (taakkunani marlunni ajutoorsinnaanermut uuttuut 40-miilluni). Pisoqarsinnaanerani annikillisaaniutit Sisoortoqarsinnaanerani Aqutsinermut Pilersaarummut ilangunneqassapput, pilersaarummiissappullu suut pingaernerutillugit nakkutigineqassanersut, paasissutissanik nalilersuisarneq kiisalu illersuinarluni iliussissat.

- Aatsitassarsiorfiup.piuernerani tamarmi orsersuineri, assartuineri toqqortaqaqarnermi aatsitassarsiorfimmi sumiiffinni assigiinngitsuni orsussami maqisoortoqarsinnaavoq. Talittarfiup sissalluunniit eqqaani maqisoortoqarpat sumiiffik orsussamit sunnigaasusaaq annerusussaavoq. Orsersortoqartassaaq sumiiffinni tamakkiisumik siammatsaaliuiffiusuni, maqisoornermullu naleqquttunik atortussaqaqfiusuni.
- Matusinermi avatangiisinut sunniuteqarsinnaanerpaaq tassaavoq aatsitassarsiorfimmiit erngup anianera imaluunniit orsussaaviit atortullu attuumassuteqartut piiarneqarnera. Avatangiisinik Aqutsinermut Periaasissami avatangiisit malinnaavigineqarnerannut pilersaarut atorlugu aatsitassarsiorfimmiit erngup aniasup mingutsitsinissaa minnerpaatinneqassaaq. Siusinnerusukkut malinnaaviginnittarnermi ersersinneqareerpoq siusinnerusukkut aatsitassarsiorfiusimasooq annerusumik innarliisarsimanngitsooq. ARD-eqarsinnaassuseq eqqarsaatigalugu ujaqqanik maannamut misissuisarnermi paasineqarpoq ujaqqat imminni seerisussartaqarneq ajortut, kiisalu minguit siammartut isumakuluutigisarissat annikitsuinnaasartut. Matusinermut pilersaarusiorneq suliamut ilaavissutut ingerlanneqassaaq kiisalu aatsitassarsiorfiup ingerlanerani malinnaaviginninnermut kiisalu ujaqqat nungujartorerinik misissueqqissaanermut ilanngullugu (Golder 2022d; Nalunaq Gold Mine, Greenland: Preliminary Static Testing Results From 2022 Tailings Analysis Programme, 5 April 2022. Report ref: 21457213.C04.4.B.0) suli ineriartortinneqassalluni. Orsussaasivinnik atorunnaarsitsineq avatangiisit illersorneqarnissaannut naleqquttumik periaaseqarluni ingerlanneqassaaq.

Panertunik akuiarnerlukuusiviit ajutoornerannik nalilersuinerit immikkut ingerlanneqarsimapput (WSP 2023a), taakkunanilu ajutoornerit qooqqumut akuiarnerlukunik aniasoorfiusinnaasut makku paasineqarput:

- Panertunik akuiarnerlukuusiviit sinaakkutaat aalaqqajatsissinnaapput akuiarnerlukuusiviit toqqammaviiisa qajannarsinerannik, akuiarnerlukut naqittaalluarneqannginnerannik imaluunniit ungaluusat imertaqalerlutik qajannarsinerannik pissuteqartumik.
- Nuna annertuumik sajussinnaavoq taamalu panertunik akuiarnerlukuusiviit toqqammavii aalalersinnaapput sinaakkutit qajannarsinerannik imaluunniit akuiarnerlukut imerpallassimasut aalalernerannik taamalu akuiarnerlukuusiviup qajannarsineranik nassataqartumik.
- Toqqammavia iluminit aallartittumik nerioorneqalersinnaavoq imaluunniit akuiarnerlukuusiviit avataat nerioorneqalersinnaallutik nunniutit tulluanngitsut atorneraqarnerannik pissuteqartumik, akuiarnerlukut imertanittoornerannik pissuteqartumik taamalu toqqammaviliat tungaanut kunnerannik, imaluunniit sannaasa aserorerinik pissuteqartumik (soorlu naammattumik manngersaliineqanngitsut, piumasaqaatinut naapertuutinngitsumik sannaqarnerannik, nakkartitsiviit qitiusut akunneqarnerannik pissuteqartumik).
- Siallerujussuarneranik / nittaaarujussuarneranik aamma / imaluunniit aputip aattorneranik saniatigullu sivingarngup tungaanut utsersornaveeqqutip milikartoorneranik pissuteqartumik akuiarnerlukuusiviit utsersulersinnaapput, ingerlatsinerup nalaani akuiarnerlukuusiviit kingusinaartumik portulisarnerannik pissuteqartumik, qarsutsinnermik ilusilersuineri naatsorsuutigineqartunit annertunerusumik kussiorneqarsinnaanngitsumik pissuteqartumik, kuuffiit apummik sermimilluunniit milikartoornerannik pissuteqartumik, ujaqqat nakkarneratigut milikartoornermik imaluunniit akuiarnerlukut kuuffimmut qaninaarpallaarlugit inissinneqarnerannik pissuteqartumik utsersorsinnaapput.

- Panertunik akuiarnerlukuusiviit ilusilersorneqarneranni nunap sajunneri toqqammavinnik sinaanilluunniit innarliisinnaasut sillimaffigineqarput, taamalu sajunnermit naatsorsuutigineqartumit annerusumik attassisinnaangorlugit ilusilersorneqarsimallutik.

Kuultisiorfimmi ajutoorfiusinnaasut annerpaat pinngortitamik pissuteqarput, soorlu ujaqqat nakkaanerinik, aputip sisoorneranik, nunap sisoorneranik aammalu qarsutsinermik / siallerujussuarnermik. Ajutoorfioratarsinnaasut amerlanersaat sumiiffinnik peqqissaarluni toqqaanikkut annikillisarneqarsinnaapput, kisiannili aatsitassarsiorfiup avatangiisinut aseruinani ingerlanissaa qularnaarniarlugu aatsitassarsiorfiup piunerani tamarmi pissutsit malinnaavigeqqissaarneqarlutillu nakkutigineqartariaqarput.

5.11 Ujaqqat akuinik misissuinermit eqikkaaneq

Kuultisiorfimmi Nalunami ujaqqat akuinik misissuinermit eqikkaaneq tabelimi tulliuuttumi takutinneqarpoq. Massakkut ujaqqat akuinik misissuisoqanngilaq akuiarnerlukut akuinik misissuinerit naammassineqareersimammata.

Tabeli 10: Ujaqqat akuinik misissuinerit eqikkaaneri

Suut misissorneqartut	Misissuinerup suussusia	Kuultilik	Akuiarnerlukut	Qaartiterne rlukut
Uninggaannart oq	Seernassuseq	*	~	*
	NAG pH		~	
	Akuinik misissuineq	^	* ~	"
	Ujaqqap tamarmiulluni misissornera		~	
	Aatsitassaqaassusia		* ~	
	Piffissami sivikitsumi seerisarnera		* ~	
	Immikkoortukkaamik piiaaffiginera		~	
Nungujartor nera	Isugutasumi misilerarnera		<	
	Puiaasami kaavitinnera		<	
Toqunartoq assusianik misissuineq	Toqunartoqassusianik misissuineq		* ~	
Najoqqutat	* Kvaerner, Nalunaq Gold Project Feasibility Study, July 2002			
	^ SRK Exploration. Memorandum: Nalunaq Vein Material Characterisation. 18 May 2021			
	" SRK Exploration. Memorandum: Nalunaq Waste Rock Characterisation. 15 January 2021			
	~ SGS Canada Inc. An Investigation into The Environmental Characterisation of Tailings from the Nalunaq Mine, prepared for Nalunaq A/S Project 17909-04. March 30 2021			
	< SGS Canada Inc. An Investigation into The Environmental Characterisation of Tailings Samples from the Nalunaq Mine, prepared for Nalunaq A/S Project 17909-06. February 6 2023			
	Allaffiusimangitsut ujaqqat akuinik misissuisoqarsimanginneranik takutitsipput			

5.11.1 Kuultissalik

Kuultisiorfik Nalunaq tassaavoq quartzimik kuulteqarfimmik svovlitakitsumik paaaffiusoq. Nunngarut peqarfik pingaarneq quartziuvoq 0,5 – 2 meterinik issussusilik, nunap nikiffiani ujaqqanik anitsisartuneersunik seqummarissunik avatangerneqarsimasoq. Kuulti amerlanertigut allanik akoqarneq ajorpoq, ilaannili allanik akoqartarpoq (maldonite, Au2 Bi) bismuthimullu attuumassuteqartarluni (SGS 2021). Ujaqqat akuinik siusinnerusukkut misissuisarnerit (Kvaerner, 2002) naapertorlugit ujaqqat seernarunnaarnissamat qanissusii 2.9 - 3.4-iupput ujaqqani qaartiternerlukuni akuiaqassanilu, taamaammat seernartuliornissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

5.11.2 Qaartiternerlukut

Ujaqqat kuulteqarfiit inigisaat, Nalunami kuultisiornermut ilanngullugit piarneqartussat tassaapput meta-basalts, meta-gabbro, aamma aplitite dykes. Seernartuliortarnerinik siusinnerusukkut misissuisarneritigut paasineqarpoq (Kvaerner 2002) ujaqqat taakku seernartoqannginnerujussuat pissutigalugu seernartuliornissaat naatsorsuutigineqanngitsaq.

5.11.3 Oqimaassuseq puttallartitsinerlu atorlugit akuiaanermi akuiarnerlukut

Oqimaassuseq puttallartitsinerlu atorlugit akuiarnermi akuiarnerlukut CoPC-eqarnerannik misissuisarnerit siusinnerusukkut ujaqqat seerinerinik naliliinermi atornerqarsimapput (Golder, 2021c). Zink aamma cadmiummeqassusermik uuttuisinnaassutsip killinga mianersorluni 50%-imut inissinneqarsimavoq. 2021-mi misissukkat taakku sapaatit akunneranni qulini aamma 25-ni isugatasumiititsilluni misissuisarnermut sanilliunneqartarsimapput tassami ungasinnerusoq isigalugu seerinerannik missingiinermi isugatasumiitillugit seerisinnerqarnerat eqqornerusumik uuttuiffissatut isigineqarmat.

CoPC-it isugatasumiitillugit misissorneqarneranni sapaatit akunnerisa qulissaanni kimitussusii Golder (2021c)-mi aallaavigisaniit siusinnerusukkut COPC-mut atornerqarsimasunit appasinnerupput, minillugilli puttallartitsinermi akuiarnerlukut arsenikkeqassusii kiisalu oqimaassuseq atorlugu akuiaanermi akuiarnerlukut cadmiunneqassusii (Tabeli 12). Naak sapaatit akunnerisa qulissaanni puttallartitani isugatasumiititsilluni arsenikkeqassutsip (0.0835 mg/L) Golder (2021c)-imi aallaavik 0.0646 mg/L sinnersimagaluaraa misissukkani sisamaasuni agguaqatigiissitat Golder (2021c)-imi aallaavigineqartuniit appasinnerupput. Assingusumittaaq oqimaassusermik akuiaavimmi akuiarnerlukut isugatasumiititsilluni sapaatit akunnerisa qulissaanni cadmiummeqassusiat (0.00003 mg/L) Golder (2021c)-mit 0.000015 mg/L-iusumit qaffasinnerugaluortoq taamaattoq agguaqatigiissinnerat appasinneruvoq.

Sapaatit akunneranni 25-ni kimitussusii tamarmik Golder (2021c)-imiit aallaavigisanit tamanit siusinnerusukkut atornerqartunit appasinnerupput. Isugatasumiititsinermi zinkimik seerisimassusii uuttortarsinnaasunit appasinnerupput, kisiannili Golder (2021)-imiit appasinnerullutik.

Tabeli 11: Isugatasumiititsivinni aallaaviusunut sanilliussinerit (Golder 2022d-imit).

		Units	As	Cd	Co	Cr	Cu	Fe	Ni	Zn
Oqimaassuseq atorlugu akuiarnerlukut		mg/L	0.154	0.000015	0.00115	0.00908	0.0064	0.909	0.0037	0.01
Oqimaassusermik akuiarnerlukut isugatasumiittut (Sap ak 10)	Annerpaaq	mg/L	0.0188	0.00003	0.000312	0.00048	0.0008	0.035	0.0019	0.002
	Agguaq.	mg/L	0.0103	0.0000145	0.00018475	0.000355	0.000475	0.02725	0.001175	0.002
	Minnerpaaq	mg/L	0.006	0.000006	0.000118	0.00025	0.0003	0.019	0.0007	0.002
Oqimaassusermik akuiarnerlukut	Annerpaaq	mg/L	0.0263	0.00001	0.000239	0.00063	0.0006	0.034	0.0011	0.002
	Agguaq.	mg/L	0.012	0.000012	0.000144	0.0003875	0.000475	0.02675	0.0007	0.002

isugutasumiittut HCT (Sap ak 25)	Minnerpaaq	mg/L	0.0053	0.000012	0.000071	0.00015	0.0004	0.014	0.0003	0.002
Puttallartitsineq atorlugu akuiarnerlukut		mg/L	0.0646	0.000015	0.0014	0.00726	0.0053	1.13	0.0035	0.01

		Units	As	Cd	Co	Cr	Cu	Fe	Ni	Zn
Puttallartitat akuiarnerlukut isugutasumiittut (Sap ak 10)	Annerpaaq	mg/L	0.0835	0.000008	0.000115	0.00067	0.0005	0.095	0.0008	0.002
	Agguaq.	mg/L	0.0533	0.0000065	0.000072	0.0004725	0.0004	0.042	0.0006	0.002
	Minnerpaaq	mg/L	0.0115	0.000005	0.000049	0.00034	0.0003	0.011	0.0003	0.002
Puttallartitat akuiarnerlukut isugutasumiittut (Sap ak 25)	Annerpaaq	mg/L	0.0456	0.000005	0.000072	0.00045	0.0004	0.075	0.0002	0.002
	Agguaq.	mg/L	0.028475	0.000005	3.78E-05	0.000345	0.00035	0.03275	0.00015	0.002
	Minnerpaaq	mg/L	0.0074	0.000005	0.000025	0.00023	0.0003	0.012	0.0001	0.002

MALUGIUK: Uttorneqarsinnaasut killinginiittut nalingisut allagaqarput. **Silittumik tukingasumik** allassimasut Golder 2021c-mi aallaavigisamit qaffasinnerupput

Nalunami puttallartitsilluni kiisalu oqimaassuseq atorlugu akuaanermi akuiarnerlukut saffiugassanik seernartunillu seerisinnaassusii aalaakkaasumik aalasumillu misilerarneqarsimapput. Isugutasumiittitsilluni misissuinerit inaarutaasut (sapaatit akunneri 35 tikillugit ingerlasut) takutippaat seernassusii pH aalaakkaangikkunik alkaliniusut saffiugassaqaassusiilu aalaakkaajartorlutik. CoPC-it nalinginnaasut ilaat isugutasumiittitsinermi puiaasanilu kaavitsinermi (WSP-Golder, 2022) nassaarineqarsimapput, soorlu aluminium, arsenik, kobolt, kanngussak, nickel aamma fosfor. Aammattaaq sulfatit manganisillu aallaqqaammut isugutasumiittitsinermi killigittanik qaangiigaluarlutik annikilliarporut. Saffiugassat amerlanngitsut piffissap ingerlanerani killigittanik qaangiisarput, taavalu aluminium, arsenik, kobolt (taamaallaat Gr_5), and nickel (taamaallaat Gr_5) sapaatit akunnerisa 35-anni killiliussanik qaangiipput.

Puttallartitsinermesut fosforitaat aluminiutaallu isugutasumiittuni puiaasamillu kaavitsivimmiittut oqimaassuseq atorlugu akuaavimmesunit qaffasinnerupput. Arsenik uninngasuneersortaaq isugutatitsivimmi puiaasamilu aamma qaffasinneruvoq.

Siusinnerusukkut kultisiornermi cyanid akuiarnerlukunit kuultinnanniarnermi atorneqartarpoq. Kuultisiorfiup ammaqinneqarnerani cyanidip atorneqarnissaa siunnersuutigineqanngilaq. Misissuinermi paasineqarpoq Nalunalumiit akuiarnerlukut annermik akugigaat SiO₂, with Al₂O₃, kisiannili CaO kiisalu Fe₂O₃ tamarmiusoq Al₂O₃-imi malunnaateqarneruvoq. Misissukkanik salitani salitaanngitsunilu cyanid uuttorneqartut tassaapput kg- mut 26 mg aamma kg-mut 18 mg, taannalu malittarisassani killiliussanit liiterimut 50 mg-init appasinneruvoq, tassa USA-mi Australiamilu cyanid sakkukitsup peerneqarsinnaanngitsup killissaatut malittarisassani najoqqutarineqartoq.

5.11.4 Seerinerup annertussusia akuilu

Panertunik akuiarnerlukuusivinniit seerisussatut naatsorsuutigineqartut pissusii, aamma qanoq seeritiginera akuilu (Golder 2021c, Ilanngussaq IV)-imi eqikkarneqarput. Kitsitsivimmi pitsaassuseq annertussutsillu naliliivigineqarsimangillat.

6. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissutsit qanoq issusii eqikkarlugit

Kapitalimi uani aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissutsit qanoq issusii, sunniutaasinnaasunik naliliinermi tunngavigineqartut eqikkarneqarput. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissutsit qanoq issusiiik naliliineq sukumiisoq llanngussa 3-imi saqqummiunneqarpoq.

Pissutsinik naliliinermik sammineqarput najukkat Nanortalik Qaqortorlu, taakkumi inoqarfinni aatsitassarsiorfimmit annermik sunnigaasussani annerpaajupput.

6.1 Inuttussuseq

2019-imi januaarip aallaqqaataani Kommune Kujalleq 6.439-nik inoqarpoq. Tamatuma inuui 2015-imiit 2019-imut 5%-imik ikileriarsimapput. Kommune Kujalliup inui amerlanerit illoqarfinni najugaqarput naak 20% sinnillit nunaqarfinni najugaqaraluartut.

Kommune Kujalleq inukilliartorpoq. 2019-imi kommunip inui 36-nik ikiliassimapput. Nanortalimmi inuttussuttip allanngorarnera 0 eqqaaniissimavoq.

2018-imi Kalaallit Nunaanni inoqutigiit isertitaat agguaqatigiissillugit 480.000 DKK missaanniissimapput. Kommune Kujallermi inoqutigiit ukiumut isertitaat Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissitanit appasinnerungaatsiarput 380.000 DK missaanniikkamik, taavalu Nanortalimmi inoqutigiit agguaqatigiissillugit isertitaat 360.000 DKK-ullutik.

6.2 Suliffeqarneq

Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut 27.000-iupput, tassa inui tamarmiusut affaasa missaat. Nanortalimmi sulisinnaasut utoqqaassusiisa agguataarneri Kalaallit Nunaanni agguataarnerisa assigai, tassa amerlanersaat 50-59-inik ukioqarlutik. Tassa imaappoq Nanortalimmi ungasissorsuunngitsukkut sulisinnaasut utoqqalillutik suliunnaartalerneqat ajornartorsiutaalersussaavoq.

Nuna tamakkerlugu suliffissaaleqineq 5,8%-iuvoq. Kommune Kujallermi suliffissaaleqineq anneruvoq Nanortalimmi 16,6%-iulluni, Qaqortumi 8,5%-iulluni kiisalu narsami 11,1%-iulluni. April 2020-imi Nanortalimmi suliffissaaleqisut 144 nalunaarsimapput. 99-it sulileriaannaasutut nalilerneqarput, sinnerilu sulileqqissagunik piginnaanngorsarneqaaqartariaqarput imaluunniit inuuniarnermi atukkamik ikiyeqartariaqarlutik. Suliffissaaleqisut amerlanersaat tassaapput meeqqat atuarfianiiginnarsimasut atuaqqissimasulluunniit. Suliffissarsiuussisarfik (Majoriaq) tamaani suliffissarsiornermi ilisimannippoq qanorlu piginnaaneqarneri ilisimallugit. Marts 2020²-imi Alluitsup Paani inuit 10 missaat suliffissarsiornermi nalunaarsimapput.

Aammattaq Kommune Kujalleq inuit piginnaasaannik nalunaarsuisimavoq kiisalu naalackersuisunit aningaasalersugaasunik ilinniagaqarsimanningsunik piginnaanngorsaanermit atatillugu aatsitassarsiornermit pikkorissarsimasunik nalunaarsuisimalluni.

6.3 Inuussutissarsiorneq

Kujataani inuussutissarsiornermi ineriartortitsineq ilungersunartorsiorfiuvoq. Aalisarneq avammullu niuernerit tassunga attuumasut, nunalerineq inuussutissalerinerlu, takornariartitsineq kiisalu aatsitassarsiorneq Kommune Kujallermi inuussutissarsiornermi ineriartortitsineri qitiutinneqarput.

² Najoqutaq: Alluitsup Paani SIK

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit ikittuinnanguit aatsitassarsiorfinnut sullissinermut immikkut piginnaangorsarsimapput.

Sulisitsisut (GE) nuna tamakkerlugu illoqarfinnilu 19-ini sulisitsisunut sinniisuupput. Kujataani Sulisitsisut Nanortalimmi Qaqortumilu peqatigiiffeqarput 12 aamma 27-nik ilaasortaqarlutik. Nuna tamakkerlugu nalunaarsuiffimmi sanaartornermik suliallit 78-iupput, taakku amerlanersaat tassaallutik sanaartornermik suliallit mikisunnguit.

Aammattaaq 2019-imi inuussutissarsiutinik ineriartortitseqatigiiffimmik “Innovation South Greenland” (ISG) kommune pilersitsivoq Kujatani inuussutissarsiornermik suliffissuaqarnermillu ineriartortitsineq eqqarsaatigalugu kommunimut siunnersuisuusussamik. 2020-ip affaani siullermi ISG inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermut siunnersuummik “Kujalleq Nutaaq” saqqummersitaqarpoq. Tamatuma saniatigut Kujataani suliffeqarfiit ISG-p nalunaarsugaatigai, taannalu nutartilersaarppaa pingaartumik suliffeqarfiit misissueqqissaarnermut aatsitassarsiornermullu attuumassuteqartut eqqarsaatigalugit. Siunnersuutitut ilaapput inuussutissarsiutinik ineriartortitsivissat sisamat, taakkunungalu aatsitassarsiorneq ilaavoq. Siunnersuut naapertorlugu ISG aatsitassarsiorneq eqqarsaatigalugu makkuninnga suliaasaqarpoq:

1. Najukkamiit peqataasoqarnissaa qularnaassallugu
2. Najukkami sulisinnaasut akornanni misissueqqaarnermut aatsitassarsiornermullu piginnaasat nalunaarsussallugit
3. Misissueqqaarnerup aatsitassarsiornerullu nalaani sulisussanik pissarsiorneq sulisoqaannarnerlu isumagissallugit
4. Suliffeqarfinnik misissueqqaarnermut aatsitassarsiornermullu tunngasunik sulialinnik nittarsaassineq

6.4 Ilinniartitsineq

Kommune Kujallermi ilinniarsimassuseq Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissitsinermut sanilliullugu annikinneruvoq. Kommunimi inuit 63%-iisa meeqqat atuarfiat naammassisimavaat kiisalu 25%-it ilinniagaqarsimallutik pikkorissarsimallutillu. Qaffasinnerusumik ilinniarsimassuseq eqqarsaatigalugu Kommune Kujallermiut appasinnerupput (4%), sivikinnerusumik ilinniarsimassuseq (2%), bacheloritut ilinniarsimassuseq (1%). Ilinniarsimassutsikkut angusaqarsimassuseq suaassutsikkut nikingaqaq arnat ilinniakkaminnik unitsitsiinnarsimasut amerlanerummata.

Ilinniagaqarsimangitsunut pikkorissaanerit Namminersorlutik Oqartussat aningaasalersugaasut aqputigalugit, imaluunniit sulisut suliffeqarfiillu akiligaannik pikkorissaanermut aningaasaliissutit atorlugit Aatsitassarsiornermut Ilinniarfik pikkorissarnernik aatsitassarsiornermut naleqquttunik sivikitsunik neqerooruteqartarpoq. 2021-imi pikkorissarnernik sivikitsut aatsitassarsiornermut ilinniarfiup neqeroorutigisimasai neqeroorutigisassaaluunniit tulliuttuni allassimapput.

Taaguut	Sivisussusia
Assaatinik ingerlatsineq	Sapaatit akunneri 5
Nappaatiterineq kivitsisarnerlu	Sapaatit akunneri 3
Qillerineq Diamond Core Drilling	Sapaatit akunneri 6
Qaartiterineq (Shot Firer)	Sapaatit akunneri 2

Issittumi ikiueqqaarneq	Sapaatit akunneri 1
Ujaqqanik aserorterineq immikkoortiterinerlu	Sapaatit akunneri 2
Aatsitassarsiornermi oqaatsit atukkat	Sapaatit akunneri 2

Aatsitassarsiorfimmi sulianut aalajangersimasunut sammisunik sivikitsunik pikkorissaasoqarsinnaavoq. Pikkorissaanerit nutaat taama ittut Suliffeqarnermut Naalackersuisoqarfimmit akuerineqaaqqaartariaqarput.

Kujataani Aatsitassarsiornermut Ilinniarfimmik pilersitsinissamik siunnersuut

Inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerlutik siunnersuut "Kujalleq Nutaaq" naapertorlugu Innovation South Greenland Kommune Kujallerimi Aatsitassarsiornermut Ilinniarfimmik aallartitsisoqarnissaanik siunnersuuteqarpoq. Pilersaarut suli aallarnisaataannaagallarpoq taamaammallu inunnut sunniutissanik nalunaarummi sukumiinerusumik nassuiarneqarsimanani.

6.5 Peqqissusermut inuillu atugaanut tunngasut

Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik akeqanngilaq, aamma kigutigissaaneq naartunaveersaartitsinerlu akeqanngillat. Taakku ilagaat Kalaallit Nunaanni qitiusumik napparsimaveqarneq Nuummi ittoq, Dronning Ingridip Napparsimavissua.

2011-imiilli napparsimaveqarfik immikkoortortanut tallimanut aggorneqarsimavoq. Immikkoortortaqarfiusut tassaapput Ilulissat, Aasiaat, Sisimiut aamma Qaqortoq. Sinerissami napparsimaveqarfiit qitiusuupput qassiinik peqqissaanikkut sullissiviullutik, nakorsiartarfeqarlutik nunaqarfinnilu saaffiginnittarfeqarlutik. Nanortalimmi angisuumik napparsimaveqarfeqarpoq pinartoqarnerani sullissiviusinnaasumik kiisalu nalinginnaasumik peqqissaaviumik, pinaveersaartitsiviumik katsorsaaviumillu. Inoqarfinni minnerusuni 500-1200-nik inulinni peqqissaaveqarpoq, taavalu 200-500-nik inulinni nakorsiartarfeqarluni. Nunaqarfinni 200 inorlugit inulinni attaveqaatitigut misissuut Pipaluk atorveqarsinnaavoq. Napparsimaruluttut Nuummi Dronning Ingridip Napparsimavissuanut Danmarkimiluunniit napparsimavimmut aallarunneqartarput.

7. Sanaartornerup, qalluinerup matusinerullu nalaanni sunniutit sunniutinillu annikinnerpaatitsiniutit

Aatsitassarsiorfimmik sanaartornerup, qalluinerup matusinerullu nalaanni inunnut sunniutissatut naatsorsuutigineqartut kapitalimi uani nassuiarneqarput. Suliassanik nalunaarsuinerup nalaanni nalilersugassatut isigineqartut tabel 7.1-imi nalunaarsorneqarput.

Tabel 7.1: Pissutsit Inunnut Sunniutissanik Nalunaarsuinermi sammeneqartussat

Suliffissaqartitsineq	Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq Toqqaannangitsumi saniatigullu suliffeqartitsinerup sunniutai Sulisut atugaat sulinermilu isumannaallisaaneq
Ilinniartitsineq piginnaangorsaanerlu	Piginnaangorsaaneq
Kalaallit suliffeqarfiutaanik sulisitsineq	Inuussutissarsiornikkut periarfissat
Inuiaqatigiit sullissiviinik aningaasaataannillu atuineq	Innuttaasut sullissiviinik, attaveqaatinik sullissiviinillu atuineq
Peqqinnissaqarfik	Peqqinnissaqarfik, aamma nappaatit amerlassusii, katsorsaaneq sullissinerlu
Inunnut tunngasut	Inuit ataqatigiinnerat / aporaaffii Inuit ajornartorsiorataannaat
Nunamik atuineq aamma kulturikkut kingornussat	Aatsitassarsiorfimmik nunap atorneqarnera Kulturikkut kingornussat Allamut nuutitsineq aningaasarsiornikkullu mattunneqarneq
Sunniutit kattunneri	Sulisussat pilerngunneqarnerat, inuiaqatigiinnik sullissiviit tatigisimaneqarnerat, inuit ataqatigiinneri il.il.

Aatsitassarsiorfiup sunniutissaanik pitsaasunik pitsaanngitsunillu naliliineq tunngavigalugu sunniutissanik naliliisoqarpoq. Sunniutit tamarmik qanoq annertutiginissaat ilimanartiginerallu nalilersorneqarput (*ilimanarpoq, taamaassagunarpoq, ilimanangilaq*) sunniutip sakkortussusia (*annertoog, akunnattoq, annikitsoq, soqutaanngitsoq*). Sunniutit nalilersorneri tamarmik qalipaaserlugit nalilerneqarput tabel 7.2-imi.

Tabel 7.2: Sunniutinik naliliinermi uuttuutit

		Sunniutip sakkortussusia							
		Pitsaanngitsut				Pitsaasut			
		Annertuut <i>Annertuumik sunniisut</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsi nnaapput attuumassuteq artullu ilaat sunnigaapput</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinnaapput</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqartoq arsimappat malunnangaanngillat</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqartoq arsimappat malunnangaanngillat</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinnaapput</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsi nnaapput attuumassuteq artullu ilaat sunnigaapput</i>	Annertuut <i>Sunniutit annertuut</i>
L Sunniutip ilimanassusia	Ilimanangitsut <i>Sunniinissaq ilimanangilaq</i>								
	Ilimanaateqarpoq	Sunniut annertoog	Sunniut akunnattoq	Sunniut annikitsoq	Sunniut soqutaanngitsoq	Sunniut soqutaanngitsut	Sunniut annikitsoq	Sunniut akunnattoq	Sunniut annertoog

<i>Sunniuteqarsinn aavoq</i>									
Taamaarataann aavoq									
<i>Sunniuteqarnissaa naatsorsuutigini eqarpoq</i>									

7.1 Sunniutitik naliliinerup inernerit

Sanaartornerup nalaani (2021-2022), paaanerup nalaani (ukiut 5) kiisalu matusinerup nalaani (ukiut tallimat qaangiunneranni) sunniutaajunnartut tamarmik naliliivigineqarput. Aatsitassarsiorfiliariniakkap ilusilersornera kapitali 5-imi nassuiarneqartoq naapertorlugu naliliisoqarpoq. Sunniutit tamarmik nalilersugaapput sunniutitik annikinnerpaatitsiniutit pitsaaqutinillu annertunerpaatitsiniutit sunniutitini tamani saqqummiunneqartut tunngavigalugit.

Tabel 7.3: Sunniutitik naliliinerup inernerit

Kapitali	Sumut tunngasoq	Sunniutaajunnartup aallaavia	Sanaartorneq	Ingerlatsineq	Matusineq
7.2	Suliffissaqartitsineq				
7.2.1	Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik sanaartornerup nalaani suliffissanik 80-100-nik pilersitsissaaq ingerlatsinerullu nalaani 150-175-inik pilersitsissalluni. Sanaartornermi ingerlatsinermilu sulisorineqartut nunaqavissuullutillu avataaneersuussapput. Sapinngisamik kalaallinik amerlanerpaanik sulisoqarnissaq siunertarineqarpoq, ajornanngippat nunaqavissut nunallu allamiut amerlaqatigiittussanngorlugit. 	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annertuut	Pitsaasut annikitsut
7.2.2	Suliffeqarnikkut toqqaannanngitsumik sunniutit	<ul style="list-style-type: none"> Suliffeqarfiiit Kalaallit Nunaanneersut nioqqutissanik sullissinernillu pissarsivigineqartarnerisigut aatsitassarsiorfik Kalaallit Nunaanni suliffissanik toqqaannanngitsunik pilersitsissaaq. Sunniutit allat pisussat Kuultisiorfimmi toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu suliffeqarnikkut aningaasat isertut amerlanerulernerat Kalaallillu Nunaanni atorineqartussaannerat pissutigalugu pilissasut naatsorsuutigineqarpoq. Toqqaannanngitsumik suliffeqarnikkut sunniutit naatsorsorneranni amerlisaat 0,2 atorineqarmat Kalaallit Nunaanni suliassaqarfanni allani suliffiit allat 30-35 pilersinneqarsimassasut naatsorsorneqarpoq. 	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annikitsut

7.2.3	Suliffimmi atukkat aammalu isumannaallisaaneq	<ul style="list-style-type: none"> Suliffimmi atukkanik naapertuulluarfiusunik, suliffigissallugit kajungernartunik kiisalu Kalaallit Nunaanni oqartussaqaarfiit kiisalu Sulinermik Inuussutissarsiuteqartut Kattuffiata malitaat piumasaqaataaallu naapertorlugit pilersitsisoqarnissaanut Nalunaq A/S akisussaassaaq. Nalunaq A/S sullivimmi isumannaallisaanermik sukumiisumik pilersitsissaaq kiisalu Kalaallit Nunaanni malittarisassat naapertorlugit Suleriaatsinik Nalinginnaasunik kiisalu Ajutoortoqarnerani Iliuusissanik Pilersaarusiussalluni. 	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut
7.3	Ilinniartitsineq pikkorissaanerlu				
7.3.1	Piginnaangorsaaneq	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik sulisut Kalaallit Nunaanneersut piginnaangorsarnissaannut pikkorissarnissaannullu peqataassaaq suliffiup iluani ilinniarfissat, inuussutissarsiutinullu ilinniarfiit, aatsitassarsiornermut ilinniarfik, sulilernissamut atatillugu piareersarnermi suliffimmilu sungiusarnermut atatillugu, praktik-kernermit suliffimmilu ilinniartuunermit atatillugu. 	Pitsaasut annikitsut	Pitsaasut akunnattut	Sunniut malunnaateqanngitsoq
7.4	Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq				
7.4.1	Inuussutissarsiornikkut periarfissat	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutinik ineriartortitseqaataassaaq sullissinernik, nioqqtissanik, aatsitassarsiorfimmi sanaartornermi atortussanik atuisarnermigut. Naatsorsuutigineqarpoq najukkami suliffeqarfiit atortussanik nioqqtissanillu, angallassinernik ataqatigiissaarinernillu, najugaqarfimmi sullissinernik kiisalu inuussutissanik pilersuisuussasut. 	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annikitsut
7.5	Innuttaasunik sullissiviit ilungersortitaanerit aningaasartuutaallu				
7.5.1	Innuttaasunik sullissiviit attaveqaatillu artorsartitaanerit	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik pissutigalugu innuttaasunik sullissiviit qassiit atorsartinneqarnerulissapput, soorlu Kalaallit Nunaanni Politit aammalu ajutoornerit eqqarsaatigalugit peqqinnissaqarfik. 	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut
7.5.2	Pisortat isertitaat	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik pisortanut isertitaqartitsissaaq qalluinermit akiliutit royalties (2,5%) kiisalu ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat (25%) atorlugit. 	Pitsaasut akunnattut	Pitsaasut annertuut	Sunniut suunngitsoq

		<ul style="list-style-type: none"> Saniatigut pissarsiaqaataasussat tassaapput sulisut akissarsiaminnit akileraarutaat (nunat allamiut 35% kiisalu sulisut Kalaallit Nunaanneersut 42-44%). 			
7.6	Peqqissuseq				
7.6.1	Inuit peqqissusiat aamma nappaatit, katsorsaanerit sullissinerillu pissarsiassaassusii eqqarsaatigalugit	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfiup sumiissusia aammalu tamaani najugallit suliertortullu akuleruppallaartannginnerat eqqarsaatigalugu kiisalu nappaataasinnaasunik nakkutillilluarneq soorlu COVID-19 eqqarsaatigalugit inuit peqqissusiannut annerusumik pitsaanngitsumik sunniuteqartussat naatsorsuutigineqanngilaq. 	Sunniut suunngitsoq	Sunniut suunngitsoq	Sunniut suunngitsoq
7.7.	Inuit atugaannut tunngasut				
7.7.1	Inuit ataqatigiinnerat / inuit aporaaffii	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik inuit ataqatigiinnerannut sunniuteqarnerluttussat avissaartuutitsisussatulluunniit naatsorsuutigineqanngilaq. 	Sunniut suunngitsoq	Sunniut suunngitsoq	Sunniut suunngitsoq
7.7.2	Inuit ajornartorsiorataannaasut	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfik inunnut ajornartorsiorataannaasunut toqqaannartumik sunniissangatinneqanngilaq. Tamatuma peqatigisaanik inuit ajornartorsioratarsinnaasut kuultisiorfimmiit pissarsiaqarnissaat ilimanaateqanngilaq. Inunnik sivisuumik suliffeqarsimangitsunik kuultisiorfik sulisisinnaassappat tamanna sulisartunut, ilaqutaanut nunaqqatigiinnullu pitsaasumik sunniuteqassaaq. 	Sunniut suunngitsoq	Sunniut suunngitsoq	Sunniut suunngitsoq
7.8	Nunamik atuneq kulturikkullu kingornussat				
7.8.1	Kuultisiorfimmi atorineqarnera nunap	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfimmi eqqaaniluunniit aalisarnikkut piniarnikkullu sumiiffiit pingaarutillit qassissuinnaapput. Sermilimmi Saqqaanilu aalisartoqartaraluartoq taamaattoq taakku kultisiorfimmit sunnigaanissaat annikitsuinnaassangatinneqarpoq. 	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut annikitsut	Sunniut suunngitsoq
7.8.2	Kulturikkut kingornussat	<ul style="list-style-type: none"> Kuultisiorfeqarfiup eqqaani qanganisaqarfinnik paasisoqartoqarsimagaluartoq kuultisiornerit siullernit taakku innarlerneqartarsimangimmata sunnigaanerit annikitsuinnaassangatinneqarpoq. 	Sunniut suunngitsoq	Sunniut suunngitsoq	Sunniut suunngitsoq
7.9	Sunniutit kattunneri				

7.9.1	Sulisussanik pilerngunneq, inunnik sullissiviit artorsartitaanerat, inuit ataqatigiinnerat il.il.	<ul style="list-style-type: none"> Sunniutit kattuneri pilissapput aatsitassarsiorfiit pingasut Kujataani ataatsikkut qaleriiusallutilluunniit ingerlatsilissappata. Sunniutaat kattuttut annermik sulisunik pilerngunnermut aammalu inunnik sullissiviit soorlu peqqinnissaqarfiup artorsartinneqarnerulerneranut attuumassuteqassapput. 	Pitsaanngitsut annikitsut	Pitsaanngitsut akunnattut	Pitsaanngitsut annikitsut
-------	---	--	---------------------------	---------------------------	---------------------------

7.2 Suliffissaqartitsineq

Sanaartornerup annertusinerpaaffiani inuit 80-100 kiisalu paaanerup nalaani sulisut 150-175 kuultisiorfimmit sulisinnegartassapput. Sanaartornermi kuultisiornermilu sulisut nunaqavissuullutillu allamiuussapput. Ataatsimut isigalugu pilersuinermit attaveqaatinullu annertuumik aningaasaliiffiusuni aammalu misissueqqaarnerni aatsitassarsiornernilu allani sulisunik pissarsiniartarnissaq ajornartorsiutaasussaavoq.

Sulariniakkap piviusunngortinnerani sanaartornermik aqutsisoqatigiit sulisunut aqutsisuussapput. Sulisut nunaqavissut nunani allamiusulli amerlassuseqartinneqarnissaat suliffeqarfimmit kissaatigineqarpoq, sulisussanillu unammilleqatigiiffiusumi ilinniarsimasunik pissarsiniartoqartariaqassaaq. Sulisut amerlanerit Nalunaq A/S-imit toqqaannartumik atorfinitsinneqartassapput, sanaartornermilu sulisusimasut amerlanersaat kuultisiornermi sulilersinniarneqassallutik.

Sanaartorneq

Nalunami sanaartornerit qaammatini aqqaneq-marlunni inuit akunnerni 191.000 missaanni sulinerisut missingerneqarput. Nalunami tunisassiulernissaq sioqqullugu suliat, aamma nunap iluani suliassanik, inuit akunnerni 213.000-ini sulineritut missingerneqarput. Suliassat tamakku annermik isumagineqassapput qaaruummiunit, ujarassiuunit, maskiinalerisunit, aserfallatsaaliisunit kiisalu najugaqarfimmit nunallu qaani sulisunit. Sanaartornerup nalaani tunisassiulernissarlu sioqqullugu paarlaannerit 1.000 naatsorsuutigineqarput. Kuultisiornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq inuit 150-175 missaat Nalunami Kuultisiorfimmi toqqaannartumik atorfeqartitaassasut, sulisut sulinnigiffeqarlutik allamiittut taakkununga ilaapput.

Kalaallit Nunaata avataaneersut paarlakaallugit Kalaallit Nunaannut timmisartuunneqartassapput. Narsarsuarmiit toqqaannartumik angallanneqartassapput. Nanortalimmi sulisunik katersuutsitsisarfiimiit sulisunik angallassisinnaanissaq pillugu suliffeqarfik angallammik attartorsinnaavoq namminerluunniit pigisaminik ingerlatsisinnaalluni.

Sanaartornerup nalaani sulisut makku pisariaqartinneqassapput:

- Sanaartornermi aqutsisoq
- Sanaartornermik nakkutilliisut
- Ajutoornissamut isumannaallisaanermi aqutsisut nakkutilliisullu
- Nunamik uuttortaasartut
- Sullivissamik pilersaarusiortartut
- Nunami qamutininik ingerlatsisut (angisuunik minnerusunillu)
- Qaaruummi qamutininik ingerlatsisut (angisuunik minnerusunillu)
- Qaaruummiut
- Kivittaatilerisut
- Ruujorilerisut
- Mekanikerit / Ingutserisartut / svejser-isartut / ruujorinik katitsisartut
- Saffiortut
- Uttortaatilerisartut
- Nunap qaani sullissisut (igasut, eqqiaasut, angallassisartut)
- Kalittaatinik ingerlatsisut
- Innaallagisserisut
- Sanasut

- Toqqaviliortut
- Sulisut nalinginnaat

Kuultisiorneq

Kuultisiornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq inuit 150-175 Nalunap Kuultisiorfianit toqqaannartumik atorfeqartinneqassasut, taakkununga ilaassallutik sulisut sulingiffeqarlutik allamiittut. Tamatuma saniatigut sulisut 9 sumiiffimmi aalajangersimasumik suliaqarfiusumi sulisinneqassapput.

Tabel 7.4-imi takutinneqarput kuultisiornerup nalaani aatsitassarsiorfimmi sulisussat suuneri aammalu qassiuneri oqaatigineqarlutik.

Tabel 7.4: Kuultisiornerup nalaani suliffiit

Suliffik	Ilinniakkat piumasaqaatit	Suliffiit qassiuneri
Aatsitassarsiorneq		
Aatsitassarsiorfimmi aqutsisoq	Ilinniagartooq	1
Aatsitassarsiorfimmi nakkutilliisoq	Aqutsisoq piginnaanilik	1
Jumbo Operator	Maskiinalerisoq piginnaasalik	8
Qillerisoq	Maskiinalerisoq piginnaasalik	4
Qillerisumut ikiorti	Sulisoq ilinniarsimangitsoq	4
Nivattaatilerisoq	Maskiinalerisoq piginnaasalik	8
Qaaruummioq	Ingerlatsisoq piginnaasalik	18
Qaaruummi tekniker-i	Ilinniagartooq	2
Qaaruummi ujarassioq	Ilinniagartooq	2
Qaaruummi misissugassanik tiguisartooq	Sulisoq ilinniarsimangitsoq	4
Laboratorie-mi naliliisartut nakkutilliisuat	Ilinniagartooq	2
Laboratorie-mi naliliisartooq	Sulisoq piginnaasalik	2
Laboratorie-mi naliliisartup ikiortaa	Sulisoq ilinniagaqarsimangitsoq	8
Katillugit		66
Suliaq		
Maskiinalerinermi / aserfallatsaaliinermi aqutsisoq	Sulisoq piginnaasalik	1
Aserfallatsaaliinermik pilersaarusiortoq	Ilinniagartooq	1
Saffiugassanut ilisimasalik	Ilinniagartooq	1
Saffiugassalerivimmi tekniker	Aqutsisoq piginnaasalik	1
Saffiugassalerivimmi ikiorti	Piginnaasalik	4
Aserorterivimmi nakkutilliisoq	Piginnaasalik	2
Kuultilerivimmi nakkutilliisoq	Piginnaasalik	2
Puttallartitsivimmi / Imertaajaavimmi nakkutilliisoq	Piginnaasalik	2
Akuiaavimmi ingerlatsisut	Ilinniagaqarsimangitsut	8

Atortunik angallattakkanik ingerlatsisut	Piginnaasalik	8
Aserorterivimmik nakkutilliisoq	Aqutsisoq piginnaasalik	2
Aserorterivik	Piginnaasallit	4
Innaallagissanik / atortorissaarutinik nakkutilliisoq	Aqutsisoq piginnaasalik	2
Innaallagisserisoq	Piginnaasallit	4
Katillugit		42
Nunap qaani sullissinerit		
Najugaqarfimmi aqutsisoq	Aqutsisut piginnaasallit	2
Igasoq	Aqutsisut piginnaasallit	2
Igasup tullia	Piginnaasallit	2
Iggavimmi ikiortit	Ilinniagaqarsimanngitsut	10
Najugaqarfimmi eqqiaasut	Ilinniagaqarsimanngitsut	12
Atortussaasivilerisoq	Ilinniagaqarsimanngitsut	2
Aserfallatsaaliinermi nakkutilliisoq	Aqutsisut piginnaasallit	2
Mekanikeri / sarfalerisoq aserfallatsaaliisoq	Piginnaasallit	8
Nunap qaani atortulerisoq	Piginnaasallit	6
Katillugit		46
Allaffissorineq		
Nalunami pisortaq	Ilinniagartooq	1
Allatsi	Piginnaasallit	1
Qarasaasialerisut / attaveqaatilerisut	Piginnaasallit	1
Katillugit		3
Isumannaallisaaneq, peqqinneq, avatangiisit pitsaassuserlu		
Sullivimmi isumannaallisaasoq	Ilinniagartooq	1
Isumannaallisaanermi nakkutilliisoq	Piginnaasalik	1
Peqqissaasoq	Ilinniagartooq	2
Sungiusaasoq	Piginnaasallit	1
Avatangiisilerisoq	Piginnaasalik	1
Isumannaallisaanermi aqutsisoq	Ilinniagartooq	1
Isumannaallisaanermi nakkutilliisoq	Aqutsisut piginnaasallit	2
Katillugit		9
Aatsitassarsiorfiup avataani sullissiviit		
Atorfilittaq – Pisortanut innuttaasunullu attaveqaat	Ilinniagartooq	1
Pilersuinermi aqutsisoq	Ilinniagartooq	1
Pisortaq – Aatsitassarsiorfimmi teknikkikkut suliat	Ilinniagartooq	1
Pisiortortoq	Ilinniarsimasoq	1
Sulisoqarnermi aqutsisoq	Ilinniagartooq	1

Akissarsialerinermik aqutsisoq	Aqutsisut piginnaasallit	1
Akiligassalerisoq	Aqutsisut piginnaasallit	1
Akinik nakkutillisoq	Aqutsisut piginnaasallit	1
Qarasaasialerisoq	Ilinniagartooq	1
Katillugit		9

Kuultisiorfimmi sulinermi paarlakaannermi nunat allamiut ullut 30 kuultisiorfimiittassapput ullullu 26 allamiissallutik, taavalu nunaqavissut ullut 14-it kuultisiorfimmeeriarlutik ullut 14 angerlarsimasarlutik. Sulineq ukioq kaajallallugu ingerlassaaq.

7.2.1 Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq

Sulisussat piginnaasaat sulisussanillu pisariaqartitsineq naapertorlugu sulisussanik Kalaallit Nunaanneersunik sapinngisamik annerpaamik atuinissamut Nalunaq A/S imminut pisussaaffilersimavoq.

Kalaallit Nunaanni inatsisini oqaatigineqarpoq suliffeqarfiit avataaniit taamaallaat tikisitsisinnaasut piginnaanerit taama ittut Kalaallit Nunaanni pigineqanngippata pissarsiassaangippataluunniit. Nunat allamiut ilinniagaqarsimanngitsut annikitsumilluunniit ilinniarsimasut taamaallaat sulisorineqarsinnaapput kommunip akuersissuteqarneratigut (Peqqussut nr. 27, 30. oktober 1992-imeersoq kingorna allannguutitaqartinneqartoq)³.

Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit⁴ 2020 pillugu ukiumoortumik nalunaarumminni Kalaallit Nunaanni suliffeqarneq ima allaatigaat: *Suliffeqarneq ukiuni arlaqalersuni ineriartorluarsimavoq coronamillu ajornartorsiorneq pissutigalugu suliffissaaleqisut amerleriasimagaluartut suli ikipput. Suliassaqarfinni arlalinni sulisartut piginnaasallit suli amigaatigineqarput. 2021-mut tunngatillugu naatsorsuutigineqartut ima oqaatigineqarput: "2021-mi siuariartoqqinnissamut naatsorsuuteqarneq eqqarsaatigalugu suliffeqarneq pilertortumik tatineqaaqqilersinnaavoq kingunerisaanillu sulisinnaasut amerlanerunissaannik nunaniilluunniit allaniit sulisinnaasunik tikisitsinissamik pisariaqartitsisoqalersinnaalluni."*

Suliffeqarnikkut aporfiit pillugit nalunaarusiami makku tikkuarneqarput:

Suliffeqarnermi pingaarnertut unammilligassaq suli tassaaneruvoq aaqqissuussaanikkut unammilligassaq. Inuit meeqqat atuarfiata saniatigut ilinniagaqanngitsut akornanni suliffissaaleqineq pingaartumik annertuvoq. Inuit meeqqat atuarfiata kingorna ilinniarsimanngitsut suliffissaaleqisut ikilisinnissaat aamma ajornarneruvoq.

Nuna tamakkerlugu suliffissaaleqineq 5,8%-iuvoq. Kommune Kujallerimi suliffissaaleqineq qaffasinnerulluni Nanortalimmi 16,6%-iuvoq, Qaqortumi 8,5%-iulluni kiisalu Narsami 11,1%-

³ Aatsitssanut inatsimmi § 52, imm. 1: "Ingerlataqarnermulli pisariaqarpat piginnaatitsissummik pigisaqartoq sulisunik Kalaallit Nunaanninngaanneersuunngitsunik nunanit allaneersunik atuisinnaavoq, sulisartut taama piginnaasaqartut Kalaallit Nunaanni pissarsiarineqarsinnaangippata imaluunniit sulilersinnaangippata.". Namminersorlutik Oqartussat (2009)

⁴ Kalaallit Nunaanni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit (2019). Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera

iulluni. 2020-imi apriliimi Nanortalimmi suliffissaaleqisutut nalunaarsimasut 144-upput. 99-it suliantoriaannaasutut isigineqaraluartut sinneri sulilissagunik piginnaangorsaaqqaartariaqarput allatigulluunniit atukkamikku ikiorserneqaaqqaartariaqarlutik.

Aatsitassarsiorfimmi siullermi sulisussanik Nanortalimmeersunik, Qaqortumeersunik, Narsameersunik, Aasianneersunik, Ummannameersunik Nuummeersunillu sulisoqarpoq. Sulisunit 87-iusunit katillugit 48 Kalaallit Nunaanneersuupput (55%), 30 Nanortalimmeersuupput (34%). Naatsorsuutigineqarpoq sulisussarsiorneq assingusoq iluatsilluarfioqqikkumaartoq naak Kommune Kujallermi sulisussanik pilerngunneq annerulersimammat aatsitassarsiorfimmi sulisussarsiorneq aporfeqartussatut naatsorsuutigineqaraluartoq. Aammattaaq takuuk immikkoortoq 7.8 sunniutit kattunneri.

Sanaartornerup nalaani inuit sanaartornermik suliallit ilinniagaqarsimasut ilinniagaqarsimanngitsullu suliffissaqarsinnaagaluartut sulisussanut Kalaallit Nunaanneersunut suliffissat amerlanersaat paaanerup nalaani periarfissaassapput. Naatsorsuutigineqarpoq annermik paaanerup ingerlanerani Nalunaq sulisunik ilinniagaqarsimanngitsunik sulinernullu piginnaasalinnik Nanortalimmeersunik sulisoqartassasoq. Aatsitassarsiornermut ilinniarfimmit allagartallit inuussutissarsiutinillu ilinniagaqarsimasut paaanerup ingerlanerani sulisussarsiarineqartassapput kiisalu Kalaallit Nunaanni illoqarfinit allanit pinissaat naatsorsuutigineqarluni. Taamaattorli sulisussat amerlaqisut immikkut ilinniarsimasuusariaqarput aatsitassarsiorfinni assingusuni misilittagaqartariaqarlutik. Suliffiit taakku amerlanersaat nunanit allamiunit tiguneqartassapput, Suliffeqarfilli pikkorissaanernik piginnaangorsaanernillu sukumiisunik nunaqavissunut ingerlatsissaaq atorfinnik qaffasinnerusunik tiguisinnaaniassammata.

Nunaqavissunik sulisussarsiorneq sulisoqaannarniarnerlu eqqarsaatigalugit pinaveersaartitsiniutit pitsaanerpaatitsiniutillu

- Sulisunik Kalaallit Nunaanneersunik salliutitsiviusumik sulisussarsiornermi periusissiorneq, atorfinnik pimoorullugu nittarsaassineq, aammalu najukkami suliffissarsiuussisarfinnik sulisartullu kattuffiik suleqateqarneq.
- Atorfinititsisarnermi tunngavinnik periaatsinillu ammasunik pilersitsineq.
- Aatsitassarsiorfimmi sulisunngorunnartunut paasititsiniaaneq suliaqarneq, soorlu videot aatsitassarsiorfimmu, najugaqarfimmu, aamma atorfiit assigiinngitsunut tunngasut atorlugit.
- Sanaartornerup nalaani atorfiit taakkunanilu piunasaqaataasut sukumiisumik nassuiarlugit, tamatumani piginnaasatigut oqaatsitigullu piunasaqaatit erseqqissarlugit. Paasitussat taama ittut kikkunnut attuumassuteqartunut pissarsiaannngortinneqartassapput soorlu nunaqqatigiinnut, Kommune Kujallermu, kattuffinnut aammalu inuussutissarsiutinut ilinniarfinnut.
- Sulisussarsiorluni allagarsiisoqartassaaq Kalaallit Nunaanni tusagassiutini aammalu nittarsaassisarfinni, soorlu www.suli.gl, sulisussarsiorluni allagarsiussat kalaallisut danskisullu oqaasertalerneqartassapput.
- Nanortalimmi suliffissarsiuussisarfinnik (Majoriaq) suleqateqarneq, aamma Kommune Kujallermi Kalaallit Nunaannilu inuussutissarsiutinut ilinniarfinnik suliffeqarnermullu attuumassuteqartunik suleqateqarneq tamatumuunakkut najukkami qinnuteqartussat pissarsiariniarlugit kiisalu sulilersinnani pikkorissaanerit aqqutigalugit piginnaasaqartoqarnissaa piginnaasanillu ineriartortitsisoqarnissaa qularnaarniarlugit.
- Suliffimmi sungiusaanerit ineriartortillugit taamalu paaanerup ingerlanerani sulisut nunaqavissut amerlanerulersussanngorlugit.

- Suliffimmi atugassarititaasut kajungernartut pilersissallugit, tamatumani qitiutissallugit assigiinngisitaarneq, arnat suliffissanik paasisimasaqalersinneqarnerat qinnuteqarnissamullu kajumissaarneqarnerat atorlugu naligiilluni arnat atorfinitsinneqarnissat tapersorsorneqassasoq kajumissaarutigineqassasorlu.
- Kuultisiorfimmi qanoq iliuseqassalluni sulisut kalaallit kulturiminnut attaveqaannarnissaat siunertaralugu, soorlu kalaaliminertugassaqtinnerisigut, kiisalu sulisut ineqarfiini sukisaarsarnissamut nalunaarasuartaatigullu attaveqarnissamut periarfissaqartitsinikkut.
- Ataqqeqatigiinneq kulturimillu innimiginninneq siuarsarniarlugit kalaallit nunallu allamiut sulisut kulturikkut ilisariniaqatigiinnermut sungiusarfissaqartissallugit.
- Nalunap kiisalu Kujataani illoqarfiit nunaqarfiillu soorlu Nanortalup, Qaqortup Alluitsup Paatalu akornanni angallannikkut periarfissat annertusisinnaanerit misissussallugu Kalaallit Nunaanni Angallannermut Naalakkersuisoqarfiup ingerlaavartumik attaveqatigineratigut.

Pitsaanngitsunik pinaveersaartitsiniutit pereerneratigut sunniutinik naliliineq

Sanaartornerup piiaanerullu nalaani toqqaannartumik suliffeqartitaaneq sunniutitut pitsaasut akunnattumiit qaffasissutut nalilerneqarpoq. Kuultisiorfik najukkami, nunap immikkoortuani nunamiluunniit tamarmi suliffeqarnermut sunniuteqarsinnaavoq. Suliffissat killilimmik amerlassuseqarmata sunniut annerpaaq najukkami nunallu immikkoortuani pisussatut naatsorsuutigineqarpoq taakkunanimi ilinniagaqarsimanngitsutut ilinniarsimasutullu atorfiit amerlisussaammata. Kuultisiorfimmi sulisut isertitaqarnerulissapput inoqutigiittut isertitaannut sunniuteqartumik.

Sanaartornerup nalaani sulisussanik naleqquttunik piginnaanilinnillu tamanik Kalaallit Nunaata sunniussisinnaanissaa naatsorsuutigineqanngilaq, taamaammallu sanaartornerup ingerlanerani kuultisiorfissami sulisussat avataaneersut suli pisariaqartinneqassapput.

Piiaanerup ingerlanerani atorfiit immikkut ittut qassiit nunanik allaneersunik sulisoqassapput, taavalu ilinniagaqarsimanngitsutut piginnaasalittullu suliffiit, suliffiillu qaffasissut ilaat sulisunik Kalaallit Nunaanneersunik inuttaqartinneqarsinnaassallutik.

Aatsitassarsiorfimmik matusinerup nalaani suliffiit ikilisussaapput, sulisuusimasullu allanik suliffissarsiorariaqalissallutik. Allani sulilernissaannut periarfissaat pitsaanerpaajoqqullugit Aatsitassarsioqatigiiffik tapersuissaaq.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasut - akunnattut	Pitsaasut - annertuut	Pitsaasoq - annikitsoq
<i>Ilimanassusia: taamaarataannaavoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaarataannaavoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.2.2 Toqqaannanngitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinerup sunniutai

Kuultisiorfik Kalaallit Nunaanni toqqaannanngitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinikkut sunniuteqarsinnaavoq.

- **Toqqaannangitsumik suliffissaqartitsinikkut sunniutit** pilersinneqassapput pilersuisut aatsitassarsiorfimmut annerusumik pilersuisinnaajumallutik sullissisinnaajumallutillu sulisussanik amerlanerusunik atuinerisigut.
- **Saniatigut suliffeqarnikkut sunniutit** pilersarput sutigut tamatigut suliat amerlanerulernerat aqqutigalugu, tassami sulisut isertitaasa amerlanerulerneratigut (toqqaannartut toqqaannangitsullu) suliassaqarfinni allani nioqqutissat sullissinerillu amerlanerusut pisiarineqartalersussaammata.

Toqqaannangitsumik suliffissat Kalaallit Nunaanni tamarmi pilersinneqarsinnaapput apeqquataalluni suliffeqarfiit sorliit Kuultisiorfimmut pilersuisussanngorlutik sullissisussanngorlutillu isumaqatigiissusiorfigineqarsimanersut. Najukkami suliffeqarfinnut isumaqatigiissusiarineqarsinnaasut immikkoortoq 7.4-imi naliliivigineqarput.

Saniatigut suliffiit pilersitat suliassaqarfinni tamani pisinnaapput. Kuultisiorfimmut atatillugu toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit isertitat amerliartortillutik nunami namminerimi avataaneersunillu nioqqutissanut sullissinerinullu atorneqarsinnaapput isertitaqartuusup niuerniariaasia piumanersaalu apeqquataallutik.

Suliffinnik toqqaannangitsunik saniatigullu pilersitaasunik pilersitsinikkut kuultisiorfiup sunniutai nalilersinnaajumallugit Kuultisiorfiup saniatigut suliffissaqartitsisinnaassusia missingerneqarpoq. Saniatigut suliffissaqartitsisinnaassusermi saniatigut suliffissat pilersinneqarsinnaasutut naatsorsuutigineqartut oqaatigineqarput.

Sverigep avannaani aatsitassarsiorfiit suliffissaqartitsisinnaassusiannik qanittukkut misissuinerini kommunit⁵ qanittuinnaat pineqaraangata suliffissaqartitsisinnaassuseq 0,85-iusartooq. Tassa imaappooq suliffiit toqqaannartumik pilersitat 10-ugaangata taava suliassaqarfinni allani suliffiit allat 8,5 pilersinneqartarput. Canadami Alaskamilu misilittakkat naapertorlugit aatsitassarsiornermi suliffinnik saniatigut pilersitsisinnaassuseq 0,6-miit 1,2-nut annertussuseqartarpoq.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi saniatigut suliffinnik pilersitsisinnaassuseq qassiinik misissuiffigineqartarsimavoq. Qanittukkut aatsitassarsiornermik annertuunik suliffissaqartitsisutaasunik missingiutigineqartunik uuttuiffiusinnaasunik soqannginnera pissutigalugu suliaq ilungersunarpoq.

- Nalunami kuultisiorfik pillugu inunnut sunniutissanik naliliinermi 200-imeersumi toqqaannangitsumik saniatigullu sunniutaasunik uuttuutit Watkinson-ikkut atugaat tassaapput 0,276 aamma 0,358, tassanilu Greenland Developmentip kisitsisaatai tunngavigineqarput (2009).
- 2012-imi aatsitassarsiornerup suliffissaqartitsinikkut saniatigut sunniutigisinnaasai 0,39-usutut Copenhagen Economics-imit (2012)⁶ naatsorsorneqarput, taassumalu 0,33-mut 2030-imi apparsimanissaa naatsorsuutigineqarpoq; taavalu saniatigut suliffissaqartitsinerup 2012-imi 0,13-imiit 2030-imi 0,16-mut qaffassimanissaa naatsorsuutigineqarpoq.

⁵ Moritz et al. (2017). Aatsitassarsiornermi sulisut piffimmeersut sunniutaat: aningaasaqarnermut misissueqqissaarneq suliffissaqartitsinermi Sverigep avannaaniit (Aatsitassarsiornermi najukkami suliffissaqartitsineq: Sverigimi aatsitassarsiorfimi suliffiit suliffinnik amerlisitsisarnera aningaasatigut misissuiffigineqarnera)

⁶ Copenhagen Economics (2012). Aatsitassat piujuannartitsinissarlu aningaasaqarnerup ineriartornerani. (Pisuussutit uumaatsut napasinnaasumillu aningaasarsiornermi ineriartorneraq).

- Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik 2013⁷-imi Kalaallit Nunaanni aningaasaqarneq tunngavigalugu aningaasat ingerlaernerinik naatsorsuisimavoq. Naatsorsuinerimi paasineqarpoq aatsitassarsiornermit pissarsiat DKK 1 mio. kr.-inik amerlinteratigut toqqaannangitsumik suliffissaqartitsineq 0,6-mik qaffassasoq.
- Kujataani aatsitassarsiorniat allat, soorlu Tanbreez-ip (2013) kiisalu Kuannersuit (2019) suliffissanik saniatigut pilersitsisinnaassuseq 0,3 atorsimavaat.

Naliliinissaq pillugu saniatigut suliffissaqartitsinermit uuttuut ingasaannaveersaarlugu 0,2-nngortinneqarsimavoq, tassalu aatsitassarsiornermi 150-175 sulisinneqarpata suliffiit allat saniatigut 30-35 pilersinneqassallutik.

Toqqaannangitsumik saniatigullu suliffiit pilersitat eqqarsaatigalugit pinaveersaartitsiniutit pitsanngorsaaniutillu

Toqqaannartumik toqqaannangitsumillu kiisalu saniatigut suliffissaqartitsinerit eqqarsaatigalugit pinaveersaartitsiniutit pitsanngorsaaniutillu immikkoortumi 7.4-imi Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuinermit tunngasumi allaaserineqarput.

Pinaveersaartitsiniutit pitsanngorsaaniutillu pereerneranni sunniutinik naliliineq

Sanaartornerup paaanerullu nalaanni suliffiit toqqaannangitsumik saniatigullu pilersitat sunniutaat pitsaasuusut akunnattumillu annertussuseqartut nalilerneqarpoq. Kuultisiorfik najukkami nunallu immikkoortuani pilersuisuusunik atuinikkut aammalu inuiaqatigiinni aningaasarsiornerulernikkut toqqaannangitsumik saniatigullu suliffissaqartitsinikkut pitsaasumik sunniuteqassaaq. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuinermit sunniutit immikkoortoq 7.4-imi oqaluttuarineqarput. Suliffeqarfiit pilersuisuusut kiisalu Nalunami toqqaannartumik atorfeqartit kommunimi sorlermi najugaqarnerat apeqqaalluni sunniutit sumiiffinni assigiinngitsuni pissapput tassami saniatigut sunniutit pisussaammata nunaqqatigiinni najugaqarfisaminni aningaasanik atuinerulerneq aqqutigalugu.

Sanaartornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq sanaartornermi atortut amerlanersaat Kalaallit Nunaata avataanit pissarsiarineqassasut. Naatsorsuutigineqarporli akuiaaviup katiterneqarnerata nalaani Kalaallit Nunaanni sullissinerit immaqalu suliffeqarfiit atorneqartassasut kiisalu sanaartornerup nalaani najugaqarfimmi sullissisuussallutik.

Piiaanerup nalaani suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut mikisut akunnattullu kiisalu suliffeqarfiit angallassisartut kuultisiorfimmu sullissinissamut periarfissaqassapput. Naatsorsuutigineqarpoq sulisunik toqqaannartumik toqqaannangitsumillu suliffeqartitsinikkut kuultisiorfik inuit isertitaannik amerlanerulersitsissasoq, tamannalu nioqutissat sullissinerillu piumaneqarnerulernerinik nassataqassalluni.

Aatsitassarsiorfimmik matusinerup nalaani nioqutissanik sullissinernillu pisariaqartitsineq appassaaq aammalu suliffissat toqqaannartut toqqaannangitsullu sunniutaat annikillartussalluni.

Sanaartornerup nalaq	Piiaanerup nalaq	Matusinerup nalaq
Pitsaasoq - akunnattoq	Pitsaasoq - akunnattoq	Pitsaasoq - annikitsoq
<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

⁷ Naatsorsueqqissaartarfik (2017). Input-output Tabeli 2013-imut.

7.2.3 Sulinermi atukkat sullivimmilu isumannaallisaaneq

Kalaallit Nunaanni suliffeqarnerup ilisarnaatigaa sulisitsisut sulisullu kattuffii isumaqatigiinniartarnerat. Attuumassuteqartut pingaarnerit tassaapput Sulinermik Inuussutissarsiuteqartut Kattuffiat, sulisitsisut kattuffiit GE aamma NUSUKA. SIK suliffeqarfinnut amerlanernut ataatsimut isumaqatigiissuteqarpoq 2019-2023-imut atuuttumik sulisut ilinniagaqarsimanngitsut akissarsiaannut appasinnerpaaffissaqartitsilluni.

Sulineq pillugu Suleqatigiiffissuup ILO-p isumaqatigiissutaasa tunngaviusut arfineq-pingasusut ilaat arfineq-marluk Kalaallit Nunaannit atortussaatinneqarput, taavalu aatsitassarsiornermi suliffinni avatangiisit pillugit aalajangersimasumik inatsisileqalersimalluni.

Sulinermi atukkat

Sulinermi atukkanik naapertuilluartunik, sulisunut kajungernartunik kiisalu oqartussa qarfiit kiisalu Kalaallit Nunaanni oqartussa qarfiit kiisalu sulisartut kattuffiata SIK-p piumasaanut naapertuuttunik pilersitsisoqarnissaa Suliffeqarfiup akisussaaffigissavaa. Kalaallit Nunaanni oqartussa qarfiit pingasut sulinermi atukkanik aqutsisuupput:

- Kalaallit Nunaanni Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik suliffimmi peqqissusermut isumannaallisaanermullu akisussaavoq.
- Kalaallit Nunaanni Aatsitassalerinermut Naalakkersuisoqarfik
- Avataaniit sulisussarsiorarneq akulerutsitsinerlu pillugit Danskit Oqartussa qarfiat Kalaallit Nunaanni najugaqarnissamut sulinissamullu qinnuteqaatinik suliaqartarpoq.
- Danskit Imarsiornermut Oqartussa qarfiat, Danmarkit Kalaallillu Nunaata imartaani imarsiornikkut isumannaallisaanermut akisussaasoq. Nakkutilliinermut ilanngullugu umiarsuit atorineqartut iluini atugassarititaasut nakkutigineqartarput.
- Ataatsimut isumaqatigiissutit naammassineqarnissaat siunertaralugu Nalunaq A/S-ip SIK-mut isumaqatigiinniarnermik aallartitsinissani naatsorsuutigaa.

Sulinermi atukkani Kalaallit Nunaanni inatsisit malinneqassapput, soorlu akunnerit suliffiit, qaangiuttoornerit, akissarsiaqartitaaneq, ajunngitsorsiat eqqarsaatigalugit.

Kalaallit Nunaanni inatsimmi erseqqissumik oqaatigineqarpoq nunat allamiut sulisartut atugaat sulisartunit Kalaallit Nunaanneersunit appasinnerussanngitsut, piumasaqaatillu taakku aallaavigalugit suliassat sulinermilu atugassat pillugit isumaqatigiissutit isumaqatigiissutigineqartassasut.

Kuultisiorfimmi sulisut Najugaqarfimmi inissinneqassapput. Najugaqarfik, inunnt 100-inut najugaqartitsiviusinnaasoq, immap ungasinngisaani pilersinneqassaaq. Najugaqarfik nunani assigiinngitsuni piumasaqaatit naapertorlugit ilusilersugaavoq. Naatsorsuutigineqarpoq najugaqarfimmiissasut ineqarfiit, igaffik nerisarfillu, errorsisarfik, marraajartarfik taarsertarfillu, kiisalu sukisaarsaartarfik kiisalu allaffeqarfik. Igaffik seqqitaatinik ikuallannissamut illersugaavoq. Najugaqarfimmi immikkoortut allat najukkami seqqitaammik qapusaartermillu illersugaapput. Najugaqarfik suliariniakkami nassuiarneqarsimasoq nappaalasoqarnerata nalaani, soorlu COVID-19-ip nalaani ingerlanneqarsinnaasunngorlugi peqqissutsimut ilisimasalinnik suleqateqarluni ilusilersorneqarsimavoq.

Sulinermi ajutoorfiusinnaasut millisarniarlugit pitsaasullu allisarniarlugit iliuitsit

- Sulinermi atugassarititaasut Kalaallit Nunaanni piumasaqaatinik naammassinniffiusut, aammalu suliffeqarnikkut pissutsinik equititsisussaangitsut qularnaarniarlugit SIK Kalaallilu Nunaanni kattuffiit allat erninaq ingerlaavartussamillu suleqatigineqalissapput.
- Sulisut paarlakaannerat aqqissuunneqassaaq suliffeqarneq ilaqutariinnut tulluortoq tapersorsorneqartussanngorlugu sulisut paarlakaannerat suliarineqassaaq aammalu inuusaasitoqqanik attassiviusinnaasumik angerlarsimagallartarnissaq siunertaralugu aqqissuunneqassalluni.
- Suliffeqarfimmi assigiinngisitaarneq nakkarsaasoqartannginnissaalu periusissiuunneqassapput (takuuk immikkoortoq 7.2.1 assigiinngisitaarnermut kulturimullu tunngasoq).
- Sulisut najugaqarfii nerisaqarfiilu nunani tamalaani pitsaasumik ingerlatsinermut naapertuuttunngorlugit aqqissuunneqassapput.
- Sulisut tuluttut, danskisut kalaallisullu naammagittaalliornermini periaasissaannik pilersitsineq

Suliffimmi isumannaallisaaneq

Immikkoortumi uani sulisut isumannaallisaanikkut Kuultisiorfimmit sunnigaasinnaanerat eqqartorneqassaaq. Kuultisiorfiup nunaqatigiinnut sunniuteqarsinnaassusia immikkoortoq 7.6-mi eqqartorneqarpoq.

Immikkoortumi matumani sunniutissat Kuultisiorfimmi suliat qanoq ittuussusii pissutigalugit erngetumik ulorianaateqarsinnaasut sammeneqassapput. Peqqissutsikkut ajornartorsiutit allat (soorlu pujoralatsitsineq, nipiliorneq sajukulaartitsinerlu) Peqqissusermut immikkoortortami sammeneqarput. Sulisut tamakkununga navialinnginnissaat Sullivimmi isumannaallisaanermut Pilersaarutikkut Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiap tunniunneqarnerata kingorna suliarineqartussakkut sulisut Kuultisiorfimmi nakkutigineqassapput.

Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiami peqqissusermut isumannaallisaanermullu tunngasutigut atugassarititaasut Suliffeqarfimmit takussutissiorneqarput. Oqartussaqaarfiit attuumassutillit, soorlu suliffimmi peqqissusermut isumannaallisaanermullu oqartussaasut, akuersissutini tulluuttuni piumasaqaasiortassapput taamalu suliat inaarutaasumik akuerineqarneranni aalajangerneqartassallutik.

Suliffissuarni maskiinanik angisuunik atuiffiusumi, portusuunik aalaasunillu suliaqarfiusuni aatsitassarsiornermi suliat pissutigalugit sulinermi avatangiisit ajutoorfiusinnaasut pilersarput. Aatsitassarsiorfimmi ajutoorfiusinnaasut sunut ulorianaateqarsinnaasunut attuumassuteqarput. Aatsitassarsiorfimmi navialiffiusinnaasut nalinginnaasut qassiuussapput, soorlu soorlu qaartiterutissat, ujaqqat nakkartarneri, assassorluni sulineq, qamutit ajutoorneri, ikuallanneq, akuutissat ulorianaatillit, quaannerit orlunerillu. Ulorianartut tamakku tamarmik sivirusumik sivikinnerusumillu sunniusimasussamik ajutoorfiusinnaapput, pissutsillu ajorpallaarpata inuunermik annaasaqarfiusinnaallutik.

Suliffeqarfik suliffimmi peqqissuseq isumannaallisaanerlu pillugit sukumiisumik periaasissiusaaq, taakku sanaartornerup kuultimillu paaanerup nalaani sulianut assigiinngitsunut aalajangersimasunut nunap qaani, akuaavimmi kuultisiorfimmilu suliarineqartunut attuumassuteqassapput. Suleriaaseq aqqissorneqassaaq attuumassuteqartut assigiinngitsut suleqatigiinnerat sunneqatigiittarnerallu isiginiarneqartussanngorlugu, tamatumanilu Suliffimmi Navianartunik Naliliineq aqqutigalugu sulisut suliamik qanoq ingerlanneqarnera pillugu toqqaannartumik aalajangeeqataasinnaassuseqassallutik.

Kiisalu suliat uteqattaartut Aalajangersimasumik Suleriaasissiorfigineqassapput suleriaatsillu akuttunngitsumik nutarterneqartassallutik. Suliat pillugit ataatsimiinnerit ullut tamaasa ataatsimiittarnerit isumannaallisaanermi suleriaasiusunut ilanngunneqassapput taamalu sulisartut navianartut pillugit akunnerminni oqaloqatigiissinnaangussallutik.

Pikkorissarnek Nalunami qitiussaaq. Pingaarnermik siullermillu, Suliffeqarfik aatsitassarsiorfimmi annaassiniarnermut suleriaasissamik atulersitsissaaq Canadami aatsitassarsiornermi piomasaaqaataasartunik tunngaveqartumik. Aatsitassarsiorfimmi annaassiniarnermut atortut aatsitassarsiorfimmi tiguinnaatinneqassapput Kalaallit Nunaanni Sullivinnik Nakkutilliisoqarfiup nakkutigisaanik, aammalu qaammatit pingasukkaarlugit aatsitassarsiorfimmi annaassiniartussat piomasaaqaataasumik pikkorissartassallutik. Pikkorissarnerit allat sanaartornerup kuultisiornerullu ingerlanerani sulianut aalajangersimasunut tunngatillugit ingerlanneqartassapput, soorlu mattusimaffiusumi sulineq, mattussineq qimarngussinerlu, portusuumi sulineq il.il.. Sullivimmi isumannaallisaanermut pikkorissaanermullu aqutsisup sulisut tamarmik sungiusarnekartarnerat aqutarissavaa kiisalu sulisut tamarmik pikkorissarsimaneri nalunaarsortassallugit.

Ajutoornermut Pilersaarut suliarineqassaaq, tassaniissapput suut navialiffiusinnaasut tamarmik, isumannaallisaanermi avatangiisinullu pisut suunersut kiisalu pisut tamakku qanoq aqunneqassasut. Ajutoornermut Pilersaarut suleriaatsillu attuumassuteqartut kuultisiornermi periaatsit pitsaanerpaat naapertorlugit suliarineqassapput kiisalu ajutoornerit naammattumik iliuuseqarfigisinnaajumallugit pilersaarutunik sillimmataasunik atortussanillu piomasaaqaataasunik ilaqassallutik. Aamma takuuk immikkoortoq 7.5.1.

Kuultisiorfimmut ilaassaaq nakorsiartarfik sulisunut tamanut ajutoortoqarnerani suliffimiluunniit ajoqusertoqarnerani sulisunut, sullisisunut tikeraanulluunniit tamanut naatsorsuussaaq. Nakorsiartarfiup sulisorissavai peqqissaasoq piffissaaq tamaat sulisoq, taannalu pisariaqarnera malillugu pinartoqalersillugu nakorsamut video-kkut attaveqassaaq. Nakorsiartarfik sulisunut sullissisunullu peqqissutsikkut tamatigut (sulineq inuttullu peqqissuseq eqqarsaatigalugit) sullississaaq.

Sulinermi ajutoorfiusinnaasunik annikillisaaneq iluaqtissanillu annertusaaneq

- Sanaartornerup aallartinnissaa sioqqullugu suliffimmi ajutoorsinnaanermut naliliineq suliarissallugu nalunaarut nr. 1168 naapertorlugu.
- Ajutoornermi iliuuseqarneq qimarngussinerlu pillugit oqartussat qanimut suleqatigissallugit
- Suliat qitiusut pillugit suleriaatsinik isumannaatsunik suliaqassalluni, taakkulu Aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi nutarterneqartuassallutik.
- Akuaavik atortullu suliffittut isumannaatsuutissallugit.
- Sulisut tamarmik ajoquseqqunagit peqqiilliuleqqunagillu paasissutissat, allagartat, ilitsersuutit, pikkorissaanerit nakkutilliinerillu isumagissallugit. Atortunut ilitsersuutit suliffimilu atornissaanut ilitsersuutit tuluttut, danskisut kalaallisullu allasimasunngorlugit piareersimatinneqassapput.
- Isumannaallisaanermut kisitsisit katersortarlugillu malinnaavigissallugit, aamma ajutooqqjarfiit navianartulillu ilisimaneqartut pillugit kisitsisitigut paasissutissat.
- Suliffeqarfiup iluani ajutoornissamut isumannaallisaaneq pillugu aqutsisussanik, siunnersuusiorartussanik, paasissutissiisartussanik nakkutilliisussanillu ataatsimiititalianik pilersitsissalluni.
- Sullivimmi isumannaallisaanermut qaffasissumik aqutsinermut akisussaaffik Kuultisiorfimmik ingerlatsisoqatigiinnut inississallugu.
- Aatsitassarsiorfimmi ajutoornermut akuttunngitsumik sungiusartitsisassalluni.

- Suut suliat angallatillu angalaneri oqartussanut attuumassuteqartunut siumoortumik nalunaarutigisassallugit
- Kuultisiorfimmi minnerpaamik inuit marluk sullivimmi isumannaallisaanermut qaqugukkulluunniit pikkorissarsimasuusarnissaat qularnaassallugu.
- Imigassanik aanngajaarniutinillu pigisaqarnejq atunerlu inerteqqutaalluinnarput inunnt aatsitassarsiorfimmu pisunut tamanut atuuttumut. Atueqqusaanngilluinnarnejq pilersuisuusunut sulisunullu isumaqatigiissutini erseqqissarneqassaaq.
- Nunanit allanit suliarortut Kalaallit Nunaanni inatsisunik malittarisassanillu ilisimasaqarnissaat qularnaassallugu.

Pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniutit kiisalu iluaqutissanik annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutiniq naliliineq

Sulinermi atukkanut isumannaallisaanermullu tunngasutigut sunniutit kuultisiorfiup ingerlanerani tamarmi pitsaanngitsutut annikitsumik sunniuteqartutut nalilerneqarput. Kuultisiorfik nunami inatsisit naapertorlugit pilersinneqassaaq. Suliariniakkap annertussutsi pissutigalugu sulisunik amerlasuunik isaatitsinissaa naatsorsuutigineqanngilaq aammalu sulinermi atukkanut sullivimmi isumannaallisaanermut pitsaanngitsumik sunniuteqassanani.

Sanaartorneq	Piaanerup nalaa	Matusineq
Pitsaanngitsaq - annikitsaq	Pitsaanngitsaq - annikitsaq	Pitsaanngitsaq - annikitsaq
<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i>	<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i>	<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i>
<i>Sakkortussusia: annikitsaq</i>	<i>Sakkortussusia: annikitsaq</i>	<i>Sakkortussusia: annikitsaq</i>

7.3 Ilinniartitsinerit pikkorissaanerillu

Soorlu Kalaallit Nunaata Aningaasaqarnera pillugu Siunnersuisoqatigiit 2020-imi ukiumoortumik nalunaarutaata immikkoortuani 7.2.1-imi nassuiarneqartutut sulisunik ilinniarsimasunik amigaateqarnejq Kalaallit Nunaanni suliffeqarnermi ajornartorsiutaanerpaasut ilagaat. Kalaallit Nunaanni ilinniarsimassuseq ataatsimut isigalugu appasippoq sulisullu ilinniarsimangitsortarpassuaqarlutik. Kommune Kujallermi ilinniarsimassuseq appasilluni sulisinnaasutut ukiullit 55%-ii meeqqat atuarfiat qaffasinnerpaamik atuarfittut naammassisimavaat. 32% inuussutissarsiutinut ilinniagaqarput, 5% bacheloreqarlutik 2% inorlugillu amerlassusillit master-iullutik.

Ukiut qulikkaat kingullit ingerlaneranni amerlanerusut inuussutissarsiutinut ilinniagaqalersimanerat pitsaasortatut oqaatigineqarsinnaavoq. Aamma, aatsitassarsiorfiusinnaasut misissueqqaarfigineqartarnerini, Greenland Ruby-p kiisalu Hudson Miningip sanaartorneqarnerat aqutigalugit piginnaasat kuultisiorfimmu iluaqutaasinnaasut annerulersimapput.

Inuussutissarsiutinut ilinniarneq aamma pikkorissarneq, Kalaallit Nunaanni Teknikimik Ilinniarfimmit (KTI) ingerlanneqartarput, taakku Sisimiuni Nuummilu ilinniarnernik neqerooruteqartarput. Aatsitassalerinermik ilinniarfik KTI-mut ilaavoq, Sisimiuni inissisimasooq. Imarsiornermut Ilinniarfik Paamiuni, Nuummi Uummannamilu ilinniartitsiviusarpoq. Inuussutissarsiutinut ilinniarsimasut ukiuni qulikkaani kingullerni amerleriarsimapput. Aamma, aatsitassarsiorfiusinnaasut misissueqqaarfigineqartarnerini, Greenland Ruby-p kiisalu Hudson Miningip sanaartorneqarnerat aqutigalugit piginnaasat kuultisiorfimmu iluaqutaasinnaasut annerulersimapput naak aatsitassarsiornermi suliffissat sulii killilimmik amerlassuseqarluartut.

Kuultisiornerup nalaani sulisut ilinniagaqarsimanngitsut 30-35 pisariaqartinneqartussaagaluartut taamaattoq suliat suliarissagaani piginnaaneqarfiusariaqartut tassaapput sulisunut Kalaallit Nunaanneersunut amerlanerpaanik suliffissaqartitsiviusussat. Nunaqavissut amerlanerpaat suliariniakkami sulinissaat angujumallugu piginnaasat pigineqareersut suliffimmilu pisariaqartinneqartussat assigiinnginnerat matussuserniarlugulusooq annertuumik piginnaanngorsaasoqartariaqarpoq. Sulisut pisariaqartinneqartussat tamakkiisut tabel 7.4-imi saqqummiunneqarput.

Sulisussat pisariaqartitat pineqarsinnaasullu assigiinnginnerat qanoq iliuuseqarfiginiarlugu Nalunaq A/S ilinniarfinnik pioreersunik suleqateqassaaq. Inuussutissarsiutinut ilinniarfiit soorlu Kalaallit Nunaannit Teknik-kimut Ilinniarfik (KTI), kiisalu Aatsitassarsiornermut Ilinniarfik piginnaanngorsaaneq pillugu suleqatigiinnermi tamatumani suleqatini pingaarnerussapput.

Pikkorissaanerit suliassanut aalajangersimasunut sammisunngorlugit sullivimmi pikkorissaasumit ingerlanneqassapput kiisalu sulitigalunilu sungiusartoqartassalluni piginnaasalinnik nakkutilliisoqarluni. Suliffeqarfimmi pikkorissaanerit KTI peqatigalugu aqqissugaasunik tapertaqartinneqassapput.

Aammattaq sulisunik annikitsumk ilinniarsimasunik ilinniagaqarsimanngitsunillu pikkorissaanermi nunat allamiut ilinniarsimasut misilittagaqassusiat Nalunami sullivimmi iluaqutaassaaq sulisut ilinniarsimasut misilittagaat sullivimmi sungiusarnermi iluaqutigineqassammata. Nalunaq A/S-ip nammineq pikkorissartitsisarnini atorlugit sulisut nunaqavissut taakkununga naleqqussakkamik aatsitassarsiornermi periaatsit pitsaanerpaat atorlugit pikkorissartassavai.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Aatsitassarsiornermut teknik-kimullu ilinniakkanik (soorlu AMU-p ataani pikkorissarnernik) kiisalu suliffimmi sungiusarnermut atasunik pilersitsinissaq pillugu Aatsitassarsiornermut Ilinniarfik inuussutissarsiutinullu ilinniarfiit allat suleqatigissallugit.
- Najukkami oqartussat, ilinniarfiit kiisalu sulisartut kattuffii peqatigalugit sulilernissaq sioqqullugu piginnaanngorsaanerit kiisalu suliffimmi sungiusarnerit ingerlatissallugit.
- Sulisut Kalaallit Nunaanneersut piginnaanngorsarneranni periaasissamik ineriartortitsissalluni, aamma sulisut qanoq sulisoriinnarissaat suliffimmilu qaffakkiartornissaat pillugu.

Pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniutit kiisalu iluaqutissanik annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Sulisunik ilinniartitsinerup pikkorissaanerullu sunniutaat pitsaasuussapput, tassaassallutillu suliffimmi sungiusarneq, ilinniarfimmi ilinniarnaq kiisalu KTI peqatigalugu ilinniartitsinerit, kiisalu suliffimmi ilinniartuunissamik kuultisiorfiup neqeroorutai. Sanaartornerup paaanerullu nalaanni sunniutit pitsaasutut, annikitsumik akunnattumillu sunniuteqartussatut nalilerneqarput. Najukkami, nunap immikkoortuani nunalu tamakkerlugu sunniutaat sulisut sumiuussusii apeqqaallutik annertussuseqartassapput. Aatsitassarsiorfimmi sulisut, aatsitassarsiornermut ilinniarfimmi ilinniarfinilu attuumassuteqartuni allani ilinniartut.

Sanaartornerup nalaani pikkorissarnissamat periarfissat annikitsuinnaassangatinneqarput naak pikkorissarnerup pitsaasumik sunniuteqarnissaa naatsorsuutigineqaraluartoq.

Kuultisiornerup nalaani kuultisiorfimmi ilinniarnissamut pikkorissarnissamullu periarfissaqarnerusaaq sulisullu piginnaasaminnik ingerlaavartumik ineriartortitsinissamut periarfissaqassallutik.

Aatsitassarsiorfiup matunera annerusumik ilinniartitsiviusussatut pikkorissaaviusussatullu naatsorsuutigineqanngilaq.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - annikitsoq	Pitsaasoq - akunnattoq	Pitsaasoq - malunnaateqanngitsoq
<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimanangilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.4 Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik atuineq

Kujataani inuussutissarsiutitigut ineriartorneq ajornartorsiorfiuvoq. Kommune Kujallermi inuussutissarsiutinik ineriartortitsiniarnermi aalisakkanik tunisassiorneq, avammullu niuernerit tassunga atasut, nunalerineq inuussutissalerinerlu, takornariartitsineq aatsitassarsiorneq qitiutinneqarput. Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut (GE) suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut kattuffiupput taavalu nuna tamakkerlugu ilaasortaataqarfigalugu illoqarfinni 19-ini immikkoortortaqlutik. Kujataani Sulisitsisut Nanortalimmi Qaqortumilu immikkoortortaqarput 12-inik 27-inillu ilaasortaqlutik. Nalunaarsorneqarsimasunut ilaapput suliffeqarfiit sanaartornermik suliaqartut 78-it, amerlanersaat mikisuinnaasut.

Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut kiisalu kattuffiit niueqatigiillutillu suleqatigiinnissaat aqqutissiorniarlugu nittartagaq Namminersorlutik Oqartussanit pilersinneqarsimavoq. Nittartagaq www.comdia.gl aatsitassarsiornermut immikkoortortaqarpoq, Kalaallit Nunaanni ingerlatseqatigiiffinnik suliffeqarfinnillu aatsitassarsiornermi sullissisartunik pilersuisuusartunillu nalunaarsuiffiusimasumik. Siunertaq tassaavoq suliffeqarfiit sullissisuusut nittartakkamut nalunaarsussallugit (soorlu assartuineramik, najugaqartitsineramik, sanaartornermik, oqarasuaateqarnermik, aningaaserineramik, siunnersuineramik suliallit) aamma / imaluunniit pilersuisuusut (soorlu najugaqarfimmik, nerisaqartitsineramik, nukissiornermik, sulisussanik, qamutininik, peqqissaanermik pilersuisuusut) suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanni sulissagunik pisariaqartittagaat nalunaarsussallugit. Nalunaarsortinneq akeqanngilaq suliffeqarfiillu nittarsaassiffissaqalartarput taamalu aatsitassarsioqatigiiffiit suliffeqarfinnik sullissisorisinnaasaminnik pilersuisorisinnaasaminnillu ujaasisinnaallutik. 2021-imi januaarimi suliffeqarfiit aqqaneq marluk nalunaarsorsimapput, taakkulu ilaat aatsitassarsiornermut sullissinissamut naleqquttuupput.

Aatsitassanut Inatsimmi § 52, imm. 2 naapertorlugu attaveqarnermi atortunik, atortussanik, sakkunik, maskiinamik, nioqqutissanik sullissinernillu pissarsiniarluni isumaqatigiissusiornerit Kalaallit Nunaanni suliariumannittussarsiorneqartartussaapput. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut teknikkikkut akitigulluunniit unammillersinnaanngippata suliffeqarfiit nunani allaneersut suliariumannittussarsiornermut siumoortumik peqataasinnaatitaasut neqeroorsinnaatitaapput. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut teknikkikkut akitigullu unammillersinnaasutut isigineqarunik suliariumannittussatut isumaqatigiissuteqarfigineqartassapput.

Isumannaallisaaneq atortulersuutillu pillugit Kalaallit Nunaanni teknikkikkut aalajangersakkat qassiit sanaartornerup piiaanerullu nalaanni atuupput. Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik Kuultisiorfimmi Nalunami ikiuuteratarsinnaasunik nassaarniarnermi tamakku isiginiarneqassapput.

Sanaartornerup nalaani pilersuinermi attaveqarnermilu illutanik sanaartortoqassaaq, soorlu najugaqarfik tamarmik, toqqorsiviit, akuaavik, imermik imigassamik saliivik, anartarfiit imaannik saliivik, kiisalu innaallagissiorfik sananeqassapput.

Aatsitassarsiorfimmi atortussanik pilersuisinnaasut Kalaallit Nunaanni ikittuinnaapput. Taamaammat suliffeqarfiit nunat allaneersut atortussanik soorlu aserorterivinnik, saviup kajungerisaa atorlugu immikkoortiterutinik, usisaassuarnik, assaatinik, qillerutinillu pilersuisorineqartariaqassapput.

Sanaartornermut suliffeqarfiit angisuut amerlanngitsuinnaat ingeniør-isut suliassanut piginnaangorsarsimapput kiisalu attaveqaatinik pilersuinermilu atortunik sanaartornermut misilittagaqarlutik, soorlu makkuusut Inuplan A/S, LNS Greenland A/S, Mannvit Aps, Masanti A/S, MT Højgaard Greenland Aps, Niras Greenland, Nørskov Gruppen Aps, Permagreen Greenland A/S, Qaqortoq Entreprenørforretning Aps, Rambøll Greenland A/S, taavalu WSP Arctic A/S. Tamatuma saniatigut suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut amerlanngitsuinnaat aatsitassarsiorfinnut assartuinermit immikkut piginnaangorsarsimapput, taakkunanga marluk tassaapput Xploration Services Greenland Aps aamma 60° North Aps.

Suliffeqarfimmik angisuumik sanaartornermik ingerlatsisussamik kuultisiorfimmiit toqqaasoqartussaagaluartoq taamaattoq sullissisutut isumaqatigiissutit qassiit sanaartornerup piiaanerullu nalaanni Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnut isumaqatigiissutigineqarsinnaasasut naatsorsuutigineqarpoq. Suliffeqarfiit sulisitat tamarmik Kalaallit Nunaanni teknikkikkut piumasqaatinik, aamma isumannaallisaanermut piumasqaatinik, naammassinnissinnaassuserminnik takutitsissapput.

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit ingerlatsiviillu qassiit aatsitassarsiornermi suliassat eqqarsaatigalugit sullissisusinnaapput. Sullissinerit pineqartut soorlu tassaapput assartuineq, sanaartorneq, dieselimik issittumi atugassamik pilersuineq, aatsitassarsiorfimmi suliassat aserfallatsaaliinerlu, kalaaliminernik nioqutissanillu pilersuineq, nerisaqartitsineq, eqqiaaneq kiisalu allaffissornikkut suliassat.

Sullissinerit atortullu makku Kalaallit Nunaanniit pissarsiarineqartussat naatsorsuutigineqarput:

- Nioqutissat najugaqarfimmi atugassat
- Isumannaallisaaneq
- Imaatigut qulimiguulitsigullu assartuineq
- Najugaqarfimmi allaffinnilu pequtit
- Nunat qaani qillerinermit atortut
- Orsussaq, uulia, kingoraartissat
- Assaanermi atortut

Aammattaq takuuk 7.2.2

Kalaallit Nunaanni pilersuisunit pisiniartarnermi periaasissat kuultisiorfissami suliareqarsimapput taavalu marsimi 2021-imi attuumassuteqartunut ataatsimiititsinermi taakkununga saqqummiunneqarsimallutik. Pisiniartarnermi periaasit Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiamut uunga ilanngussatut 4-itut ilanngunneqarpoq. Periaatsimi tassani oqaluttuarineqarpoq Nalunaq A/S Kalaallit Nunaannut annertuumik tunniussaqaqnissaminut imminut pisussaattitooq, taamaaliussallunilu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut Aatsitassanut Inatsimmi § 52, imm. 2 naapertorlugu teknikkikkut akitigullu unammillersinnaasut siuliani taaneqareersutut sullissinissaannik isumaqatigiissusiorfigisarnerisigut. Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut nioqutissanik sullissinernillu

pilersuisuunissaminnut soqutiginnittut Nalunaq A/S-ip pilersuisunik nalunaarsuiffianut nalunaqqullugit kajumissaarneqarput.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Niuerniarnermi politikki najukkami pilersuisunut tapersersuiffiusoq atuutsilissallugu kiisalu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut akitigut teknikkikkullu unammillersinnaassusiat pillugu naliliinermi tunngavigineqartartussanik saqqummiivigissallugit.
- Najukkami suliat imarisaat pillugit periusissiusalluni pingaartumik pilersuisut ineriartornissaat qitiutillugu, tamatumanilu najukkami suliffeqarfinnik unammillersinnaangorlugit nukittorsarnermi periusissiaq ilaavoq.
- Suliariumannittussarsiuutissallugit annikitsukkuutaangorlugit suliariumannittussarsiuuttassallugit najukkami piginnaasanut naapertuuttunngorlugit tamatumuunalu najukkami annerusumik unammilleqatigiinnissaq kajumissaarutiginiarlugu.
- Suliariumannittussarsiuutissallugit najukkami suliffeqarfiit pisinnaassusiinut naapertuuttut nassaarisassallugit najukkamilu suliariumannittussarsiuugassangortittassallugit.
- Kalaallit Nunaanni angallassillutillu assartuisartut Air Greenland aamma Royal Arctic Line qanimut attavigissallugit.
- Attaveqaatit pisariaqartinneqartut pilersiniarlugit TUSASS qanimut attavigineqassaaq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Najukkami suliffeqarfiit pilersuisutut assartuisutullu sulisinneqarnerisa sunniutigisinnaasaat pitsaasut sanaartornerup piiaanerullu nalaani akunnattumik pitsaassuseqartussatut nalilerneqarput.

Sanaartornerup nalaani naatsorsuutigineqarpoq atortut amerlanersaat Kalaallit Nunaata avataanit pisuussasut. Naatsorsuutigineqarporli akuiaaviup katiterneqarnerani sullissinernik immaqalu suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuisoqartarumaartoq kiisalu sanaartornerup nalaani najugaqarfimmi suliassaqartitsisoqartassalluni.

Piiaanerup nalaani suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut mikisut akunnattumilluunniit angissusillit kiisalu suliffeqarfiit angallassisartut kuultisiorfimmut sullissisuunissamut periarfissaqassapput. Kuultisiorfik inunnut toqqaannartumik toqqaannangitsumillu sulisitsiviulluni inunnut isertitaqartitsinerulertussatut naatsorsuutigineqarpoq aammalu nioqqutissat sullissinerillu annerusumik piumaneqalernerannik nassataqassangatinneqarluni.

Aatsitassarsiorfiup matuneqarnerani suliariumannittussarsiornerit ikilissapput sunniutillu pitsaasut ikilissallutik.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - akunnattoq	Pitsaasoq - akunnattoq	Pitsaasoq - annikitsoq
<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Pisinnaassusia: ilimanarpoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.5 Innuttaasunik sullissiviit artorsartitaanerat pisortallu aningaasaqarnerat

7.5.1 Pisortat, attaveqaatit pilersuiivilu kiisalu sullissiviit artorsartitaanerulernerat

Pisortat sullissiviinut ilaapput napparsimaveqarfik, pisortat allaffeqarfii, inunnik sullissiveqarfiit (atuarfiit, meeqqanik paaqqinnittarfiit, utoqqaat illui il.il.), inissiaqarneq kiisalu isumaginninnermi ikiorsiissutit.

Pisortat sullissinerat artorsarpoq Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni sulisinnaasutut ukiullit ikiliartornerat, pisortat isertitakiliartornerat kiisalu sullissinernik pisariaqartitsinerup annertusiartornera pissutigalugit, pissutsillu tamakku ukiuni aggersuni suli ilungersunarnerulissangatinneqarput.

Attaveqaatit pilersuviivillu kiisalu pisortat sullissivii tulliuuttut kuultisiorfimmit sunnigaasinnaapput, tamarmillu tulliuuttuni nassuarneqarput:

- Timmisartuussinerit
- Assartuinerit
- Attaveqaatit
- Oqartussat nakkutilliinerat (sullivimmi isumannaallisaaneq, avatangiisitigut nakkutigineqarnerat il.il.)
- Politiit
- Kalaallit Nunaanni ilanngaaserisut kiisalu Danskit Nunasisunut Oqartussaqaarfiat
- Napparsimaveqarfik

Timmisartuussineq assartuinerlu

Kommune Kujallermi attaveqaatit ineriartorput. Narsarsuarmi mittarfissuaqarpoq, kiisalu Qaqortumi Nanortalimmilu qulimiguulinnut mittarfeqarluni. Narsarsuarmi mittarfissuup nuunneqarnissaa kiisalu Nanortalimmi qulimiguullit mittarfiata mittarfeeranngortinneqarnissaa pilersaarutigineqarpassipput. Kalaallit Nunaata iluani Air Greenland kisermaassilluni aalakaasumik ilaasunik timmisartuussisartuuvoq.

Narsarsuarmi mittarfik (imaluunniit mittarfiup nutaap pilersaarusionerqarnera eqqarsaatigalugu Qaqortoq) aatsitassarsiorfimmit attaveqaatitut isumalluutigineqassaaq. Qaqortumi Nanortalimmilu qulimiguulinnut mittarfiit aamma atornerqarsinnaassapput.

Nunap avataaneersut paarlagaallutik Kalaallit Nunaannut timmisartuunneqartassapput. Narsarsuarmiit toqqaannartumik kuultisiorfiliaanneqartassapput. Sulisut nunaqavissut annermik Nanortalimmiit Qaqortumiillu angallammik ingerlanneqartassapput. Nanortalimmi eqiteruffiusartumiit sulisuminik angallassinermi Suliffeqarfik najukkami angallassisartumut isumaqatigiissuteqarsinnaavoq imaluunniit nammineq angallammik ingerlatsisinnaalluni.

Kalaallit Nunaannut avataaniit isertarnerup Schengenikkut suleqatigiinnermut ilaannginnera pissutigalugu nunamut iserfissat akuerisaasut, tassa politiinit nakkutigisaasut, aqutigalugit pisarnissaa isiginiarneqarpoq. Aammattaaq nunanut Schengenikkut suleqatigiinnermut ilaanngitsunut Kalaallit Nunaanniit aallarniaraani piumasaqaatit assingusut atuuttarput. Narsarsuarmi mittarfik umiarsualivillu killeqarfikkut isertarfittut tamarmik akuerisaapput

Kuultisiorfik Kujataani Air Greenlandip Diskoline A/S-ilu ilaasunik angallassinerrannut ilimaginngisamik ajoqutaalissagaluarpat suliffeqarfiup Angallannermut Naalakkersuisoqarfik siumoortumik attavigissavaa. Nanortalimmut ilaasussanik kuultisiorfik amerlanerulersitsissaguni angallassinermut iluaqutaaratarsinnaavoq.

Pajuttarneq

Nanortalik nunaqarfiillu tamatuma eqqaaniittut Royal Arctic Linep usisaatai atorlugit pajuttorneqartarput. Misissueqqaarnerup nalaani maskiinanik atortussanillu assartuinermi RAL-issaaq kuultisiorfimmumt sullissisarsimavoq.

Sanaartornerup nalaani assartukkat amerlanersaat poortugaatinnagit annertoorsuakkuutaarlugit usillugit containerinullu issorarlugit assartorneqartassapput. Assartukkat tikiunneqartussat angissusii eqqarsaatigalugit nunnigussisarfik kuultisiornermi siuliini atorneqartarsimasooq iluarsaateqqinneqassaaq atoqqinneqassalluni. Sanaartornerup nalaani assartukkat 4.200 m³ missaat poortugaatinnagit annertoorsuakkuutaarlugit usillugit kiisalu containerinut poortuullugit assartukkat 4.500 m³ missaat kuultisiorfimmumt apuunneqassapput. Naatsorsuutigineqarpoq sanaartornerup nalaani Nanortalimmiit Qaqortumiilluunniit pajuttut 40-50-eriarlutik kuultisiorfimmumt tikittassasut.

Piiaanerup ingerlanerani assartukkat assut ikinnerulissasut naatsorsuutigineqarpoq. Assartukkat amerlanerit aatsitassarsiorfimmu akuaivimmilu atugassaassapput. Assartukkat Kujataani katersorneqariarlutik akuttunngitsumik kuultisiorfiliaanneqartassasut naatsorsuutigineqarpoq. Tamatuma saniatigut kuultinik puttallartitsivimmiit kimittorsakkat Nalunami akuaivimmeersut Nanortalimmut katersorneqarneqartassapput akuaqqitassanngorlugillu Kalaallit Nunaata avataanut assartorneqartassallutik. Niuernermi piuaneqartut tunngavigigaanni naatsorsuutigineqarpoq kuulti puttallartitsivimmiit kimittorsagaq ukiumut 2.000 – 3.000 tons Nalunamiit aallarunneqartassasooq.

Massakkut naatsorsuutigineqarpoq sapaatit akunnerannut ataatsip missaani aatsitassarsiorfimmumt kuultimik akuiakkamik aallersooqartassasooq. Imaatigut angallanneq pillugu paasissutissat naapertorlugu Saqqaata Kangerlua angallateqajuitsungajaavoq. Aatsitassarsiorfimmumt angallattut sullittullu amerliallaatissaat ikittuinnaassasut naatsorsuutigineqarpoq. RAL-ip pajuttortarnerinut ilanngullugu pisariaqalerfiatigut nunnigussisarsinnaasumik kuultisiorfik pisariaqartitsiumaarpoq.

Attaveqaatit

TUSASS Kalaallit Nunaanni attaveqaatitigut, qarasaasiatigut allakkatigullu kisermaassisuuvoq.

Attaveqaatinik pisariaqartitsineq, aamma datamik, TUSASS tunniussinnaasaanit annerussangatinneqanngilaq aammalu Kujataani attaveqaateqarnermut pitsaanngitsumik sunniuteqassangatinneqarani.

Nakkutilliineq

Kalaallit Nunaanni sullivimmi avatangiisit danskit oqartussat inatsisiliaatigut malittarisassaqartitaapput. Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik misissuisarnernut akisussaasuuvooq kiisalu suliffeqarfinnut sullivimmi avatangiisinik unioqqutitsisunut akiliisitsinissamut pinnaatitaalluni. Sullivimmi avatangiisit pillugit, aamma ajutoornerit pillugit, Nalunaq A/S Sullivinnik Nakkutilliisoqarfimmumt nalunaarusiortassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq Nakkutilliisoqarfik akuttunngitsumik kuultisiorfimmumt misissuiartortassasooq.

Politeeqarneq

Kalaallit Nunaanni politiit Kalaallit Nunaanni ujaasinerit annaassiniarnerillu ataqatigiissaarneqarnerinut akisussaapput. Nunakkut imaatigullu annaassiniarnerit politiit Kalaallit Nunaanni oqartussaapput.

Tamatuma saniatigut kultisiorfimmi ajutoortoqartillugu / pisoqartillugu politiit ataqatigiissaarisuusassapput. Politiittaaq Kalaallit Nunaanni killeqarfinnik nakkutilliisuupput Schengenikkut Suleqatigiinneq naapertorlugu.

Kalaallit Nunaanni ilanngaaserisut kiisalu Danskít Nunasinermut Sullissiviat

Sanaartornerup piiaanerullu nalaanni nunanit allamiunik sulisoqarneq pissutigalugu nunamut isernissamut, najugaqarallarnissamut sulinissamullu akuersissutit suliasaqarfiussapput. Nunanit Allaniit Sulisussarsiortarnermut Danmarkimi Oqartussaqaarfik aqqutigalugu najugaqarallarnissamut sulinissamullu qinnuteqaatit suliarineqartassapput. Sulisussarsiortarnermut Oqartussaqaarfiup qinnuteqaatit suliarisassavai taavalu Naalackersuisut suliami tamatumani tusarniaavigineqartartuussallutik. Nunamut isernissamut akuersissutit Danmarkimi Nunanut Allanut Ministerie-qarfimmu qinnutigineqartassapput. Avataaniit suliarortut killilersimaarneqarnissaat pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 27, 30. december 1992-imeersoq naapertorlugu Nalunaq A/S-ip sulisunik ilinniagaqarsimanngitsunik allagartalinnillu tikisitsinissamik qinnuteqaatai Kommune Kujallermit suliarineqartassapput. Suliassaq tamanna kommunip sullissineranut annikitsuinnarmik sunniuteqartussatut nalilerneqarpoq.

Akilaartarnermut Oqartussaqaarfiup sullissineri annerulissangatinneqarput nunanit allaniit Kalaallit Nunaannut angallattoqarnera kiisalu nioqutissanik atortussanillu eqqussuineq pissutigalugit, pingaartumik sanaartornerup nalaani taamaassaaq tamatuma nalaani sanaartornermi atortussat amerlanersaasa eqqunneqarnissaat naatsorsuutigineqarmat.

Napparsimaveqarneq

Nuummi Dronning Ingridip Napparsimavissua Kalaallit Nunaanni qitiusumik napparsimaviuvoq. Kommune Kujallermit nunap immikkoortuani napparsimaveqarfik Qaqortumiippoq. Nanortalimmi angisuumik peqqissaaveqarpoq pinartunik, pinaveersaartitsinernik, passussinernillu kiisalu COVID-19-imut misiliisarnermik suliaqarsinnaasumik.

Kultisiorfik nammineq nakorsiartarfiliussaaq kultisiorfimmi sulisunik sullissiviusussamik. Nakorsiartarfik ulloq naallugu sulisartumik peqqissaasoqassaaq kiisalu ajutoortoqarnerani atortunik pisariaqartunik tamanik video-kkullu attaveqaammik pigisaqassalluni. Atorfiit marluk kalaallinik peqqissaasunik ilinniarsimasunik ajutoortoqarneranilu sulinermut misilittagaqartunik sapinngisamik inuttalerniarneqassapput.

Nakorsiartarfik ajutoortoqarnerani, kiisalu peqqissaanermi nalinginnaasumi, pinaveersaartitsinermi passussisarnermilu Nanortalimmi peqqissaavimmit ikiorneqartassaaq. Pisariaqarnerusumik pisoqarpat Qaqortumi Kujataata napparsimavia, Nuummi Dronning Ingridip Napparsimavissua saaffigineqartassapput, taavalu perululluinnartoqartillugu Københavni Rigshospitalit Reykjavik-kiluunniit saaffigineqartassallutik.

Upalungaarsimanissamut pilersaarut sukumiisoq Aatsitassanut Aqutsisoqarfiimmu isumaqatigiissutigineqassaaq. Upalungaarsimanissamut pilersaarut kultisiorfiup sanaartorneqarunnaarluni piiaaffiulernerani nutarterneqassaaq. Ajutoornissamut piareersimasoqarnera qularnaarumallugu aalaakaasumik sungiusartoqartassaaq. Ukiukku aasakkallu ajutoornermi periaatsit sungiusarnerlu pilersaarusiortarnermut ilanngunneqassapput.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Kommune Kujallermi atortulersuutit sullisinerillu aatsitassarsiorfimmit artorsartinneqarnerat pillugu kommune oqaloqatigalugu.
- Upalungaarsimanermit pilersaarut kiisalu nunat allamiut napparsimaveqarfimmit sullinneqarnerat pillugu peqqissutsimut oqartussat qanimut oqaloqatigisarlugit.
- Kalaallit Nunaanni angallassisartut assartuisartullu Air Greenland aamma Royal Arctic Line qanimut oqaloqatigisarlugit.
- Attaveqaatit pisariaqartinneqartut pilersikkumallugit TUSASS qanimut oqaloqatigalugu.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Kuultisiorfiup angissusia pissutigalugu sanaartornerup, piiaanerup matusinerullu nalaani pisortat sullissiviisa atortulersuutaasalu, ajutoortoqarnerani upalungaarsimaneq ilanngullugu sunnigaanerat pitsaanngitsutut annikitsumilli sunniuteqartussatut nalilerneqarpoq. Suliariniagaq anginngitsunnguugami killilimmik pisortat sullissiviinut sunniuteqassanganinneqarpoq. Nunat allamiut paarlakaallutik Kalaallit Nunaannut timmisartuunneqartassapput. Narsarsuarmiit toqqaannartumik kuultisiorfiliaanneqartassapput. Nunaqavissut annermik Nanortalimmiit Qaqortumiillu imaatigut angallanneqartassapput. Nanortalimmi eqiterivimmiit sulisunik angallassinermi atugassamik suliffeqarfik angallammik attartorsinnaavoq imaluunniit nammineerluni pigisaqarsinnaalluni.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaanngitsaq - annikitsaq	Pitsaanngitsaq - annikitsaq	Pitsaanngitsaq - annikitsaq
<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i>	<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i>	<i>Ilisimanassusia pisinnaavoq</i>
<i>Sakkortussusia: annikitsaq</i>	<i>Sakkortussusia: annikitsaq</i>	<i>Sakkortussusia: annikitsaq</i>

7.5.2 Pisortat isertitaat

Qallukkanut akiliutit (royalties) aamma ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat

Qallukkanut akiliutit (royalties), ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat isertitatigullu akileraarutit aqqutigalugit kuultisiorfik pisortanut isertitaqaataasussatut naatsorsuutigineqarpoq.

Qallukkanut akiliutit akuersissutip isumaqatigiinniutigineqarneranut ilaasarput. Nalunaq A/S qalluinermit akiliutinut 2,5%-inik akiliisassaaq. Tassa imaappoq avammut tuninerata nalaani kuultip akiata 2,5%-ia Kalaallit Nunaannut akiliutigisassavaa.

Ingerlatseqatigiiffiit 25%-imik akileraaruteqarput. Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat ingerlatseqatigiiffiup sinneqartoorutaanit akiliutigineqartarput. Qalluinermit akiliutit ingerlatseqatigiiffiup akileraarutaanut ilanngaatigitinneqartarput. Qalluinermit akiliutit ingerlatseqatigiiffiillu akileraarutaat ukiunut tallimanut naatsorsorneqarsimapput.

Tabel 7.5: Pisortat isertitassaattut naatsorsukkat⁸

Isertitat	Amerlassusissaattut naatsorsukkat, ukiuni tallimani qalluineq
Qalluinermit akiliutit Royalties (2.5%)	DKK 62,15 mio
Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat (25%)	DKK 212.95 mio (qalluinermit akiliutit peereerlugit)

⁸ Kuultisiorfiup ingerlanerani ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaannik qalluinernullu akiliutinik (royalties) Naalakkersuisunut akilernerqartussanik naatsorsuinermit januar 2021-imi kuultip akia 1850 USD/oz tunngavigineqarpoq.

Qalluinnermut akiliutissatut ingerlatseqatigiiffittullu akiliutissatut naatsorsuutigineqartut ingerlatseqatigiiffiup akilersinnaassutsimik misissuinerani allaaserineqarput, taavalu akit nioqquteqarnermilu akit piffissami tassani pissarsiaasaasut naapertorlugit pitsaanerpaamik missingerneqarlutik.

Isertitanit akileraarutit

Nunaqavissut isertitaminnit akileraarutaat kommunimit sorlermit aggersuunerat apeqqutaalluni 42-44%-iusarpoq ukiumut 58.000 kr—inik ilanngaatitaqartarluni. Kommune Kujallermi akileraarut 44%-iuvoq. Uuliasiornermi, gas-sisiornermi, aatsitassarsiornermilu nunanit allanit suliarortut akileraarutaat allanngorarani 35%-iuvoq ilanngaateqarfiusinnaananilu.

Tabel 7.6-imi isertitanit akileraarutit periarfissanut pingasunut agguataarlugit naatsorsorneqarput, apeqqutaalluni sulisut nunaqavissut avataaneersullu amerlassutsimikkut agguataarneri qanoq innersut. Immikkoortoq 7.2.1-imi oqaatigineqareersutut nunaqavissunik sapinngisamik amerlanerpaanik sulisoqarnissi Nalunaq A/S-ip siunertaraa. Taamaattorli kuultisiorfimmiit isertitatigut akileraarutaasussanik naatsorsuinermi nunaqavissut 50%-unissaat nunanillu allanit suliarortut 50%-unissaat atornerqarpoq. Akissarsiat qaffasissusilerneqarnerini sanasut assessorissanillu suliaqartut pillugit SIK-p akunnermusialinnut isumaqatigiissutai tunngavigineqarput⁹. Nunanit allanit suliarortut eqqarsaatigalugit Canadami Skandinaviamilu sulisut ilinniarsimasut misissuiffigineqarnerannik aallaaveqartumik akissarsiat qaffasissusilerneqarput¹⁰. Kuultisiornermi isertitanit akileraarutit eqqarsaatigalugit akissarsiat qaffasissusiini atorfiit tabel 7.4-imi nassuiarneqartut aallaavigineqarput.

Tabel 7.6: Isertitanit akileraarutit

Periarfissat	Sanaartornerup nalaani (ukioq ataaseq) kiisalu kuultimik piiaanerup nalaani isertitanit akileraarutit (ukiut tallimat)
Sulisut nunaqavissut: DKK 106 mio akissarsiat 44%-inik akileraarusikkat Nunanit allanit suliarortut: DKK 275 i akissarsiat 35%-imik akileraarusikkat	DKK 143.13 M

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

Akileraarutit qalluinnermullu akiliutit inatsisit atuuttut naapertorlugit pilersussaammata ajoqutinik minnerpaatitsiniutinik soqanngilaq.

Suliffeqarfik Nunatta Karsianut isertitatigut akileraarutigineqarsimasut pillugit ukiumoortumik nalunaarusiortassaaq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Sanaartornerup piiaanerullu ingerlaneranni pisortat isertitaannut suliniutip sunniutai pitsaasutut akunnattumiit qaffasissumut sunniuteqartutut nalilerneqarput. Ingerlatseqatigiiffittut akilersaarutit

⁹ SIK (2019): Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut (GA) kiisalu Sulinermit Inuussutissarsiuqartut Kattuffiat akunnermusiallit, ruujorilerisut, innaallagisserisut kiisalu sanaartortut pillugit 2019-2023-imut isumaqatigiissutaat.

¹⁰ Misissuinnermut ilaapput Canadami Aatsitassarsiortut Kattuffiata nunallu immikkoortuini misissuisarnerit, kiisalu Sverigemi misissukkat PwC-mit saqqummersitaasut.

qalluinemullu akiliutit atorlugit Kuultisiorfik pisortat isertitaqaataassaaq, taavalu sulisut inuttut isertitaasa akileraarusersorneqarnerisigut toqqaannanngitsumik isertitsissutaassalluni.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasut - akunnattut	Pitsaasut – annertuut	Pitsaasoq - malunnaateqanngitsoq
<i>Ilimanassusia: taamaarataannaavoq Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimanarpoq Sakkortussusia: annertooq</i>	<i>Ilisimanassusia: ilimanarpoq Sakkortussusia: malunnaateqanngitsoq</i>

7.6 Innuttaasut peqqissusiat

Nunanut avannarlernut allanut sanilliullugu Kalaallit Nunaani tuberkulosertut amerlanerupput. Kinguaassiutitigut nappaateqartartut malunnavissumik amerlanerupput, taavali kræft allanisut illuni. Imminortarnek 6-7-eriaammik qaffasinneruvoq, taavalu imigassartorneq apparsimavoq taavalu nunat avannarliit allat inulersimallugit.

COVID-19-ip tunillaassuunera eqqarsaatigalugu, killilersuinerit soorlu angalanermik killilersuinerit pissutigalugit Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni tuniluunneq pinngitsoorneqarsimavoq. Kalaallit Nunaanni upernaap qiteqqunnerani Kalaallit Nunaanni COVID-19-imik tunillatsissimasut uppersarsineqartut 30 sinneqatsiarput.

Kuultisiorfiup angissusia suliarortullu killeqarnerat pissutigalugu napparsimaveqarfiup pitsaanngitsumik sunnigaanissaa naatsorsuutigineqanngilaq. Najukkami napparsimaveqarfimmut sunniutaajunnartut innuttaasunik sullissinerup, attaveqaatit sullissinerillu artorsartitaaneri pillugit immikkoortortami nassuiarneqarput.

Nappaatit tuniluuttuunngitsut

Ajoqutaasinnaasut soorlu nipiliorneq, pujoralammik silaannarmillu aniatitsineq suliariniakkap avatangiisnut sunniutissanik naliliinermi nalilersorneqarput. Tamakku sunniutaat sanaartornerup piiaanerullu nalaanni annikitsuinnaasussatut aammalu Napasorsuup Qooruani kiisalu Saqqaata Kangerluata ilorpasinnerusortaannaani atuuttussatut nalilerneqarput. Kuultisiorfik Nanortalimmiit 33 km-inik ungasissuseqarmat nunaqarfillu qaninneq 18 km-inik ungasissuseqarmat tamakku inuit peqqissusiannut sunniuteqassanngillat.

Nappaatit tuniluuttut

Kuultisiorfimmut avataanit suliarukaasoqassagaluartoq taakku aatsitassarsiorfimmi najugaqartassapput aammalu nunanit allanit suliarortut Narsarsuarmi mittarfimmiit angallatit atorlugit kuultisiorfimmut toqqaannartumik angallanneqartartussaammata sulisartut nunat allamiut nunaqavissullu akuleruppallaartarnaviangillat. Kalaallit Nunaanni sumiiffinit allanit suliarortut aqqutit taakku atortassavaat. Avataaniit suliarortut najugaqartullu akuleruppallaartassanngimmata nappaatit tuniluuttut soorlu kinguaassiutitigut nappaatit tuberkulosillu qaffariarnissaat ilimagineqanngilaq.

Sulisartut najugaqarfiini kiisalu sulisartunik aatsitassarsiorfimmut tassanngalu angallassinermi nappaatinik siaruatsaaliisoqartariaqarnera COVID-19-imik nappaalanerup erseqqissarpaalusoq. Nalunaq A/S COVID-19-imut suleriaatsinik aalajangersimasunik 2020-mili misissueqqaarnerni

malittarineqalersimasunik (SOP)¹¹ atuutsitsilerpoq. Suleriaatsini aalajangersimasuni taakkunani eqqiluisaarneq, aserfallatsaaliineq kiisalu kiisalu COVID-19 pinaveersaartinniarlugu nakkutilliinerit pingaarutillit inissineqarsimapput, tamatumani malinneqarput peqqissutsumut suleqatigiiffissuup WHO-p najoqqutassiai angallanermullu killilersuutai, Timmisartukkut ilaasunik angallassinermi suleqatigiiffik, kiisalu Kalaallit Nunaanni oqartussat. Sanaartornerup piiaanerullu nalaanni aatsitassarsiorfimmi sulisut nunaqqatigiillu akornanni COVID-19-ip tuniluunnissaa pingitsoortinniarlugu allanittaaq iliuuseqartoqarumaarpoq. Kuultisiorfimmi sulisunut iliuuserineqartut pillugit takuuk immikkoortoq 7.2.3.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinnit allaneersut Narsarsuarmit kuultisiorfimmut toqqaannartumik angallattarlugit.
- Iliuuserineqartut allat COVID-19 pillugu Suleriaatsini Aalajangersimasuni aalajangersimasuni ittut atuutsinneqalissapput, soorlu sulisut paarlakaattarnerannut atatillugu nappaammut misissuineq, mattussigallarneq kiisalu akiuussutissamik kapisineq

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Inuit peqqissusiannut sunniutissaa pitsaanngitsut taamaattorli annerusumik malunnaateqanngitsussatut nalilerneqarpoq. Kuultisiorfik isertitanik amerlanerulersitsineq pissutigalugu sulisartunut nunaqavissunut ilaqutaanullu peqqinnerulersitsisinaavoq. Sulariniakkap angissusia sulariartortullu killeqarnerat pissutigalugu inuit peqqissusiisa pitsaanngitsumik sunnigaanissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

Sanaartornerq	Piiaanerup nalaa	Matusineq
Pitsaanngitsoq - malunnaateqanngitsoq	Pitsaanngitsoq - malunnaateqanngitsoq	Pitsaanngitsoq - malunnaateqanngitsoq
<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.7 Inuit atugaannut tunngasut

7.7.1 Inuit ataatsimoornerat / aporaaffii

Aatsitassarsiorortoqartillugu inuit aporaaffii eqqarsaatigalugit nunaqavissut nunanillu allanit sulariartortut attaveqatigiittannginnerat misilittagarineqarpoq. Taamaammallu nunaqavissut suliamut attuumassuteqarsinnaasut ataatsimeeqatigineqarnerini Angel Miningip aammalu nunaqqatigiikkuutaat akornanni attaveqatigiinnerup amigartutut nalilerneqarnera oqaatigineqarpoq.

Sulariartortut killilimmik amerlassuseqarnerat, aatsitassarsiorfimmi najugaqarfiup avinngarusimanera kiisalu sulisartut nunaqqatigiillu akuleruppallaartannginnerat pissutigalugu kuultisiorfiup inuit ataatsimoornerannut aporaaffeqarnerannullu sunniutai killeqassangatinneqarput.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinnit allaneersut Narsarsuarmit kuultisiorfimmut toqqaannartumik angallattarlugit.

¹¹ Nalunaq A/S (2020): COVID-19-imik nappaalasoqarnerani suleriaatsit aalajangersimasut

- Suliffimmi suleqatigiit assigiingikkaluarlutik aaqqiagiinnissaannut innimiillioortoqartanninnissaanullu periaatsit pilersissallugit (assigiingisitaarneq kulturilu pillugit takuuk immikkoortoq 7.2.1).
- Nanortalimmi Nunaqqatigiit Ataatsimiititaliaat kiisalu Alluitsup Paani Tasiusamilu nunaqarfiup aqutsisui akuttunngitsumik ataatsimeeqatigineqartassapput.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq
 Nunaqqatigiikkuaani inuit atugaannut sunniutit kuultisiorfiup ingerlanerata immikkoortuini tamani pitsaanngitsutut annikitsumilli sunniuteqartussatut nalilerneqarpoq. Suliartortut killilimmik amerlassuseqarnerat, aatsitassarsiorfimmi najugaqarfiup avinngarusimanera kiisalu sulisartut nunaqqatigiillu akuleruppallaartanninnerat pissutigalugu kuultisiorfiup inuit ataqatigiinnerannut aporaaffeqarnerannullu sunniutai killeqassangatinneqarput.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaanngitsut – malunnaateqanngitsaq	Pitsaanngitsaq malunnaateqanngitsaq	- Pitsaanngitsaq malunnaateqanngitsaq -
<i>Ilimanassusia: ilimanannigilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimanannigilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimanannigilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.7.2 Innuttaasut ajornartorsiutinut qanissinnaasut

Ajornartorsiutinut qanissuseq inuttut aningaasaqarniarnikkullu atukkanut attuumassuteqartarpoq, soorlu suliffeqarnermut, ilinniarsimassusermut peqqissusermullu, kiisalu sullissivinnik atuinissamut periarfissaqassuseq.

Suut misissuiffiqineqarnissaannik aalajangiinermi inuit ajornartorsiutinut qaneratarsinnaasut tassaatinneqarput:

- Tarnikkut innarluutillit imaluunniit ikiarooriniutit imigassamilluunniit sunnigaasimasut.
- Inoqutigiit aalaakaasumik suliffilittaqqanngitsut
- Angutit inuusuttut suliffeqqanngitsut

Kuultisiorfimmi suliat inunnut taakkununga immikkut sunniisnaasut tassaapput:

- Kuultisiorfiup ingerlanerani tamarmi najukkami suliffissaqartitsineq
- Nunaqavissut pikkorissarnissamut periarfissaat.
- Nanortalimmi isertitarissaarnerulerneq.

Inuit ajornartorsiutinut qanittut Kuultisiorfimmt toqqaannartumik sunnerneqassangatinneqanngillat. Tamatumalu peqatigisaanik inuit ajornartorsiutinut qanittut kuultisiorfimmittaaq toqqaannartumik iluaqutissarsinaviannigillat, soorlu suliffeqarnikkut iluaqutissarsissaraluit eqqarsaatigalugit.

Taamaattorli Nanortalimmi pikkorissarnissamut periarfissatigut tapersersuinikkut, kiisalu pikkorissarnerup kingorna sulilernissamut periarfissiinikkut, inuusuttut amerlanerusut suliffissaaleqiuinnaarumallutik Majoriami pikkorissarnissamut kajuminnerulersinneqarsinnaapput.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinnit allaneersut Narsarsuarmit kuultisiorfimmitt toqqaannartumik angallattarlugit.

- Nanortalimmi Qaqortumilu suliffissarsiuussisarfinnik (Majoriaq) ilinniarfinnillu suleqateqarluni najukkami sulisussarsiuussalluni kiisalu inuit ajornartorsiutinut qanissinnaasut piginnaanngorsarneqarnissaat qularnaassallugu.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Inunnut ajornartorsiuleratarsinnaasunut sunniutit pitsaasutut sunniuteqangaanngitsutulli nalilerneqarput.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - malunnaateqanngitsoq	Pitsaasoq - malunnaateqanngitsoq	Pitsaasoq - malunnaateqanngitsoq
<i>Ilimanassusia: ilimanangilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimanangilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimanangilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.8 Nunamik atuineq kiisalu kulturikkut kingornussarsiat

7.8.1 Kuultisiorfiup eqqaata nunaqavissunit atornerqarnera

Nanortalimmi aalisartut piniartullu 26-upput, taakkulu ilaat Tasiusamiipput.

Annermik aalisarneqartarput saarullit, kapisillit, eqaluit, nipisaat suallit. *Saarullinniarfiunerusarput Kitsissut tunuata, Taatseraakasiit* kiisalu *Narsarmijitaata* akornat. Aasaanerani Nalunap eqqaani eqalunniartoqartarpoq. Nipitsat *Tasermiuni* kiisalu *Qoornup ilaani, Qaqqarsarsimmi* kiisalu *Amitsumi* naammattuugassaasarpur. Kapisillit ukiakkut piniarneqartarput piniarfiunerusarlutillu *Tasermiut, Sermilik* Nalunap eqqaani Itillersuaq. Nalunap eqqaani kangerlunni assagiarsuit pullasersorlugit piniarneqartarput, taavalu Saqqaata Kangerluani uilorniartoqartarluni.

Timmissakkut piniarneqarnerusartut tassaapput appat mitillu, *Kitsissullu tunuat* tamakkuninnga piniarfiunerusarpoq. Ukiukkut upernaakkullu *Sermilimmi* puisinniartoqartarpoq. *Tasermiut* Nalunallu eqqaa annermik puisinniarfiusarput.

Nunami piniagaanerupput ukallit aqissillu taavalu oktoberip aprilillu akornanni piniagaanerusarlutik. *Kangikitsup Tasermiullu* eqqaat umimmaqarput illersugaasunik. Tamaani tuttoqanngilaq.

Kuultisiorfiup eqqaani piniarfiulluartut aalisarfiulluartullu qassinnguinaapput. Taamaattorli Itillersuaq Nanortalimmiunit eqqaamiuinillu nammineq atugassanik paarnanik nuniaffiusarpoq pupinniarfiusarlunilu. Saqqaani puisinik imarmiunillu allanik piniartoqartarnera oqaatigineqarpoq, aalisartullu arlaqanngitsut tassani qassusertarputtaaq. Aatsitassarsiorfiup ammaqinnetarneratigut nunaqavissut aalisarnermut, piniarnermut, nuniannermut pupinniarnermullu misissuiffiusup eqqaani periarfissaat taamaallaat killilerujussuarmik sunnigaassasut.

Isumannaallisaaneq pissutigalugu sanaartornerup nalaani kuultisiorfimmut isertoqaqqusaanaviangilaq. Killilersuinerit tamakku suniutaat annikitsuinnaassapput Itillersuup nunataata piniagassarsiorfiusarnera katersuiffiusarneralu annikimmata. Kuultisiorfiup talittarfia eqqaasanngikkaani Kuultisiorfiup eqqaani imaq piniarfittut asiarfittullu killilersugaanngilaq.

Tasiusap eqqaani savaateqarfiit pingasuupput Nanortalillu eqqaani tallimaallutik. Taakku kuultisiorfimiit sunnigaanaviangillat.

Sanaartornerup nalaani Saqqaatigut angalasut pram-minik 40-50-inik amerlanerulissasut missingerneqarpoq. Piiaanerup nalaani angallat ataasiinnaq sapaatit akunnerannut angalasassaaq. Imaatigut angalaneq kangerlummi aalisarnermut sunniuteqassanganneqanngilaq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Angallatit angallavissaat najukkami oqartussanut ilisimatitsissutigineqartassapput
- Kalaaliminersiniartarnek immikkoortoq 7.4-imiippoq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Kuultisiorfeqarfimmi nunaqavissut nunamik atuinerannut sunniut pitsaanngitsuussasut kuultisiorfiulli ingerlanerani tamarmi annikitsuinnaasussatut nalilerneqarpoq.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - annikitsoq	Pitsaasoq - annikitsoq	Sunniut malunnaateqanngitsoq
<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: ilimananngilaq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.8.2 Kulturikkut eriagisassat

Kalaallit Nunaata Katersugaasiviata nakkutigisaanik 1988-imi nuna tamanna Qaqortup Katersugaasivianit pisummik angalaffigalugu misissuiffigineqarpoq (Berglund & Elling 1988).

Illukut katillugit 24-it nassaarineqarput allaaserineqarlutillu. Illukut tamarmik immamiit timmut 0,6 km iluani narsartaniipput aammalu kujallernut (3-22) kiisalu avannarlernut (1-17) avissimallutik. Illukut qallunaatsiaaneersuupput taavalu Inuit kalaallilluunniit qimataannik malunnartoqarani. Inuit illukui ikittunnguit kangerliumarngup avannarpasissuani ipput, ilaat kuup akuanit 500 meterinik ungasissuseqarput (ulinganerani). Tamakku akuersissuteqarfiup avataaniimmata annerusumik eqqarsaatigeqqinneqanngillat. Aatsitassarsiornermit innarlerneqarnaviangillat.

Illukut tamarmik aserorsimaqaat ilisimanningsunilu nassaariuminaallutik. Taamaattorli suli qallunaatsiaat nunaqarfianni imminut pilersortumi nunaqarfimmi inuussutissarsiornermilu tamarmik atorfissaqarput. Qangarpiaq sananeqarsimansut misissuiffiqitsinnani aalajangerneq ajornarluartoq taamaattoq Kr. in king. 1000 -1500 inoqarsimassanganneqarpoq.

Kvaerner-ip akilersinnaassutsimik misissuinerani 2002-imeersumi qanganitsanik nassaarfiit nalunaarsorneqarput taavalu attaveqaatit aqqutillu ilusilersoqqaarneqarneranni isiginiarneqarsimallutik.

Taamanerniit qanganitsat misissuiffigineqarqissimangillat aammalu siusinnerusukkut Nalunap kuultisiorfigineqarnerani (Angel Mining 2009).

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Ajornartinnagu pisariaqartillugulu qanganisaqarfiit ungaluneqartassapput maskiinarsuarmit innarlerneqarqunagit. Ilaatigut kuultisiorneq nanginneqartinnagu qanganitsat assaavigineqarnissaannik nassaallu tigoqqarneqarnissaannik katersugaasivik qinnuigineqartassaaq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq Kulturikkut kingornussarsianut sunniutaasussat pitsaanngitsutut sunniuteqangaanngitsutulli nalilerneqarput.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - annikitsoq	Pitsaasoq - annikitsoq	Pitsaasoq - annikitsoq
<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>

7.9 Sunniutit kattunneri

Sunniutit kattunneri tassaapput suliariniakkap sunniutai tullerriaat, alliertortut, kattuttulluunniit sulianut ingerlareersunut, pilersaarutigineqartunut aamma / imaluunniit ilimagineqarluartunut kattukkaangata pilersartut.¹²

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornissat misissueqqaarnissallu qassit ineriartortinneqarput, aamma Kujataani aatsitassarsiorfiliariniakkat marluk – tassa Tanbreez kiisalu Kuannersuit Narsap qanittuanittut. Allat tassaapput Rubinisorfik (Qeqertarsuatsiaat), Qaqortorsuaq (anorthosite) Naajani, Ironbark (Citronenfjord) kiisalu Pituffimmi Titanium-isorfik.

Nunani allani aatsitassarsiornerup annertusiartupiloorfiani misilittakkat naapertorlugu sunniutit kattukkaangamik makkuninnga kinguneqarsinnaasarput:

- Nunaqavissunik ilinniarsimasunik piginnaanilinnillu sulisussarsiornerup ajornakusoornera
- Innuttaasunik sullissiviit suliassaqarnerulernerat
- Inuit katitigaanerisa allangornerat issutigalugu nunaqqatigiit kinaassusiaata annaaneqarneranik misigineq imaluunniit ilumoortumik annaasaqarneq
- Aalisakkanut piniagassanullu sunniutit misigisat sunniutillu piviusut

Kuultisiorfiup sunniutaasa kattunneri nunaqavissunik sulisoqarniarnikkut unammillernermut kiisalu innuttaasunik sullissiviit atorineqarnerujartuinnarnerannut tunngassuteqarput.

Sulisusaqarniarneq eqqarsaatigalugu Kuultisiorfik Nalunaq aatsitassarsiorfinnut inuussutissarsiutinullu allanut unammillertussaavoq. Kuannersuarni Tanbreez-imilu aatsitassarsiorfiit kiisalu Qaqortup mittarfiata sanaartorneqarnera pissutigalugit Kujataani sulisussat unammilleqatigiissutigineqarnerat annertoratarsinnaavoq.

Innuttaasunik sullissiviit atorineqarnerulernerat eqqarsaatigalugu sunniutit kattussinnaanerat Kujataani napparsimaveqarnermut tunngatillugu immikkut aarlerinartoqartinneqarpoq. Aatsitassarsiorfiit pingasut kiisalu mittarfik ataatsikkut ataatsikkuungajallutilluunniit sanaartorneqalissagaluarunik ajutoorfiussagaluarunilluunniit Qaqortumi napparsimavik tamarmik isumalluutigisussaavaat.

¹² IFC (2013): Sulisaasermut nuannersumut atuagaaraq: Annertusiartortunut sunniutaasinnaasunut misissueqqissaarneq aammalu aqutsineq – siunnersuineq suliffeqarfinnut namminersortunut tunisassiorfimi nutaami (Suleriaatsinut pitsaasunut najoqqutassiaq: Sunniutit kattunnerinik naliliineq aqutsinerlu Niuerfiit pilierartortut pillugit namminersorlutik inuussutissarsiortunut najoqqutassiaq)

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit

- Inuit massakut suliffeqanngitsut sulilersinniarumallugit kuultisiorfimmi piginnaanerisariaqakkanut pikkorissaaneq eqqarsaatigalugu najukkami oqartussanik ilinniarfinnillu suleqateqarneq.
- Upalungaarsimanissamut pilersaarutit isumannaatsutut piareersarumallugit nunap immikkoortuani nunamilu tamarmi oqartussanik qanimut oqaloqateqarneq.

Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit iluaqutinillu annerpaatitsiniutit pereerneranni sunniutinik naliliineq

Sunniutit kattunneri annermik sulisussat unammilleqatigiissutigineqarnerannut aammalu innuttaasunik sullissiviit soorlu napparsimaveqarfiup ilungersortitaanerulernerinut tunngassuteqarput. Sunniutit pitsaanngitsutut sanaartornerup nalaani annikitsumik imaluunniit piiaanerup nalaani akunnattumik malunniuttussatut nalilerneqarput.

Sanaartornerup nalaa	Piiaanerup nalaa	Matusinerup nalaa
Pitsaasoq - annikitsoq	Pitsaanngitsut - akunnattut	Pitsaanngitsoq - malunnaateqanngitsoq
<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: annikitsoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>	<i>Ilimanassusia: taamaassinnaavoq</i> <i>Sakkortussusia: akunnattoq</i>

9. Sunniutitut pissarsiassanullu pilersaarut

Sunniutissanik naliliinerit tunngavigalugit pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarutissamut missingiut suliarineqarsimavoq. Pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarutikkut siunertarineqartartoq tassaavoq innunut sunniutissat pillugit naliliinermit paasisat oqartussanut kikkunnullu attuumassuteqartunut isummerfigitissallugit. Sunniutissat Pissarsiassallu pillugit Isumaqatigiissummut ilaassapput Pissarsiassanik sunniutissanillu pilersaarut ilanngussatut ilanngunneqartussa, tassungattaaq ilaassapput innuttaasunik tusarniaanermi qisuariaatigineqartut. Sunniutinik Pissarsiassanillu Isumaqatigiissusiornermi (IBA) piumasaqaatit suleriaatsillu Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfiup oqaasertaligai malinneqassapput.

Sunniutit pingaernerit Innunut Sunniutissanik Naliliinermit ersersinneqartut ima nassuiaasigaasut Sunniutinik Pissarsiassanillu Pilersaarummi qanoq iliuuseqarfigineqartussaapput:

- **Anguniagaq pingarneq:** tassani sunniutit tamani anguniakkat nassuiarneqarput
- **Ajoqutinik minnerpaatitsiniutini iluaqutinillu annerpaatitsiniutini** anguniagaq anguniarlugu iliuusissatut siunnersuutigineqartut nassuiarneqarput. Suliniutit tamakku aatsitassarsioqatigiiffimmit, oqartussanit imaluunniit innuttaasunit aallarnerneqarsinnaapput.
- **Ajutoorfiusinnaasut taamaattussatullu naatsorsuutigineqartut:** tassani nalunaarsorneqarput anguniakkat anguneqassappata pissutsit qanoq ittariaqarnerisut imaluunniit anguneqarnissaanut aporfiit suusinnaanersut
- **Takussutissat uppersarnarneqarsinnaasut:** anguniagassiarineqartunik kultisiorfiup angusaqassusianik uuttuinermit takussutissat atorineqarsinnaasut.

Tabel 8.1: Pissarsiassanut sunniutissanullu pilersaarut

Sunniutip suussusia	Anguniakkat pingaarnerit	Ajoqutinik minnerpaatitsiniutit annerpaatitsiniutit	iluaqutinillu	Ajutoorfiusinnaanera pisussatullu naatsorsuutigineqartut	Takussutissat uppenarsarneqarsinnaasut
Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq	Sanaartornerup nalaani Nalunaq A/S-imi sulisut affaasa nunaqavissuunissaat anguniagaavoq. Sulisut nunaqavissut sapinngisamik amerlanerpaatinneqassapput, pissarsiarineqarsinnaassusiat, piginnaassusii, misilittagaat immaqalu nuussinnaassusiat apeqquataassaaq.	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami sulisussarsiornermi periaasissiorluni nunaqavissut atorfinitsinneqarnissaannik pingaartitsiviusumik, suliffissat nittarsaalluarneqassallutik, kiisalu najukkami suliffissarsiuussisarfiit sulisartullu peqatigiiffii suleqatigineqassallutik. Sulisogarnermi atorfinitsitsisarnermilu politikkit erseqqissut pilersinneqassapput. Kuultisiorfimmi suliffissat pillugit sulisitsisuujuunartut paasissutississallugit, aamma paasissutissanik aatsitassarsiorfimmi, najugaqarfimmi saqqumisitsisassalluni suliffiit assigiinngitsut pillugit paasissutissanik aalajangersimasunik ilalinnik. Sanaartornerup nalaani suliffissat pillugit nassuiaatit piumasaqaatillu suliaralugillu saqqummiuttassallugit, taakkunanani piginnaasassat oqaatsitigullu piumasaqaatit saqqummiunneqassapput. Paasissutissat tamaat ittut kikkunnut attuumassuteqartunut pissarsiareriaannanngortinneqassapput, aamma nunaqqatigiinnut, Kommune Kujallermut, kattuffinnut kiisalu inuussutissarsiutinut ilinniarfinnut, 		<p>Sulisut najukkameersut pissarsiarineqarsinnaapput taavalu sanaartornerup piiaanerullu nalaanni kuultisiorfimmi sulinissamut soqutiginnillutik</p> <ul style="list-style-type: none"> Piginnaasat piumasaqaatigineqartut kiisalu najukkami piginnaasat pissarsiarineqarsinnaasut nikinganerat suli aporfivuq. Najukkami sulisitsisut sulisinnissaat ajornakusoorpoq kuultisiorfimmi paarlakaannerup kingunerisaanik. Aatsitassarsiornerup inuusaatsimut qangatoortumut sanilliullugu allanngorarfiunera pissutigalugu najukkami 	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami, Kommune Kujallermi Kalaallit Nunaanni sulisitsisut amerlassusii Suliffinni assigiinngitsukkuutaani tamani sulisut nunaqavissut amerlassusii. Sulisussarsiortoqartillugu nunaqavissut qinnuteqartut amerlassusii.

		<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit Nunaanni tusagassiorfitsigut, nuna tamakkerlugu nittarsaasarfinni, soorlu www.suli.gl-imi suliffissat nittarsaattassallugit kalaallisut danskisullu oqaasertalerlugit. • Najukkami atorfinnut qinnuteqarsinnaasut pissarsiarisinnaajumallugit Nanortalimi suliffissarsiuussisarfimmik (Majoriaq), inuussutissarsiutinut ilinniartinnik kiisalu Kommune Kujallermi Kalaallillu Nunaanni suliffeqarnermut attuumassuteqartunik suleqateqassalluni kiisalu sulilernissaq sioqqullugu pikkorissarnikkut piginnaaneqarnissaat qularnaassallugu. • Piiannerup ingerlanerani sulisut nunaqavissut amerlanerulersikkumallugit suliitigaluni pikkorissarnernik ineriartortitsissalluni • Sullivimmi avatangiisit kajungernartut pilersissallugit tamatumani assigiinngisitaarneq sammineqassalluni, suliffissanik arnat ilisimalersinniarnersigut qinnuteqarnissaannullu kajumissaarnerisigut arnat naligiissitaallutik atorfinitsinneqarnissaat tapersorsorlugulu anguniassallugu. • Kalaallit kulturiminnut ataannarnissaannik aatsitassarsiorfimmi periarfississallugit, soorlu kalaaliminissaqartitsinikkut, najugaqarfimmi sunngiffimmi sammisassaqartitsinikkut attaveqaatinullu periarfissiinikkut. 	<p>sulisitsisut samminissaat ajornakusoorpoq.</p>	
--	--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit nunanillu allaneersut kulturikkut paaseqatigiinnissamut sungiusassallugit ataqqeqatigiinneq kulturikkullu mianerinninneq siuarsarumallugit. • Kujataani inoqarfiit soorlu Nanortallup, Qaqortup, Alluitsup Paatalu akornanni angallassinerep annertunerulersinneqarsinnaanera misissussallugu Attaveqarnermut Naalakkersuisoqarfiup ataavartumik oqaloqatigisarneratigut. 		
<p>Sulinermi atugassarititaasut aammalu sullivimmi avatangiisitigut isumannaallisaaneq</p>	<p>Sulinermi atugassarititaasuni kiisalu sullivimmi isumannaallisaanermi nunap inatsisai nunallu tamalaat suleriaasii pitsaasut malinneqassapput. Kuultisiorfimmi ajutoornerit pinaveersarneqassapput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sulinermi atukkat Kalaallit Nunaanni piumasaqaatinut naapertuuttut, suliffeqarnermullu tunngasutigut equngassuteqalersitsinngitsut pilersikkumallugit SIK kattuffiillu allat siusinaartumik ingerlaavartumillu peqataatinneqassapput. • Suliffeqarneq ilaqutariinnut naleqquttoq pilersikkumallugu kiisalu qangatukanneq inuusaaseq attanneqarsinnaanngorlugu angerlartarnerit akulikissusii isiginiarneqartussanngorlugit sulisut paarlakaanneri aaqqissorneqassapput. • Suliffimmi inuit assigiinngisitaarnerat suliffiullu innimiilliorfiunnginnissaat pilersissallugit (takuuk assigiinngisitaarneq kulturilu pillugit immikkoortoq 7.2.1) • Sulisut najugaqarfii nunani tamalaani periaatsinut naapertuuttunngorlugit aaqqissuunneqassapput. 	<p>Qanoq iliuuseqarnissamut najukkami oqartussat pisariaqartinneqartunik piginnaasaqarput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarneq pillugu aaqqiagiinngissutit naammagittaalliutillu amerlassusii • Sulisut piginnaanngorsakkat amerlassusii • Akunnernut suliffinnut sanilliullugit ajutoornerit amerlassusii. • Ajutoornerit pissutigalugit piffissat annaasat

		<ul style="list-style-type: none"> • Sulisut tuluttut, danskisut kalaallisullu naammagittaalliornissamut periarfissaqassapput. • Nalunaarut nr. 1168-ikkut piumasaqaatit naapertorlugit sanaartornerup aallartinnissaa sioqqullugu sullivimmi isumannaallisaanermut naliliineq piareersarneqassaaq. • Upalungaarsimaneq aallarussigasuaruarnissarlu pillugit oqartussat qanimut suleqateqassapput. • Suliat pingaarnerit pillugit suleriaatsinut isumannaatsunut periusissiuksalluni Aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi atuutitinneqartuassanik. • Akuiaavik atortullu sullivittut isumannaatsuutinneqassapput. • Sulisut tamarmik ajoquseqqunagit peqqiilliuleqqunagillu paasisutissat, allagartat, ilitsersuutit, pikkorissaanerit nakkutilliinerillu isumagissapput. Atortunut ilitsersuutit suliffimilu atornissaanut ilitsersuutit tuluttut, danskisut kalaallisullu allassimasunngorlugit piareersimatinneqassapput. • Isumannaallisaanermut kisitsisit katersortarlugillu malinnaavigissapput, aamma ajutooqqajarfiit navianartulillu ilisimaneqartut pillugit kisitsisitigut paasisutissat malinnaavigineqassapput. • Suliffeqarfiup iluani ajutoornissamut isumannaallisaaneq pillugu aqutsisussanik, siunnersuusiortartussanik, 		
--	--	--	--	--

		<p>paasisutissiisartussanik nakkutilliususanillu ataatsimiititalianik pilersitsissalluni.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sullivimmi isumannaallisaanermut qaffasissumik aqutsinermut akisussaaffik Kuultisiorfimmik ingerlatsisoqatigiinnut inississallugu. • Aatsitassarsiorfimmi ajutoornermut akuttunngitsumik sungiusartitsisassalluni. • Suut suliat angallatillu angalaneri oqartussanut attuumassuteqartunut siuoorumik nalunaarutigisassallugit • Kuultisiorfimmi minnerpaamik inuit marluk sullivimmi isumannaallisaanermut qaqugukkullunniit pikkorissarsimasuusarnissaat qularnaassallugu. • Imigassanik aanngajaarniutinillu pigisaqarnek atuinerlu inerteqqutaalluinnarput inunnut aatsitassarsiorfimmut pisunut tamanut atuuttumut. Atueqqusaanngilluinnarnek pilersuisuusunut sulisunullu isumaqatigiissutini erseqqissarneqassaaq • Nunanit allanit suliarortut Kalaallit Nunaanni inatsisinik malittarisassanillu ilisimasaqarnissaat qularnaassallugu. 		
<p>Sulisut nunaqavissut ilinniartitaanerit, pikkorissarneqarnerat piginnaanngorsarneqarnerallu</p>	<p>Sulisut nunaqavissut aatsitassarsiornermi sulinermikku misilittagaqalernerimikkullu piginnaanngorsarneqarnerat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aatsitassarsiornermut teknik-kimullu ilinniakkanik (soorlu AMU-p ataani pikkorissarnernik) kiisalu suliffimmi sungiusartarnermut atasunik pilersitsinissaq pillugu Aatsitassarsiornermut 	<p>Najukkami sulisussat aatsitassarsiorfimmut tunngasunik piginnaanngorsarnissamullu piginnaasanillu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kalaallit naleqquttunik piginnaasallit suliffinnut qinnuteqartut procentii

	<p>Kalaallit inuussutissarsiutinut ilinniagaqartut sullivimmik misiliinissamut neqeroorfigineqassaput.</p>	<p>Ilinniarfik inuussutissarsiutinullu ilinniarfiit allat suleqatigissallugit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Najukkami oqartussat, ilinniarfiit kiisalu sulisartut kattuffii peqatigalugit sulilernissaq sioqqullugu piginnaangorsaanerit kiisalu suliffimmi sungiusarnerit ingerlatissallugit. • Sulisut Kalaallit Nunaanneersut piginnaangorsarneranni periaasissamik ineriartortitsissalluni, aamma sulisut qanoq sulisoriinnarnissaat suliffimmilu qaffakkiartornissaat pillugu. 	<p>ineriartornissamullu kajumissuseqarput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ilinniagaqartut Nalunami suliffimmi misiliinermik naammassinnittut amerlassusii
<p>Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq</p>	<p>Pissarsiarineqarsinnaassusiat, piginnaasaat, misilittagaat unammillersinnaassusiallu naapertorlugu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut sulisinneqarnissaannik isumaqatigiissusiorfigisassallugit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Niuerniarnermi politikki najukkami pilersuisunut tapersersuiffiusoq atuutisillallugu kiisalu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut akitigut teknikkikkullu unammillersinnaassusiat pillugu naliliinermi tunngavigineqartartussanik saqqummiivigissallugit. • Najukkami suliat imarisaat pillugit periusissiusalluni pingaartumik pilersuisut ineriartornissaat qitiutillugu, tamatumani najukkami suliffeqarfinnik unammillersinnaangorlugit nukittorsarnermi periusissiaq ilaavoq. • Suliariumannittussarsiuutassat annikitsukkuutaangorlugit suliariumannittussarsiuutissallugit najukkami piginnaasanut naapertuuttunngorlugit tamatumuunalu najukkami annerusumik unammilleqatigiinnissaq siuarsarniarlugu. 	<p>Najukkami suliffeqarfiit sullinnissamut naamattunik piginnaasaqarput. Ajoqutaasinnaasut: Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut suliffeqarfinnut nunanit allaneersunut unammillersinnaanginnerat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut isumaqatigiissutit amerlassusii • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit nalingi (DKK-inngorlugit aammalu isumaqatigiissutit tamarmiusunit %-inngorlugit). • Suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit amerlassusii. • Suliffeqarfinnut Kalaalli Nunaanneersunut sulisitsinissamik isumaqatigiissutit

		<ul style="list-style-type: none"> • Suliariumannittussarsiuutassat najukkami suliffeqarfiit pisinnaassusiinut naapertuuttut nassaarisassallugit najukkamilu suliariumannittussarsiugassanngortittassallugit. • Kalaallit Nunaanni angallassillutillu assartuisartut Air Greenland aamma Royal Arctic Line qanimut attavigissallugit. • Attaveqaatit pisariaqartinneqartut pilersinniartugit TUSASS qanimut attavigineqassaaq. 		<ul style="list-style-type: none"> • Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut suliariumannittussarsiornermut peqataasut amerlassusii.
Innuttaasunik angallassinertup, pilersuinerullu sullissinerullu atornerqarpallaalerlutik artorsartitaanerart	Innuttaasunik angallassinertup, pilersuineq sullissinerlu kultisiorfiup sullissinerlik pisariaqartitsinerulernera pissutigalugu artorsartitaanaviangillat.	<ul style="list-style-type: none"> • Kommuniip sullissinerinut kultisiorfimmi suliat ilungersortitsinerulernissaat pillugu Kommune Kujalleq qanimut oqaloqatigineqassaaq. • Upalungaarsimaneq kiisalu sulisunik nunanit allaneersunik napparsimaveqarfimmit sullissineq pillugu Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut oqartussat qanimut oqaloqatigalugit • Kalaallit Nunaanni angallassisartut kiisalu Royal Arctic Line qanimut oqaloqatigalugit. • Attaveqaatit pisariaqartut pilersinniartugit Tele-POST qanimut oqaloqatigalugit. 	Pisortani oqartussat iliuuseqarnissamut naammattunik piginnaasaqarput kiisalu naammattunik sulisussaqaarlutillu aningaasassaqaarlutik.	
Innuttaasut peqqissusiat	Nappaatit tunillaattartut naammattuugassaasartup.	<ul style="list-style-type: none"> • Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinnit allaneersut Narsarsuarmiit kultisiorfimmut toqqaannartumik angallattarlugit. • COVID-19 pillugu Suleriaasissiami aatsitassarsiorfimmi atortinneqartussami 		

		<p>iliuserineqartut ilassuteqartussaapput – soorlu misissuisarneq, mattussigallarnek kiisalu paarlakaannermut atatillugu akiuussutissinneqarsimanissamik piumasaqaatit.</p>		
Inuit atugaannut tunngasut	Kuultisiorfimmi inuit aporaattarnerannik pinngitsuiniarneq	<ul style="list-style-type: none"> • Sulisut nunanit allaneersut nunatsinnillu sumiiffinnit allaneersut Narsarsuarmit kuultisiorfimmut toqqaannartumik angallattarlugit. • Suliffimmi inuit assigiinngisitaarnerat suliffiullu innimiilliorfiunnginnissaat pilersissallugit • Najukkami atorfinnut qinnuteqarsinnaasut pissarsiarisinnaajumallugit Nanortalimi suliffissarsiuussisarfimmik (Majoriaq), inuussutissarsiutinut ilinniartinnit kiisalu Kommune Kujallermi Kalaallilu Nunaanni suliffeqarnermut attuumassuteqartunik suleqateqassalluni kiisalu sulilernissaq sioqqullugu pikkorissarnikkut piginnaaneqarnissaat qularnaassallugu. • Nanortalimmi Nunaqqatigiit Ataatsimiititaliaat kiisalu Alluitsup Paani Tasiusamilu nunaqarfiup aqutsisui akuttunngitsumik ataatsimeeqatigineqartassapput. • 		
Nunamik atuneq kulturikkullu kingornussat	Isumannaallisaaneq innarlingikkaluarlugu sapinngisamik annikinnerpaamik killilersugaallutik nunaqavissut	<ul style="list-style-type: none"> • Angallatit angallavissaat najukkami oqartussanut ilisimatitsissutigineqartassapput • Kalaaliminersiniartarneq • Ajornartinnagu pisariaqartillugulu qanganisaqarfii ungaluneqartassapput 		

	<p>Nalunap eqqaani nunamik atuisinnaassasut.</p>	<p>maskiinarsuarnit innarlerneqaqqunagit. Ilaatigut kultisiorneq nanginneqartinnagu qanganitsat assaavigineqarnissaannik nassaallu tigooqqarneqarnissaannik katersugaasivik qinnuigineqartassaaq.</p>		
--	--	---	--	--

10. Innuttaasunik peqataatitsineq

10.1 Sanaartorneq tunisassiornerlu sioqqullugit innuttaasunik peqataatitsineq

COVID-19-imik nappaalanersuaqarnera pissutigalugu 2020-imi decemberimiit 2021-imi marsimut soqutiginnittunik attuumassuteqartunillu peqataatitsinerit killilimmik ingerlanneqarput taavalu attaveqaatit atorlugit ataatsimiititsinerit kiisalu attuumassuteqartunik allakkatigut qisuariaateqartitsinerit kisimik atorneqarlutik.

Attuumassuteqartunik peqataatitsinermi suliap sumut killiffianik attuumassuteqartunut ilisimatitsisarnissaq nutaarsiassaqtitsinissarlu siunertaapput. Tamatuma saniatigut attuumassuteqartut kajumissaarneqarsimapput apeqquteqaqqullugit, innuttaasunik suliniummut peqataatitsinerulernissamik suliniutinik siunnersuuteqaqquneqarlutik, kiisalu kuultisiorfik pillugu aarleqqutiminnik saqqummeeqquneqarlutik.

2021-imi marsimi Nalunaq A/S qasseeriarluni Qaqortumi, Nanortalimmi kiisalu Alluitsup Paani najukkami soqutiginnittunut attuumassuteqarsinnaasunullu ataatsimiititsisarpoq. Ataatsimiinnerni taakkunani kuultisiorfissap ilusilersornera siulleq, pisiniartarnermut politikkimut missingiut kiisalu sulisussarsiorluni allagarsiussanut assersuutit attuumassuteqartunut saqqummiunneqassapput. Kiisalu attuumassuteqartut assigiinngitsut 2021-imi januar-imiit aprilimut ataatsimeeqatigineqarlutillu allakkatigut attavigineqartarput.

10.2 Sanaartornerup paaanerullu ingerlanerini innuttaasunik peqataatitsineq

Sanaartornerup paaanerullu nalaanni kalaallit pingaartumillu kujataamiut peqataatinneqarnissaat Nalunaq A/S-ip qularnaassavaa, taamaaliussaarlu sulisussarsiortarnikkut aammalu suliffeqarfinnik peqataatitsinikkut. Tamatuma saniatigut Nalunaq A/S Nanortalimmi najukkami ataatsimiititalianik kiisalu Alluitsup Paani Tasiusamilu nunaqarfinnik aqutsisunik aalajangersimasumik ataatsimeeqateqartassaaq. Sunniutissanik Pissarsiassanillu Isumaqatigiisummi tamakku malittarisassaqtitaanissaat Nalunaq A/S-ip naatsorsuutigaa.

Tabel 9-1: Suliniummut attuumassuteqartunik peqataatitsineq

Attuumassuteqartoq	Ulloq	Oqallisigineqartut aarleqqutillu pingaarnerit
Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik	29 December 2020	<ul style="list-style-type: none"> Nalunami upalungaarsimaneq Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut oqartussanik suleqateqarneq
Tasiasaq (Nunaqarfimmi aqutsisut)	13 Januar 2021	<ul style="list-style-type: none"> Tasiasami inuussutissarsiutit Nalunaq pillugu najukkami aarleqqutit
Peqqinnissaqarfik Kujalleq	19 Januar 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunami Qaqortumi peqqissutsikkut sullissiviit pisinnaassusii Upalungaarsimaneq Covid-19-imut nappaatinullu tunillaassuuttunut allanut aarleqqutit
Qaqortumi Kommune Kujallermik, Innovation South Greenlandimik kiisalu SIK-mik ataatsimeeqateqarneq	23 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami suliffissat, sulisussarsiorneq kiisalu Kommune Kujallermut akileraartarneq Najukkami sulisussat piginnaasaat aammalu pikkorissarnernik pisariaqartitsineq piginnaangorsaanerullu ingerlaqqinnera Najukkami suliffeqarfinnik sulisitsiniarluni iliuutsit aammalu ISG-p suliffeqarfinnik nalunaarsuiffianik atuineq Nalunaq A/S-ip aqutsisoqarfiata najukkami aallaaveqarnerulersin角度qarnera, immikkoortut pingaarnerit kiisalu akileraarutinit isertitat Nalunaq A/S-ip pigineqarnera aamma kalaallit attuumassuteqartut Kalaallit Nunaanni inatsisit malittarisassallu Kommunimik inoqarfinnillu sunnigaasunik suleqateqarneq ISG-mik, Kommune Kujallermik, kiisalu Sulisitsisunik SIK-millu ataatsimeeqateqarneq Sunniutinik Pissarsiassanillu isumaqatigiisummik piumasaqaatinillu malinninneq
Nanortalimmi aalisartut piniartullu	27 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> Aatsitassarsiorfissami nunamik atuineq Kangerlummi Nalunallu ungasinngisaanni sumiiffiit pingaarnerit aalisartunit piniartunillu atugaasut Pram-mit talittarfiat talittarfillu pioreersoq Nalunap eqqaani cyanidimik siusinnerusukkut mingutsitsisimaneq Tunisassiulernissami akuutissanik atuineq Nalunaq A/S-ip najukkamilu piniartut attaveqatigiinnerat Assartuineq Nalunami igaffimmut aalisartut piniartullu niuertarnerat

		<ul style="list-style-type: none"> • Sulisunik angallassineq • Najukkami suliffissaqartitsineq • Qaqortumi Covid-19-imut mattusimasaaneq • Nalunaq A/S-ip pigineqarnera • Najukkami kuultimik tuniniaaneq • Aatsitassarsiorfimmud piginneqataasinnaaneq
Nanortalimmi Majoriami (inersimasunik piginnaanngorsaaneq nangillugu)	29 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Najukkami suliffissaqartitsineq • Najukkami sulisussarsiornermi Majoriaq pingaarnertut attaviussaaq • Ilinniagaqarnissamut pikkorissarnissamullu periarfissat
Nanortalimmi Sulisitsisut (GE)	29 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Najukkami suliffeqarfiutilinnut periarfissat
Nanortalimmi SIP kiisalu Najukkami Ataatsimiititaliat	29 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Najukkami sulisussarsiorneq • Nalunaq A/S-ip pigineqarnera • Nanortalimmi najukkami ataatsimiititaliat akisussaaffii • Nanortalimmi SIP-ip akisussaaffii aammalu Tasiusami, Aappilattumi, Alluitsup Paani Ammassivimmilu nunaqarfinnut attaveqarneq • Nanortalup Nalunaq A/S-illu qanoq attuumassuteqarnerat, aamma attaveqatigiinneq • Qaqortumi Narsarsuarmiluunniit Covid-19-imut mattusimaneq • Najukkami attaveqaatit angallasserlu • Siusinnerusukkt aatsitassarsiornermi ajutoornerit kiisalu aanngajaarniutinik atornerluineq
Alluitsup Paani SIP aamma KNAPP	25 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Kuultisiorfiup eqqaani nunamik atuneq • Kangerlunni Nalunallu eqqaani sumiiffiit aalisartunit piniartunillu atugaasut pingaarnertit • Najukkami sulisussarsiornerneq • Isumannaallisaaneq oqaatsillu • Assartuineq angallasserlu • Najukkami attuumassuteqartunik peqataatitsineq
Nanortalimmi Najukkami Ataatsimiititaliat	29 Marts 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Nalunaq A/S-ip kiisalu Nanortalimmi najukkami ataatsimiititaliat oqaloqatigiinnissaannik eqqartuineq
Nuummi uumasunik illersuinaqatigiiffik WWF	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Suliariniakkap nassuiaataata allaqqaarneranut oqaaseqaateqarnissamut periarfissaqarsimavoq (takuuk siuliani kapitali 5)

Kalaallit Nunaanni Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunaq A/S-ip kiisalu Avatangiisinut Aqutsisoqarfiup ataatsimiittarneri attaveqatigittarnerallu
The Danish Agency International Recruiting (SIRI) (Sulisussarsioartarfik)	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunaq A/S-ip aamma SIRI-p emailikkut allaqatigiinneri
Attaveqarnermut Naalackersuisoqarfik	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunaq A/S-p aamma Naalackersuisoqarfiup emailikkut allaqatigiinneri
Aatsitassanut Ilinniarfik	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunaq A/S-ip Aatsitassanullu Ilinniarfiup attaveqaatitigut ataatsimiinnerat
ICC	April 2021	<ul style="list-style-type: none"> Nalunaq A/S-p aamma ICC-ip emailikkut allaqatigiinneri

Najoqqutat

Angel Mining (2009). *Nalunaq Gold Mine - Social Impact Assessment*.

Bjerregaard, P. et al. (2019). *Levevilkår, livsstil og helbred. Befolkningsundersøgelse 2018*. Statens Institut for Folkesundhed.

Dahl, P.P.E & Hansen, A.M. (2019). *Does Indigenous Knowledge Occur in and Influence Impact Assessments Reports? Exploring Consultation Remarks in Three Cases of Mining Projects in Greenland*. Arctic Review on Law and Politics. Vol 10, 2019.

Glahder, C. M. (2001). *Natural resources in the Nanortalik district. An interview study on fishing, hunting and tourism in the area around the Nalunaq gold project*. National Environmental Research Institute, Technical Report No. 384: 81 pp.

Government of Greenland (2016). *Guidelines for preparing a Social Impact Assessment (SIA) report for mineral exploitation in Greenland*.

Government of Greenland (2020). *Naalakkersuisuts beskæftigelsesstrategi 2021-2023*

Government of Greenland (2019). *Grønlands Mineralstrategi 20120-2024*

Greenland Economic Council (2019). *Greenland's Economy 2019*.

Henriksen, K. (2013). *Grønlands bygder – økonomi og udviklingsdynamik*. INUSSUK Arktisk forskningsjournal 3, 2013.

International Council of Mining and Metals (ICMM). Guidance documents
<https://www.icmm.com/en-gb/news-and-resources/guidance>

Innovation South Greenland (2020). *Kujalleq Nutaaq - ERHVERVSUDVIKLINGS FORSLAG for Kommune Kujalleq*

International Finance Corporation (IFC) (2017). *Good practice handbook: Cumulative Impact Assessment and Management – Guidance for the Private Sector in Emerging Markets*. IFC

Kommune Kujalleq. *Kommuneplan 2017-2028*.

Kommune Kujalleq (2020). *Strategy 2019-2023*.

NORDREGIO (2010). *Mobilitet i Grønland – sammenfattende analyse*.

Poppel, et al. (2015). *SLICA - Survey of living conditions in the Arctic*.

Schou, Hansen and Bojesen (2017). *Muligheder for udvidet landbrugsproduktion i Grønland*.

SIK (2019): *Agreement between the Employer's Association of Greenland (GA) and Sulinermik Inuutissarsiuteqartut Kattuffiat (SIK) on Hourly-paid construction workers, plumbing and heating installers, electrical installers and building contractors employees 2019-2023*.

Steenholdt, N.C. (2019). *Livsformer og Livskvalitet i Grønland*.

Vanclay, F. et.al. (2015). *Social Impact Assessment: Guidance for assessing and managing the social impact of projects*. International Association for Impact Assessment (IAIA)

Ilanngussaq 1

Periaatsit

1. Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiornermi sammivik periaatsillu

Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi (SIA) matumani siunertarineqartoq tassaavoq Kuultisiorfiup Nalunap inuit atugaannut inuuniarnerannullu sunniutit pitsaasut pitsaanngitsullu suussusersissallugit. Sunniutaajunnartunik misissueqqissaarneq inuuniarnikkut atukkanik atuuttunik kuultisiorfiliariniakkallu nassuiarneqarneranik tunngaveqarluni suliaavoq.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq aamma Kuultisiorfik Nalunaq pillugu peqataanerme suliap ingerlanera 'Aatsitassarsiornermi suliniutit ingerlasarnerinut tunngatillugu aamma ISN-imut nalunaarusiamik suliaqartarneq pillugu ilitersuutit 2016' Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisunit ineriartortinneqarsimasut naapertorlugit ineriartortinneqarsimapput.

Inunnut sunniutissanik nalunaarusiaq ataatsimut isigalugu tallimanik immikkoortortaqqarpoq:

1. Misissugassanik paasiniaaneq misissuinermilu najoqqutassiorneq
2. Saniatigut paasissutissanik katersineq inuillu atugaannik atuuttunik misissuinissamik piareersaaneq
3. Inuit atugaannut sunniutinik nalilersuineq sunniutinillu minnerpaatitsiniutit suunissaanik aalajangiineq
4. Pissarsiassat sunniutissallu pillugit pilersaarusiorneq (Sunniutissanik Iluqaqtissanillu Isumaqtigiisummut atugassanik)

Inunnut Sunniutissanik Naliliineq nunat tamalaat akornanni suleriaatsit pitsaanerpaat tunngavigalugit suliaavoq, najoqqutassallu Sunniutinik Naliliisarnermut Nunat tamalaat Suleqatigiiffianit 2015-mi suliarineqarsimapput ima taaneqarlutik: *Social Impact Assessment: Guidance for assessing and managing the social impacts of projects*, the *Socio-Economic Impact Assessment Guidelines* from Mackenzie Valley Environmental Impact Review Board, 2007 (*Inunnut Sunniutissanik Naliliineq: Suliniutit inunnut sunniutaanik naliliisarnermi aqutsinermili najoqqutassat, Inuit inuuniarnikkut atugaannut sunniutinik Naliliineq*, Mackenziep Qooruani Avatangiisinut sunniutinik Naliliisartuutit, kiisalu International Council on Mining and Metalsip (Aatsitassarsiorneq saffiugassallu pillugit Nunat Tamalaat Siunnersuisoqatigiiffiata najoqqutassiai).

1.1 Suut misissuiffiqineqarnissaannik paasiniaaneq

Inunnut sunniutissanik naliliinarnermut atatillugu sunniutit suut pingaarnerpaajullutillu misissussallugit pisariaqarnerpaajunersut misissuiffiqisassanik paasiniarnermi misissorneqartarput. Misissuineq taanna Misissuinerme Najoqqutassanik (ToR) tunngavigineqartarpoq.

Suliariniagaq pillugu Misissuinerme Najoqqutassat innuttaasunut tusarniaassutigisassanngorlugit december 2020 – januar 2021-imi tunniunneqarput. Nalunaarusiamut innuttaasunut qisuariaatinik suliffeqarfimmiillu akissutinillu allakkiaq qisuariaatit tunngavigalugit suliarineqarpoq kingornalu suut misissuiffiqineqarnissaannut najoqqutassaq inaarsarneqarpoq oqartussanit akuerisassanngorlugu.

Misissuiffiqisassannut Najoqqutassiaq aammalu Qisuariaatinik akissutinillu nalunaarusiaq inuit atugaannik naliliinermit tunngasut Naalakkersuisut nittartagaanni tuluttuunngorlugit, dansk-isuunngorlugit kalaallisuunngorlugillu pissarsiarineqarsinnaapput.

1.2 Suut naliliiffiqineqassasut

Inunnut Sunniutinik Misissuinermit suut misissuiffiqineqarnissaanik aalajangiinermi inunnut sunniuteqarfiusussat kiisalu Aatsitassarsiorfiup suliffiillu tassunga attuumassut toqqaannartumik sunniuteqarfiusussat kiisalu illoqarfiit nunaqarfiillu suliffissaqartitsinikkut, inuussutissarsiornikkut kiisalu ineriartortitsinernit Kuultisiorfimmit toqqaannartumik toqqaannangitsumillu malunnaateqarnerusumik iluaqutissarsisussat misissuiffiqisassatut aalajangerneqarsimapput.

Sumiiffimmi killeqarfii

Sumiiffiit eqqarsaatigalugit killigititanut ilaapput illoqarfiit nunaqarfiillu aatsitassarsiornermi sulianit immikkut sunnigaasussatut nalilerneqartut, tak. Aatsitassanut Inatsimmi § 108. Akuersissuteqarfik Kommune Kujallermit inissisimavoq. Illoqarfiit nunaqarfiillu qaninnerpaat tassaapput Nanortalik (akuersissuteqarfimmiit 32 km-imik kujammut kippasinnerusoq), kiisalu Tasiusaq (akuersissuteqarfiup kujataani ittoq).

Aatsitassarsiorfiliarilikkap inunnut sunniutai pingasoqiusanngorlugit nassuiarneqarlutillu misissoqqissaarneqarput:

- Sumiiffik: Nanortalik, Alluitsup Paa aamma Tasiusaq
- Nunap immikkoortua: Kommune Kujalleq
- Nuna tamakkerlugu: Kalaallit Nunaat

Piffissakkut killiliussat

Aatsitassarsiorfiup ingerlanermini piffissakkut killiffii nassuiarneqarput killiffiit assigiinngitsut assigiinngitsunik sunniuteqarsinnaanerit pillugu.

Inunnut Sunniutissanik Naliliinermi kuultisiorfiup killiffii pingasut sammineqassapput:

- Sanaartorneq
- Piiaaneq
- Matusineq

1.3 Sammineqartut killilernerat

Nalunami kuultisiorfiup ammaqqinneqarnera sumiiffimmi misissuiffiusumi inuit inuuniarnikkut atugaannut sunniuteqarsinnaavoq. Sunniutaaratarsinnaasut pitsaasusinnaapput (soorlu suliffissaqartitsineq suliffeqarfinnullu periarfissat), kiisalu pitsaangitsusinnaallutik (soorlu innuttaasunut sullissiviit artorsartitaanerit, suliartukaasut pissutigalugit inuttut ajutoorfiusinnaasut imaluunniit aatsitassarsiorfiup eqqaanut inuit aalisariarsinnaanerannut piniariarsinnaanerannulluunniit tunngasut).

Kuultisiorfiup sunniutigisinnaasai suliariniakkamut nassuiaammik, pissutsinik atuutereersunik misissuinermit kiisalu najoqqutassianik tunngaveqarluni suut misissuiffiqineqarnissaanik aalajangiinarnerup nalaani suussusersineqarput. Tamakku Tabel 1-imi eqikkarneqarput.

Tabel 1: Inunnut sunniutissanik naliliinermi misissuiffiqineqartariaqartutut paasineqartut

Suliffissaqartitsineq	Toqqaannartumik suliffissaqartitsineq Toqqaannangitsumik saniatigullu suliffissaqartitsineq Sulisartut atugaat kiisalu sullivimmi isumannaallisaaneq
Ilinniartitsineq pikkorissaanerlu	Piginnaanngorsaaneq

Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik sulisitsineq	Inuussutissarsiornikkut periarfissat
Inunnik sullissiviit artorsartitaanerart pisortallu isertitaat	Inunnik sullissiviit, attaveqaatillu artorsartitaanerart Pisortat isertitaat
Peqqissuseq	Innuttaasut peqqissusiat, aamma nappaatit akulikissusii, katsorsaaneq sullissinerillu
Inunnut tunngasut	Inuit ataatsimoornerat / aporaattarnerat Inuit ajornartorsiulerataannaasut
Nunamik atuneq kulturikkullu eriagisassat	Kuultisiorfiup eqqaata nunaqavissunit atugaanera Kulturikkut eriagisassat Nutsertitsineq aningaasarsiorfissaarutsitaanerlu
Sunniutit kattunneri	Sulisussalerngusaaneq, sullissiviit artorsartitaanerart, inuit ataatsimoornerat allallu.

2. Paasissutissanik katersineq kiisalu pissutsinik atuuttunik misissuinissamik piareersaaneq

Pissutsit atuuttut pillugit paasissutissat Inunnut Sunniutissanik Naliliinermit matumani saqqummiunneqartut amerlanersaat paasissutissanik pissarsivissanit allanit pissarsiarineqarput. Paasissutissanik pissarsivigineqartut tassaapput nalunaarusiat, misissuinerit attuumassuteqartut, pisortat periusissiat kiisalu ineriartortitsinermut pilersaarutit, aammalu Naatsorsueqqissaartarfimmiit paasissutissat. Inunnut sunniutissanik nalunaarusiap suliarineqarnerata nalaani paasissutissat nutaanerpaat atorineqarnissaat ilungersuutigineqarsimavoq.

Suut assigiinngitsut qassiit pisariaqartutut isigineqartut kiisalu kuultisiorfiup sunniutaanik naliliinermit pisariaqartutut isigineqartut tunngavigalugit pissutsinik atuuttunik misissugassat aalajangerneqarput soorlu nunat tamalaat akornanni piumasarineqartutut, tak. *IFC Good Practice Note: addressing the social dimensions of private sector projects, 2003. (IFC Periaatsit pitsaasut Nassuiaat: namminersortut suliaasa inunnut tunngasortaat, 2003.)*

Najoqqutat allassimaffiat nalunaarusiavittaaniippoq.

3. Sunniutinik nalilersuinermit periaaseq

Kuultisiorfiup sunniutaanik pitsaasunik pitsaanngitsunillu paasineqartunik tunngaveqarluni sunniutini naliliineq suliarineqarpoq. Sunniutissatut paasineqartut paasineqartut tamarmik eqqarsaatigalugit ajutoorfusinnaasut sunniutaasulluunniit nalilersorneqartut piumaarnerisa ilimanassusii ilanngullugit nalilersorneqarput (*taamaariaannaavoq, ilimanarpoq imaluunniit ilimananngilaq*) kiisalu sunniutip sakkortussusia nalilerneqartarpoq (*annertoq, akunnattoq, annikitsoq imaluunniit soqutaanngitsoq*).

Sunniutit ataasiakkaat tamarmik nalilersuiffigineqarnerisa inerneru qalipaait atorlugit Tabel 2-imi ersersinneqarput. Qalipaait atorlugit ersersinneqartarpoq sunniut *annertooujussuunersoq*, *annertuujunersoq*, *akunnattoq* imaluunniit *annikitsoq* (pitsaasoq imaluunniit pitsaanngitsaq) imaluunniit *soqutaanngitsaq*. Sunniutip ilimanassusia sakkortussusialu tunngavigalugu naliliisoqartarpoq.

Tabel 2: Sunniutinik naliliineru uuttuutit

		Sunniutip sakkortussusia							
		Pitsaanngitsut				Pitsaanngitsut			
		Annertuut <i>Annertuumik sunniisut</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsi nnaapput attuumassuteq artullu ilaat sunnigaapput</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinn aapput</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqarto qarsimappat malunnangaan nngillat</i>	Soqutaanngitsut <i>Sunniuteqarto qarsimappat malunnangaan nngillat</i>	Annikitsut <i>Sunniutit takuneqarsinn aapput</i>	Akunnattut <i>Sunniutit malugineqarsi nnaapput attuumassuteq artullu ilaat sunnigaapput</i>	Annertuut <i>Sunniutit annertuut</i>
Sunniutip ilimanassusia	Ilimanangitsut <i>Sunniinissaq ilimanangilaq</i>								
	Ilimanaateqarpoq <i>Sunniuteqarsinn aavoq</i>	Sunniut annertoq	Sunniut akunnattoq	Sunniut annikitsoq	Sunniut soqutaanngits oq	Sunniut soqutaanngits oq	Sunniut annikitsoq	Sunniut akunnattoq	Sunniut annertoq
	Taamaarataannaavoq <i>Sunniuteqarnissa naatsorsuutigineqarpoq</i>								

Sunniutit assigiinngitsut tamarmik sakkortussusii missingerniarlugit sunniutaallu nalilersorniarlugit periaatsit assigiinngitsut atorineqarsimapput. Sunniutinik suussusersiineru nalilersuineru sakkut periaatsillu atorineqartut tamarmik nunani tamalaani periaatsinik pitsaanerpaanik tunngaveqarput Sunniutinik Naliliisarneq pillugu Nunat tamalaat Suleqatigiiffiata najoqqutassiaanik 2015-imeersunik najoqqutaqarfiullutik, tassa *Social Impact Assessment: Guidance for assessing and managing the social impacts of projects*, the *Socio-Economic Impact Assessment Guidelines* from Mackenzie Valley Environmental Impact Review Board, 2007, kiisalu Aatsitassarsiorneq Saffiugassallu pillugit Siunnersuisoqatigiit (ICMM) najoqqutassiaanik tunngaveqarlutik. Inuit aarleqqutaat (aarlerinartutut isigisaat) sunniutit sakkortussusiinik naliliineru isiginiarneqartarput.

Ilimanassutsimik aalajangiineru tunngavigineqartartut:

Taamaarataannaavoq:	Sunniutip pinissaa ilimanarlunnarpoq
Ilimanarpoq:	Naatsorsuutigineqarpoq pilersaarutigineqaranili; suliani assingusuni ataasiani malunniuttarsimavoq, suliniutit assingusut kingunerigajuttarpat.
Ilimanangilaq:	Naatsorsuutigineqanngilaq, suliniutini assingusuni taama pisoqarneq ajungajappoq.

Sunniutip sakkortussusia ima nassuiarneqarpoq:

Annertoq:	Sunniut angisooq kingunertoq
------------------	------------------------------

Akunnattoq:	Sunniutit malugineqarput taavalu attuumassuteqartunut arlalinnut sunniullutik.
Annikitsoq	Sunniutaat takuneqarput
Insignificant:	Sunniut pissaguni attuumassuteqartunut annikitsuinnarmik malunniutissaaq malunniutinngitsuissalluniluunniit

Sunniutip sakkortussusia aalajangiukkumallugu pissutsit tulliuuttut isiginiarneqartarput:

Sunniutip siammarisimanagera:	Sunniutit nunami sumi pineri, amerlassusii sunnigaasullu qanoq issusii (ajornartorsiulerataannaaneq, allanngornernut nukissaqassuseq il.il.)
Sunniutit sivissusii akulikissusiilu:	Sunniutip sivissususia (qaangiuttussaq ataavortorluunniit), allanngorannerit annertuut nunaqqatigiinnut piffissap ingerlanerani ajoqutaalersinnaasut (siuariarnersuaq nakkaattoornerlu)
Piffissaq malunniuffia:	Sunniutit nunaqqatigiinnit, oqartussanit attuumassuteqartunilluunniit erngerlutik piffissalluunniit ingerlanerani malugineqarput.
Inuit aarleqqutaat:	Nunaqqatigiinni, oqartussani imaluunniit attuumassuteqartuni allani inuit sunnigaaratarsinnaasut.

3.1 Pitsaanngitsunik pinaveersaartitsiniutit iluaqutissanillu annerpaatitsiniutit

Sunniutit pitsaanngitsut pitsaasulluunniit paasineqartut tamaasa eqqarsaatigalugit iliutsit pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniutit iluaqutinilluunniit annerpaatitsiniutit qassiit saqqummiunneqartarput.

Sunniutit pitsaanngitsutut nalilerneqarsimatillugit pitsaanngitsunut minnerpaatitsiniutinik iliuseqartoqartarpoq, taavalu sunniutit iluaqutaasut annerpaatinniarlugit aamma iliuseqartoqartarluni.

Iliuserineqartussatut siunnersuutigineqartut suliniutinik assingusunit misilittakkanik nunallu tamalaat akornanni suleriaatsinik pitsaanerpaanik tunngaveqartarput, soorlu najoqqutassatut allakkiani kiisalu sakkussani IFI-ip akuerisaani kiisalu inuussutissarsiummik ingerlatallit suleqatigiiffiinit ICMM-ikkutut ittunit oqaatigineqartutut ittunik.

4. Pissarsiassanut sunniutinullu pilersaarut

Pissarsiassanut Sunniutinullu Pilersaarut inunnt sunniutissanik nalunaarusiami saqqummiunneqarpoq, tassanilu sunniutit assigiinngitsukkuutaat tamarmik qanoq siunertaqarfiunissaat nassuarneqarluni, kiisalu pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniutissanik iluaqutinillu annerpaatitsiniutissanik siunnersuuteqartoqarluni. Aamma, Pissarsiassanik Sunniutinillu Pilersaarut imaqarpoq uuttuutinik aatsitassarsiorfiup sunniutaanik malinnaaviginninnermi nalilersuisarnermilu atorneqarsinnaasunik.

Ilanngussaq 2

Inatsisitigut allaffissornikkullu sinaakkutit

1. Oqartussat aatsitassarsiornermut akisussaasut

Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik kiisalu Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Aqutsisoqarfik Kalaallit Nunanani aatsitassanut akisussaapput.

Aatsitassanut Naalackersuisoqarfik taassumalu ataani Akuersissuteqartarnermut Isumannaallisaanermullu Oqartussaarfik tassaapput akuersissutinik tunniussisarneq pillugu allaffissornikkut oqartussaasut kiisalu isumannaallisaanermut oqartussaasut, aamma nakkutilliinerit misissuiartortarnerillu eqqarsaatigalugit. Kiisalu, aatsitassarsioqatigiiffiit inunnut sunniutinik nalunaarusiornissaannut kiisalu Sunniutit Pissarsiassallu pillugit Isumaqatigiissusiorfigineqarnissaannut, aamma aatsitassarsiorfiit suliffeqarfinnik sulisunillu Kalaallit Nunaanneersunik atuinissaanut akisussaavoq.

Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaarfik aatsitassat avatangiisinut tunngasortaannut allaffissornikkut oqartussaavoq, aamma avatangiisinut sunniutissanik nalunaarusiornissaq eqqarsaatigalugu. Aatsitassalerinermi Avatangiisinut Oqartussaarfik Pinngortitamut, Avatangiisinut Ilimatusarnermullu Naalackersuisoqarfiup ataaniippoq.

2. Danskít inatsisaannut attuumassuteqarnera

Kalaallit Nunaat Kunngeqarfimmut Danmarkimut naalagaaffeqataavoq *Namminersorneq pillugu Inatsit* 2009-imeersup ataani Naalackersuisoqarluni. Namminersorlutik Oqartussat pilersinneqarneranni inatsisitigut oqartussaaffiit amerlanerpaat Naalackersuisunit tiguneqarput, soorlu aatsitassanut, akileraaruserinermut akitsuutilerinemullu, avatangiisinut attaveqaatinut pilersuinemullu tunngasut. Taamaattorli inatsisinut tunngasut ilaat sulí danskinit oqartussaaffigineqarput, soorlu makku:

- Inatsiseqarneq, aamma politiit, pinerluttulerineq kiisalu eqqartuussiviit
- Illersornissaq isumannaallisaanerlu
- Nunanut allanut tunngasut
- Aningaaseriveqarneq aningaasaliortarnerlu
- Inatsisit inunnut tunngasut, soorlu ilaqutariinnermut innuttaassusermullu tunngasut
- Nunassittarnermut politik, soorlu nunanit allaneersut Kalaallit Nunaanni sulinissaannut najugaqarnissaannullu akuersisarnermut tunngasut
- Imaani isumannaallisaaneq (annermik Imarsiornermut Suleqatigiiffiup IMO-p Issittumi Maleruaqqusai kiisalu Umiarsuit Kalaallit Nunaata imartaani isumannaatsumik angalanissaat pillugu teknik-kikkut malittarisassiat pillugit Nalunaarut)

Taamaammat inatsisit Nalunami Kuultisiorfimmut atuuttut nassuiarneqarneranni Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu inatsisit ilanngunneqarput.

3. Inatsisit aatsitassarsiornermut attuumassuteqartut.

Inatsit pingaarneq kuultisiorfiliormi ingerlatsinermilu malinneqartussaq tassaavoq Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 26, 13. juni 2023-imeersoq (Aatsitassanut inatsit) 1. januar 2024 atuutilersoq. Inunnut Sunniutissanik

Nalunaarusiortarnek pillugu Aatsitassanut inatsimmi aalajangersakkat attuumassuteqarnerpaat tassaapput:

- Paragraf 104 (2) – Suliariniakkap toqqaannartumik toqqaannangitsumillu sunniutaannik paasiniaaneq
- Paragraf 110, 111 aamma 112 (a) – Sunniutissanik Pissarsiasanillu Isumaqaatigiissusiornermi inatsisitigut tunngaviit
- Immikkoortoq 17 – siumoortumik tusarniaaneq tusarniaanerlu
- Paragraf 52 (1) – Sulisunik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq
- Paragraf 52 (2) – Suliffeqarfinnik Kalaallit Nunaanneersunik atuineq
- Paragraf 53 – Aatsitassanik Kalaallit Nunaanni suliareqqiineq

Inatsisit attuumassuteqartut allat tabelimi tulliuuttumi nassuiarneqarput.

Tabel 1: Inatsisit Nalunami Kuultisiorfiliariniakkamat attuumassuteqartut

Inatsisit	Eqikkarnera attuumassuteqassusialu	Ukoq
Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 26, 13. juni 2023-	Aatsitassanik misissueeqqaarnerup, misissueqqissaarnerup kiisalu qalluinerup naleqquttumik pitsaasumillu ingerlanneqarnissaat kiisalu suliat taakkununga attuumassuteqartut inatsit naapertorlugu ingerlanneqarnissaat Inatsisartut inatsisaatigut naatsorsuutigineqarpoq. Inatsisartut inatsisaatiguttaaq naatsorsuutigineqarpoq aatsitassarsiornermut tunngassuteqartut naleqquttumik aqunneqassasut. Kiisalu naatsorsuutigineqarpoq Inatsit naapertorlugu suliat ingerlatat innuttaasut peqqissusiinut akornutaanngitsumik isumannangitsumillu ingerlanneqassasut, avatangiisit illersorneqassasut, pisuussutit atorineqassasut inuillu atugaannik artukkiinani ingerlanneqassasut, tamakkulu tamarmik nunat tamalaat akornanni piumasaqaataasartut assingusut naapertorlugit ingerlanneqassasut. Inatsit nr. 26, 13. juni 2023 pilersinneqarpoq taavalu 1. januar 2024 atuutillerluni.	2009 kingornalu
Avataaniit suliarortut killilersimaarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 27, 30. oktober 1992-imeersoq (kingorna allannguutitai ilanngullugit.	Kalaallit Nunaanni suliffinni ilinniagaqarfiusariaqanngitsuni suliffiillu ilaanni sulisussanik Kalaallit Nunaanneersunik salliutitsinissaq tassuuna qulakkeerneqarpoq.	1992
Nunaqavissuunngitsut Kalaallit Nunaannut iserniarnerat pillugu danskit inatsisaat nr. 150, 23. februar 2001-imeersoq, Peqqussut nr. 150, 23. februar 2001-imeersumi § 9, imm. 2 (3)	Kalaallit Nunaannut avataaniit sulisartut nakkutigineqarnerat. Innuttaaqataanngitsut Kalaalli Nunaanni sulissagunik sulinissamut najugaqarnissamullu akuersissuteqarfigineqarnissaannut Danmarkimi nunassittarnermut aqutsisoqarfik oqartussaavoq. Malittarisassat nalinginnaasut tamakku sanioqqunneqassappata aamma immikkut malittarisassaqqarpoq Danmarkimi nunassittarnermut oqartussaqqarfimmit pissarsiarineqarsinnaasunik.	2001
Sullivimmi isumannaallisaanermut inatsit nr. 1048, 26. oktober 2005-imeersoq, kingorna allannguutai ilanngullugit, aamma Inatsit nr. 295, 4. juni 1986-imeersoq, inatsit nr. 321, 18. maj 2005-imeersoq,	Inatsisikkut siunertarineqarpoq inuiaqatigiinni kalaallini teknikkikkut inooqatigiinnikkullu ineriartornermut naapertuuttumik suliffiit naammattumik isumannaassuseqassasut, tunngaviatigullu sulisitsisut sulisullu kattuffiisa nakkutigisaannik suliffeqarfiit namminneerlutik suliffimmi isumannaallisaanermut	2005

kiisalu Inatsit nr. 193, 26. marts 1991-imeersoq	tunngasunik akissutissarsissasat Sullivinnik Nakkutilliisoqarfimmit siunnersorneqarlutik nakkutigineqarlutillu. Peqqussutit llanngussami matumani immikkoortoq 3.1-imi allattorsimasut takukkittaaq.	
Akilerarusiisarneq pillugu inatsit nr. 12, 2. november 2006-imeersoq kingornalu allannguutai, inatsit nr. 3, 30. november 2009-imeersoq, Inatsit nr. 20, 18. november 2010-imeersoq, kiisalu inatsit nr. 37, 9. december 2015-imeersoq.	Inatsisikkut Kalaallit Nunaanni akileraartarneq aqunneqarpoq.	2006 kingornalu
Pinngortitap innarlitsaaliorneqarnissaanik Inatsisartut inatsisaat nr. 29, 18. december 2003-imeersoq	Inatsit kalaallit Nunaanni pinngortitamik illersuiniutaavoq	2003
Eqqissimatitsisarneq aamma allatigut kulturikkut eriagisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut Inatsisaat nr. 11, 19. maj 2010-meersoq	Inatsisikkut qanganitsat, nassaat, takussutissat illuliallu illersorniagaapput	2010
Kalaallit Nunaanni annaassiniarnissamut upalungaarsimaneq aamma ikualattoornissamik qaartoornissamillu pitsaaliuinermi iliuusissat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 14, 26. maj 2010-meersoq (Upalungaarsimanermi iliuusissaq	Inatsisikkut upalungaarsimaneq malittarisassaqaqtitaavoq piumasarineqarlunilu pinartoqartillugu iliuuseqarneq Kalaallit Nunaanni politiit pisortaannit ataqtigiissaarneqassasoq.	2010
Greenland Oil Spill Response A/S pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 4, 4. juni 2012-imeersoq	Naalackersuisut suliffeqarfiliorsimapput Greenland Oil Spill Response A/S, taassumalu siunertaraa aningaasarsiornermik tunngaveqarluni uuliamik mingutsitsinissamut sillimassalluni, uuliaarluernerup kingorna avatangiisinik saliissalluni kiisalu Kalaallit Nunaanni uuliasiortoqartillugu allanik suliaqartussanngorlugu. Pisuussutunik uumaatsunik qalluisoqartillugu uuliaarluernissamut upalungaarsimanissaq upalungaarsimanermillu annertusaanissaq suliffeqarfiup taassuma siunertaraa.	2012
Qaartiterutissat pillugit nalunaarut nr. 16, 16. juli 2017-imeersoq.	Qaartiterutissanut sanaartornermi atukkanut eqqussukkanut, annissukkanut, toqqortanut, nioqqutinut, pisialalugit assartornerinut, assartornerinut, atornerqarnerinut sananeqarnerinullu kiisalu innattaataannut peqqussut malittarisassiorfiuvoq.	2017
Pinerluttaalisitsineq pillugu danskit inatsisaat nr. 306, 30. april 2008-imeersoq, allannguutai inatsit nr. 735, 25. juni 2014-imeersoq, inatsit nr. 103, 3. februar 2016-imeersoq	Kalaallit Nunaanni pinerluttulerineq pillugu malittarisassaqaqtitsiviuvoq. Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarneq Danmarkimi inatsisitigut malittarisassaqaqtitaavoq danskillu oqartussaannit aqunneqarluni.	2008

kiisalu inatsit nr. 149, 7. februar 2017-imeersoq.		
Imaani isumannaallisaanermut inatsisip atuuttunngortinneqarnissaannik kissaat pillugu peqqussut nr. 1674, 16. december 2015-imeersoq kiisalu peqqussut nr. 882, 25. august 2008-meersoq.	Kalaallit Nunaata imartaani isumannaallisaaneq peqqussutikkut malittarisassiorneqarpoq kiisalu Imaani Isumannaallisaanermut Nunat tamalaat Isumaqatigiissutaat (SOLAS, 1974), Umiarsuit mingutsitsinerannik pinaveersaartitsinissaq pillugu Nunat tamalaat Isumaqatigiissutaata 1973-imeersup malittarisassallu allanngortitat (MARPOL), 1978-imeersup atortuulersinneqarnissaannik qularnaariviulluni.	2008, 2015
BL 5-24, 26. juni 2008-imeersut, Kalaallit Nunaata iluani timmisartornermi Nuummullu aqqusaarnermi malittarisassat	Timmisartornermut peqqussutikkut danskit nunalluunniit allamiut timmisartuisa Kalaallit Nunaanni nunap iluani timmisartuussineri tamarmik kiisalu Kangerlussuup eqqaatigut aqqusaarneri tamarmik timmisartuussinerup ingerlanissaanik malittarisassiorfiupput.	2008
Assartuutit motorillit atugaanerat pillugu peqqussut nr. 10, 10. oktober 2013-imeersoq	Pinngortitap avatangiisillu illersorneqarnissaat tunngavigalugu assartuutit motorillit atugaanerannut Peqqussut malittarisassiorfiuvoq.	2013
Aqqusinertigut angallanneq pillugu nalunaarut nr. 995, 26. oktober 2009	Aqqusinerni, illoqannginnersani kiisalu sumiiffinni motorilinnik nalinginnaasumik angallaffiusuni malittarisassat nalunaarutikkut aalajangersarneqarput.	2009
Erngup imigassap pitsaassusia aamma imermik pilersuiviit nakkutigineqarnerat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 7, 17. marts 2008-imeersoq	Erngup imigassap pitsaassusia, misissugassanik tiguisarnerup akulikissusia, pitsaassusimik nakkutilliineq, uuttuutit allat misissoqqissarneqarnissaannut piumasaqaatit, erngup uterteqqitap pitsaassusianik nakkutilliineq Nalunaarutikkut malittarisassiuqaapput.	2008
The Greenlandic Building Code (Bygningsreglement 2006, Br06) Kalaallit Nunaanni sanaartornermi maleruaqqusat 2006-imeersut, Br06)	Maleruaqqusat inissianut kiisalu illulianut inuussutissarsiorfittut sullissiveqarfittullu sanaanut tamanut atuupput.	2006

3.1 Sullivimmi isumannaallisaaneq pillugu nalunaarut

Tabel 2: Sullivimmi isumannaallisaaneq pillugu nalunaarut

Nalunaarut	Ukioq
Kalaallit Nunaanni aatsitarsarsiorfiit allalu misissuiffigineqarnerini aningaasartuutunik utertitsarneq pillugu nalunaarut nr. 798, 12. juni 2017-imeersoq	2017
Kivittaait assigisaasalu ikkussorneqartarnerat atorneqarnerallu pillugu nalunaarut nr. 655, 12. maj 2015-imeersoq	2015
Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqaarneq iluaquteqarnerlu eqqarsaatigalugit sulianut nalunaarut nr. 302, 26. marts 2015-imeersoq.	2015
Sullivimmi isumannaallisaanermut ilinniartitsinermit nalunaarut nr. 914, 26. juni 2013-imeersoq.	2013
Asbest pillugu nalunaarut nr. 133, 5. februar 2010-imeersoq	2010
Kalaallit Nunaanni sullivinnik nalilisarnermit nalunaarut nr. 1168 oktober 2007-imeersoq	2007
Kalaallit Nunaanni sulinermit qasuersaarfissat sulinnigiffissallu pillugit nalunaarut nr. 32, 23. januar 2006.	2006

Sanaartortitsisup pisussaaffii akisussaaffiilu pillugit nalunaarut nr. 1344, 15. december 2005-imeersaq	2005
Kalaallit Nunaanni sullivinnik isumannaallisaanermut nalunaarut nr. 1346, 15. december 2005-imeersaq kiisalu allangortitsinerit peqqussut nr. 364, 6. april 2010-imeersaq.	2005 2010
Inuusuttut sulisinneqartarnerannut nalunaarut nr. 1347, 15. december 2005-imeersaq	2005
Kalaallit Nunaanni sanaatorfiit sulliviillu assingusut aqqissugaanerannut nalunaarut nr. 1348, 15. december 2005-imeersaq	2005
Sulinermit angusanut nalunaarut nr. 395, 24. juni 1986-imeersaq	1986
Akuutissat suliarineqartarnerat pillugu nalunaarut nr. 396, 24. juni 1986-imeersaq	1986
Sulliviit aqqissugaanerit pillugu nalunaarut nr. 399, 24. juni 1986.	1986
Sullivimmi ajoqusernerit nalunaarutigineqartarnerannut nalunaarut nr. 401, 24. juni 1986	1986
Naqitat nunami toqqortarineqarnerannut nalunaarut nr. 155, 18. april 1972-imeersaq.	1972

4. Nunat tamakkerlugu najoqqutassiat

Tabel 3-imi nalunaarsorneqarput nuna tamakkerlugu najoqqutassiat kultisiorfiariniakkamut attuumassuteqartut

Tabel 3: Sullivimmi isumannaallisaanermut nalunaarutit

Taaguut	Eqikkarnera attuumassuteqassusialu	Ukioq
Inunnut Sunniutissanik Naliliineq (SIA). Aatsitassarsiorfiit inunnut sunniutissanik nalunaarusiornerit suliarinerinut piareersarneqartarnerinullu najoqqutassiat	Aatsitassarsioqatigiiffiit siunnersortaasalu inunnut sunniutissanik nalunaarusiorneranni ikiorumallugit najoqqutassiani suliarineqartuni Namminersorlutik Oqartussani Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfiup qanoq inissisimanagera, inunnut sunniutissanik nalunaarusiornerup suliarinera kiisalu nalunaarusiap imassai nassuiarneqarput.	2016
Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi avatangiisinut sunniutissanik nalunaarusiornermut (EIA) najoqqutassiat	Avatangiisinut sunniutissanik nalunaarusiamut aatsitassarsioqatigiiffinnut atuuttumut najoqqutassiaq. Avatangiisinut sunniutissanik nalunaarusiaq pisuussutit iluaqutigineqarnerani tamarmi atuutissaaq, tassa ineriartortinneqaaqaalerneraniit matuneranut. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu pissutsit atuuttut misissuiffiginissaannik kiisalu Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliinerup suliarineqalernissaa ukiunik 2-3 sioqqullugu avatangiisit misissuiffiqarnissaannik najoqqutassiat piumasaqaatitaqarput.	2015
Imaani isumannaallisaanikkut ajornartorsiutit misissuiffiqartarnerat pillugu Dansk it imarsiornermut oqartussaasuisa najoqqutassiat 10. januar 2011-imeersut.	Najoqqutassiatigut akuersissummik tunineqarsimasup misissueqqaalersinnani ingerlatsinerup nalaani imaatigut isumannaallisaanernik misissuisimanissaa qularnaarniarneqarpoq, taamaaliussaarluni sumiiffimmi akuersissutit atuuffiani umiarsuavinnut, atortulersuutitut, kisarsimaffinnut allanullu takusaasarnikkut. Isumannaatsumik imaatigut ilumut angalasoqarsinnaanera misissuinermit siunertarineqarpoq.	2011
Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit akuersissummi piumasaqaatit nalinginnaasut (uuliasiorneq ilanngunnagu) kiisalu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit (uuliasiornermiunngitsoq)	Aatsitassanut inatsisip ataani atuuttoq. Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfimmiit najoqqutassiat qalluinissamik qinnuteqarneq pillugu kiisalu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissuiniaraanni pisinnaatitaaffinnik malittarisassanillu nassuiaateqarfiusut.	2010, 2014

piumasaqaatinut nalinginnaasunut ilassut nr. 3, 1. juli 2014-imeersoq		
Aatsitassanik (uuliakkut pinnagit) misissueqqaarnermi piunasaqaatit nalinginnaasut	Aatsitassanut inatsisip ataani atuuttoq. Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfimmiiit najoqqutassiat qalluinissamik qinnuteqarneq pillugu kiisalu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqaarnermi pisinnaatitaaffinnik malittarisassanillu nassuaateqarfiusut.	2010
Kalaallit Nunaanni Aatsitassanik (uuliakkut pinnagit) nunami misissuinermi nalunaarusiornermilu malittarisassat	Akuersissummik tunineqarsimasut nunami aatsitassanik (uuliaangitsut) misissuinerani malittarisassat atuupput kiisalu misissuisut taakku suliaminnik Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfimmut nalunaartartussaapput.	2000

5. Nunat tamalaat isumaqatigiissutaat pisussaaffiillu

Nunat tamalaat suleqatigiiffii, nalunaarutaat isumaqatigiissutaallu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut attuumassuteqartut.

Pisariaqartillugu naalagaaffiit isumaqatigiissutaasa Kalaallit Nunaannit Danmarkimillu atortussaalersinneqarsimanerat oqaatigineqartarpoq.

Tabel 4: Sullivimmi isumannaallisaaneq pillugu nalunaarutit

Taaguutaa	Eqikkarnera attuumassuteqassusialu	Ukioq
Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaat	Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaatigut nunat inoqqaavisa inuttut ataasiakkaatut ataatsimoorlutillu pisinnaatitaaffii aalajangersarneqarput, kiisalu kulturimut, kinaassusermut, oqaatsinut, suliffeqarnermut, peqqinnissamut, ilinniagaqarnissamut sunullu allanut pisinnaatitaaffii nassuiarneqarlutik. Nalunaarummissaaq "nunat inoqqaavi inuiaqatigiittut aqqissuusaanerminnik, kulturiminnik, ileqqutoqqaminnillu attassinissamut kiisalu pisariaqartitaminnik angorusutaminnillu attassillutik ineriartortitsinissamut pisinnaatitaaffeqarnerat erseqqissarneqarpoq" Nalunaarut inatsisitigut pituttorfingilaq Danmarkimilli tapersorneqarluni.	2007
Akilersilluni peqquserlunneq akiorniarlugu Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat	Naalagaaffiit Peqatigiit Akiliilluni peqquserlunneq akiorniarlugu isumaqatigiissutaat naalagaaffiit qassiiit ataatsimut isumaqatigiissutigat kiisalu nunarsuaq tamakkerlugu akiliilluni peqquserlunnermut akiuiniarluni sakkussat pituttorsimaffiusut siullersaraat. Isumaqatigiissutikkut piumasarineqarpoq Naalagaaffiit peqataasut akiliilluni peqquserlunnermut akiuiniutinik qassiinik akuersissuteqassasut inatsisinut, sullissiveqarfinnut suleriaaserineqartartunullu sunniuteqarsinnaasumik. Iliuserineqartut taakku akiliilluni peqquserlunnermut, aningaasanik atornerluinerneq, niuernerneq sunniiniutinik aningaasanillu peqquserlunnikkut pissarsianik pasinartuerutsinermut pinaversaartitsiniutaapput. Naalagaaffiit Isumaqatigiissutaat Danmarkip Kunneqarfia sinnerlugu Danmarkimit atortussaalersinneqarsimavoq.	2005
Pisuussutinik qalluisut isertuaatumik suliniisaannik suliniut (EITI)	Pisuussutinik qalluisut isertuaatumik suliniisaannik suliniut tassaavoq nunarsuaq tamakkerlugu piunasaqaat atornerqartoq pinngortitap pisuussutaanik ammasumik tutsuiginartumillu aqutsinissamik siuarsaavisoq. Nunat isertuaatumik periaatsimik atuutsitsisut akileraarnermut, akuersissutinut, suliffeqarfinnut	2002

	<p>isumaqatigiissutinut, tunisassiornernut sunullu pingaarutilinnut tunngasunik allanik saqqummiussisarput.</p> <p>Isertuaatsumik suleriaatsit tunngaviinut tapersersuilluni Kalaallit Nunaat nalunaarsimavoq, kisiannili Kalaallit Nunaat / Danmark isertuaatsumik periaaseqarnermut ilaasortassatut sulit toqqagassanngoqqanngillat.</p>	
<p>Sulinermit tunngaviit pisinnaatitaaffiillu pillugit Sulineq pillugu Suliniaqatigiiffissuup nalunaarutaa</p>	<p>Nalunaarutikkut Naalagaaffiit ilaasortaasut sisamatigut tunngaviit pisinnaatitaaffiillu ataqqissallugit siuarsassallugit pisussaaffeqartitaapput naalagaaffiit isumaqatigiissutaat attuumassuteqartut atortussaalersissimagunikkut atortussaalersissimangikkaluarunikkilluunniit.</p> <p>Immikkoortut taakku tassaapput: Naqisimaneqarani kattuffeqarsinnaaneq ataatsimoorlunilu isumaqatigiinniarsinnaatitaanerup tamakkiisumik akuerineqarnera, pingitsaaliisaalluni allatulluunniit ajornartumik sulisitsisarnerup atorunnaarsinneqarnissaa, meeqqat sulisitaasarunnaarnissaat kiisalu sulimmi immikkoortitsinerup atorunnaarsinneqarnissaa.</p>	1998
<p>Silap allangoriartornera pillugu Naalagaaffiit Peqatigiit Sinaakkutsiussatut isumaqatigiissutaat</p>	<p>Gas-sinik kiassartortitsisartunik aniatitsinerup annikillineratigut nunarsuup kiatsikkartorneranut illersuinissaq, pinaveersaartitsinissaq annikillisaanissarluni naalagaaffiit isumaqatigiissutaatigut anguniagaavoq. Kyotomi Isumaqatigiissutitip 2005-imi atortuulersinneqartup kiisalu kingusinnerusukkut Parisimi isumaqatigiissutaasup 2015-imeersup atuuttuunerat isumaqatigiissutikkut matumani pineqartukkut naqissuserneqarpoq.</p> <p>Parisimi Isumaqatigiissut Danmarkimit akuerineqarsimavoq, Kalaallit Nunaannullu atuutitinnikkallarnerarluni. Tassa imaappoq Kalaallit Nunaat aniatitsinermit annikillisisinissaminut nunat tamalaat akornanni pisussaaffeqanngilaq.</p>	1992
<p>Uumassusillit assigiinngisitaartuunissaannik nunat isumaqatigiissutaat</p>	<p>Uumassusillit assigiinngisitaartuunissaannik nunat isumaqatigiissutaatigut anguniakkat pingaarnert pingasuupput: Uumassusillit assigiinngisitaartuunerisa allangutsaaliorneqarnissaa; kiisalu uumassusillit kinguaariaarnerannik iluaquteqarneq naapertuulluatumilu naligiimmillu agguataarneqassasoq.</p> <p>Nunat isumaqatigiissutaat 1993-imi Danmarkimit atortuulersinneqarpoq.</p>	1993
<p>Isumaqatigiissut OSPAR (Atlantikup Avannaata Kangiani Imaani avatangiisit illersorneqarnissaannik nunat isumaqatigiissutaat)</p>	<p>OSPAR maleruagassiaavoq Naalakkersuisut 15-iusut kiisalu EU-p suleqatigiillutik Atlantikup Avannaata Kangiani imaani avatangiisinik illersuiniarfusoq. Ataatsimut isigalugu, OSPAR-imut Ataatsimiititaliap sulinermini najoqqutaa tassaavoq imaani avatangiisini inuit suliaannik ataatsimoortumik aqutsineq uumassusileqarfinnik aallaaveqarluni qanoq iliuuseqarfigineqassasoq.</p> <p>Nunat isumaqatigiissutaat Danmarkimit atortuulersinneqarsimavoq.</p>	1992
<p>Sulineq pillugu Suleqatigiiffissuup Isumaqatigiissusiaa 169-imeersoq – Nunat inoqqaavi naggueqatigiiaallu pillugit isumaqatigiissut</p>	<p>Sulineq pillugu Suleqatigiiffissuup Isumaqatigiissusiaa 169-imeersoq tassaavoq nunat tamalaat isumaqatigiissutaat nunat inoqqaavinut tunngasoq akuerigaani pisussaaffitsigut pituttorsimaffiuersartoq. Tassuuna nunat inoqqaavisa kulturii inooriaasiilu, nunamut pinngortitallu pisuussutaannut pisinnaatitaaffeqarnerat, kiisalu ineriartortitsinermit namminneq pingaarnertitaminnik aalajangiisnaatitaanerat akuerineqarput ataqqineqarlutillu. Naalagaaffiit sunik pisinnaatitaaffeqarnerinik oqaatiginniinnarani ingerlaqqilluni pisinnaatitaaffiit tamakku qanoq timalersorneqassanerat pillugu teknikkikkut</p>	1991

	<p>siunnersuutitaqarpoq, kiisalu pisinnaatitaaffiit taakku tamakkiisumik iluaqutigineqarnissaat pillugu iliuutsinik, mianersorfissanik, mianerisassanillu imaqarluni.</p> <p>Isumaqatigiissut 22. februar 1996-imi Danmarkimit atortuulersinneqarsimavoq (aamma Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu')</p>	
<p>Suliffeqarfissuarnut nunat tamalaaneersunut OECD-ip najoqqutassiai kingornalu nutarterneri (nutarternera kingulleq 2011-imeersuvoq)</p>	<p>Suliffeqarfissuarnut nunat tamalaaneersunut OECD-ip najoqqutassiai akisussaassuseqartumik inuussutissarsiutinik ingerlatsinermut inassuteqaataapput naalakkersuisunit tunulequtsigaasut aammalu assut sukumiisumik suliaasut. Naalakkersuisut Najoqqutassianik atortitsisut suliffeqarfissuarnut nunat tamalaaneersut piujuaanartitsilluni ineriartortitsinermut inuttullu atukkatigut ineriartortuarnissamut suliniaqullugit kajumissaarisarput pitsaanerpaamillu sunniuteqarnissaat anguniagaralugu.</p> <p>Najoqqutassiat Danmarkimit atortussatut akuerineqarsimapput.</p>	1976, 2011
<p>Innuttaasutut politik-kikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat (ICCP)</p>	<p>Innuttaasutut politik-kikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat (ICCP) tassaavoq nunat tamalaat isumaqatigiissutaat inuit ataasiakkaat innuttaasutut politik-kikkullu pisinnaatitaaffiit ataqqinninnissamut atsiueqataasunut pisussaaffiliisoq, aamma pisinnaatitaaffinnut ilaapput inuunermt, qanorluunniit upperisaqarsinnaatitaanermut, oqaaseqarsinnaatitaanermut, katersuussinnaatitaanermut, qinersinnaatitaanermut kiisalu naapertuilluartumik illuinnaasiunngitsumillu eqqartuussaasinnaatitaanermut pisinnaatitaaffiit.</p> <p>Angerfigeqatigiissut 1972-imi Danmarkimit akuerineqarluni atuuttussanngortinneqarpoq.</p>	1966
<p>Aningaasarsiornermut, Inuttut atukkatigut kulturikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat (ICESC)</p>	<p>Aningaasarsiornermut, Inuttut atukkatigut kulturikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit nunat tamalaat isumaqatigiissutaat (ICESC) atsiueqataasunut pisussaaffiliivoq nunap immikkoortuisa inuillu ataasiakkaat namminneq naalakkersuisoqanngitsut aningaasarsiornermut, inuttut atukkatigut kulturikkullu pisinnaatitaaffeqartinneqarnissaannik atsiueqataasunut pisussaaffiliisuvoq, pisinnaatitaaffinnut pineqartunut ilaapput sulisartut pisinnaatitaaffii peqqissutsikkut, peqqissuunissamut ilinniagaqarnissamullu pisinnaatitaaffiit kiisalu naammattumik pitsaassusilimmik inuuniarnermi atugaqarnissamut pisinnaatitaaffik.</p> <p>Isumaqatigiissut 1972-imi Danmarkimit atortuulersinneqarpoq.</p>	1966
<p>Silarsuarmioqatigiit kulturikkut kingornussaannik nunallu ataasiakkaat eriagisassaataannik illersuunissamut isumaqatigiissut (UNESCO)</p>	<p>Kulturikkut kingornussaannik allanngutsaaliornissaannik kiisalu nalinginnaasumik nungullariartortut kiisalu inuttut aningaasarsiornermut atukkat allanngornerannit pineqarlutik aserugaanissaannut illersorneqarnissaat Isumaqatigiissutikkut siunertaavoq. Tassami kulturikkut nunatullu eriagisassat suulluunniit ajorsiornerat tammannerallu nunarsuarmi nunat tamarmik assorsuaq pitsaanngitsumik piitsunngorsaatigisarpaat.</p> <p>Isumaqatigiissut 1979-imi Danmarkimi atortussanngortinneqarpoq, taavalu nunaatit qulit danskit silarsuarmioqatigiinnut kingornutassiaqarfii ilaapput, pingasullu Kalaallit Nunaanniillutik.</p>	1972
<p>Ramsar-imi Isumaqatigiissut</p>	<p>Isumaqatigiissut Ramsar tassaavoq naalakkersuisut isumaqatigiissutaat masarsuit taakkulu pisuussutaasa allanngutsaaliorneqarnissaannik isumatuumillu iluaqutigineqarnissaannik nunat ataasiakkaat iliuuseqarnissaannut nunallu tamalaat suleqatigiinnissaannut toqqammavillisoq.</p>	1971

	Danmarkip isumaqatigiissut 1978-imi atsiorpaa, kiisalu Nunami eqqissimatitami Ramsar-eqarfiit marluk pilersinneqarlutik – tassa Kilen aamma Hochstetter Forland.	
Ammip qalipaataatigut qanorluunniit ittumik immikkoortitsinerup unitsinneqarnissaanut nunat tamalaat isumaqatigiissutaat	Ammip qalipaataatigut qanorluunniit ittumik immikkoortitsinerup unitsinneqarnissaanut nunat tamalaat isumaqatigiissutaat 1966-imeersoq (CERD) tassaavoq inuit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutit Naalagaaffiit Peqatigiinnit atsiorneqartut siullit ilaat. Isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannit Danmarkimillu atortussanngortinneqarsimavoq.	1965
Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Europamiut isumaqatigiissutaat	Inuit pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnissaannik tunngaviatigullu kiffaanngissuseqarfii pillugit Europamiut isumaqatigiissutaat, Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Europamiut isumaqatigiissutaannik ilisimaneqarnerusoq, tassaavoq Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarummi pisinnaatitaaffiit ilaasa eqqaaneqartut sunniuteqalernissaannut pituttorsimaffiusunngortinneqarnissaannullu aqqissuussinerit siullersaat. Danskiteq inatsisaatigut nr. 285, 29. april 1992-imeersukkat atortuulersinneqartoq.	1953
Pinngortitap allanngutsaaliorneqarnissaanut nunat tamalaat suleqatigiiffiat (IUCN)	Avatangiisitigut ineriartortitsinikkullu aporfii ilungersunarnerpaat silarsuarmioqatigiinnit naammassineqarsinnaanngorlugit aqqiissutissiorneqarnissaannut IUCN ikiuniartuuvoq. Naalagaaffinnit naalagaaffiunngitsunillu ilaasortaasut 13.000 akornanni Danskiteq Avatangiisinut Inuussutissalerinermullu Naalakkersuisoqarfiat ilaasortanut ilaavoq.	1948
Sulineq pillugu Suleqatigiiffissuup ILO-p isumaqatigiissutai 87 aamma 98.	Suleqatigiiffiliorsinnaatitaanermut Kattuffeqarsinnaatitaanermullu pisinnaatitaaffiit ILO-p isumaqatigiissutaatigut 87-ikkut -ikkut qularnaarneqarput, kiisalu ILO-p isumaqatigiissutaa 98 kattuffeqarluni ataatsimut isumaqatigiinniarsinnaatitaanermut tunngasuuvoq.	1948 1951

Ilanngussaq 3 Piiameq sioqqullugu pissutsit atuuttut

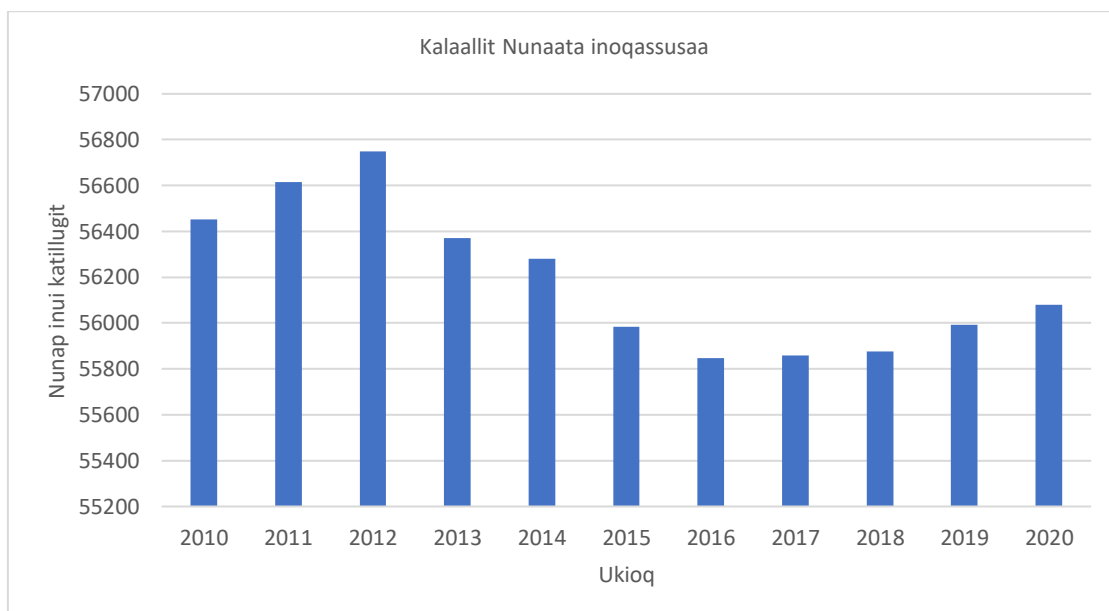
Kapitalimi tulliuuttumi Kuultisiorfiup Nalunap aallartinnissaa sioqqullugu inuuniarnermi pissutsit atuuttut qanoq issusii nassuiarneqarput. Nunap ilaani Nalunap eqqaaniittumi pissutsit massakut atuuttut qanoq ittuussusii ataatsimut tassuuna ersersinniarnaqarput. Pissutsinik atuuttunik nassuiaammi inuit agguataarneri (ukiui il.il.), aningaasarsiorneq, politikikkut aqqissugaaneq, inuuniarnermi atukkat kiisalu kulturikkut pissutsit allannguutit kuultisiorfiup pilerneratigut pinngorunnartut eqqarsaatigalugit nunaqqatigiit qisuariarnerinut sunniuteqarsinnaasut pillugit paasissutissat saqqummiunneqarput. Pissutsinik atuuttunik nassuiaat suliarineqarpoq pissutsit soqutiginaateqarsinnaasut ersersilluarumallugit.

Pissutsinik atuuttunik misissuineq paasissutissanik allanit katersorneqareersimasunik tunngaveqarpoq pissutsillu massakut atuunneri taamaallaat saqqummiunneqarlutik, taavali sunniutaajunnartut kapitalimi Sunniutinik Misissueqqissaarfiusumi saqqummiunneqarlutik.

1. Innuttaasut katitigaanerat

1.1 Inuttussuseq

2020-imi januarip aallaqqaataani Kalaallit Nunaanni inuit 56.081-inik amerlassuseqarput. Inuit ikiliartorsimagaluarlutik 2017-imi aalaakaasumik amerlassuseqalersimapput. Kalaallit Nunaata inui tamaallaat sinerissami illoqarfinni nunaqarfinnilu najugaqarput. Inuit 60 procentiisa missaat illoqarfinni annerpaani tallimani Nuummi, Ilulissani, Aasiannit Qaqortumilu najugaqarput. Innuttaasut allanngorannerat nuttarnermut immikkoortoq 2.3-imi sukumiinerusumik ersersinneqartumut qanimut attuumassuteqarpoq.

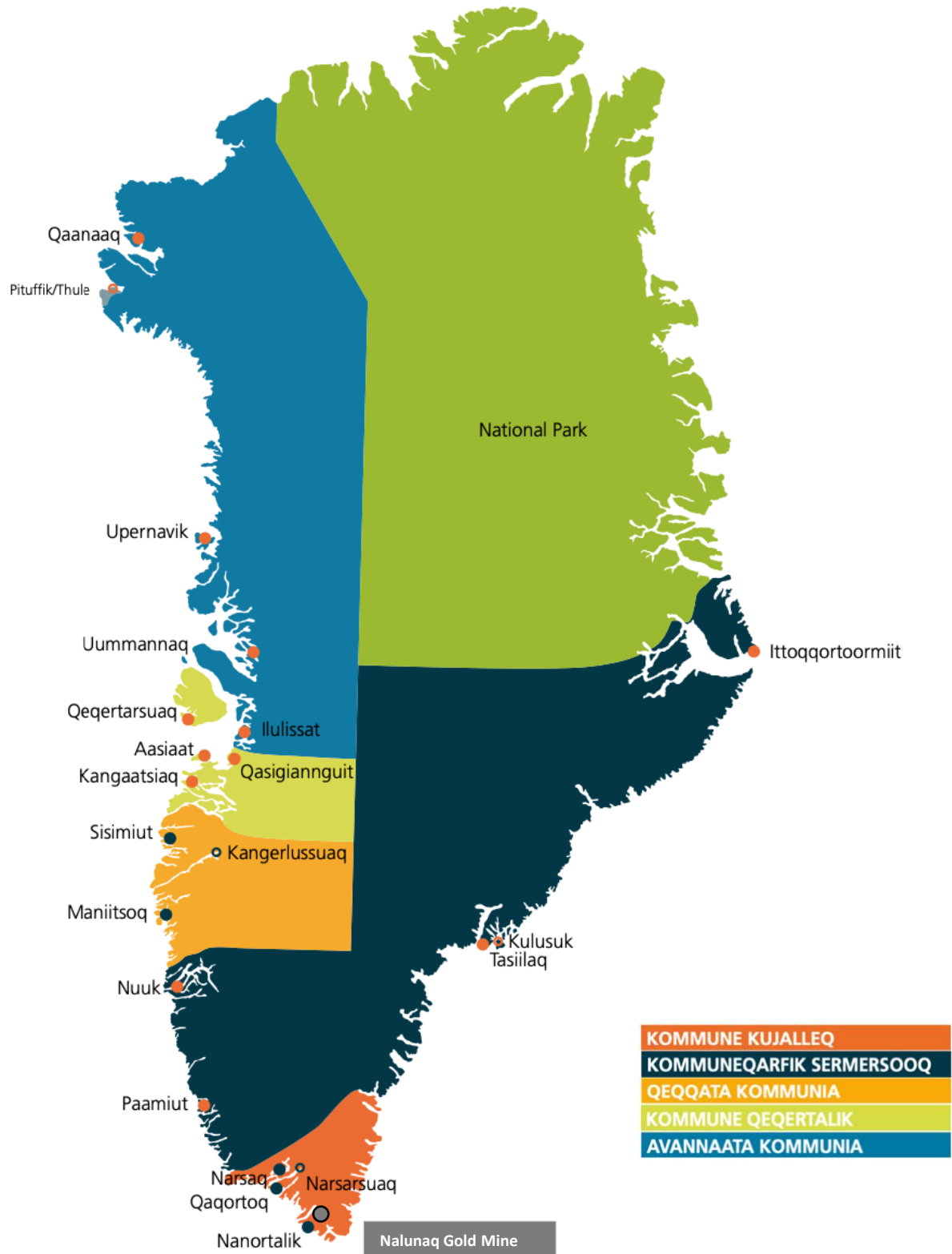

Assiliartaliussaq 1: Kalaallit Nunaata inui (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXSAT1)

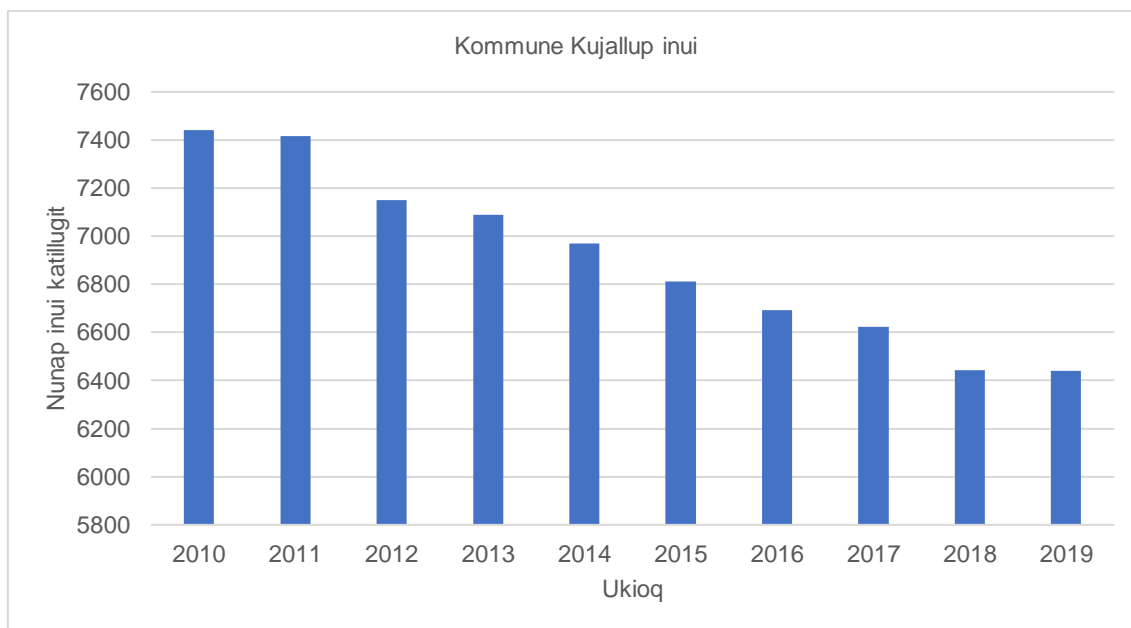
Kalaallit Nunaat kommuneqarfinnut sisamanut kiisalu Tunup avannaani nunamut eqqissisimatitamut aggorsimavoq. 2018-imi Qaasuitsup Kommunia marlungorlugu avinneqarpoq (Avannaata Kommunia kiisalu Kommune Qeqertalik), taamalu kommunit

sisamaniit tallimanut amerlipput. Assiliartaliussami 2-mi massakkut kommuniusut killeqarfii takuneqarsinnaapput.

Kuultisiorfik Nalunaq Kalaallit Nunaata Kujataani Kommune Kujallermi ippoq. Illoqarfik qaninneq, Nanortalik, kuultisiorfimmiit 32 kilometerinik ungasissuseqarluni ippoq. Nanortalik Kalaallit Nunaanni illoqarfinni annerni quliuvoq 1350 missaannik inoqarluni.

Assiliartaliussaq 2: Kalaallit Nunaata assinga (Naatsorsueqqissaartarfik, 2020a)

Assiliartaliussa 3: Kommune Kujallup inui (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXCALCR)

Kalaallit Nunaata inui kommuninut tallimanut assigiinngitsunik amerlassuseqarlutik agguarsimapput. Kommuneqarfik Sermersooq inuttunersaavoq inuillu tamarmiusut 41%-ii tassani najugaqarlutik. Nuuk, Kalaallit Nunaanni illoqarfiit pingaarnersaat, 18.000 sinnerlugit inoqarpoq.

Tabel 1: Inuit kommuninut agguataarsimanerat (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXCALCR)

	Inuttussuseq	Inuinit %-it
Kalaallit Nunaat	56,081	100%
Kommune Kujalleq	6,439	12%
Kommuneqarfik Sermersooq	23,123	41%
Qeqqata Kommunia	9,378	17%
Kommune Qeqertalik	6,340	12%
Avannaata Kommunia	10,726	19%
Kommunit avataanni	75	0%

Kommune Kujalleq Kalaallit Nunaanni kommunit minnerit ilagaat 2019-imi januarip aallaqqaataani 6.439-nik inoqartoq. Tamatuma inui 2015-ip 2019-illu akornanni 5%-imik ikileriarput. Tabel 2-imi takuneqarsinnaapput kommunip inuisa illoqarfinnut pingasunut agguataarsimaneri. Tabel 2-imi Nanortalimmi inuit amerlassusiinut ilaapput inuit illoqarfiup qanittuani najugallit.

Tabel 2: Kommune Kujallup inuisa agguataarsimanerat, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXCALCR)

	Inuttussuseq	Inuinit %-it
Kommune Kujalleq	6,439	100%
Nanortalik	1,661	26%
Qaqortoq	3,198	50%
Narsaq	1,589	24%

Kommune Kujalliup inuisa amerlanersaat illoqarfinni najugaqarput, taavalu nunaqarfiit tamaani ittut kommunip inuisa 20%-iisa missaannik inuttussuseqarlutik. Nunaqarfiit amerlanerit 100 inorlugit inoqarput.

Tabel 3: Inoqarfiit kuultisiorfimmuut qaninnerit inuit, 2020 (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXST4)

Nunaqarfik	Inuttussusii
Nanortalik (illoqarfik)	1185
Alluitsup Paa	202
Aappilattoq	100
Narsarmijit	66
Tasiusaq	53
Ammassivik	32

1.2 Inuit nagguii, utoqqaassusii suaassusiilu

Kalaallit Nunaata inuisa amerlanersaat Kalaallit Nunaanni inunngorsimasuupput. Tabel 3-ikkut takutinneqartutut inuit 90%-ii Kalaallit Nunaanni inunngorsimasuupput, taavalu 10%-it avataani inunngorsimasuullutik.

Tabel 4: Kalaallit Nunaanni inuit nagguumikkut agguataarsimani (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXSTK3)

	Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut (inuit % -it)	Kalaallit Nunaata avataani inunngorsimasut (inuit % -it)
Kalaallit Nunaat	90%	10%
Kommune Kujalleq	11%	1%
Kommuneqarfik Sermersooq	34%	7%
Qeqqata Kommunia	16%	1%
Kommune Qeqertalik	11%	0%
Avannaata Kommunia	18%	1%

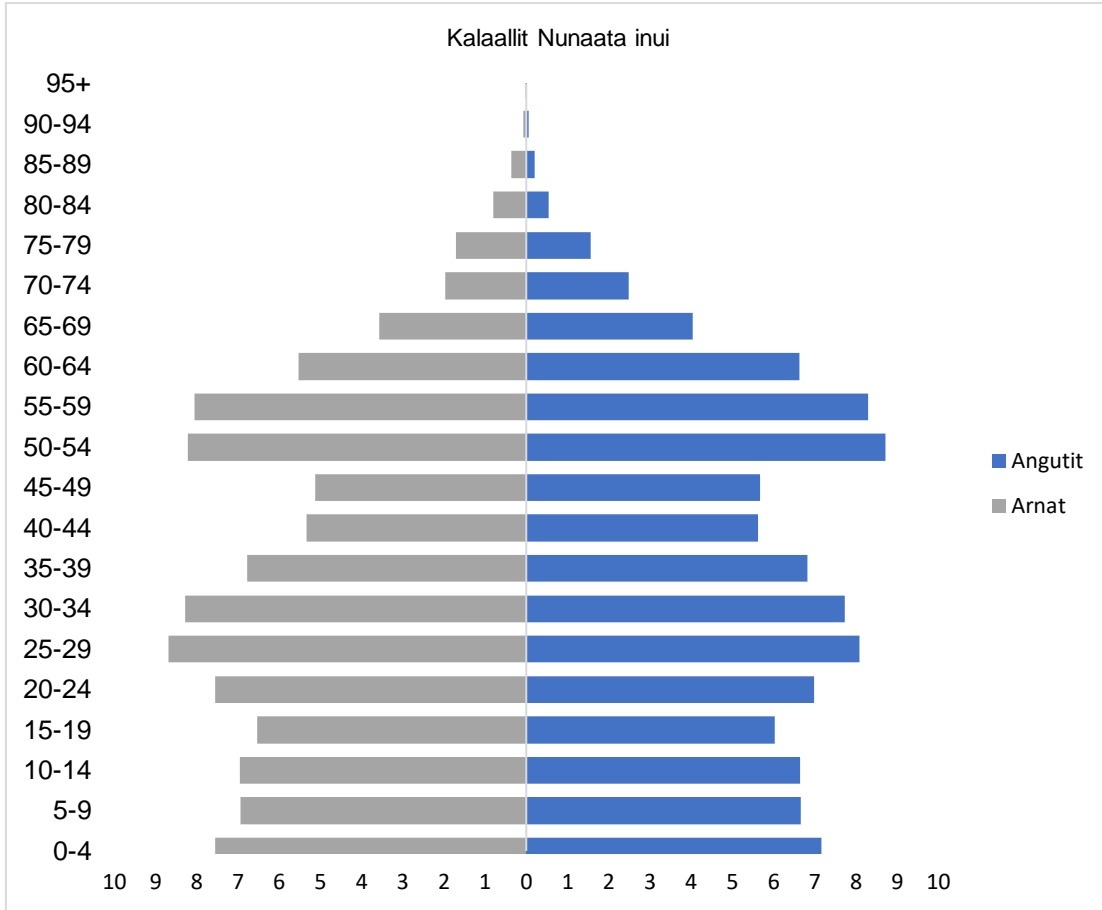
Kommune Kujallermi inuit Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut procentinngorlugit amerlassusii nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsinermiit qaffasinneruvoq, tassa inuit 93,5%-ii Kalaallit Nunaanni inunngorsimagamik.

Tabel 5: Kommune Kujalliup inuisa nagguuminnut agguataarsimani (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXSTK3)

	Kalaallit Nunaanni inunngorsimasuq	Kalaallit Nunaata avataani inunngorsimasut
Kommune Kujalleq	6,047	395
Nanortalik	1,608	51
Qaqortoq	2,888	266
Narsaq	1,551	78

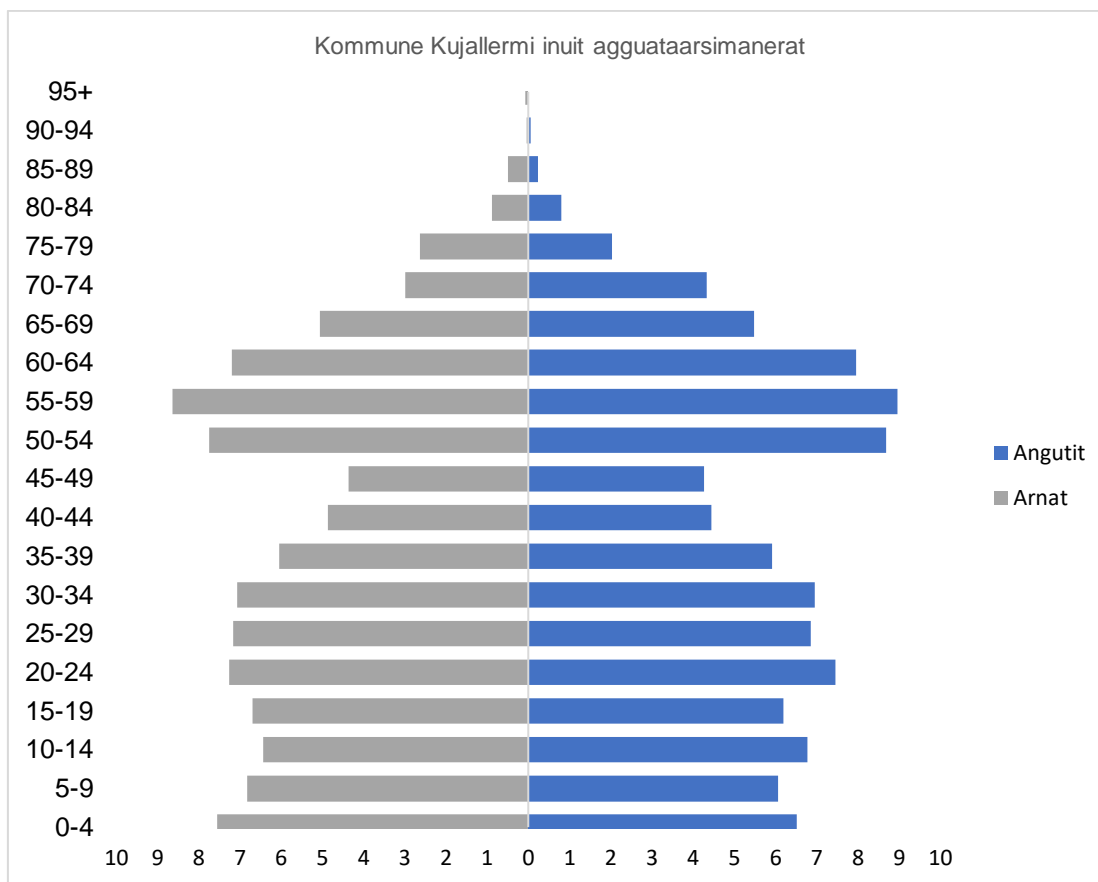
2019-imi Kalaallit Nunaanni angutit 29.551-iupput arnallu 26.530-ullutik. Taamaammat angutit Kalaallit Nunaanni amerlanerullutik inuisa 52,7%-eraat. Assiliartaliussami 4-imi Kalaallit

Nunaanni inuit utoqqaassutsimikkut suaassutsimikkullu agguataarsimanerat takuneqarsinnaavoq.

Assiliartaliussaq 4: Kalaallit Nunaata inuisa agguataarsimanerat, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXCALCR4) N = 56,081

Taamaassusiat aamma Kommune Kujallermi malunnarluarmat angutit inuit tamarmiusut 52,7%-rivaat. Kommunimi inuit utoqqaliartornerat takuneqarsinnaavoq.

Assiliartaliussaq 5: Kommune Kujallermit innuttaasut agguataarnerat, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXCALCR4) N = 6,439

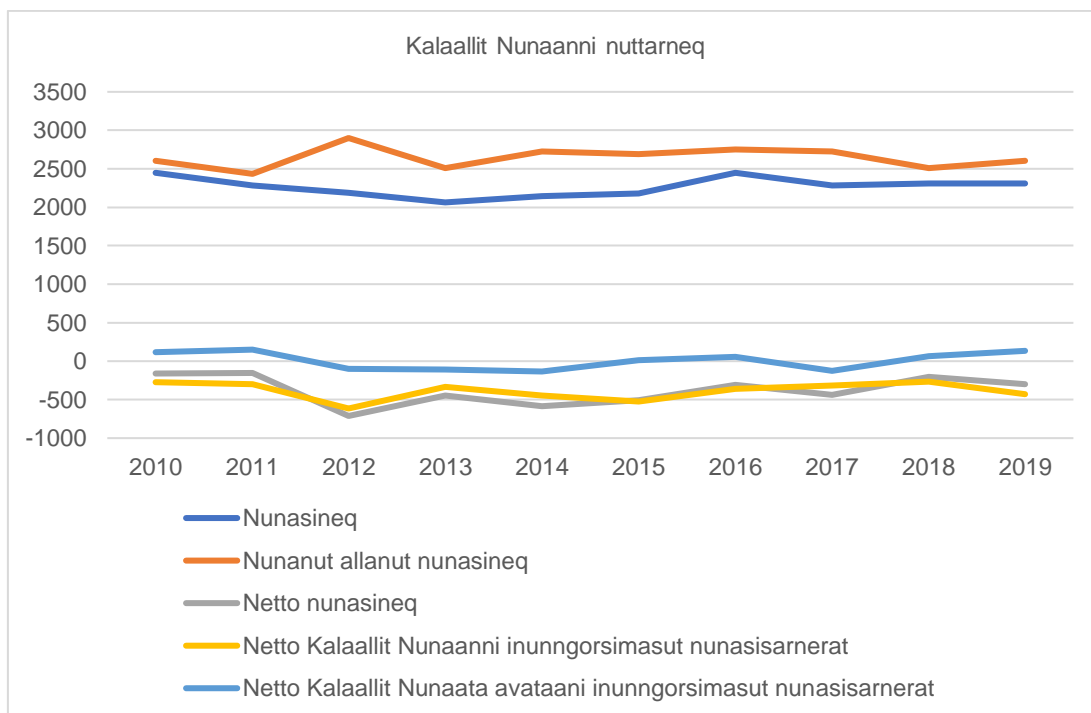
1.3 Nuttarnerup qanoq issusia

2010 aamma 2019-ip akornanni Kalaallit Nunaannut nunassissartut nuuttartuniit ikinnerupput, soorlu assiliartaliussami 6-imi takutinneqartut. 2019-imi inuit 2307-it Kalaallit Nunaannut nuupput, taakkunangalu 2069-it Danmarkimit pisuullutik, tassa nuuttartut tamarmiusut 90%-ngajalluinaat.¹³

Kalaallit Nunaanniit nuuttut nunassittuniit amerlanerupput. Pissutsit taamaassusiat inuit ikiliartornerannut Kalaallit Nunaanni nalaanneqartumut sulii ilasaataavoq. 2019-imi inuit 300-nik ikileriarput.

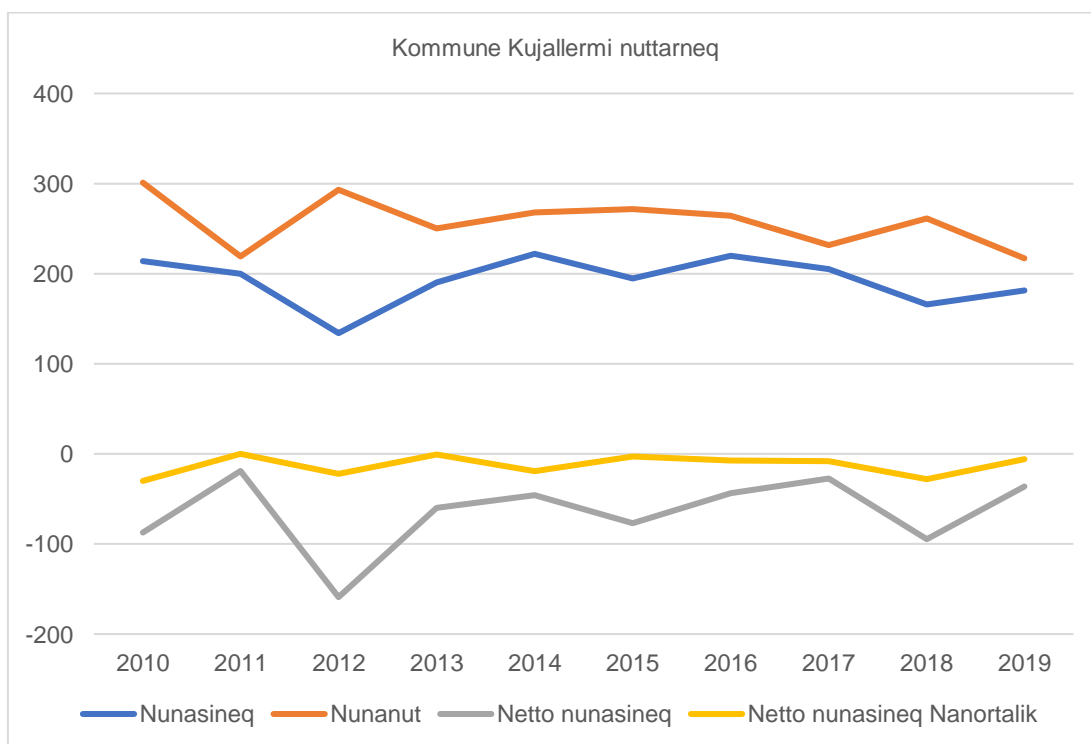
Assiliartaliussakkutaaq takutinneqarpoq nunassittartut Kalaallit Nunaanni inunngortut avataanilu inunngortut amerlassusiisa allanngoriartorneri. Kalaallit Nunaanni inunngorsimasut avammut aallarartut nunassittunit amerlanerupput, tassalu Kalaallit Nunaanniit nunanut allanut nuuttartut amerlanerusarput Kalaallit Nunaannut nunassittartunut sanilliullugit. Avataani inunngorsimasut nunassittartut ukioq 2019-imi 0-130 akornanni nikerarput.

¹³ Naatsorsueqqissaartarfik, 2020

Assiliartaliussaq 6: Kalaallit Nunaanni nuttarneq (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXBBIU2)

Assiliartaliussami 7-imi Kommune Kujallermi inuit nuttarnerat takutinneqarpoq. Ataatsimut isigalugu, ukiut qulit kingullit ingerlaneranni kommunimiit nuuttut kommunimut nutsertuniit amerlanerusimapput, taamalu inukilliartulersimalluni. 2019-imi nutsertut nunassittuniit 36-nik amerlanerusimapput.

Assiliartaliussaq 7: Kommune Kujallermi nuttarneq (Naatsorsueqqissaartarfik, BEXBBIU2)

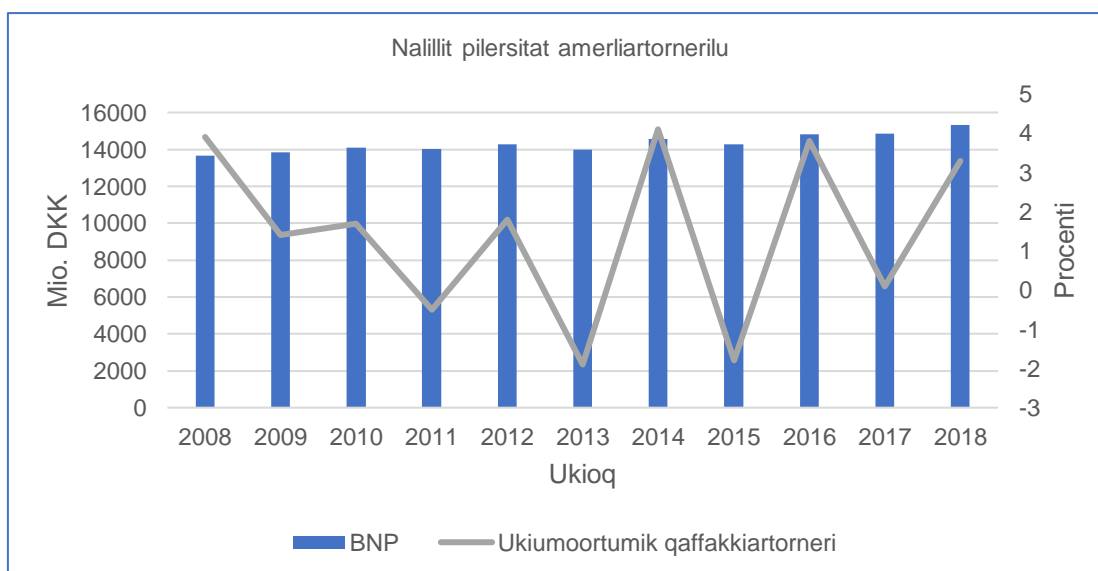
2. Oqaatsit kulturilu

Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaatsit tassaapput kalaallisut oqaatsit, tassa eskimo-aleutit oqaasiisa Issittumi tamarmi atorneqartut ilaat Inuttut oqaatsit. Kalaallit Nunaanni sumiorpaluutit pingaarnerit pingasuupput: Kitaamiutut, Tunumiutut kiisalu Avanersuarmitut. Kitaani oqaatsit kujasinnerusumi atugaapput. Danskisut oqaatsit atugaaqaat kiisalu meeqqat atuarfianit qaffasinnerusumi ilinniartitsinermi atugaallutik, pisortat allaffissornikkut ingerlatsineranni kalaallisut danskisullu oqaatsit atorneqarput.

3. Aningaasaqarneq

3.1 Nuna tamakkerlugu aningaasaqarneq

Kalaallit Nunaanni nalillit pilersinneqartut amerliartornerat ukiuni kingullerni qulini nalaanneqarsimavoq. 2018-imi nalillit pilersinneqartut 15,3 mia. DKK missaanniipput, agguaqatigiissillugu inummut ataatsimut 280.000 DKK missaat. Sanilliussigaanni Danmarkimi nalillit pilersitat 2018-imi 2.250 mia. DKK-upput inunnullu agguaqatigiissikkaani 387.000 DKK-ulluni (<https://www.statista.com/statistics/587205/gross-domestic-product-gdp-in-denmark/>).

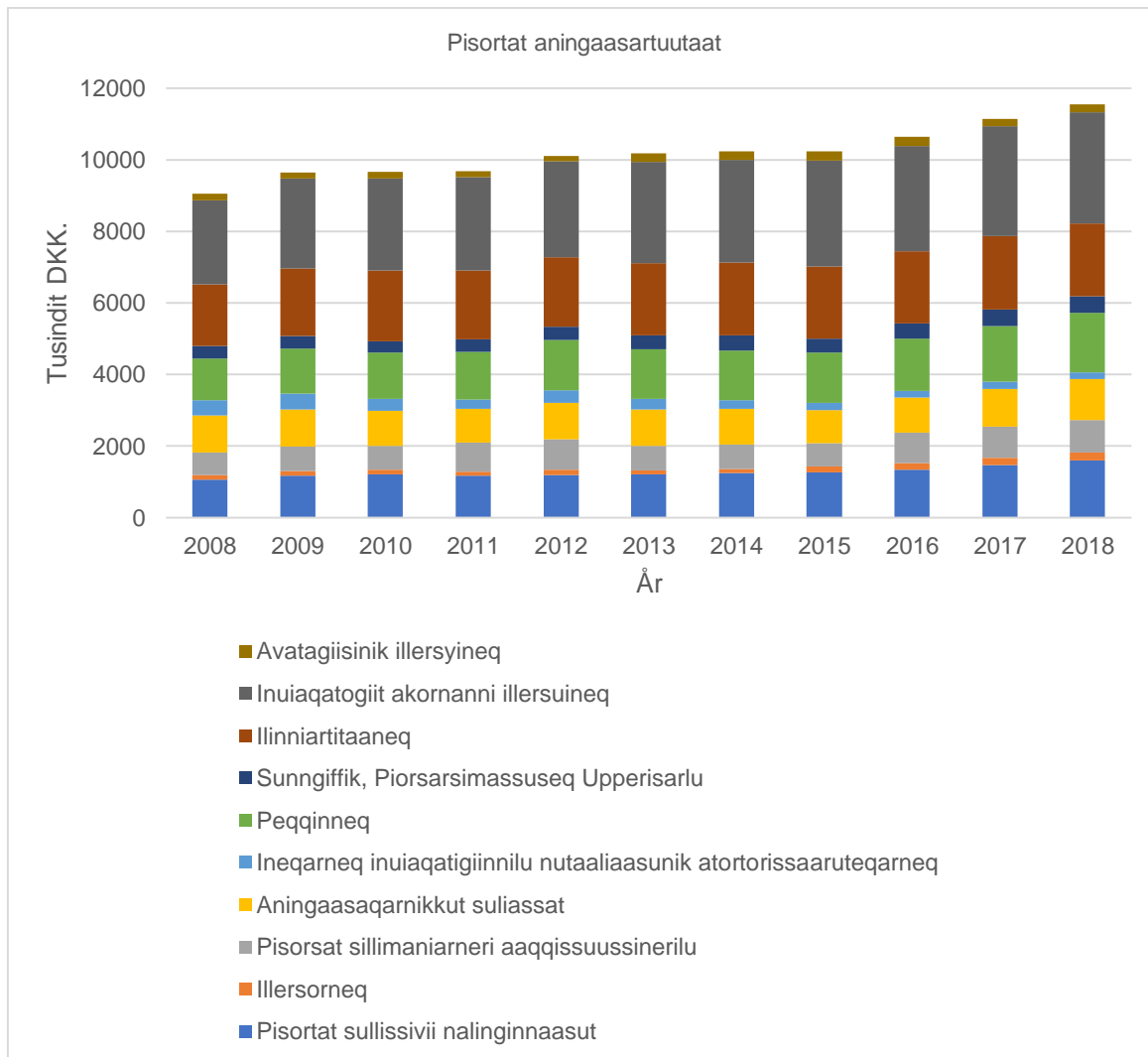
Assiliartaliussaq 8: Nalillit pilersitat ukiumullu nalillit amerleriaatigisartagaat (Naatsorsueqjissaartarfik, NRX10)

3.2 Akileraarutit pisortallu aningaasartuutaat

Kalaallit Nunaanni naalakkersuisoqarneq pingasoqiusamik agguarsimavoq: kommunit, namminersorlutik oqartussat aamma naalagaaffiup naalakkersuisui. Aningaasat naalakkersuisunit atorneqartut ukiut tamaasa inatsisiliornikkut isumaqatigiinniutigineqartarput. Naalagaaffiup naalakkersuisuisa suliassat ilaat suli aqullugillu aningaasalersorpaat.

Pisortat sullissineri amerlanerpaat akileraarutitigut akilersugaapput kiisalu innuttaasunit suliffeqarfinnillu akeqanngitsumik atorneqarsinnaallutik. 2018-imi Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasartuutaat 12 mia. DKK-ngajalluinnaapput. Soorlu assiliartaliussami 9-imi takutinneqartoq, aningaasartuutit pingajorarterutingajai isumaginninnikkut isumannaallisaaatitut atorneqartarput, soorlu utoqqarnut, suliffissaaleqisunut ineqarnermullu. Kalaallit Nunaanni aningaasartorfiunerpaat aappaat tassaavoq ilinniartitaaneq. 2018-imi aningaasartuutit 18%-ii toqqaannartumik ilinniartitaanermut atorneqarput. Kalaallit Nunaanni

Attassiinnarnissamut Ineriartortitsinermullu Pilersaarutaani ineriartortitsineq annerusumik aallunneqalersimavoq pilersaarummi qulequttanut sisamaasunut ilaalluni.

Assiliartaliussaqaq 9: Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasartuutaat suliassaqaarfinnut agguakkat (Naatsorsueqqissaartarfik, OFXFUNK)

3.3 Niuerneq

Kalaallit Nunaanni nioqqutissat eqqussukat annissukkanit amerlanerullutik 2019-imi 6,6 mia DKK-nik nalillit eqquneqarsimapput. Ukioq taanna Kalaallit Nunaat 5,5 mia DKK missaannik nalilinnik avammut nioqquteqarsimavoq. Annissukat eqqussukallu nikingassutaat 1 mia DKK missaanniippoq. Nioqqutissat eqqussukat amerlanersaat tassaapput inuussutissat, pingaartumik ullaakkorsiutit, aatsitassanit sanaat, soorlu orsussat, kiisalu maskiinat assigiinngitsut. Eqqussukat amerlanersaat tassaapput qamutit motorillit, 2019-imi 2 mia DKK sinnerlugit naleqarsimasut.

Tabelimi takuneqarsinnaavoq aalisakkanit tunisassiat Kalaallit Nunaata avammut nioqqutaani amerlanerpaajusut. 2019-imi Kalaallit Nunaanniit aalisakkat 3,8 mia DKK-nik nalillit avammut nioqqutigineqarsimapput. Kalaallit Nunaat aammattaaq eqqumiitsulianik, katersugassaqqissunik qanganitsanillu avammut tuniniaasarpog taakku 5 mio. kr.-nit

missaanni naleqarput. Kalaallit Nunaattaaq nioqqutissanik suuneri erseqqissagaanngitsunik 108 DKK nalinginut avammut nioqquteqarsimavoq, tassa avammut nioqqutit nalimikkut annerit pingajuisut.

Tabel 6: Kalaallit Nunaanni avammut nioqqutit eqqussukkallu 1000 DKK-nut naatsorsukkat, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, IEXDET)

	Eqqussukkat	Annisukkat	Nikingassut
Uumasunit nioqqutissiat	257,666	279	-257,387
Aalisakkanit nioqqutissiat	20,990	3,869,686	3,848,695
Naatitat	149,563	4	-149,560
Inuussutissat allat	685,116	1,198,259	513,143
Aatsitassakkut	890,196	33	-890,163
Akuutissiorfinnit suliffissuarnillu assigisaannit tunisassiat	249,098	67	-249,030
Plastik, gummi taakkunanngalu tunisassiat	143,993	151	-143,842
Ammit taakkunanngalu tunisassiat	14,172	4,112	-10,059
Qisuit taakkunanngalu tunisassiat	90,738	16	-90,723
Qisunnit ipattuunillu allanit aserortikkanit tunisassiat	83,396	350	-83,045
Annoraamerngit	206,464	250	-206,213
Atisat annoraamerngillu allat	25,038	13	-25,026
Ujaqqanit, plasterinit, cementimit, asbestimit, micamit, igalaaminermit, marrarmit atortussianilluunniit assingusunit suliat	119,132	75	-119,057
Sapanngat pinngortitap inuulluunniit sanaavi, ujaqqat pinnarsaatissiassat, saffiugassat akisuut, saffiugassat akisuunik qallikkat taakkunanngalu nioqqutissiat	3,689	2,524	-1,166
Saffiugassat nalinginnaasut taakkunanngalu suliat	347,205	7,023	-340,182
Maskiinat aamma atortorissaarutit aalasut kiisalu innaallagiatortut aammalu sakuutit	823,791	3,137	-820,654
Qamutit motorillit	2,029,398	311,579	-1,717,820
Isarussat, assiliissutit, isiginnaarutit atortuulu	87,633	5,664	-81,969
Sakkut, imassa atortussaallu	8,137	35	-8,102
Nioqqutissat allat	215,920	89	-215,831
Eqqumiitsuliat, katersukkat qanganisallu	2,883	5,412	2,529
Nioqqutissat suuneri erseqqissagaanngitsut	131,092	108,924	-22,168
Katillugit	6,585,310	5,517,681	-1,067,629

3.4 Kalaallit Nunaanni aatsitassanik iluaquteqarneq

Uuliap aatsitassallu nunarsuaq tamakkerlugu akilunnerat pissutigalugu ukiuni kingullerni taakkununga killilimmik aningaasaliisoqartarsimavoq. 2013-imi nunat aatsitassarsiornikkutt

aningaasaliiffissatut piukkunnarnerpaat pillugit Fraser Institut-ip allassimaffiani Kalaallit Nunaat nunat 112 akornanni 7-iuvoq. Tamatuma kingorna 41-usinnarluni 2019-imi nunat 76-ssaannut inississimavoq. Fraser Institut-ip naliliinermini tunngavigisartagai soorlu tassaapput inatsiseqarnek, akileraarusiisarneq, politikikkut patajaassuseq kiisalu attaveqaatit pilersuinerilu pitsaassusii.¹⁴

Kalaallit Nunaanni naalackersuisut siunertaraat piujuaanartitsinermik tunngaveqarluni aatsitassarsiorneq ineriartortillugu Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut isumalluuteqannginnerulernissaanut annerusumik ilapittuutaalissasoq¹⁵. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfiit maanna marluk ingerlapput. Aappaluttoq, tassa rubinisiorfik kiisalu Naajat anorthosit-simik paaaviusoq. Aappaluttoq 2017-imi tunisassiorluni aallartippoq taavalu Naajat 2019-imi aallartilluni. Aatsitassarsiorfiliariniakkat qassii maanna aallarniutaasumik misissorneqarput. Tabel 7-imi takutinneqarput aatsitassarsiorfiliariniakkat siuarsimasut.

Tabel 7: Kalaallit Nunaanni misissueqqaarnerit siuarsimasut (Naalackersuisut)

Aatsitassarsiorfiliariniagaq	Tunisassiat
Citronenfjord	Zink aamma aqerloq
Isukasia	Savimineq
Maniitsup aatsitassaqarfia	Nikkel, kanngussak, cobat kiisalu PGM
Nalunaq	Kuulti
Kringlerne/Killavaat Alannguat	Aatsitassat qaqutigoortut, niobium, zircon, kiisalu tantal
Kvanefjeld/Kuannersuit	Aatsitassat qaqutigoortut aamma uran
Pituffik (Dundas)	Ilmenite (sioqqat Titaniumitallit)

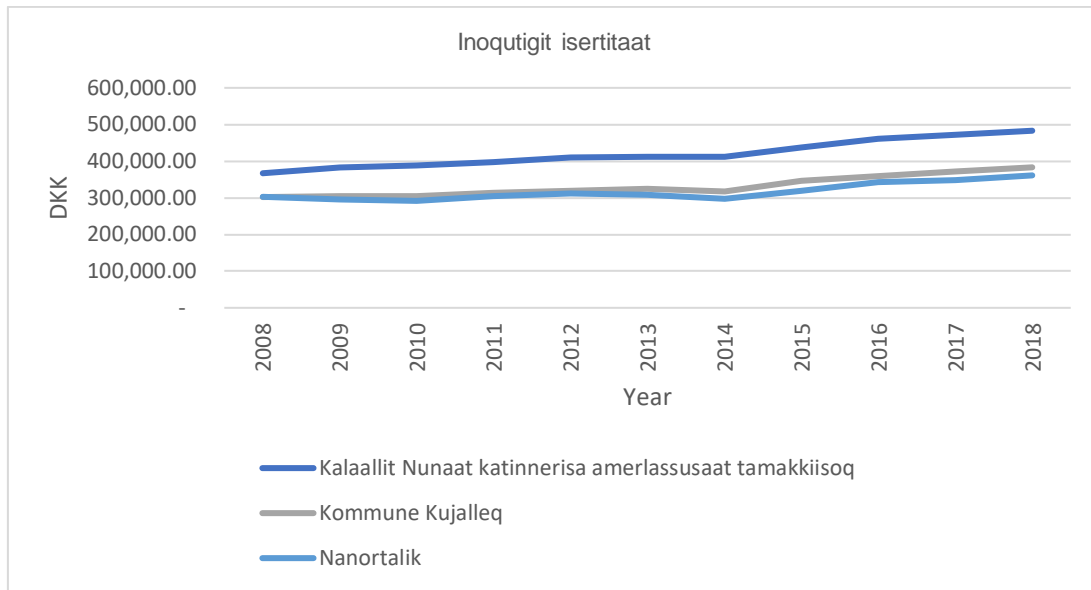
4. Inuuniarnermi akit illoqarniarnerlu

4.1 Inuit isertitaat

Assiliartaliussakkut 10-ikkut takutinneqarput Kalaallit Nunaanni, Kommune Kujallermi kiisalu Nanortalimmi inoqtigiit isertitaat agguaqatigiissitat. 2018-imi Kalaallit Nunaanni inoqtigiit agguaqatigiissillugit isertitaat ukiumut 480.000 DKK missaanniipput, Kommune Kujallermi 380.000 DKK missaanniillutik kiisalu Nanortalimmi 360.000 DKK missaanniillutik. Tassa imaappoq Kommune Kujallermi inoqtigiit Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissillugu innuttaasup isertitarisartagaanit 100.000 DKK-nik ikinnerusunik isertitaqartarput. Nanortalimmi inoqtigiit ukiumut agguaqatigiissillugu isertitarisartagaat Kalaallit Nunaanni tamarmi agguaqatigiissitanit 120.000 DKK-nik ikinnerupput. Sivisuumik aalaakkaasimallutik inoqtigiit isertitaat 2014-imiit qaffalaarsimapput.

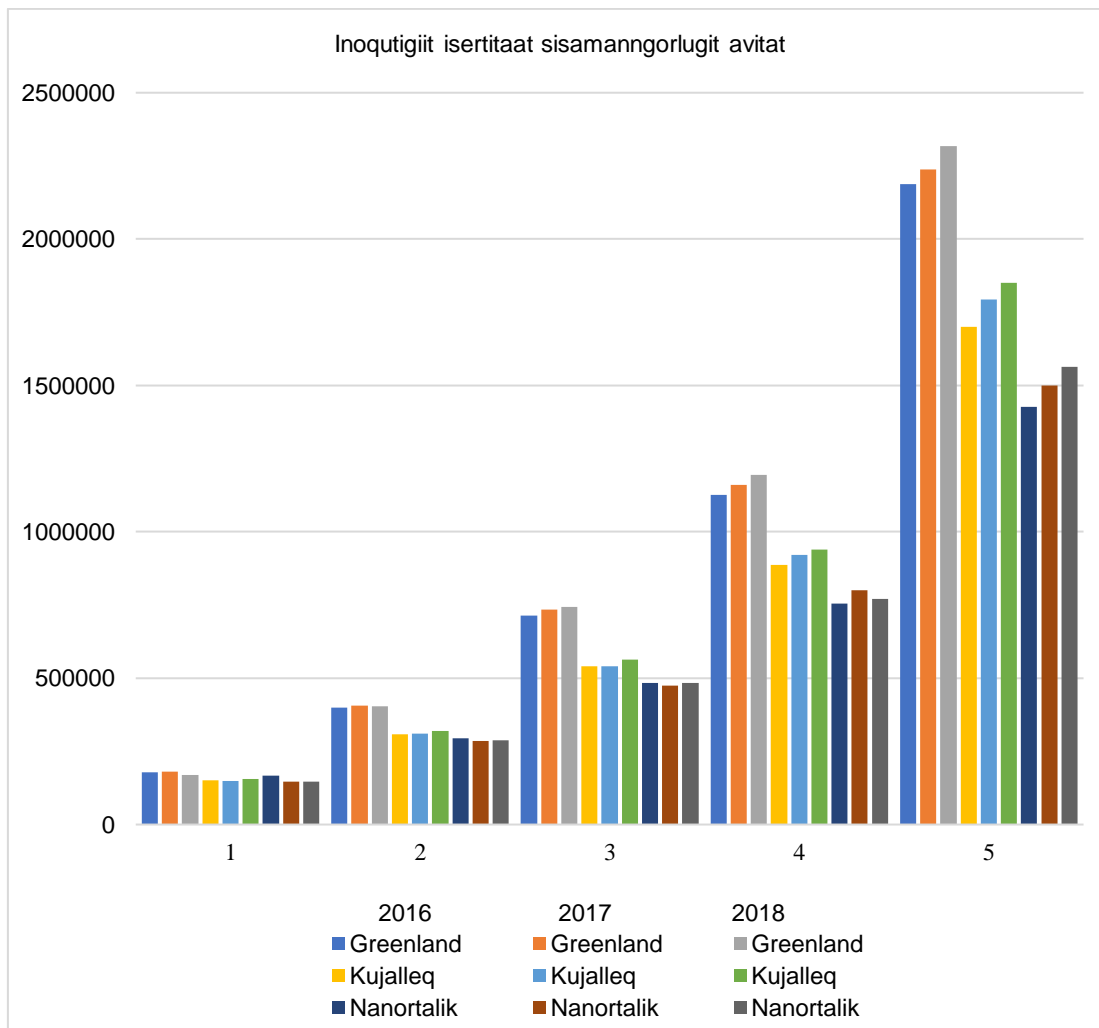
¹⁴ Fraser Institute, 2019

¹⁵ Kalaallit Nunaanni aatsitassanut periusissiaq 2020 - 2024

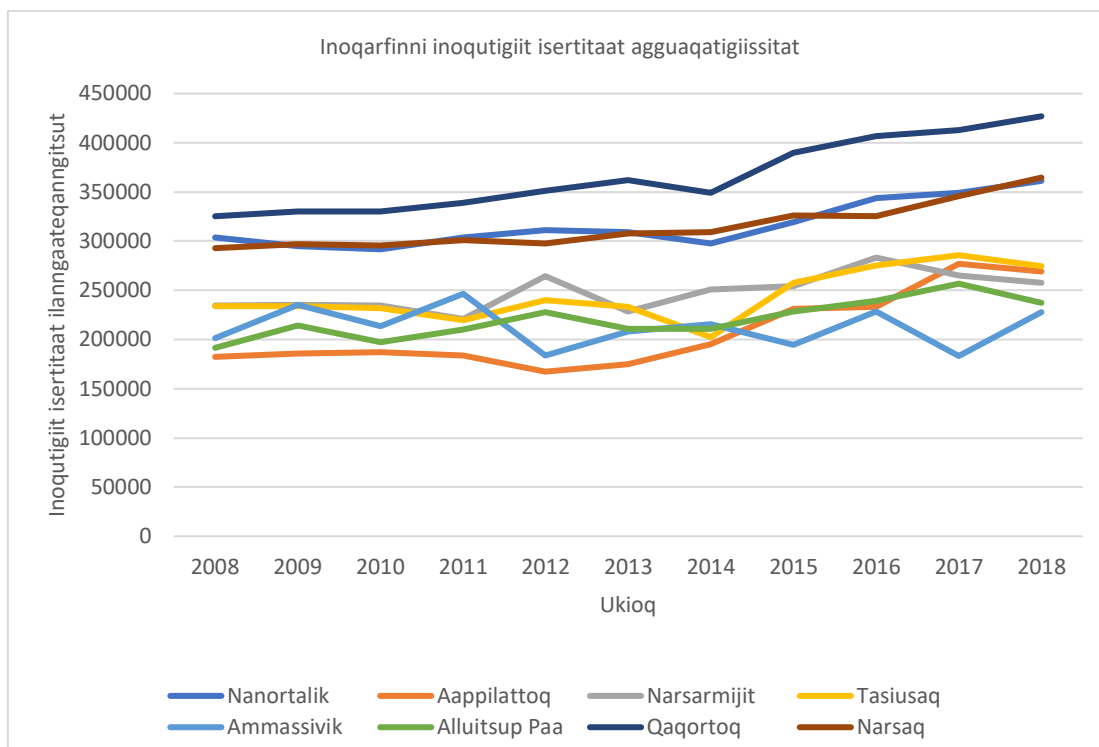
Assiliartaliussaq 10: Inoqutigiit isertitaat agguaqatigiissitat (Naatsorsueqqissaartarfik, INXH1)

Assiliartaliussami 11-imi ersersinneqartutut Kalaallit Nunaanni isertitat agguaqatigiissinneri Kommune Kujalleri sisamanngorlugit avinnernit tamanit qaffasinnerusarput. 2018-imi Kalaallit Nunaanni pisuunerpaat 20%-it agguaqatigiissillugu 2,3 mio DKK-nik isertitaqartarput, taavalu avinnerini sisamani isertitakinnerpaat ukiumut 168.000 DKK missaanni isertitaqartarlutik.

Assiliartaliussaq 11: Kalaallit Nunaanni, Kommune Kujallermi kiisalu Nanortalimmi inoqutigiit agguaqatigiissillugit isertitaat sisamanut avitat (Naatsorsueqqissaartarfik, INXH4)

Assiliartaliussami 12-imi takutinneqarput Kommune Kujallermi inoqarfinni assigiinngitsuni inoqutigiit agguaqatigiissillugit isertitaat. Assiliartaliussami takuneqarsinnaavoq Nanortalimmi nunaqarfimmilu Tasiusami, Aappilattumi, Ammassivimmi kiisalu Narsami Kujallermi isertitat agguaqatigiissinneri. Ammassivimmi isertitat agguaqatigiissinneri inuit 32-iinnaanerat pissutigalugu assut allanngorartuupput, taamalu pissutsit allanngornerinut assut malussarillutik.

Assiliartaliussaq 12: Inoqarfinni inoqutigiit agguaqatigiissillugit isertitaat (Naatsorsueqqissaartarfik, INXH3)

4.2 Inuuniarnermi akit

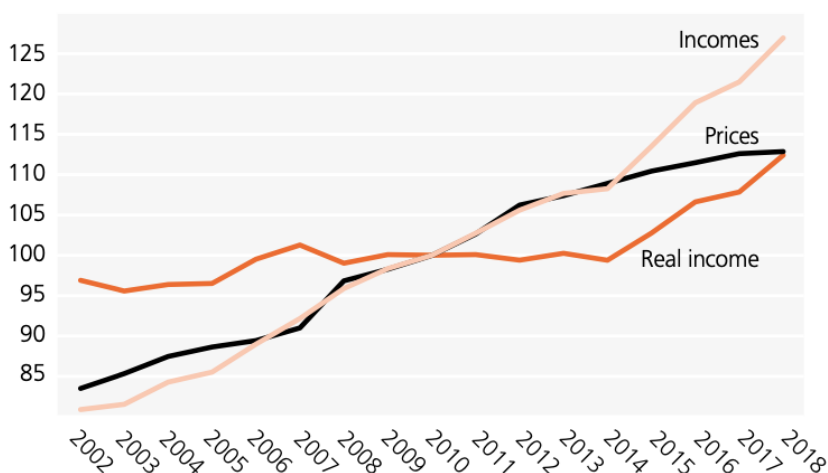
Tabel 7-imi Kalaallit Nunaanni pisisartut akiliutigisartaannut naleqqersuut takuneqarsinnaavoq. Nioqqutissat sullissinerillu tamangajalluinnarmik akitsorsimmammata inuuniarneq ataatsimut isigalugu akisunerulersimavoq. Inuussutissat tamanit akitsornerpaajusimapput. 2020 januarimi naleqqersuut 139-uvoq 2008-imi 100-utinneqarneranut sanilliullugu. Nakorsaait, nakorsaataarniami atortut assigiinngitsut, imigassaq tupallu akiinut naleqqersuutit 2008-imi 100-imiit 2020-imi 128-imi qaffassimapput. Atisat kamippaallu, oqarasuaatit allakkallu nassiunneri kisimik akikilleriarsimapput.

Tabel 8: Pisisartut akiliutaannut naleqqersuutit (2008 = 100) (Naatsorsueqqissaartarfik, PRXPRISV)

	2016 Jan	2017 Jan	2018 Jan	2019 Jan	2020 Jan
Nioqqutissat sullissinerillu tamarmik	118	119	119	120	123
Nerisassat assigisaallu	131	134	135	137	139
Imigassaq tupalu	115	116	117	119	128
Atisat kamippaallu	95	94	94	94	94
Ineqarneq	133	130	126	127	127
Pequtit illumilu atortut	124	122	120	116	121
Nakorsaait taakkununngalu atortut	125	126	128	128	128
Angallassineq	121	124	123	120	124
Oqarasuarneq allakkallu	88	87	88	88	88
Sunngiffik kulturilu	97	98	103	104	105

Neriniartarfiit akunnitarfiillu	117	119	122	123	131
Nioqutissat sullissinerillu allat	107	109	111	112	114

Innuttaasut pisinnaassusiat aamma naatsorsorneqartarpoq. Pisisinnaassuseq isertitaqassusermut akillu qaffasissusiinut attuumassuteqarluinnarpoq. Isertitat nalivii qaffariartarput isertitat akinit pilertornerusumik qaffakkiartorpata (Kalaallit Nunaanni kisitsisit, 2020). Isertitaviit qaffakkiartornerat ukiuni kingullerni qassissunni Kalaallit Nunaanni nalaanneqarsimavoq.

Assiliartaliussaqaq 13: Kalaallit Nunaanni akissarsiat piviusut allanngoriartorneri, 2010 = 100 (Naatsorsueqqissaartarfik, 2020)

4.3 Pisanik tapertaqarneq

Kalaallit Nunaanni inoqtigiippassuit pisanik tapertaqartarnerat aningaasarsiornikkut pingaaruteqaqaaq kiisalu inuuniarnermut ataatsimut pitsaasumik sunniuteqarluni. Pisanik inuussuteqarneq annerusumik tassaavoq inoqtigiit aalisartarlutillu piniartarnerat. Pisanik inuussuteqarnerup qanoq aningaasartaqarnera naatsorsoruminaappoq akiliutit nalunaarsorneqarneq ajormata aammalu tamatuma inuuniarnermut sunniutai taamaallaat missingerneqaannarsinnaammata, taamaattorli pingaartumik nunaqarfinni inoqtigiit inuuniarnerannut pisat pingaaruteqassusiat annikigisassaangilaq. 2014¹⁶-imi misissuinermi inerniliunneqarpoq illoqarfimmiut 12,5%-iisa kiisalu nunaqarfimmiut 45,8%-iisa sapaatit akunneranut nerisartakkatik namminneq pisaminnik tapertaqartittaraat.

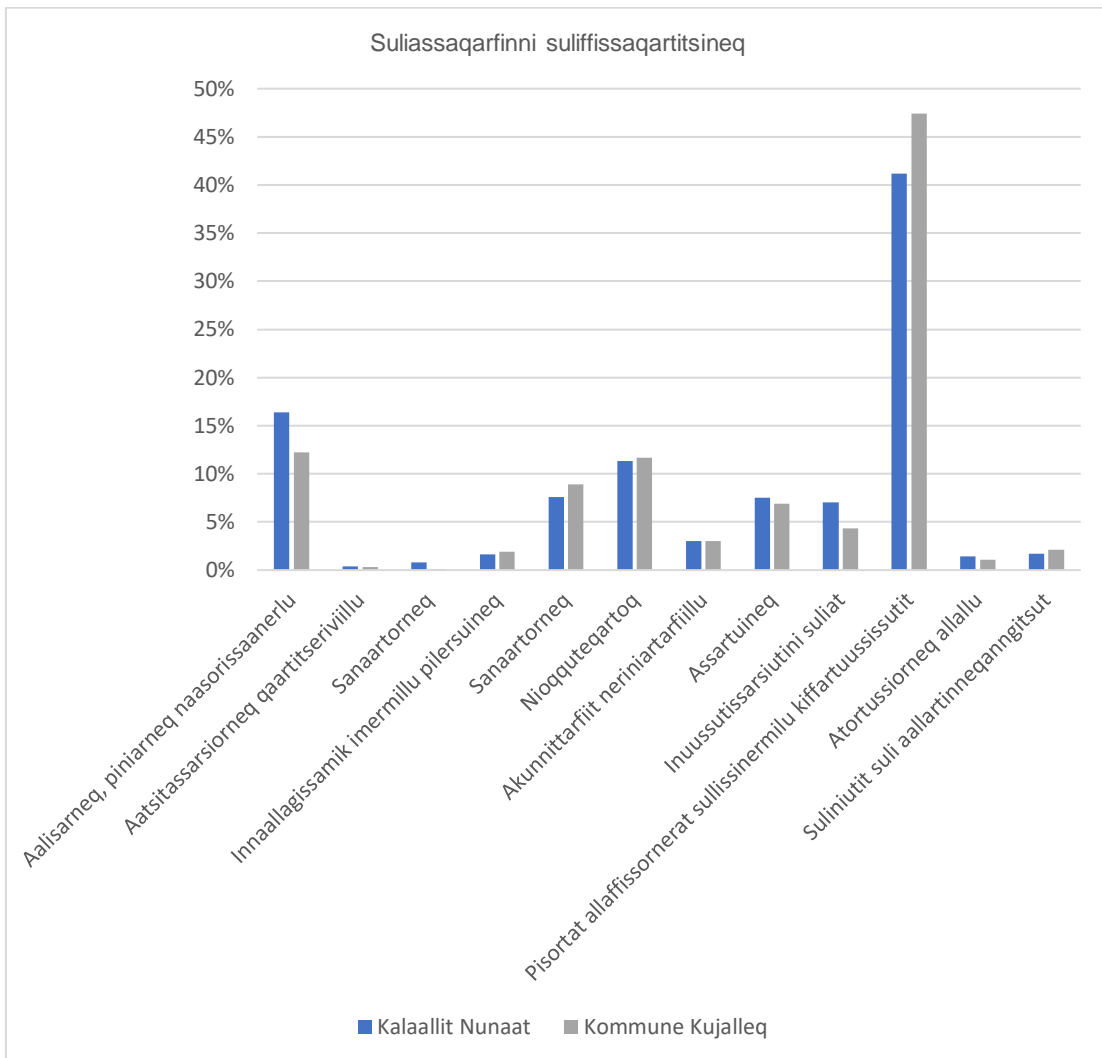
5. Aningaasarsiorfiit

Kalaallit Nunaat annermik aalisakkanik inuuniuteqarnermik tunngaveqartumik, nunalerisoqaalulluni kiisalu aatsitassarsiorfinngorsinnaasunik misissueqqaarnernik qalluinermillu tunisassiornermiit aningaasarsiteqarpoq. Suliareqqitanik nioqutissiorneq annikitsuinnaavoq, annermik imarmiunik sanaartugassanillu suliareqqiiviulluni. Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiuutit sullissiviusut annertuujupput, annermik pisortat allaffissornikkut ingerlatsinerat, attaveqaatit pilersuinerlu annertuujupput kiisalu takornariartitsineq ineriartorluarluni.

¹⁶ Dahl-Petersen, Larsen, Nielsen, Jørgensen & Bjerregaard, 2016

Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut 41%-iisa missaat pisortat allaffeqarfiini sullissiveqarfiinilu sulisuupput. Kommune Kujallermi taakku 47%-iupput. Pisortat sullissinnerata saniatigut aalisarneq, piniarneq, nunalerinerlu annerpaamik suliffissaqartitsiviupput. Kalaallit Nunaata inuisa 16%-iisa missaat kiisalu Kommune Kujalliup inuisa 12%-iisa missaat inuussutissarsiutini taakkunani suliffeqarput. Pisortat allaffeqarfiisa, aalisarnerup, piniarnerup nunalerinerullu saniatigut suliassaqaarfiit annerpaat tullii tassaapput sanaartorneq niuertarfinnillu niuerneq. Taakku Kalaallit Nunaata inuisa 8%-iinik kiisalu Kommune Kujalliup inuisa 12%-iinik suliffissaqartitsisuupput.

Suliffissaqartitsineq eqqarsaatigalugu aatsitassarsiorneq ujaqquvilerinerlu annikitsuinnaapput. 2018-imi Kalaallit Nunaanni inuit 95-it aatsitassarsiornermi ujaqquvilerinermilu sulisimapput Kommune Kujallermilu inuit 9-aasimallutik.

Assiliartaliussaqaq 14: Suliassaqaarfinni qaammammut agguaqatigiissillugu suliffissaqartitsineq, tamakkiisumik suliffissaqartitsinermut sanilliullugu procentinngorlugu, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXBFB3)

Nanortalimmi suliffeqarfiit inuussutissarsiutinik ingerlatallit amerlanngillat, Qaqortorli suliffeqarfiit mikisut akunnattullu qassiit najugaqarfigaat. Sulisitsisuni (GE) ilaasortat

allassimaffiat naapertorlugu Nanortalimmi inuussutissarsiutinik suliffeqarfiutillit 11-t ilaasortaapput, annermik entreprenøritut sanasutullu suliassanik suliqaartuusut, taavalu Qaqortumi suliffeqarfiit inuussutissarsiutinik ingerlatallit 25-ullutik.

2019-imi Kommune inuussutissarsiutinik ineriartortitseqatigiiffimmik pilersitsivoq, tassa Innovation South Greenland (ISG), taannalu inuussutissarsiutit inuussutissarsiutinillu ineriartortitsineq pillugu kommunimut siunnersuisassaaq. 2020-ip affaani siullermi ISG inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermut siunnersuummik saqqummiussaqqarpoq taasamik "Kujalleq Nutaaq". Siunnersuummi inuussutissarsiutinik ineriartortitsivissatut suliassaqqarfiit sisamat siunnersuutigineqarput, taakkunungalugu aatsitassarsioneq ilaavoq. Siunnersuut naapertorlugu aatsitassarsioneq eqqarsaatigalugu ISG makkuninnga suliassaqqarpoq:

1. Najugaqartut peqataatinneqarnissaat qularnaassallugu
2. Najukkami sulisinnaasut akornanni aatsitassanik misissueqqissaarnermut qalluinernullu misilittagallit nalunaarsussallugit
3. Aatsitassanik misissueqqissaarnermi qalluinermilu sulisussarsiornermut sulisullu sulitiinnarnissaannut ikiutissalluni.
4. Najukkami suliffeqarfiit aatsitassanik misissueqqissaarneq qalluinerluunniit eqqarsaatigalugit nittarsaatissallugit.

5.1 Sanaartorneq

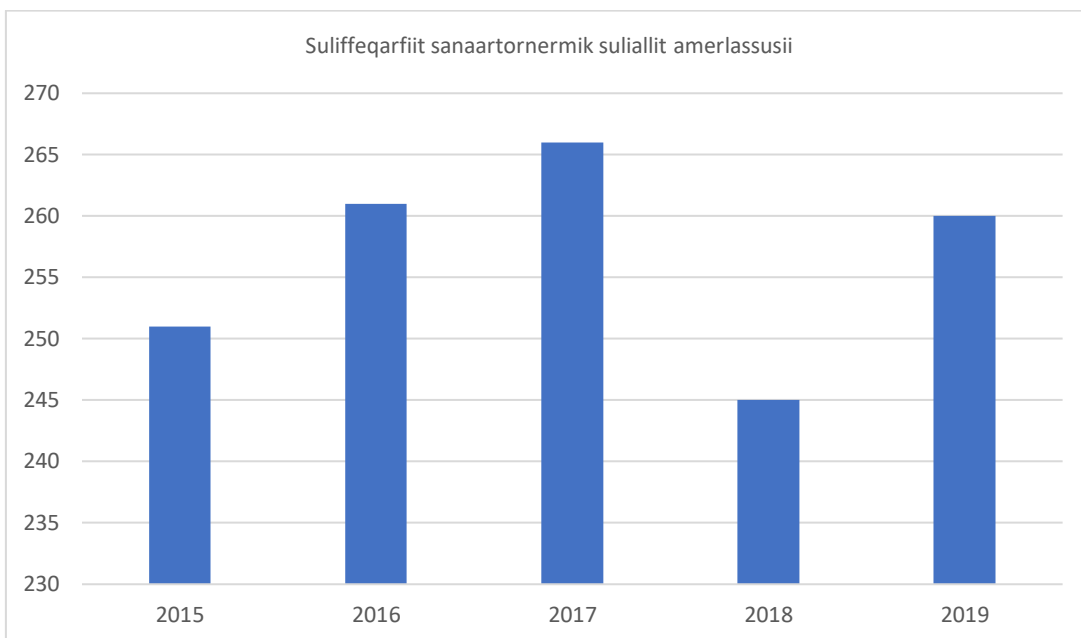
Ukiuni kingullerni tallimani sanaartorneq siuariartorsimavoq Kalaallit Nunaanni sanaartugassanik pisariaqartitsiartuinnarnerup malitsigisaanik.

Assiliartaliussaq 15: Kalaallit Nunaanni sanaartornermi akissarsiat ataatsimoortitat (Naatsorsueqqissaartarfik, ESX1A)

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit civilingeniøritut suliassanut immikkut piginnaangorsarsimasut kiisalu pilersuinermi attaveqaasersuinermilu suliassanut misilittagallit angisuut arlaqanngitsuinnaapput, soorlu Inuplan A/S, LNS Greenland A/S, Mannvit Aps, Masanti A/S, MT Højgaard Greenland Aps, Niras Greenland, Nørskov Gruppen Aps, Permagine Greenland

A/S, Qaqortoq Entreprenørforretning Aps, Rambøll Greenland A/S, kiisalu WSP Arctic A/S. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit qassissunnguit aatsitassarsiornermi assartuinnermut piginnaangorsarsimapput, taakkunannga marluk tassaapput Xploration Services Greenland Aps aamma 60° North Aps.

Assiliartaliussaq 16: Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit sanaartornermik suliaqartut amerlassusii (Naatsorsueqqissaartarfik, ESX1A)

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit suliassanillu ingerlatsisartut qassiit aatsitassarsiorfimmi sulinnermut sullissisuusinnaapput. Tamakku tassaapput sullissisut assigiinngitsut angallassinermik, assartuinnermik, sanaartornermik, dieselimik issittumi atugassiamik pilersuinnermik, aatsitassarsiorfimmi aserfallatsaalisassanillu suliassanik, inuussutissanik nioqutissanillu nalinginnaasunik pilersuinnermik, nerisaqartitsinnermik, eqqiaanermik kiisalu allaffissornikkut sullissinnermik suliallit.

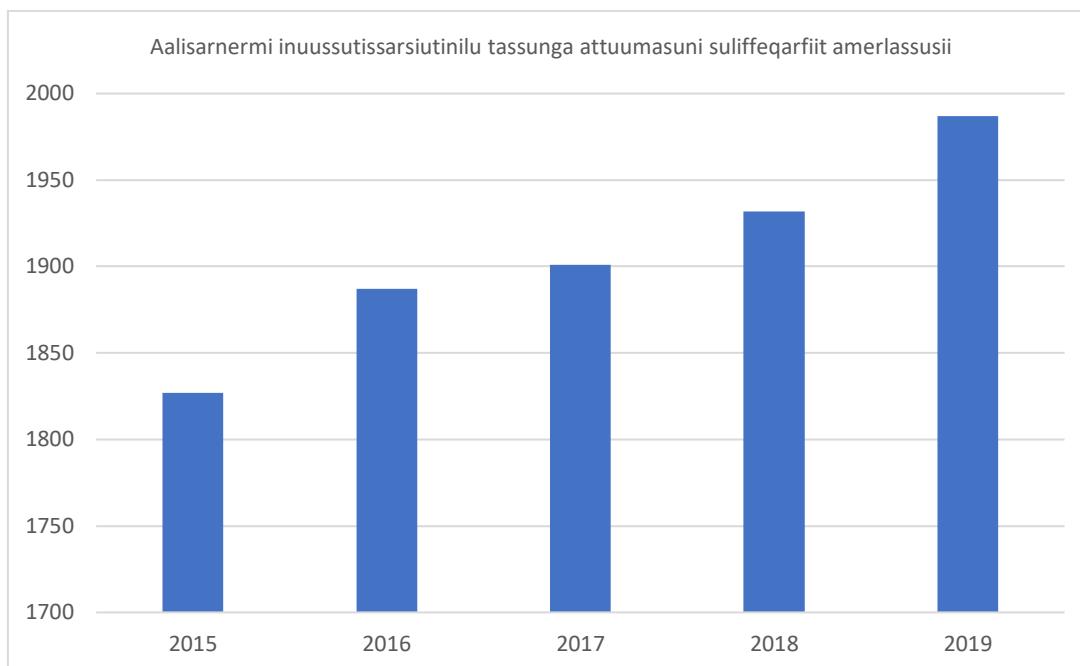
5.2 Inuussutissanik tunisassiorneq

Kalaallit Nunaanni inuussutissanik tunisassiorneq annermik Kommune Kujallermi ingerlanneqarpoq. Nunap iluani nioqutit amerliniarlugit immaqalu avammut tunisat amerlisinnaajumallugit inuussutissanik tunisassiorneq Kommune Kujallermi aningaasaliiffissanut immikkut aallunneqartussanut ilaavoq.

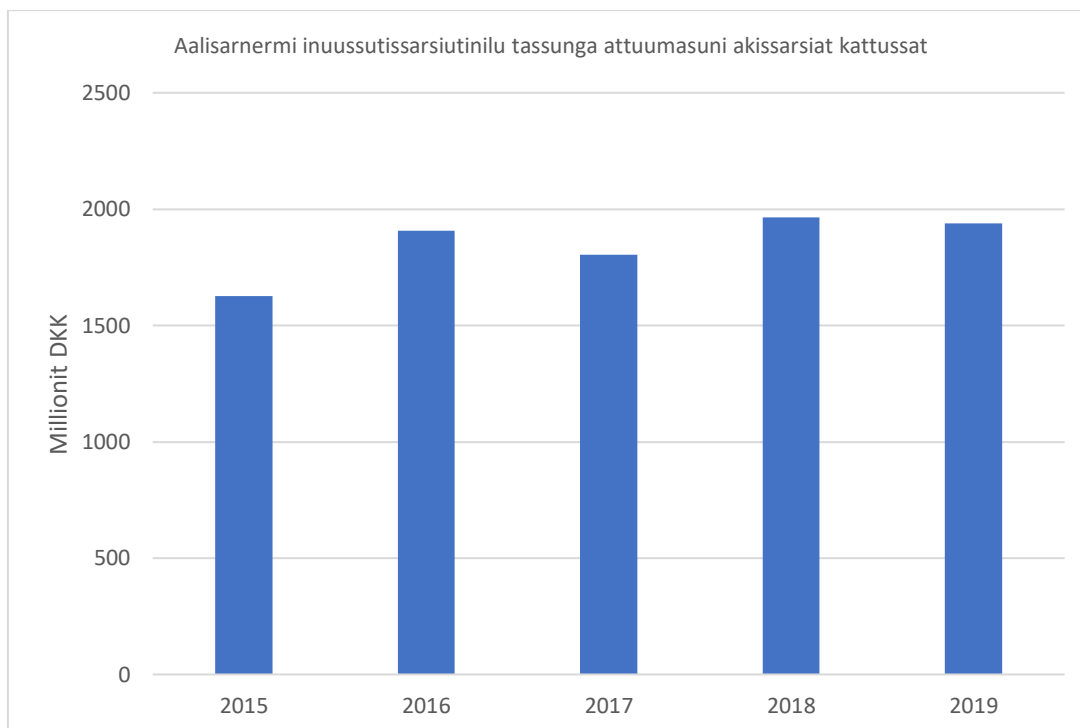
Savanik tunisassiorneq Kalaallit Nunaanni nunalerinnermi tunisassiorfinni pingaarnepaavoq, annersaa Kommune Kujallermi Narsap Qaqortullu eqqaanni ingerlanneqarpoq, annikinnerusumillu Nanortallup eqqaani. Ukiuni kingullerni savat ikiliartorsimagaluarlutik alliaartorsimapput.

2019-imi Nanortallup eqqaani savaateqarfiit tallimaapput 1686-inik savaateqarfiullutik.

Nanortalimmi aalisakkat tulaanneqartut tamarmiusut ukiuni tallimani kingullerni ikiliartorsimapput, tassa 2015-imi 3495 tonsiniit 2020-mi 1178 tonsinut ikileriarsimagamik.

Assiliartaliussaq 17: Kalaallit Nunaanni aalisarnermi inuussutissarsiutinilu tassunga attuumasuni suliffeqarfii amerlassusii (ESX1A)

Assiliartaliussaq 18: Kalaallit Nunaanni Aalisarnermi inuussutissarsiutinilu tassunga attuumasuni akissarsiat kattussat (Naatsorsueqqissaartarfik, ESX1A)

Assiliartaliussaq 19: Nanortalimmi aalisakkat qalerallillu tulaassat tamarmiusut (Naatsorsueqqissaartarfik, FIX001)

Piffissat ukiup ilaani piniarfigeqqusaanngittarnerat kiisalu inuussutissarsiutigalugu saniatigooralugu piniartutut allagartaqartussaaneq atorlugit piniarneq maleruagassiorneqarpoq. Pisassiissutit atorlugit uumasut ukiumut pisarineqarsinnaasut amerlassusissaat aalajangerneqartarpoq. Piniakkat pingaarnerit tassaapput puisit, arferit, tutut, umimmaat, kiisalu timissat. Inuussutissarsiutigalugu piniartut amerlassusii ukiuni kingullerni aalaakkaasimapput, taavali uumasut pisarineqartartut ikiliartorsimallutik¹⁷.

Tabel 9: Kalaallit Nunaanni uumasuutit, suussusiinut ukiunullu agguakkat (Naatsorsueqqissaartarfik, FIXHDYR)

	2015	2016	2017	2018	2019
Savat	17501	18190	17785	18212	17785
Tuttuuteqarfiit	3000	3000	3000	3000	3000
Nersussuit	146	155	193	254	300
Hiistit	151	137	152	158	129
Kukkukuut	165	211	168	131	189
Igutsaat ineqarfii	6	6	6	6	6

Tabel 10: Nanortalup, Qaqortup, Narsap Paamiut Nuullu eqqaanni savaateqarfiit amerlassusii angissusiilu (Naatsorsueqqissaartarfik, FIXHEKBED)

		Nanortalik	Qaqortoq	Narsaq	Paamiut	Nuuk
Hektarit	2015	184,8	154,1	766,9	0,1	21,1
	2016	187,6	154,9	776,4	0,1	21,1

¹⁷ Kalaallit Nunaat kisitsisinngorlugu, 2020

	2017	192	155	780	0,1	21,1
	2018	194	157	792	0,1	21,1
	2019	195	160	797	0,1	21,1
Uumasuuteqarfiit	2015	5	8	26	0	0
	2016	5	8	26	0	0
	2017	5	8	24	0	1
	2018	5	8	24	0	1
	2019	5	8	24	0	1
Savat	2015	1634	3687	12180	0	0
	2016	1623	3924	12643	0	0
	2017	1665	3848	12272	0	0
	2018	1848	3812	12147	0	405
	2019	1686	3786	11918	0	395

Tabel 11: Kalaallit Nunaanni savat, tuttut, nersussuillu toqorakkat ukiunut, suussusiinut kiisalu ukiunut agguataakkat (Naatsorsueqqissaartarfik, FIXSDYR)

	2012	2013	2014	2015	2016
Savaqqat	21967	20344	20316	18413	17602
Savat	1603	1518	1501	1515	1237
Tuttut	0	112	0	87	73
Nersussuit	0	17	0	46	23

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit inuussutissanik tunisassioortut qassiiupput. Arctic Prime Production saarullinnik qalerallinnillu tunisassioortuuvoq Nanortalimmi ingerlatsilluni, Asimit Aps kiisalu Royal Greenland aamma aalisakkanik tamalaarpassuarnik tunisassioortuupput. Narsaq Seafood A/S assagiarsunnik tunisassioortuunermut piginnaanngorsarsimavoq ukiumullu 210 tonsit missaanik tunisassioortarluni.

Isortumi Tuttuuteqarfik (Isortoq Reindeer Station) nammineq EU-mit akuerisamik toqoraaveqarpoq ukiullu tamaasa tuttunik 800-niit 1000-inut amerlassusillinnik toqoraaviusarluni. Tuttuuteqarfik Qaqortup eqqaaniippoq. Neqi A/S toqoraaviuvoq Narsami ittoq, 2013-imi nutarterneqarpoq massakkullu tassaalersimalluni toqoraavik nutaaliaq EU-mit akuerisaasoq.

Suliffeqarfiittaaq qassii igutsaat tungusunnitsuannik naatsiaanillu tunisassioortarput, soorlu Narsarsuaq Bigård kiisalu Eqluit Ilaat. Upernaviarsummi misileraavik Namminersorlutik Oqartussat misileraavigaat nunalerinermullu ilinniartitsivigalugu. Qaqortumiit kilometerit arfineq-marluk missaanni kangisinnerusumiippoq, tassungalu imaatigut angallatit kisimik aqutissaapput.

5.3 COVID-19-imik nappaalasoqarnerani suliffeqarfinnut ikiorsiissutit

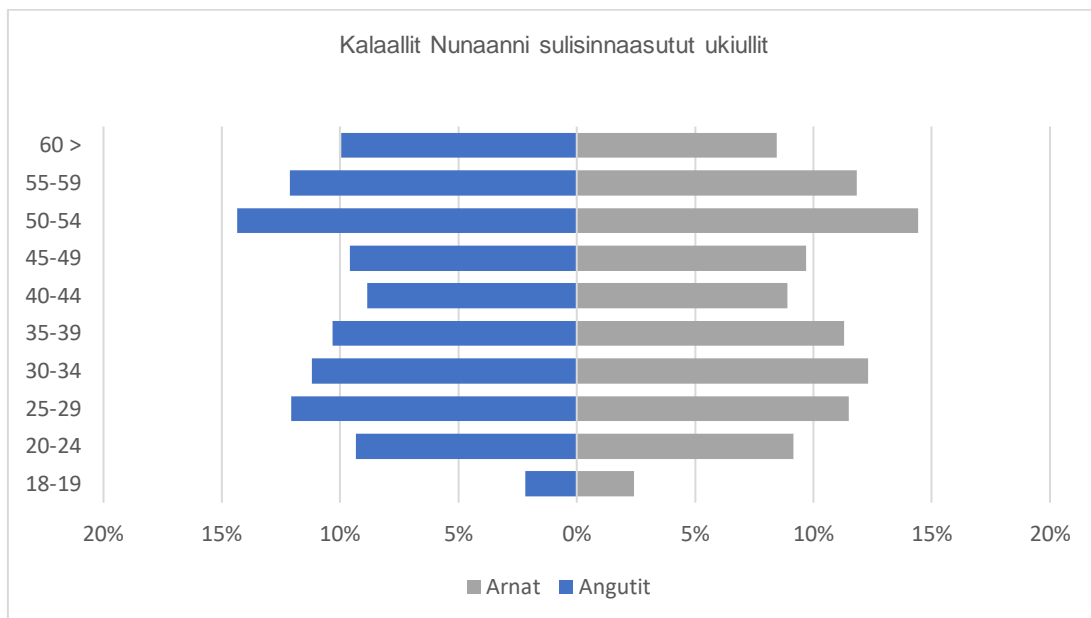
2020 aamma 2021-imi COVID-19-imik nappaalasoqarnerani inuussutissarsioortut suliffissuaqarfiutillillu assut eqqugaasimapput. Taamaammat naalakkersuisut allat assigalugit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut suliffeqarfinnut nappaalanermit eqqugaasutut oqartussaniit naliligaasunut oqilisaatissanik ikiorsiissutissanilluunniit pilersitsisimapput. Kalaallit Nunaanni taakku tasaanerupput inuussutissarsioortut takornariartitsinermut attuumassuteqartut, soorlu

neriniartarfiit, katersugaasiviit, angalatitseqatigiiffiit, timmisartortitseqatigiiffiit kiisalu suliffeqarfiit assartuinermik suliallit kiisalu akunnittarfiit. Suliffeqarfiit aatsitassanut toqqaannarnerusumik tunngasunik suliallit COVID-19-imik nappaalasoqarnera pissutigalugu ikiorsiivigineqarnissaminut pisinnaatitaangillat. Paasissutissat sukumiinerusut uani pissarsiarineqarsinnaapput: <https://www.businessingreenland.gl/da/COVID-19/Akutpakken>

6. Suliffeqarneq

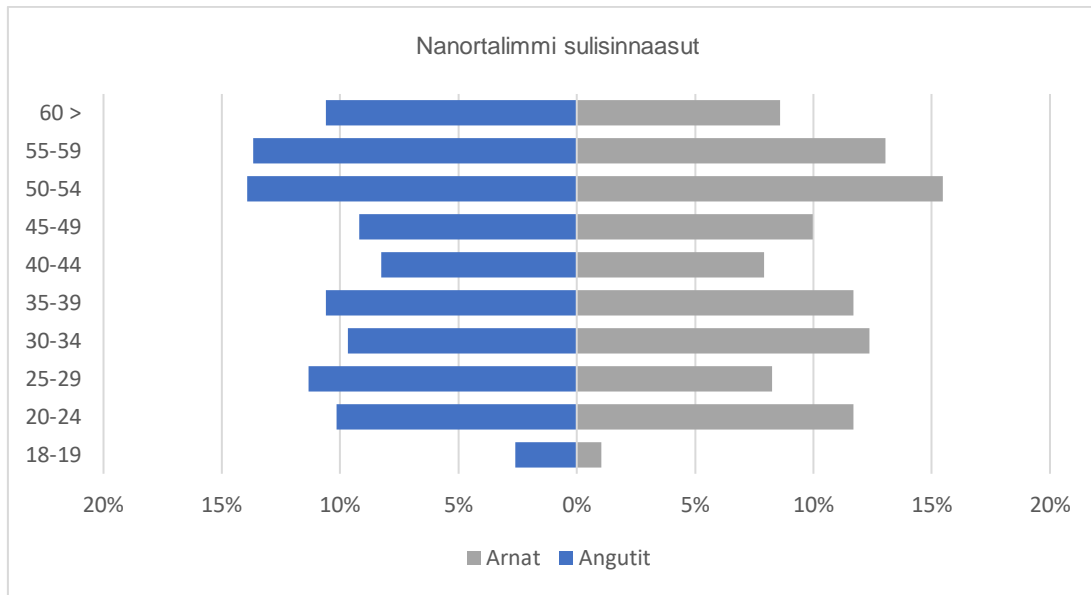
6.1 Suliffeqarnerup aaqqissugaanera atuuttoq

Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut 27.000 missaanniipput, tassa inuisa affaasa missaat. Assiliartaliussami 14-imi takutinneqarput sulisinnaasut suaassutsinut utoqqaassutsimullu agguataarneri. Sulisinnaasut akornanni eqimattat amerlanerpaat tassaapput inuit 50 aamma 54 akornanni ukiullit.

Assiliartaliussaq 20: Kalaallit Nunaanni sulisinnaasutut ukiullit ukiunut suaassusiinullu agguakkat, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXSTK1)

Assiliartaliussami 20-imi takutinneqarput Nanortalimmi sulisinnaasut ukiuinut suaassusiinullu agguataarneri. Agguataarnerat Kalaallit Nunaanni sumi tamaani agguataarsimanagerisulli ippoq. Eqimattat amerlanerpaat tassaapput 50-54-inik kiisalu 55-59-inik ukiullit. Tassa imaappoq inuit utoqqaliartornerat suliunnaartiternerallu Nanortalimmi erniinaq ajornartorsiutaalersussaavoq. Nanortalimmi sulisinnaasutut ukiullit akornanni angutit arnaniit amerlanerutsiarput.

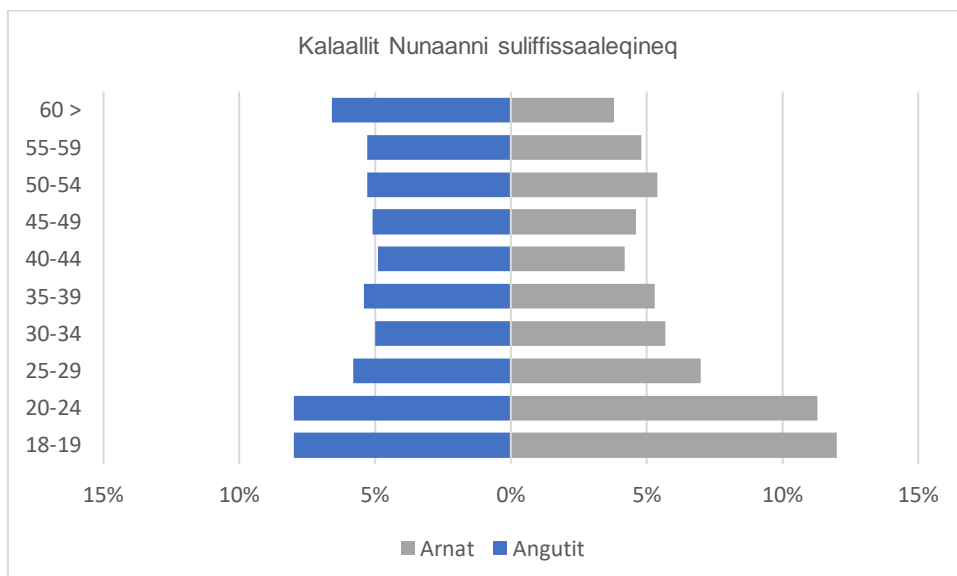

Assiliartaliussaq 21: Nanortalimmi sulisinnaasut utoqqaassusiinut suaassusiinut agguarlugit, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXSTK1)

6.2 Suliffissaaleqineq

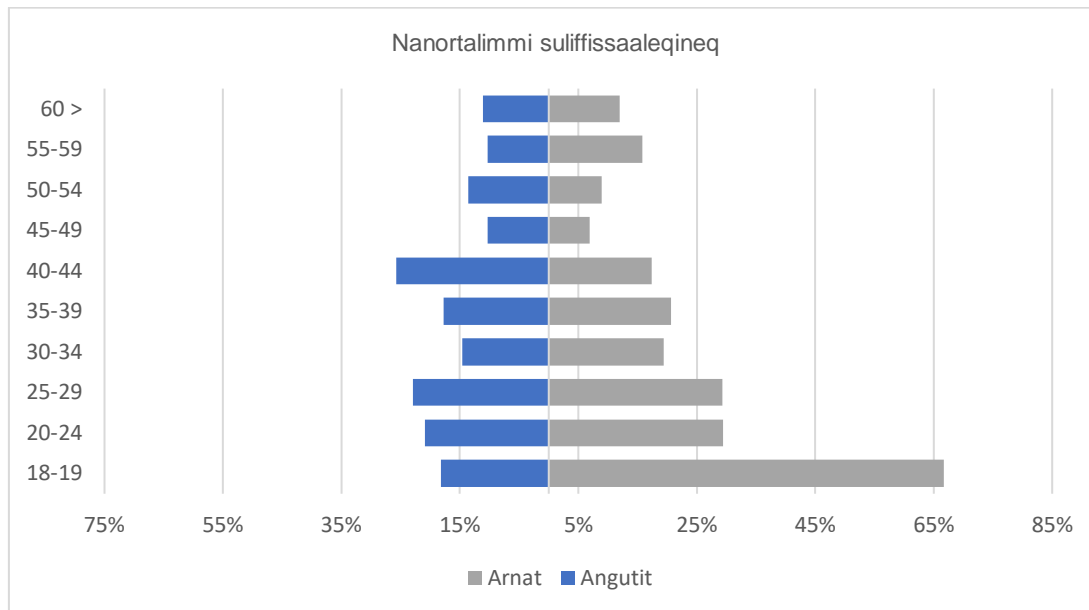
Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqineq Europap avannaani nunanut allanut sanilliullugu qaffasinneroqaaq. Suliffissaaleqisut tamarmiusut ukiuni kingullerni ikiliarsimapput, 2014-imi 10,3%-imiit 2018-imi 5,8%-imut.

Suliffissaaleqisut akornanni pingaartumik inuusuttut amerlapput. Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqinermit eqqugaanerpaat 18-19-inik kiisalu 20-24-inut ukioqarput. Immikkoortut tamakku assigiinngitsut akornanni arnattaaq angutinit eqqugaanerusarput. 2018-ii angutit 18-19-inik ukiullit 8%-ii kiisalu arnat 12%-ii suliffissaaleqinermit eqqugaasimapput. 20-24-inut ukiullit eqqarsaatigalugit angutit 8%-ii iisalu arnat 11,3%-ii suliffissaaleqinermit eqqugaasimapput. 40-t sinnerlugit ukiullit eqqarsaatigalugit arnat suliffissaaleqinerat angutinit appasinneruvoq.

Assiliartaliussaq 22: Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqineq, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXLED4)

Nanortalimmi suliffissaaleqineq Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissitsinermit qaffasinneruvoq. Oqaatiginngitsoortariaqanngilaq Nanortalimmi inuit ikittuinnaammata taamalu kisitsisit pissutsit allanngornerinut assorujussuaq malussarittarmata. Assiliartaliussami 17-imi maluginiagassat annersaat tassaavoq arnat 18-19-inik ukiullit 67%-iisa suliffissaaleqinerat. Ukioqatigiiaat suaassutsillu tamaasa ataatsimut kattullugit Nanortalimmi suliffissaaleqineq 19,6%-iuvoq. Taanna Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissitsinerup sisamariaatingajagaa.

Assiliartaliussaq 23: Nanortalimmi suliffissaaleqinerup annertussusia, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXLED4)

April 2020-imi Nanortalimmi inuit 144 suliffissaaleqisutut nalunaarsimapput. 99-it suliffeqaleriaannaasutut nalilerneqarput, sinneri piginnaangorsaqqeqqaarlutik imaluunniit inuttut atukkamiklut sulinnginnerminnut pissutigisamiklut ikiorneqaqqaarlutik aatsaat sulilersinnaasutut isigineqarput.

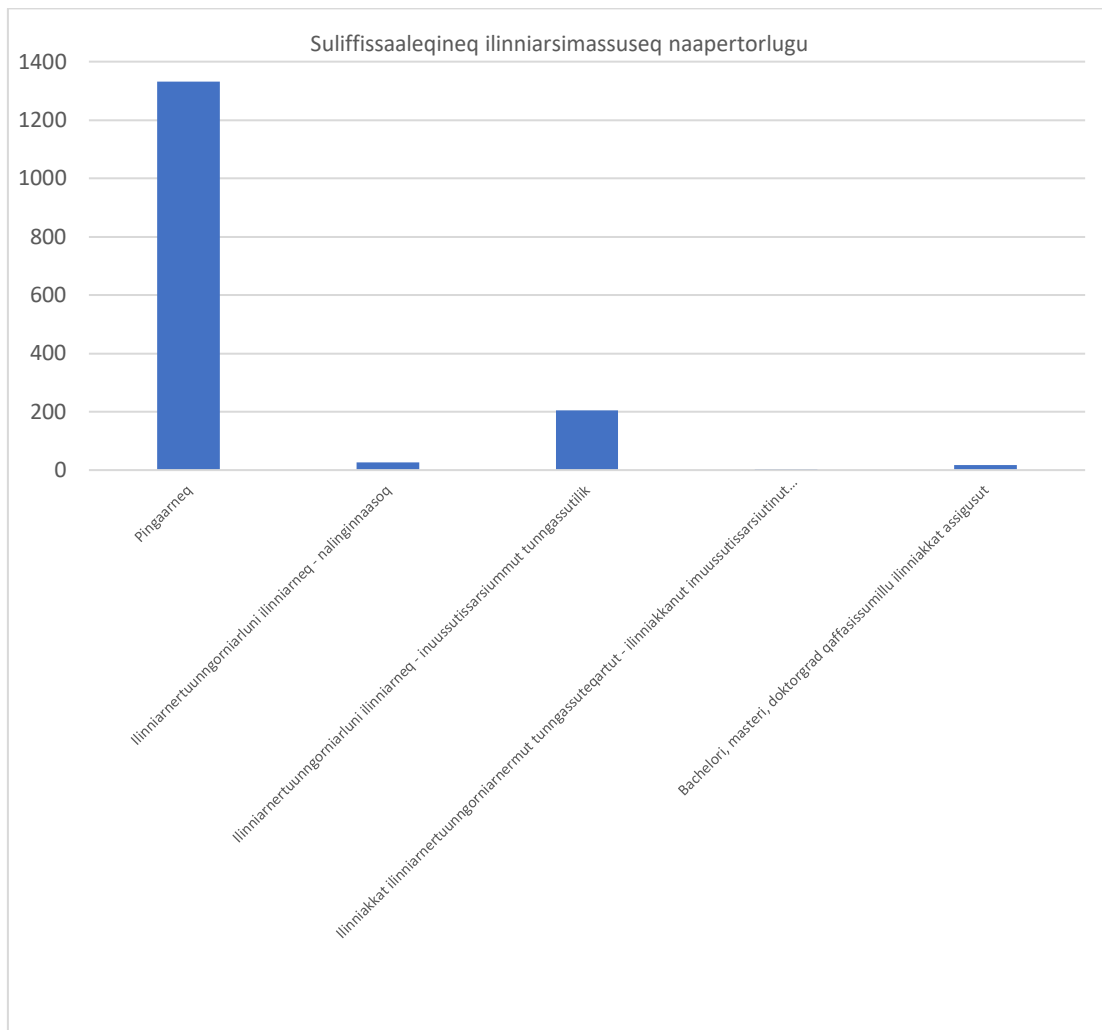
Aammattaaq Nanortalimmi suliffissaaleqineq ukiup kaajallakkiartornerani allanngorartarpoq. Kalaallit Nunaanni suliffeqarnermi ukiup qanoq ilinera suliffissaqartitsinermit assorsuaq apeqqutaasarpog silap allanngorarnera sumiiffiillu siammasinnerujussuat pissutigalugu, taamalu nuttarsinnaanerup killeqarnera pissutigalugu (Kalaallit Nunaat kisitsisini, 2020). Nanortalimmi 2018-imi suliffissaaleqineq ukioq taanna kvartalinut kingullernut marlunnut sanilliullugu kvartalini siullerni marlunni qaffasinnerusimavoq.

Tabel 12: Nanortalimmi suliffissaaleqineq kvartalikkaarlugu, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXLED3)

	Angutit	Arnat
Kvartal 1	81	60
Kvartal 2	81	55
Kvartal 3	52	47
Kvartal 4	52	43

Najukkami suliffissarsiuussisarfii (Majoriaq) najukkami suliffissarsiortunut qaqugukkulluunniit ilisimasaqartarput kiisalu inuit suliffissarsiortut piginnaaneri ilisimasarlugit. Alluitsup Paani 2020-imi marsimi inuit suliffissarsiortut 10 missaat nalunaarsimapput¹⁸. Kiisalu kommune (Kommune Kujalleq) najukkami sulisinnaasut tamarmik piginnaaneriniq nalunaarsuisimavoq kiisalu namminersorlutik oqartussat suliamut ilinniagaqarsimanngitsunut aatsitassarsiornermik ilinniartitsisarnerinut peqataasimasut tamakkerlugit nalunaarsugaatigalugit (PKU).

Kalaallit Nunaanni suliffissaqanngitsut ilinniarsimassusii sisamanut immikkoortinneqarsimapput: Meeqqat atuarfiat, meeqqat atuarfianit ingerlaqqiffik (nalinginnaasoq inuussutissarsiutinullu ilinniarneq), akunnattumik ilinniagaqarneq kiisalu qaffasinnerusoq bachelor / master / qaffaseqataalu. Assiliartaliussai 18-imi takutinneqartut suliffissaaleqineq inuusuttut taamaallaat meeqqat atuarfiannut taamaallaat killissimasut akornanni annerpaajuvoq. 2018-imi inuit *meeqqat atuarfiannut* taamaallaat killissimasut 1331-t suliffissaaleqisuupput. Amerlanerpaat tullii ingerlaqqiffiusumik ilinniagaqarsimasut, soorlu inuussutissarsiutinut ilinniarsimasut, taakkulu 204-nik amerlassuseqarput.

Assiliartaliussaq 24: Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqisut ilinniagaqarsimassusiinut agguataarlugit, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, ARXLED6)

¹⁸ Najoqqutaq Alluitsup Paani SIP

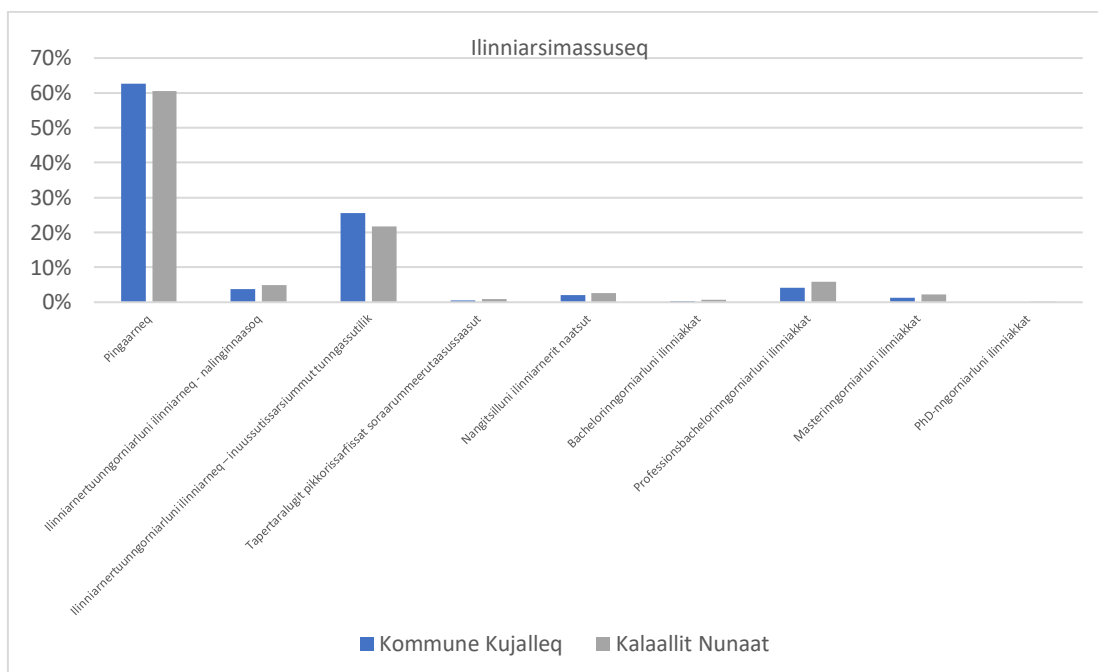
7. Ilinniartitaaneq

Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarianni ukiuni qulini atuartussaataaneq atuuppoq, meeqqallu arfinilinnik ukioqarlutik atualersarput. Nunaqarfinni mikisuni 8.-10. klasse neqeroorutigineqarneq ajorput, taamaammallu inuusuttuaqqat nunaqarfimmiut ilaqqattatik qimattariaqartarpaat illoqarfimmullu qaninnermut nuuttariaqartarlutik.

Kalaallit Nunaanni ilinniartitaaneq qaffakkiartoraluarluni Nunat avannarliit akornanni suli appasinnerpaajuvoq. 25-64-inik ukiullit affaasa missaat meeqqat atuariannit qaffasinnerusumik ilinniagaqarsimangillat, sanilliussigaanni nunani avannarlerli allani sisamararterutaat taamaattarput. Kalaallit Nunaanni innuttaasut 61%-ii akunnattumik ingerlaqqiffiusumik ilinniagaqarsimapput kiisalu 22%-it inuusutissarsiuutinut ilinniagaqarsimallutik.

Ilisimatusarfik Kalaallit Nunaanni universitetituaavoq, ilinniakkat bachelorinnigorniarfiit 11-it master-inngorniarfiillu 4 neqeroorutigisarpai. Kalaallit Nunaanni ingerlaqqiffiusumik ilinniartit ikittunnguit kisimik neqeroorutigineqartarmata ilinniagaqartut 30 procentii nunamut allamukartarput amerlanersaallu Danmarkimi ilinniagaqartarlutik.

Kalaallit Nunaanni ilinniagaqassuseq amigaataalersimavoq taamalu suliassaqarfiit qassiit piginnaasat pisariaqartinneqartut pisinnaajumallugit avataaniit sulisussarsiorariaqartarput naak Kalaallit Nunaata ilaani suliffissaaleqineq annertugaluqisoq.

Assiliartaliussaq 25: Kalaallit Nunaanni kiisalu Kommune Kujallermit inuit 16-inik ukioqalereersimasut akornani ilinniarsimassuseq procentinngorlugu, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, UDXISCPROE)

Kalaallit Nunaanni agguaqatigiissillugu ilinniarsimassutsimut sanilliullugu Kommune Kujallermit ilinniarsimassuseq appasinneruvoq. Kommunimi inuit 63%-ii meeqqat atuarianni appasinnerusumit ingerlaqqissimangillat kiisalu 25%-it inuusutissarsiuutinut

ilinniagaqarsimallutik. Kommune Kujallermissaaq ingerlaqqiffiusumik ilinniagaqarsimasut (4%), sivikitsumik ingerlaqqiffiusumik ilinniarsimasut (2%), Inuuniutitut bachelorillit (4%) kiisalu master-imut ilinniarsimasut (1%) ikinnerupput.

Kommune Kujallermi angutit arnanut sanilliullutik ilinniakkaminnik unitsitseqqajaanerusarput. 2019-imi angutit 1655 meeqqat ilinniarfiannit ingerlaqqissimanngilat, arnallu 1364 ingerlaqqissimanatik, tassa arnat amerlanerusut ilinniakkaminnik ingerlatitseqqittarsimapput.

Tabel 13: Kommune Kujallermi inuit 16-inik ukioqalereersimasut ilinniarsimassusii 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, UDXISCPROE)

	Angutit	Arnat	Katillugit
Meeqqat atuarfiat	1655	1364	3019
Meeqqat atuarfiannit ingerlaqqiffiit	85	99	184
Inuussutissarsiutinut ilinniarneq piginnaanngorsarnerlu	676	553	1229
Pikkorissarnerit qaffassarfiit	13	10	23
Ilinniakkat sivikitsut	48	47	95
Bachelorinngorniutit	6	8	14
Inuuniutitut bachelorinngorniariit	60	141	201
Masterinngorniutit	35	24	59
PhD-inngorniutit	0	0	0

Tabel 14: Kalaallit Nunaanni inuit 16-inik ukioqalereersimasut ilinniarsimassusii kisitsisinngorlugit 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, UDXISCPROE)

	Angutit	Arnat	Katillugit
Meeqqat atuarfiat	11266	14234	25500
Meeqqat atuarfiannit ingerlaqqiffiit	1163	946	2109
Inuussutissarsiutinut ilinniarneq piginnaanngorsarnerlu	4089	5085	9174
Pikkorissarnerit qaffassarfiit	214	195	409
Ilinniakkat sivikitsut	505	626	1131
Bachelorinngorniutit	177	110	287
Inuuniutitut bachelorinngorniariit	1766	735	2501
Masterinngorniutit	509	474	983
PhD-inngorniutit	15	23	38

7.1 Inuussutissarsiutinut ilinniarneq

Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutinut ilinniarfiit qassiiupput. Aatsitassarsiornermi sulisunngoratarsinnaasunut tulluarnepaaq tassaavoq Kalaallit Nunaanni Teknik-kimik Ilinniarfimmi, 650 missaannik ilinniartoqartartumi Aatsitassarsiornermut Ilinniarfik. Ilinniarfik sisamanik immikkoortortaqqarpoq: tassa saviminilerinermik ilinniarfik; sanaartornermik ilinniarfik, aatsitassarsiornermik ilinniarfik kiisalu ingerlaqqiffiusumik ilinniarfik. Ilinniarfik

Nuummi Sisimiunilu immikkoortortaqarpoq¹⁹. Aammattaaq aatsitassarsiorfik naalakkersuisut aningaasalersugaannik ilinniarsimanngitsunut piginnaangorsaa sarpoq imaluunniit suliffeqarnikkut akilersugaasumik pikkorissaasarluni. Tulliullugit nalunaarneqarsimapput pikkorissaanerit naleqquttut 2021-imi aatsitassarsiornermut ilinniariup neqeroorutigisartagassai:

Taaguutaa	Sivissusua
Assaatit assartuutillu	Sapaatit akunneri 5
Ikkussuineq kivittaatillu	Sapaatit akunneri pingasut
Qillerummik diamantilimmik qillerineq	Sapaatit akunneri arfinillit
(Qaartiterineq) (Shot Firer)	Sapaatit akunneri marluk
Issittumi ikiueqqaarneq	Sapaatit akunnerat ataaseq
Ujaqqanik aserorterineq immikkoortiterinerlu	Sapaatit akunneri marluk
Aatsitassarsiornermi tuluttoorneq	Sapaatit akunneri marluk

Pikkorissarnernik sivikitsunik aatsitassarsiornermi sulianut aalajangersimasunut sammisitanik aqqissuussisoqarsinnaavoq. Pikkorissarnerit nutaat Namminersorlutik Oqartussani suliffeqarnermut naalakkersuisoqarfimmit akuereqqaarneqartartussaapput.

Innovation South Greenlandip siunnersuutigaa Kommune Kujallermi nunat tamalaani Aatsitassarsiornermik ilinniariup pilersitsisoqassasoq, takuuk inuussutissarsiuutinik ineriartortitsinermit suliniutissatut siunnersuut "Kujalleq Nutaaq". Pilersaarut taanna suli aallarnisaataagallarpoq taamaammallu inunnut sunniutissanik nalunaarusiami matumani sukumiinerusumik oqaluttuarineqarani.

Imarsiornermik ilinniariup Paamiuni, Nuummi Uummannamili imarsiornermut ilinniartitsisarpoq. Ilinniariup sumiissusersiorneq, angallassineq aalisarnerlu ilinniartitsissutigineqartarput.

Ukiut qilikkaat kingulliit ingerlaneranni inuussutissarsiuutinik ilinniagaqarlutik naammassisut amerlisimapput. Kiisalu aatsitassarsiorfiusinnaasunik misissuisarnerit, kiisalu rubinisiarfiup kiisalu Hudson Miningip suliaa nunami piginnaasaqalernerulerneq nassaqaarsimavoq.

Tabel 15: 2015-kkunnili ineriartorinneqarsimavoq

	2017	2018	2019
Innaallagisserisut	17	27	15
Saffiortut	8	9	9
Aquuteralalerisut qamuteralalerisullu	15	18	11
Skibsmontør	13	10	15
Automekaniker	15	9	17
Aatsitassarsiornermut ilinniarsimasoq	5	5	4
Sanaartornermi maskiinarsualerisoq	13	6	10
Sanasoq	46	45	23
Ruujorilerisoq	14	9	6

¹⁹ KTI 2019

Sulinermit ilinniarsimasoq	16	15	7
----------------------------	----	----	---

7.2 Inersimasunik ilinniartitsineq piginnaangorsaanerlu

Inersimasunik piginnaangorsaasarerit marluitsigut aningaasalersorneqarpoq: 'ilinniagaqarsimanngitsunut piginnaangorsaaneq' kiisalu suliffeqarnermut attuumassuteqartut akiliutigisartagaat atorlugit.²⁰

Ilinniagaqarsimanngitsunut piginnaangorsaaneq inuit 25-nik ukioqalereersimasut ilinniagaqarsimanngitsut suliffissaaleqinerat akiorniarlugu pilersinneqarsimavoq. Salliuillugit piginnaangorsarniakkat tassaapput inuit sulinermit misilittagaqanngitsut misilittagaqarluangitsulluunniit, taamalu siunissami suliffissuaqarnermi sulisinnaalersinniarlugit suliassaqarfik tamanna alliarortussaammat. Ilinniagaqarsimanngitsunut piginnaangorsaaneq aatsitassarsioqatigiiffiit pikkorissaanernik sivikitsunik aqqissuussinermit aningaasalersuinerminni atortarpaat, taamalu kalaallit ilinniagaqarsimanngitsut sulisussat aatsitassarsiorfimmi suliassanut ilinniarsimasut amerlanerulersissimallugit.

7.3 Kalaallit Nunaanni sullivimmi isumannaallisaanermut pinngitsoorani pikkorissartussaaneq

Sulisitsisut qulit sinnerlugit sulisullit inatsit naapertorlugu sulisunik marlunnik pinngitsooratik sullivimmi isumannaallisaanermut pikkorissartitsisussaapput Sullivinni isumannaallisaaneq pillugu danskit naalakkersuisuisa nalunaarutaat nr. 917, 26. juni 2013-meersoq naapertorlugu, taavalu pikkorissarnerit minnerpaamik akunnernik 37-inik ullunilu sisamani ingerlanneqassallutik. Sullivinnik isumannaallisaanermut pikkorissarnerit Kalaallit Nunaanni sullivinnik nakkutilliisoqarfimmit ingerlanneqartarput. Pikkorissarnerit danskisut kalaallisullu ingerlanneqartarput.

8. Peqqissuseq

Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik kikkunnut tamanut akeqanngitsumut periarfissaatitaavoq. Kalaallit Nunaanni qitiusumik napparsimaveqarfik, Dronning Ingridip Napparsimavissua Nuummi ippoq.

2011-imiilli napparsimaveqarfik kommunini tallimaasuni tallimangorlugu agguataarneqarsimavoq. Immikkoortortaqrarfiit tamarmik qitiusumik napparsimaveqarfeqarput, tassa Ilulissani, Aasianni, Sisimiuni Qaortumilu. Nunap immikkoortuini napparsimaveqarfiit qitiusumik napparsimaveqarfiusarput peqqissaavinnik, nakorsiarfarnik nunaqarfimmilu saaffiginnittarfarnik qassiinik immikkoortortaqlutik. Nanortalimmi angikuluttumik napparsimaveqarpoq sullissiviusartumi, peqqinnerulersitsiniarfiusumik, pinaveersaartitsiviusumik kiisalu katsorsaaviusumik. 500-1200-inut inulinni napparsimavinnguaqartarpoq, 200-500-inut inulinni nakorsiarfartarqarluni. Nunaqarfinni 200 inorlugit inulinni attaveqaatikut nakorsiarfartarfik Pipaluk atorneqarsinnaavoq. Peruluttoqartillugu napparsimasut Danmarkimut aallarunneqartarput.

Kalaallit Nunaanni inuunertussuseq angutini 68,8-aasarpoq arnanilu 73,0-iulluni²¹. Tamanna Danmarkimut sanilliullugu appasikuluppoq tappavani angutit 79,3-nik agguaqatigiissillugit

²⁰ SUNNGU Ilinniagaqarnianut ilitsersuut 2019

²¹ Kalaallit Nunaanni kisitsisitigut 2019

ukioqalersarmata taavalu arnat 83,2-nik ukioqalersarlutik²². Agguaqatigiissillugu inuunertussuseq appasippoq inuusuttut ajutoorlutik imminorlutilluunniit toqusartut amerlanerujussuat pissutigalugu. Kalaallit Nunaanni inuit 1000-ugaangata agguaqatigiissillugu 8,9-nik toqusoqartarpoq²³.

Kræft eqqaasanngikkaani, taassuminngami toqquteqartut amerleriarsimmamata, toqussutaasartut suussusii 2016 aamma 2018 akornanni aalaakkaakujussimapput. Kalaallit Nunaannissaaq kræft toqqutaasartuni nalinginnaanerpaavoq. 2018-imi Kalaallit Nunaanni inuit 136-t kræftimik toqquteqarput. Tabel 10-mi takuneqarsinnaapput Kalaallit Nunaanni suut toqqutaasarnersut. Ajunaarlutik toqusut 2016-mi 39-niit 2018-imi 18-inut ikileriarsimapput. Nanortalimmi toqqutaasartut Kalaallit Nunaata sinnerani toqqutaasartutulli ipput. Nanortalimmi 2018-imi inuit pingasut imminut toqussimapput. Kisitsisit taakku ukiuni kingullerni aalaakkaakannersimaqaat. 2018-imi 27-nik toqusoqarfiusumi 10%-init amerlanerusut imminorlutik toqupput.

Tabel 16: Nanortalik Kalaallit Nunaanni kiisalu Nanortalimmi suut toqussutaasartut (Naatsorsueqqissaartarfik, SUXLDA1)

	Kalaallit Nunaat			Nanortalik		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Katillugit	488	501	492	33	33	27
Tuniluuttumik napparsimalluni uumasuaranilluniluunniit	10	16	11	0	0	1
Kræft	108	126	136	9	6	10
Tinunerit allat	2	2	3	0	0	0
Timip aaliortui, aamma akiuussutissaqarfii	5	1	2	0	0	0
Qinersit, nerisat nerisallu inuussutissaannik tigooraaneq	10	15	3	1	1	0
Tarnikkut pissusilersornikkullu ajoqutit	22	25	13	0	2	0
Sianiutit, isit siutit	5	15	12	0	0	1
Ummalluutit	68	73	77	7	7	3
Aap ingerlaarfiini nappaatit allat	47	52	44	6	3	2
Anersaartuutit	43	42	50	3	4	0
Nerisat ingerlaarfii	16	17	21	1	1	1
Ameq ameraasallu	0	0	0	0	0	0
Saarngit, ujjallullu	3	0	2	0	0	0
Kinguaassiuutit	7	9	5	1	0	1
Pregnancy, childbirth and the puerperium	0	0	1	0	0	0
Ajoqutit ilaat suli inunngornani pinngortut	3	3	3	0	0	0
Inunnguuseralugu nappaatit aamma kromosomit allaassuteqarneri	1	2	0	0	0	0
Ersiuutit, takussutissat pissusissamisuunngitsutullu paasineqartut	18	16	27	1	1	0
Ajunaarneq	39	36	23	1	5	4
Imminut toqunneq imminullu toqoriarneq	48	40	45	2	3	3
Toqutsineq saassussinerlu	3	6	3	0	0	0
Allat	2	0	3	0	0	1

²²Qallunaat Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik 2019-imi Danmarkimi naatsorsueqqissaartarfik

²³Naatsorsueqqissaartarfik 2019

Toqusut napparsimaveqarfimmit	28	5	5	1	0	0
paasissutissartalerneqanngitsut						
Ilisimaneqanngitsut	0	0	3	0	0	0

Tabel 14-imi takutinneqarput Kalaallit Nunaanni kinguaassiutitigut nappaateqartut paasineqarsimasut. Kalaallit Nunaanni chlamydia kinguaassiutitigut nappaatini nalinginnaanerpaavoq. 2018-imi inuit 3099-it tunillatsissimmammata Kalaallit Nunaata inuisa 5,5%-ii klamydiamik tunillatsissimasut paasineqarsimapput. Kinguaassiutitigut nappaatit Nunanut avannarlernut sanilliullugu Kalaallit Nunaanni amerlanerupput. Sanilliussilluni Danmarkip inuisa 0,6%-ii 2018-imi klamydiamik tunillatsissimapput²⁴. Kalaallit Nunaanni klamydia 15-29 akornanni ukiulinni nalinginnaanerpaavoq. Gonorré syfilisilu chlamydia nalinginnaannginnerupput. Gonorré-rtut amerlassusii eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaata inuisa 1,9%-iisut amerlatigipput. Gonorré 20-24-inut ukiullit akornanni nalinginnaanerpaajuvoq.

Tabel 17: Nunaanni kinguaassiutitigut nappaatinik tunillatsissimasut paasineqartut amerlassusii, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, SUXLSK1)

Utoqqaassusii	Gonorre	Klamydia	Syfilis
Katillugit	1076	3099	138
0-4	2	0	1
5-9	0	0	0
10-14	14	52	0
15-19	270	950	25
20-24	311	912	37
25-29	181	531	34
30-34	139	279	17
35-39	60	155	5
40-44	44	80	4
45-49	28	58	6
50-54	18	43	7
55-59	6	25	1
60-64	1	7	1
65+	2	7	0

Nanortalimmi kinguaassiutitigut nappaatinik tunillatsissimasut Kalaallit Nunaannut sanilliullugit amerlanerupput. Nanortalik 1.185-inik inoqarluni 2018-imi inuisa 10%-ingajai chlamydia-mik tunillatsissimasut paasineqarsimapput.

Tabel 18: Nanortalik Nanortalimmi kinguaassiutitigut nappaammik tunillatsissimasut amerlassusii, 2018 (Naatsorsueqqissaartarfik, SUXLSK2)

	2018
Gonorre	40

²⁴ <https://en.ssi.dk/surveillance-and-preparedness/surveillance-in-denmark/annual-reports-on-disease-incidence/chlamydia-2018>

Klamydia	109
Syfilis	1

8.1 Kalaallit Nunaanni COVID-19-imik tunillatsissimasut

Silarsuup sinneratut allatulli Covid-19-imik nappaalanersuaq Kalaallit Nunaannuttaaq angussimavoq. 2021-imi aprilimi Kalaallit Nunaanni inuit 30-it missaannaat coronavirusimik tunillatsissimapput. Kalaallit Nunaanni tunillatsittut taama ikitsiginerannut annerpaami pisuuvoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut iluatsilluartumik angalaqqusiunnaartarnerat. Tassa imaappoq angalasut aatsaat oqartussanit akuerineqaqqaarlutik Kalaallit Nunaannut isersinnaasarput.

Kina angalaniaq akuerineqarsinnaassaguni PRC-test-i atorlugu tunillatsissimangitsutut upperneqartariaqarpoq, taannalu timmisartup Kalaallit Nunaata aallarnissaanut akunnernik amerlanerpaamik 72-inik pisoqaassuseqassaaq. Ilaasoq Kalaallit Nunaannut tikikkuni ulluni tallimani mattusimagallassaaq taavalu aappassaannik misissorteqqissalluni. Napparsimangitsoq paasineqarpat mattusimajunnaassaaq, taavalu Kalaallit Nunaanni mianersornissaaq pillugu malittarisassat malilissallugit (ingalassimaneq, mittarfinni qanermut assiaqutaqarneq, assatsigut assut eqqiluisaarneq il.il.). Kujataani inuit Narsarsuarmi, Narsami, Qaqortumi Nanortalimmilu nakorsiartarfinni napparsimavinnilu misissortissinnaapput.²⁵

9. Inuttut atukkatigut ajornartorsiutit

9.1 Pinerluttarneq

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnerup immikkoortortarai Nunap immikkoortuini eqqartuussiviit kiisalu Nunatta Eqqartuussivia, eqqartuussiviup aalajangigaannik naammagittaalliuteqarnermi siulliullugu saaffineqartartussaasoq. Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiviit Qullersaat naammagittaalliutinik ingerlateqqinneqareersunik ingerlatitseqqittarfiuvoq. Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarfik sulii danskit eqqartuussiveqarnerata ataaniimmat Danmarkimi Eqqartuussiviit Qullersaat aammattaaq Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviup aalajangigaannik pingajussaannik naammagittaalliuteqartarfittut atuuppoq.

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnermi pinerluuteqarsimasut inuiaqatigiinnut uteqqinnissaat pingaartinneqartarpoq. Pineqaatissinneqarsimasut parnaarusaanermi killeqaraluamik ulluinnarpaluttumik inuuneqarsinnaatitaasarput. Kalaallit Nunaanni pineqaatissinneqarsimasunut inissiisarfii arfiniliupput katillugit 154-inut inissaqarlutik. Pinerluuteqarsimasut tarnimikkut nappaatillit Danmarkimi killeqanngitsumik parnaarusimaneqarsinnaapput.

Tabel 19: Pineqaatissinneriit, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, KREAF)

	2017	2018	2019
Pineqaatissiiviusumik aalajangiinerit katillugit amerlassusii	2,498	2,036	2,215
Mianersoqqusissutit	65	53	85

²⁵ https://corona.nun.gl/?sc_lang=da

Pinerloqqinnikkut pineqaatissiissutaasinnaasut	366	272	350
Pineqaatissiinerit utaqqisitaanngitsut	391	294	320
Akiliisussanngortitsinerit	1,466	1,219	1,254
Inuiaqatigiinnik sullisisussanngortitsinerit	26	45	22
Inunnik isumaginnittoqarfimmut nalunaarutigineqartut (15 inorlugit ukiullit)	80	43	82

Kalaallit Nunaanni politiit naapertorlugit pinerluttarnikkut ajornartorsiutit annersaasa ilaat tassaavoq persuttaasaneq. 2019-imi persuttaanerit 936-t nalunaarutigineqarput, tassalu 2018-imi nalunaarutigineqartut amerlanerpaajunerannit 25%-imik qaffariarsimallutik. Aarleqqutigineqartut allat tassaapput kinguaassiutitigut kannguttaalliornerit nalunaarutigineqartut amerlanerujussuat, tassa qaffasereeraluaqisut 2019-imi amerleriaqqissimanerat. Persuttaanerit kinguaassiutitigullu kannguttaalliornerit Danmarkimut sanilliullutik pingasoriaammik quleriaammillu amerlanerupput.²⁶ Inummik ajoqusiinerit sakkortuut soorlu tassaasut inuernerit, kinguaassiutitigut kannguttaalliornerit kiisalu persuttaanerit tabel 20-imi takutinneqarput.

Tabel 20: Pineqaatissiinerit, 2019 (Naatsorsueqqissaartarfik, KREAF)

	2017	2018	2019
Toqutsineq	5	6	1
Toqutseriarneq	10	8	11
Inunnut sakkortuuliorneq	420	395	370
Kinguaassiutitigut kannguttaalliorneq	201	199	248

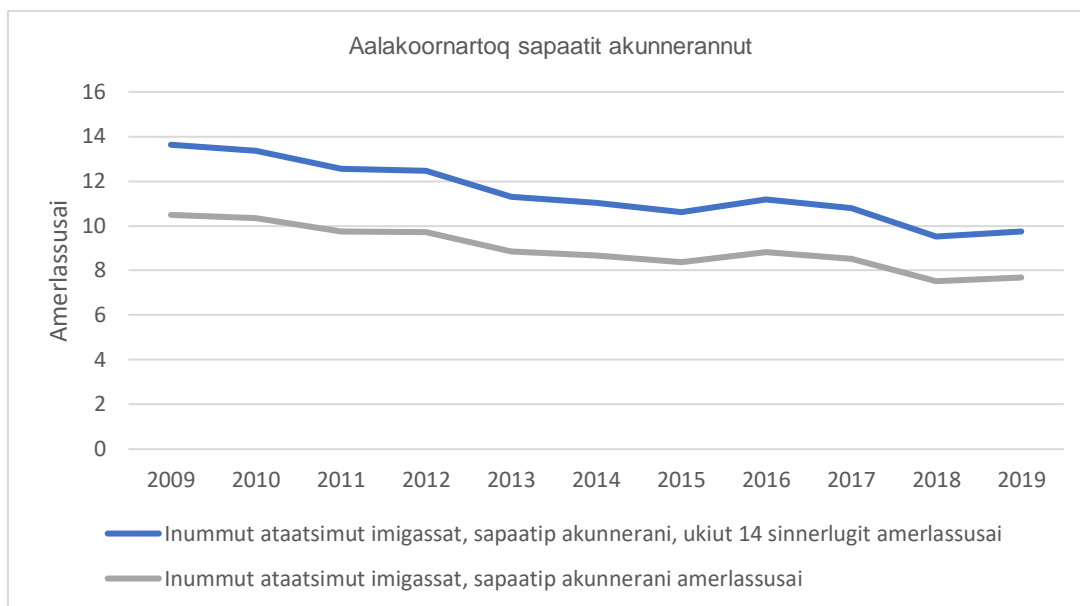
Pinerluttaalisitsinermut Siunnersuisoqatigiit tassaapput oqartussaqaarfinit suliniaqatigiiffinnillu assigiinngitsunit sinniisusut pinerlunnermik pinaveersaartitsiniaqatigiisusut innuttaasullu isumannaatsuunerunissaannik suliniuteqartut. 2016 – 2020-imi periaaseriniarneqartumi salliutillugit sammisat sisamaapput:

1. Persuttaanermik kinguaassiutitigullu kannguttaalliornermik pinaveersaartitsineq
2. Aangajaarniutininik atonerluinermik pinaveersaartitsineq
3. Iluanaarniutigalugu pinerlunnermik pinaveersaartitsineq
4. Qarasaasiatigut pinerlunnermik pinaveersaartitsineq

9.2 Ikiaroonartumik imigassamillu atonerluineq

Peqqinnerulersitsiniarluni suliniummi 2013-2019-imi ingerlanneqartumi aangajaarniutininik atonerluineq immikkut sammeneqartut ilagaat Kalaallit Nunaanni innuttaasunut peqqissutsikkut ajornartorsiutini annerpaatut isigineqarnera pissutigalugu. Piffissap taassuma ingerlanerani suliniummi *Inuuneritta II*-mi pinaveersaartitsiniarluni iliuuserineqartussat salliutinneqarput. Kalaallit Nunaanni ikiarooniutininik imigassamillu atonerluinermik ajornartorsiutit ukiuni kingullerni qulikkaani ikiliartorsimapput maannalu Nunani avannarlernisulli qaffasitsigiinnalersimallutik.

²⁶ Kalaallit Nunaanni Politiit kisitsisit ukiumoortut 2019

Assiliartaliussaqaq 26: 2009 aamma 2019-ip akornanni inuit ataasiakkaat sapaatit akunnerannut aalakoornartulimmik imertagaat (Naatsorsueqgissaartarfik, ALXALK4)

9.3 Inuit ajornartorsiulerataannaasut

Inunnik ajornartorsiulerataannaasunik naammattuugassaqaassusia pissutsinut soorlu peqqinggissusermut, ilinniarsimanggissusermut killilimmilluunniit ilinniarsimanermut kiisalu suliffissaaleqinermut attuumassuteqartinneqartarpoq.

Inuit ajornartorsiulerataannaasutut paasineqartut:

- Inuit timikkut tarnikkulluunniit ajuutillit, imaluunniit annertuumik peqqilliuteqartut, soorlu ikiaroomiutinik imigassamillu sakkortuumik ajornartorsiutillit
- Inoqutigii qanittukut suliffilittaqaarsimangitsut
- Nukappissat suliffeqangitsut killilinnik piginnaasallit

10. Pinngortitamik nunamillu atuineq

Kuultisiorfiliariniakkap eqqaani piniarfissat aalisarfissallu soqutiginaatillit arlaqanngitsuinnaapput. Taamaattorli Itillersuup eqqaa Nanortalimmiunit namminneq atugassanik killilimmik nuniagiartifigineqartarlunilu pupittarfigineqartarpoq. Puisit miluumasullu imarmiut allat Saqqaata Kangerluani piniarneqartarnerat nalunaarutigineqartarportaaq, kiisalu tamaani najugallit qassinnguit kangerlummi qassusertarput.

Misissuisarsimerit (Glahder 2001) nutaanerpaat takutippaat Nalunap eqqaani nunaqavissut pinngortitap pisuussutaanik atuisarnerani sumiiffiit pingarnerpaat tassaasut i) Kuunni Saqqaata Kangerluanut kuuttuni kiisalu kangerlunni marlunni (Itillersuarmi Kangikitsumilu) kuunni eqaluit, 2003-imiit qassusersorfigeqqusaajunnaarsimasut, ii) Saqqaata Kangerluani assagiarsuit, qularnangitsumik naammaginartumik angissusillit pitsaassusillillu, iii) Napasorsuup Kangikitsullu kuuisa akuini ammassaat suffisartut, kiisalu iv) mitit appallu Saqqaani kangerlunnilu tamatuma eqqaaniittuni ukiisartut.

Tasiusap eqqaani savaateqarfiit pingasuupput kiisalu Nanortallup eqqaani tallimaallutik. 2017-2028 ineriartortitsinermut pilersaarut naapertorlugu Kommuni Kujallermi nunaminertat savaateqarfissat sulii allat immikkoortinneqarsimapput.

11. **Qanganisaqarfiit kulturikkullu kingornussat**

1988-imi nuna tamanna Nunatta Katersugaasiviata nakkutigisaanik Qaqortup Katersugaasivianit pisuttuarfigineqarsimavoq²⁷.

Illukut katillugit 24-t nassaarineqarlutillu allaaserineqarput. Illukut tamarmik narsaamanermi sissamiit 0,6 km-inik tiffassissusilimmi nassaarineqarput. Illukut qallunaatsiaat illukoraat taavalu Inuit kalaallillu qimataannik takussaasoqarani. Illukut tamarmik assorsuaq aserfallassimapput taavalu ilisimanningitsunit assut nassaariuminaallutik. Taamaattorli qallunaatsiaanit najugaqarfittut inuussutissarsiorfittullu pisariaqartinneqartunik tamaginnik peqarput. Allamik misissuisoqaqqinngippat qanoq pisoqaatiginerat aalajangeruminaakkaluartoq taamaattoq Kristusip inunngornerata kingorna ukiut 1000 – 1500 nalaanni inoqarsimanissaa ilimanarpoq.

Inuit illukui amerlanngitsut kangerliumarngup avannaata tungaani nassaassapput, ilaat kuup akuanit (ulinnganerani) 500 meterinik ungasissuseqarput. Sumiiffiit taakku sumiiffiup akuersissuteqarfiup avataaniimmeta annerusumik isiginiarneqarsimangillat. Aatsitassarsiorfimmii sulianit tamakku akornusersorneqarnaviangillat.

12. **Angallanneq**

Ungasissuseq sullissinerullu akisussusia pissutigalugu Kalaallit Nunaanni illoqarfiit nunaqarfiillu akornanni angallanneq ilungersunartuuvoq. Ungasissuseq, inuit ikittuinnaanerat kiisalu nunap aqqullunera pissutigalugit assartugassat inuillu annermik umiarsuit, timmisartut qulimiguullillu atorlugit ingerlanneqartarpoq.

12.1 **Silaannakkut angallanneq**

Kalaallit Nunaanni mittarfiit inunnut tamanut atugassiat 13-iupput, taakkunannga arfinillit nunanit allanit tikiffigineqarsinnaasuullutik, qulimiguulinnullu mittarfiit 43-ullutik²⁸. Mittarfiit innuttaasunut atugassiat tamarmik kiisalu qulimiguulinnut mittarfiit amerlanersaat Mittarfeqarfinnit pigineqarlutillu ingerlanneqarput.

Narsarsuaq Kangerlussuarlu nunanut allaliartaatinut mittarfiupput pingaarnerit 1830 aamma 2810 meterinik takissuseqarlutik. Mittarfiit taakku Danmarkimiiit tikinneqartarlutillu tassunga aallarfigineqartarput, aasaaneraniilu Narsarsuaq Islandimiiit Kommune Kujallermukartunut tamanut eqiteruffiusarluni. Narsarsuarmi mittarfik mittarfiuvoq nutaaliaasoq Qallunaat Silaannakkut Angallannermut Oqartussaasuinit DK-CAA-mit akuerisaasoq, timmisartunit assigiinngitsunit miffigineqarsinnaasoq, aamma Boeing 737-init. Qulimiguulinnik Narsarsuarmiit Qaqortumut Nanortalimmullu ullut tamaasa angalasoqartarpoq. Ineriartortitsinissamik pilersaarutit naapertorlugit Narsarsuarmi mittarfik allamut nuunneqassasoq kiisalu Nanortalimmi qulimiguulinnut mittarfik allineqassasoq taavalu 2022²⁹-imi suluusalinnut mittarfimmik 600 meteriusumik taarserneqassasoq. Air Greenland Kalaallit Nunaanni kisermaassilluni timmisartuussisartuuvoq.

²⁷ Berglund & Elling, 1988

²⁸ Mittarfeqarfiit, 2021

²⁹ Kommune Kujallerme Ineriartortitsinissamut pilersaarusiaq 2017-2028

Mittarfiit tannerusut maanna Nuummi Ilulissanilu suliarineqarput taavalu 2023-ip naanerani 2024-illuunniit aallartinnerani naammassisussatut pilersaarutigineqarlutik. Aamma mittarfimmik 1500 meteriusumik sananissaq marts-i 2021-imi suliariumannittussarsioneqassaaq. Qaqortumi mittarfiup sanaartornissaa suliffeqarfimmuut sanaartortartumut naalakkersuisut suliffeqarfiutaanniit Kalaallit Airport-imit isumaqatigiissutigineqassanersoq suli nalunarallarpoq.

Mittarfiit tannerusut Nuummi Ilulissanilu maanna suliarineqarput. Nuummi mittarfik 2024-imi kvartalit sisamaanni ammartussatut pilersaarutigineqarpoq, Ilulissaniittorlu siusinnerpaamik 2025-mi ammarumaarluni. Tamatuma saniatigut pisortat suliffeqarfiutaat Kalaallit Airports Group Qaqortumi mittarfiliortitsivoq 1500 meteriusumik, taannalu kingusinnerusukku 1799 meterimut tallineqarsinnaasunngorlugu inissitaavoq. mittarfik suliffeqarfik KJ Greenland suleqatigalugu suliarineqarpoq 2026-illu aallartimalernerani piareersimasussatut pilersaarutigineqarluni.

12.2 Imaatigut angallassineq

Kalaallit Nunaat tamakkerlugu talittarfiit umiarsualiviillu 180-200 missaanniippu angissutsimikkut assigiinngisitaarlutik ilaat aalisartunut talittarfinnguaannaallutik ilaallu takornariussuarnit tulaffigineqarsinnaallutik. Usit containeriniittut Nuummut ingerlanneqartarput tassanngalu siammarneqartarlutik. Kommune Kujallermi illoqarfiit pingasut annerusunik umiarsualiveqarput. Qaqortumi containerinut ilioraavissaq annerpaajuvoq taavalu Nanortalimmi umiarsualivik aalisartunut assartukkanullu marlunngorlugit naatsorsuussaalluni. Pisortat pigisaat Royal Arctic Line assartukkanik illoqarfinnut taakkununga angallassisartuuvoq kiisalu nunaqarfinnut tamaaniittunut sullissisarluni.

12.3 Kalaallit Nunaata sinnerani assartuussinermi kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit

Innuttaasunik umiarsuatigut timmisartutigullu angallassineq pillugu Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut kiffartuunneqarnissamut killilimmik isumaqatigiissusiorsimappu. Kujataani kiffartuussinissamik isumaqatigiissut 2021-imit 2030-mut atuuttussa q isumaqatigiissutigineqarsimavoq taavalu Air Greenland A/Sip qulimiguullit atorlugit angallassinernik ilaasunillu imaatigut Diskoline A/S-ip angallassinernik nassataqassalluni³⁰.

³⁰

<https://naalakkersuisut.gl/da/NaalakkersuisChut/Departementer/Boliger-og-Infrastruktur/Infrastruktur/Servicekontrakter>

Ilanngussaq 4

Pisiniartarnermi periaaseq

Nalunaq A/S

Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinit pisiniartarnermi periaaseq

Suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut Aatsitassanut Inatsimmi § 52, imm. 2 naapertorlugu teknikkikkut akitigullu unammillersinnaappata sullinneqarnissamik isumaqatigiissusiorfigineqartarnerisigut Kalaallit Nunaannut annertuumik tunniussaqaarniarluni Nalunaq A/S ilungersussaaq.

Taamaammat Nalunaq A/S-ip suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut sulluunniit kajumissaarniarpai Nalunaq A/S-ip Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerani nioqutissanik sullissinernillu pilersuinissaminnik soqutiginitut pilersuisutut paasissutissaasivitsinnut nalunaaqqullugit.

Nalunaarnissinni paasissutissat makku tunniussinnaagussigut qujanassaaq:

Teknikkikkut paasissutissat

1. Ukiuni kingullerni pingasuni aatsitassarsioqatigiinnut Kalaallit Nunaanni suliaqartunut nioqutissatigut sullissinertigullu pilersuisuusimanermut Aatsitassarsioqatigiiffimmiit oqaaseqaatit. Oqaaseqaatit taakku suliassat pingaarnerpaat naammaginatutumik suliarineqarsimaneranik naammassineqarsimanerinillu uppernarsaatinik ajornangippat ilaqartariaqarput.
2. Aatsitassarsioqatigiiffinnut Kalaallit Nunaanni ingerlataqartunut sullissinerni nioqutissanillu pilersuinermi sulisuusimasut ilinniarsimassusii suliatigullu piginnaassusii pillugit paasissutissat.
3. Suliffeqarfiup sakkuutaanik, maskiinaanik, suliaqarfiutaanik teknik-kikkulluunniit atortuinik aatsitassarsiornermi atorneqarsinnaasunik nalunaarsuiffik.
4. Kujataani misissueqqaarnermut / aatsitassarsiornermut, inuussutissarsiummulluunniit allanut suleqataasarsimaneq pillugu paasissutissat sulluunniit.
5. Paasissutissanik allassimaffimmi siuliani taaneqartumi ittunik Nalunaq A/S-ip toqqortaqarsinnaanerani, taakku paasissutissat Kalaallit Nunaanni paasissutissanik illersuinermut inatsisikkut illersorneqaratarsinnaasunik toqqortarinninnissaannut akuersissut atsiugaq.

Inuiaqatigiinnut kalaallinut tunniussaqaassusermut takussutissat pilluqit paasissutissat.

6. Suliffeqarfiup Kalaallit Nunaanni Suliffeqarfinnik Nalunaarsuiffimmi nalunaarsimaneranut uppernarsaat
7. Pilersuisutut attavigineqarnissannut paasissutissat (Suliffeqarfiup aqqa, attaveqarfissap aqqa, e-mail kiisalu oqarasuaatip normua)
8. Innuttaasunik nalunaarsuiffik naapertorlugu sulisut qassit Kalaallit Nunaanni najugaqartutut nalunaarsimanersut.
9. Paasissutissanik siuliani taaneqartunik sorlernik suliffeqarfinnut nunanit allaneersunut, suliffeqarfinnik pilersuisutut suliaqartitsisutut tunniussisoqarsinnaaneraniq erseqqissaaviummik akuersinermut uppernarsaat atsiugaq, tamatumuunakkut siunertarineqarpoq suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut nunanillu allaneersut suleqatigiileratarsinnaanerit.

Suliassat suliariumannittussarsiuutassat 1,5 mio. kr. sinnerlugit naleqassangatinneqartut suliariumannittussarsiorneqarsinnaasunik allassimaffik iserfigineqarsinnaasooq takuuk [link].

Suleqatigissalluta soqutigigukku, tunniussinermut tuugassaq siulianiittoq toorlugu paasissutissanik piumasarineqartunik nassitsigut. Nioqqutissanik sullissinernilluunniit 1,5 mio. DKK inorlugit akeqartunik pissarsinissaq eqqarsaatigalugu Nalunaq A/S-ip pilersuisuujunnartunik nalunaarsuiffik misissortassavaa kiisalu suliffeqarfinnut Kalaallit Nunaanneersunut sunulluunniit teknikkikkut piumasaqaatinik naammassinnittunut attaveqartassalluni. Tamanna aallaavigalugu Nalunaq A/S neqeroorutininik paasissutissanillu allanik piumasinnaavoq, soorlu naatsorsuutininik, ukiumoortumik nalunaarusianik, ukiuni siuliini ukiumoortumik nalunaarutininik, suliffeqarfiup Kalaallit Nunaanneersup unammillersinnaassusianik unammillersinnaangissusianilluunniit takutitsisunik.

Periaaseq manna Inunnut Sunniutissanik Nalunaarusiaq kiisalu Sunniutissanik Pissarsiassanillu Isumaqatigiissut isumaqatigiinniutigineqarsimalerpata naammassisimalerpatalu misissoqqinneqarlunilu nutarterneqassaaq.